

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI - 1260
HALK KİTAPLARI - 276

Yayın Yönetmeni: Dr. Fatih KURT
Yayın Koordinatörü: Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Proje: Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Program Geliştirme Daire Başkanlığı

İçerik Danışmanları: Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Kadir DİNÇ
Cafer Tayyar DOYMAZ

Editör: Dr. M. Şükrü KILIÇ

Metin Yazarları: Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI
Prof. Dr. Mehmet DAĞ

Katkıda Bulunan: Osman ALPASLAN

Tashih: Mahir KILINÇ
Baskı Takip: Mehmet Ali SOY

Grafik & Tasarım: İsa YÜCEL
Baskı Hazırlık: Ali YÜCEER

Din İşleri Yüksek Kurulu Kararı: 18.09.2014/31

Sertifika No: 12931
ISBN: 978-975-19-6636-0
2018-06-Y-0003-1260

Baskı: Gökçe Ofset
0312 395 93 37

2. Baskı, Ankara • 2018

İletişim: Diyanet İşleri Başkanlığı
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel: 0312 295 72 93 - 94
Faks: 0312 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Dağıtım ve Satış: Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü
Tel: 0312 295 71 53 - 0312 295 71 56
Faks: 0312 285 18 54
e-posta: dosim@diyanet.gov.tr

KUR'AN-I KERİM'İ ANLAMAK

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI
Prof. Dr. Mehmet DAĞ

DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

KUR'AN-I KERİM'İ TANIMAK

1. Kur'an-ı Kerim'in Tanımı.....	11
2. Kur'an-ı Kerim'i Öğrenmenin ve Öğretmenin Önemi.....	12
3. Kur'an-ı Kerim Okumanın Önemi ve Adabı.....	15
4. Kültürümüzde Kur'an-ı Kerim'e Saygı	17
5. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni	18
6. Kur'an-ı Kerim'i Okuma ve Anlama ile İlgili Bazı Kavramlar ..	19
7. Kur'an Vahyi.....	22
7.1. Kur'an'ın İndiği Ortam	22
7.2. Kur'an'ın Gönderiliş Amacı	23
7.3. Kutsal Kitaplar İçinde Kur'an-ı Kerim'in Yeri.....	24
7.4. Kur'an'ın Nüzulü/İnişi	26
7.4.1. Vahyin Tanımı	26
7.4.2. Vahyin Başlangıcı.....	27

KUR'AN'DA İNANÇ ESASLARI

1. Kur'an'da Allah İnancı.....	31
1.1. Allah'ın Yaratıcı ve Yaşatıcı Olması	34
1.1.1. Allah'ın Yaratıklarında Bir Dengenin Olması.....	35
1.1.2. Allah'ın Yarattığı Varlıkların İnsanın Emrine Verilmesi.	38

1.2. Allah'ın Eşinin ve Benzerinin Olmaması.....	39
1.3. Allah'ın İsim ve Sıfatları.....	43
1.3.1. Allah'ın İsimleri	43
1.3.2. Allah'ın Sıfatları	45
1.4. Allah'ın Kullarını Sevmesi.....	47
1.4.1. Allah'ın Sevdığı Kullar	48
1.4.2. Allah'ın Sevmediği Kullar	49
2. Kur'an'da Melekler	54
2.1. Meleklerin Özellikleri.....	54
2.2. Meleklerin Görevleri.....	56
3. Kur'an'da Kutsal Kitaplar	64
3.1. Kutsal Kitaplar	65
3.2. Kur'an-ı Kerim'in İnsanlık için Bir Rehber Olması.....	70
3.3. Kur'an'ın İyi ve Güzel Şeylere Yönlendirmesi	70
3.4. Kur'an'ın Olgun Bir Mümin Yetiştirme Hedefi	72
4. Kur'an'da Peygamberler	76
4.1. Kur'an-ı Kerim'de İsmi Geçen Peygamberler	77
4.2. Peygamberlerin Gönderiliş Amacı	79
4.3. Peygamberlerin Özellikleri	80
4.4. Peygamberlerin Mesajının Bir ve Ortak Olması	82
5. Kur'an' da Ahiret İnancı	84
5.1. Ahiret Hayatı ile İlgili Bazı Kavramlar.....	87
5.2. Ahirete İnanmanın İnsan Davranışlarına Etkisi.....	91
6. Kur'an' da Kaza ve Kader İnancı	94
6.1. Allah'ın ve İnsanın İradesi	96
6.2. İnsanın Özgürlüğü ve Sorumluluğu	97
6.3. İnsanın Eylemlerinden Dolayı Sorumluluğu	97

KUR'AN'DA İBADETLER

1. İbadet ve İnsanın Sorumluluğu.....	103
2. Kur'an'da İbadetler: Temel İbadetler ve Ameli İbadetler ..	104

2.1. Temel İbadetler.....	105
2.1.1. Allah'a Samimi Bir Kul Olmak (İhlas).....	105
2.1.2. Allah'ı Anmak (Zikir)	107
2.1.3. Allah'a Karşı Gelmekten Sakınmak ve Sorumluluk Bilinci Taşımak (Takva).....	109
2.1.4. Allah'a Hamd Etmek (Hamd)	110
2.1.5. Allah'a Şükretmek (Şükür)	111
2.1.6. Dua Etmek	112
2.1.7. Allah'a Güvenmek ve O'na Dayanmak (Tevekkül)	114
2.1.8. Tövbe Etmek	115
2.2. Ameli İbadetler.....	120
2.2.1. Namaz.....	121
2.2.2. Oruç.....	126
2.2.3. Zekât	130
2.2.4. Hac.....	136

KUR'AN'DA AHLAK

1. Kur'an'ın Temel Hedefi: İyi Birey/ İyi Toplum	146
1.1. Kur'an'ın İnsanlara Sunduğu Örnek Davranış Biçimleri...	148
1.2. Kur'an'a Göre İman-Amel Birlikteliği.....	150
2. Kur'an'da Övülen ve Uyulması İstenen Ahlaki Tutum ve Davranışlar	152
2.1. Temiz Olmak.....	152
2.2. Doğruluk ve Dürüstlük	156
2.3. Adaletli Olmak	158
2.4. Sabırlı Olmak	160
2.5. Tevekkül Etmek	161
2.6. Şükretmek.....	163
2.7. Cömertlik ve Yardımseverlik	165
2.8. Savurganlıktan Kaçınmak	169
2.9. Emaneti Korumak	173
2.10. Hoşgörü ve Bağışlama	174

2.11. Alçak Gönüllülük ve Tevâzu.....	175
2.12. Gıybet Etmemek.....	178
2.13. İftiradan Sakınmak.....	179
2.14. Kıskançlık Yapmamak	180
3. Bireysel ve Toplumsal Ahlaki Sorumluluklar	187
3.1. İnsanlar Arası Sevgi ve Kardeşlik.....	189
3.2. İnsanların Haklarına Saygı.....	190
3.3. İyiliği Emretmek/Kötülükten Alıkoymak	191
3.4. İnsanların Arasını Düzeltmek	192
3.5. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız	193
3.5.1. Kur'an'da Ailenin Korunması.....	193
3.5.2. Çocukların Anne-Babalarına Karşı Görevleri.....	194
3.5.3. Anne-Babaların Çocuklarına Karşı Sorumlulukları.....	196
3.6. Akrabalarımıza Karşı Sorumluluklarımız	197
3.7. Komşularımıza Karşı Sorumluluklarımız	198
3.8. Yaşadığımız Dünyaya Karşı Sorumluluklarımız.....	199

KUR'AN'DAN KISSA VE SÜRELER

1. Kur'an-ı Kerim'den Kissalar	203
1.1. Hz. Adem: İlk İnsan ve İlk Peygamber	203
1.2. Hz. Nuh: Bir Peygamberin Tevhid Mücadelesi	208
1.3. Hz. İbrahim: Rabbini Arayan Genç.....	214
1.4. Hz. Yusuf: Sevgi, Merhamet ve İffet Peygamberi.....	223
2. Kur'an Sûrelerini Tanıyalım	233
2.1. Fatiha Sûresi.....	233
2.2. Nahl Sûresi.....	236
2.3. Ankebût Sûresi.....	239
2.4. Hucurât Sûresi	243
2.5. Muttaffifîn Sûresi	246
2.6. Lokman Sûresi	248

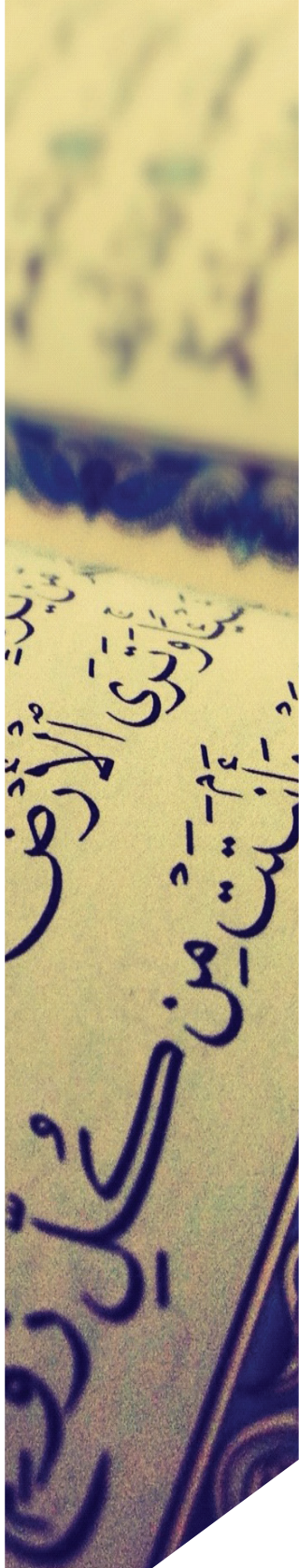

KUR'AN-I KERİM'İ TANIMAK

1

Prof. Dr. Mehmet DAĞ

1. Kur'an-ı Kerim'in Tanımı
2. Kur'an-ı Kerim'i Öğrenmenin ve Öğretmenin Önemi
3. Kur'an-ı Kerim Okumanın Önemi ve Adabı
4. Kültürümüzde Kur'an-ı Kerim'e Saygı
5. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni
6. Kur'an-ı Kerim'i Okuma ve Anlama İle İlgili Bazı Kavramlar

1. Kur'an-ı Kerim'in Tanımı

Kur'an, kelime olarak okuma anlamına gelmektedir.

Terim olarak ise, Kur'an'ın değişik özellikleri dikkate alınarak birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Peygamberimize indirilen, mushaflarda yazılan, tek bir kelimesi bile değişmeden nakledilen ve okunmasıyla ibadet edilen en üstün kelimedir.
- Fatiha sûresinden Nas sûresinin sonuna kadar Hz. Muhammed'e indirilmiş, kendine has özellikleri bulunan üstün lafızlardır.
- Peygamberimize gelen vahiyleri ihtiva eden mukaddes bir kitaptır.
- Yirmi üç yıllık peygamberlik süresi içerisinde Hz. Muhammed'e çeşitli vesilelerle vahiy yoluyla Allah tarafından indirilen sözlerin tamamıdır.

Bu tanımlara göre Kur'an yirmi üç yıllık bir dönemde Peygamberimize vahiy yoluyla gelmiştir. Fatiha sûresinden Nas sûresinin sonuna kadar tüm sûreler mushaflarda kayıt altına alınmıştır. Tarihin her döneminde

hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde doğru ve eksiksiz nakledilmiştir. Okunmasıyla ibadet edilen en üstün sözdür. Zira Kur'an'dan başka bir sözle ibadet edilmez.

- Kur'an-ı Kerim: Peygamberimize indirilen, mushaflarda yazılan, tek bir kelimesi bile değişmeden nakledilen ve okunmasıyla ibadet edilen en üstün kelimedir.

Kur'an-ı Kerim'in çeşitli isimleri vardır. Bunların en yaygın olanları şunlardır.

a) Kitap: Kur'an anlamına gelmektedir. Nitekim Müslümanlar arasında kitap denilince Kur'an anlaşılır.

b) Furkan: Hak ile batılı, helâl ile haramı ayırdığı için Kur'an'a bu isim verilmiştir.

c) Zikr: Anlamak ve hatırlamak anlamına gelen bu kelime, Allah'ı hatırlattığı, tanıttığı ve unutturmadığı için Kur'an'ın ismi olmuştur.

d) Hûda: Bu kelime de Kur'an'ın, doğru yola ileten en mukaddes rehber olduğunu vurgulayan ismidir.

e) Nur: Kur'an'a kalpleri ve düşünceleri aydınlattığı için bu isim verilmiştir.

f) Hakîm: Birçok ayette kitap ismiyle geçen hakîm kelimesi, Kur'an'ın hikmet kaynağı ve her hükmünün doğru olduğunu ifade eder.

2. Kur'an-ı Kerim'i Öğrenmenin ve Öğretmenin Önemi

Alak sûresi "Yaratan Rabbinin adıyla oku." ayetinde de belirtildiği gibi Kur'an, inmeye oku emriyle başlamış, okunan kutsal metin anlamında "Kur'an" ismi kendisine verilmiş, okuma ve okutma hususuna vurgu yapılmıştır. Çünkü Müslümanların gerek bireysel ve gerekse devlet düzeyinde Kur'an eğitime bu kadar önem verip hassas davranmalarının temel iki nedeni vardır. Birincisi, onun anlamını kavrama ve hayata uygulama yani amel etme sorumluluğudur. İkincisi ise, onu ibadet maksadıyla okumaktır. Ayet ve hadislerde

belirtilen bu iki temel neden Kur'an öğretiminin günümüze kadar hız kesmeden gelişerek devam etmesini sağlamıştır.

Bu iki gerekçeden dolayı Kur'an okumanın ve okutmanın dinimizde ayrı bir yeri ve önemi vardır. Bu gerçeği Yüce Allah, bizzat ayetlerde Kur'an okumakla meşgul olanlara yaptığı övgülerle ifade etmektedir.

- “*Hakiki müminler o kimselerdir ki, Allah anıldığında kalpleri ürperir. Karşılarında ayetleri okunduğu vakit imanlarını artırır ve yalnız Rablerine tevekkül ederler.*” (Enfâl, 8/2).
- “*Allah'ın kitabını okumaya devam edenler, namazı kılanlar, kendilerini nızıklandığımız şeylerden gizli ve açık infak edenler, asla tükenmeyecek bir kazanç umabilirler.*” (Fâtır, 35/29).

Yüce Allah, iyi/salih kullar arasına Kur'an okuyanları da katmakta ve aşağıdaki ayetlerde şöyle buyurmaktadır: “*Onlardan; geceler boyu Allah'ın ayetlerini okuyan ve secdeye kapanan bir topluluk vardır.*” (Âl-i İmrân, 3/113). “*Kendilerine kitap verilenler o kitabı hakkıyla okurlar.*” (Bakara, 2/121). Başka bir ayette ise Yüce Allah, Kur'an'ın tertil ile yani manasını düşünerek tane tane okunmasını ister: “*Kur'an'ı tertil ile oku.*” (Müzzemmil, 73/4).

Peygamberimiz de Kur'an eğitim-öğretimine çok önem vermiş ve hayatı boyunca Kur'an okuyanları ve okutanları el üstünde tutmuş, teşvik etmiş ve desteklemiştir. Bununla da kalmayıp Müslümanların bu konuya gereken önemi ve hassasiyeti göstermelerini istemiştir.

Birçok hadiste Kur'an okumanın önemine vurgu yapılmıştır. Bir hadiste, Allah'ın en sevdiği amelin Kur'an'ı başından sonuna kadar okuyup bitirme ve tekrar başlama olduğu belirtilirken bir diğesinde ise şöyle denilmektedir: “*Allah'ın evlerinin birinde Allah'ın kitabını okumak ve manası üzerinde düşünmek amacıyla bir araya gelen kimseler için Allah huzur indirir, onları rahmetiyle kaplar, melekler orayı kuşatır, Allah kendi katındakilere onlardan bahseder.*” (İbn Mace, Sünen, I/79).

Kur'an okumayı Peygamberimiz ibadet olarak nitelendirmiş ve şöyle buyurmuştur: “*Ümmetimin en faziletli ibadeti, Kur'an okumak-*

tır.” (Beyhakî, *Şuabu'l-İman*, Hadis No: 1869). Bu hadisi bir anlamda açıklayan ve kaynaklarımızda sıkça geçen “her harfine on sevap verileceği” (Hakim, *Müstedrek*, II/2084) şeklindeki meşhur hadisi ve müjdeyi burada ifade etmek gerekir. Bu hadislerin dışında konuyla ilgili birkaç hadis daha zikredebiliriz:

- “Allah’ın kitabından bir sûreyi okuyarak yatağına yatan bir Müslüman’a Allah, koruyucu bir melek gönderir. Melek onu korur, uyanıp kalkıncaya kadar ona eziyet edecek bir şey yaklaşamaz.” (Tirmizi, *Deavat*, 23).
- “Üç zümre vardır ki onları büyük korku/kıyamet korkutmaz, onlar için hesap zorluğu yoktur. Yaratılmışların hesabı bitinceye kadar onlar misk tepecikleri üzerindedir. Bunlar, Allah’ın rızasını kazanmak için Kur’an okuyan adam, kendisinden memnun olan cemaate namaz kıldıran kimsedir.” (Münzirî, *et-Terğîb*, 1/311)
- “Evlerinizi namaz ve Kur’an okuyarak aydınlatınız/nurlandırınız.” (İbn Mâce, *İkâme*, 186).
- Peygamberimizin Kur’an öğrenimi, öğretimi ve Kur’an’ın ezberlenmesi ile ilgili de birçok emir ve tavsiyesi bulunmaktadır. Bir hadisinde “Sizin en hayırlınız, Kur’an’ı öğrenen ve öğretenidir.” (Buhari, *Fazâilü'l-Kur’an*, 15) demektedir. Bu tür hadislerden bir kısmını zikretmek, konunun önemini vurgulama bakımından önemlidir.
- “Kur’an’ı öğreniniz. O, kıyamet günü ehline ne güzel şefaatçidir.” (Müslim, *Müsâfirîn*, 252).
- “Çocuğuna Kur’an öğreten kişiye, cennette taç giydirilir.” (Heysemî, *Mecmeu’z-Zevâid*, 7/166).

Ümmetimin en
faziletli ibadeti,
Kur’an okumaktır.

Kur’an’ı sadece okuyan ve okutanlar değil, onu ezberleyenler de Peygamberimiz tarafından övülmüştür. Bu hadislerden birkaçı şöyledir:

- “Hafız olup da Kur’an’ı okuyan kimse, meleklerle beraberdir.” (Buhârî, Tevhid, 52).
- “Kim Kur’an’ı okur ve onu ezberlerse Allah onu cennetine koyar, ailesinden cehennemlik olan on kişiye de şefaathakki tanınır.” (Tirmizi, Sevâbu’l-Kur’ân, 13/2907).

Yukarda zikredilen ayet ve hadislerden hareketle alimler namazlarda farz olan kısmı yerine getirecek kadar Kur’an ezberlemenin her Müslüman için farz-ı ayın olduğunu söylemişlerdir. Bunun dışında Kur’an öğretimi yapmak ve tümünü ezberlemek farz-ı kifâyedir. Yani her Müslüman’a farz değildir. Bir toplum içinde en azından bir grup Müslüman’ın Kur’an öğretmesi ve ezberlemesi bu görevi/sorumluluğu diğer Müslümanlardan kaldırır.

3. Kur’an-ı Kerim Okumanın Önemi ve Adabı

Her Müslüman için Kur’an okumak en önemli ibadetlerden biridir. Bu ibadet Müslüman’ı hem dünyada hem de ahirette mutluluğa ulaştırır.

Aynı şekilde Kur’an tilaveti, Allah katında sevabı ve mükafatı yüksek olan bir ibadettir. İbn Cezerî, “Önceki âlimlerimiz, hiçbir ibadeti Kur’an tilavetine eş tutmamaktadırlar.” diyerek, Kur’an okumanın önemine ve derecesine vurgu yapmaktadır. Kur’an okumanın önemi ile ilgili bir önceki başlıkta birçok ayet ve hadis zikredildi. Bu ayet ve hadisler genel itibarıyla Kur’an okuma sayesinde müminlerin dünya ve ahirette asla tükenmeyecek bir kazanç sağlayacaklarını; iman ve tevekküllerinin artacağını; kıyamet gününde Kur’an okuyucusunun ailesine şefaathçi olacağını ve her harfine karşılık on sevap kazanacağını ifade etmektedir.

Ayet ve hadislerde belirtilen övgülere ulaşmak için Kur’an okurken bazı hususlara dikkat edilmesi gerekir. Zira Kur’an gelişigüzel okunan bir kitap değildir. Bunların başında Kur’an’ın tecvid ve tertil ile okunması gelir. **Tecvid**, Kur’an-ı Kerim’i, harflerin çıkış yerle-

Ümmetimin en şerefliileri Kur’an hafızlarıdır.

(Taberani, el-Mu’cemu’l-Kebir, 12/125)

Kur’an’ı anlamının ve ona yaklaşmanın ilk adımı okumadır.

rine ve sıfatlarına dikkat ederek güzel ve hatasız okumaktır. **Tertil** ise Kur'an'ı tecvid ilminin kaidelerine uygun bir biçimde, acele etmeksizin anlamını düşünerek okumaktır. Çünkü Kur'an'ı anlamanın ve ona yaklaşmanın ilk adımı okumaktır. Kur'an'ın anlamını öğrenme ise okumaktan sonra gelir. Dolayısıyla Kur'an tilavetinde birinci derecede istenilen şey, onun ihtiva ettiği bu dünya ve öbür dünya ile ilgili gerçekleri anlamak ve öğrenmektir. Bu tarz yani tecvid ve tertil kurallarına göre okuyuş, Kur'an'ın lafızlarına hürmet ve onları yüceltme yanında onunla manevi bağ kurmak ve kalbî bütünleşme sağlamak için de oldukça önemlidir. Peygamberimizin “*Kalbiniz ülfet bulduğu müddetçe Kur'an okuyunuz.*” ifadesi de kalbin boş şeylerden arındırılıp hazır hâle geldikten sonra yapılan tilavetin ancak gerçek bir tilavet olacağına işaret etmektedir.

- Elmalılı Hamdi Yazır da, Kur'an'ın, manasını gözeterek dikkatli, saygılı, iyi niyetle, temiz kalple, temiz ağızla, hürmet ve edeple okunması gerektiğini; gelişigüzel bir eğlence, şarkı, gazete, roman gibi okunmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ezberden okurken olmasa bile Kur'an'ı yüzünden okurken abdestli olmak gerekir.

Tilavete “Eûzü-Besmele” ile başlanmalıdır. Bu şekilde başlamanın, şeytanın vesvesesinden ve kibirden korumada son derece etkili olduğu belirtilmektedir. Fazileti bakımından namazda ve geceleyin Kur'an okumanın daha üstün olduğu söylenmiştir. Çünkü namazda ve gece yapılan tilavet, kalbin en uyanık olduğu ve zihnin en elverişli olduğu vakitlerdir. Tilavet esnasında mümkünse kibleye yönelmeli, baş öne eğilmeli, duruş kibir ve riyadan uzak olmalıdır.

Aşırılığa kaçmadan tecvid ilminin kaide ve kurallarına göre okumak da Kur'an'ı okuma adabından sayılmıştır. Çünkü tecvid kurallarına uymadan gerçekleştirilen tilavette hataların olabileceği ve bu hataların da anlamı bozacağı belirtilmiştir. Tecvid kuralları uygulanırken de aşırılığa kaçmamak gerekir. Zira İmam Gazali'ye göre, Kur'an'ın hakikatlerini anlamaya engel olan etkenlerden biri okuyucuların kaidelerde aşın gitmeleridir.

Kur'an Okumanın Adabı

1. Abdestli olmak
2. Kur'an okumaya eûzü-besmele ile başlamak
3. Kibleye yönelmek
4. Kur'an okurken tecvid kurallarına dikkat etmek
5. Kalbin Kur'an'a ısındığı bir anda okumak

Netice itibariyle tilavette esas olan samimi bir kalp ile onu okumak, ihtiva ettiği hakikatleri anlamak, öğrenmek ve gerek tilavetten önce ve gerekse tilavet esnasında ona gereken saygı ve hürmeti en üst seviyede göstermektir.

4. Kültürümüzde Kur'an-ı Kerim'e Saygı

Saygı bağlamında Kur'an'ın bizim kültürümüzde önemli bir yeri ve değeri vardır. Bireysel ve toplumsal hayatımızın merkezinde yer alan Kur'an, yaşantımızın her alanını düzene koyar. Kur'an, ibadet hayatımızın temeli olma yanında, kültürümüzün en önemli öğelerinden olan dil, sanat ve edebiyatımıza da önemli değerler katmış, kültürümüzün şekillenmesinde temel kaynak olmuştur.

Mesela Türkçeye Kur'an'dan pek çok kavram geçmiştir. Aynı şekilde Kur'an'da geçen güzel isimlerin çocuklara verilmesi de Kur'an'ın kültürümüze olan tesirlerinden biridir. Ahmet Yesevi, Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli gibi büyük düşünürlerimiz ortaya koydukları eserlerinde yine merkeze Kur'an'ı ve onun hakikatlerini koymuşlardır. Mevlâna'nın şu dizeleri bu hakikati ortaya koymaktadır.

Canım bende oldukça Kur'an'ın kuluyum,
Seçilmiş Muhammed'in yolunun toprağıym,
Birisi sözlerimden bundan başka söz naklederse,
Ben nakledenden de şikâyetçiyim, bu sözlerden de şikâyetçiyim.

Toplumsal hayatımızı şekillendiren örf ve adetlerimizde de Kur'an'ın ciddi etkisini görürüz. Hastalara, yoksullara, yetimlere, yolda kalmışlara yardım etmek, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, ana-babaya hürmet Kur'an'ın en önemli öğütlerindendir. Çocuklarımızın doğumunda, ölen insanlarımızın cenazelerinde, çeşitli merasimlerde yine hep Kur'an vardır. Yine kültürümüzde, her evde Kur'an bulundurma geleneği vardır. Bu mushaflar saygı ve hürmetten dolayı en güzel işlemeli kılıflarda saklanır, kible yönünde yüksekçe bir yere asılır. Kızlar çeyizleri için bu kılıflardan hazırlarlar ve içine de yaldızlı bir Kur'an koyarlar. Bereket getirdiğine inanılarak cami, ev, iş yeri gibi pek çok mekânın duvarlarını Kur'an ayetleri süslemektedir.

- Kültürümüzde Kur'an'a saygının en güzel örneklerinden biri de Osman Gazi ile ilgili anlatılan bir rüyadır. Osman Gazi, Şeyh Edebâli'nin evinde kaldığı bir gece ayağını uzatıp yatamaz; çünkü odada Kur'an-ı Kerim vardır. Bir köşeye kıvrılıp tesbihat yaparken uykuya dalar. Rüyasında, Edebâli'nin göğsünden çıkan bir nur tarafından kuşatıldığını; sonra kendisinin dallanıp budaklanarak kolları bulutlara varan, kökleri nice beldelere ulaşan bir çınar hâline geldiğini görür. Edebâli rüyadaki o nurun kendi kızı ve Osman Gazi'nin müstakbel eşi Bâlâ Hatun'u gösterdiğini, ağacın ise büyük bir devlete işaret ettiğini söyler; "Allah Teâlâ seni ve neslini insanların İslâm'la şereflenmesine vesile edecek." der.

Bütün bunlar güzel bir gelenektir ve ortaya konan bu şekli saygının bile mutlaka bir değeri vardır. Ancak Kur'an'ın asıl amacının okunup anlaşılması ve uygulanması olduğu unutulmamalıdır. Zira Kur'an'a karşı gösterilen bu saygı ve hürmet bu şekilde kaldığı, manasının anlaşılıp hayata uygulanmadığı müddetçe eksik kalır. Ona karşı gösterilen bu saygıyı onu anlayarak taçlandırmak gerekir.

5. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni

Ayet: Kelime olarak alâmet, nişan, ibret, delil, şahıs ve toplum gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Kur'an'ı meydana geti-

ren cümlelere veya Kur'an'ın bir veya birkaç kelimesinden meydana gelen, başından ve sonundan ayrılmış kısımlarına ayet denir. Bazı ayetler uzun bazı ayetler ise kısadır. En uzun ayet, tam bir sayfa yer tutan Bakara sûresinin 282. ayetidir. En kısa ayet ise, bazı âlimlere göre “ve'd-duhâ”, bazılarına göre “ve'l-fecr”, bazılarına göre “yasîn”, bazılarına göre de “er-Rahmân” kelimesidir.

Sûre: Kelime olarak derece, menzil, şeref, şan, yüce mertebe, sur, yüksek bina ve katları gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise ayetlerden oluşmuş küçük-büyük her ayrı bölüme sûre denmektedir. Kur'an-ı Kerim 114 sûreden meydana gelmektedir. En uzun sûre 286 ayetten meydana gelen Bakara sûresidir. En kısa sûreler ise üç ayetten oluşan Kevser, Nasr ve Asr sûreleridir. Kur'an'ın ilk sûresi Fatiha, son sûresi ise Nâs sûresidir.

Cüz: Kur'an'ın her yirmi sayfasından meydana gelen bölümlerine verilen isimdir. Kur'an'da 30 cüz vardır. Yani Kur'an 30 kısma bölünmüş ve bunların her birine de cüz denmiştir. Cüzler mushafların sol tarafındaki sayfaların kenarında bulunan işaretlerle gösterilmiş; içlerine de “cüz” kelimesi yazılmıştır.

Hizib: Kelime olarak parça, bölüm ve takım anlamlarına gelmektedir. Kur'an'da her beş sayfadan birine hizib denir. Bunlar da sayfa kenarlarına konulan işaretlerle gösterilir. Bu işaretlerin içine de “hizib” kelimesi yazılır. Dört hizib bir cüzü meydana getirir. Mushafın tamamında ise 120 hizib vardır.

6. Kur'an-ı Kerim'i Okuma ve Anlama ile İlgili Bazı Kavramlar

Tecvid: Kelime olarak güzel yapmak ve süslemek anlamlarına gelmektedir. Terim olarak ise Kur'an'ı, harflerin çıkış yerlerine ve seslerine dikkat ederek ve tilavet kurallarına uyarak okumayı öğreten ilimdir. Böylece bu ilim, İslam dininin temel kaynağı olan Kur'an kelimelerinin güzel, doğru ve hatasız okunmasını sağlamaktadır. Tecvid bilinmeden Kur'an lafızlarının doğru okunması mümkün değildir.

Mukâbele: Peygamberimizin her sene Ramazan ayında, Kur'an'ın o zamana kadar inen kısmını, Cebrail'e (a.s.) okumasına "mukabele" denir. İslam bilginlerine göre bu mukabele Peygamberimizin vefat ettiği yıl iki defa meydana gelmiştir. Buradan hareketle geleneğimizde özellikle Ramazan aylarında hem evlerde hem de camilerde bir kişinin okuyup diğerlerinin takip ettiği okuma türü de mukabele olarak adlandırılmıştır.

Hatim: Kelime olarak bir şeye mühür basmak, bir şeyi sonuna kadar tamamlamak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar, yüzünden veya ezbere okuyup tamamlamaya denmektedir. Kur'an'ın okunmasına, ezberlenmesine ve dinlenmesine önem veren Peygamberimiz, hatim indirmeyi de Allah'ın en çok sevdiği işlerden biri olarak değerlendirmiştir.

Meal: Kelime olarak bir şeyin özü, hulasası, neticesi ve bir şeyi eksik bırakmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise bir sözün anlamını her yönüyle değil de, biraz eksikliği ile aslına yakın bir şekilde ifade etmek şeklinde tanımlanmıştır. Kur'an'ın birebir tercümesi mümkün değildir. Ancak birtakım eksiklerle birlikte aslına yakın tercüme edilebilir. Bu husus da meal sözcüğüyle ifade edilmektedir. Bu nedenle Kur'an tercümeleri için tercüme kelimesi yerine meal kelimesinin kullanılması uygun görülmüştür.

Tefsir: Kelime olarak keşfetmek, ortaya çıkarmak, beyan etmek, açıklamak gibi manalara gelmektedir. Terim olarak ise, Kur'an'ı, Arap dili ve edebiyatı açısından tahlil edip kastedilen anlamları tespit etmek ve açıklamaktır.

BULMACA

Aşağıdaki kelimeleri tabloda bulup üstünü çizelim.

- MUKÂBELE, CÜZ, TEFSİR, SÛRE, HİZİB, NUR, FURKAN, AYET, HATİM, MEAL.

T	M	U	K	Â	B	E	L	E	C
H	M	T	E	F	S	İ	R	H	Ü
İ	E	E	A	Y	E	T	Ü	K	Z
Z	A	C	E	F	U	R	K	A	N
İ	L	V	F	H	A	T	İ	M	S
B	O	İ	Ü	B	S	Û	R	E	U
Ö	U	D	F	L	Z	İ	Ç	A	E
V	A	Ğ	N	U	R	A	R	E	R
İ	U	L	M	N	F	H	T	Z	R
İ	M	A	N	G	K	E	L	A	M
B	S	T	E	C	V	İ	D	V	K
N	U	R	T	E	R	T	İ	L	A

7. Kur'an Vahyi

7.1. Kur'an'ın İndiği Ortam

Araplar, Asya kıtasının güneybatısında bulunan Arap yarımadasında yaşarlardı. Arap yarımadası, doğusu Umman Denizi ve Basra Körfezi; batısı Kızıldeniz; güneyi ise Aden Körfezi ve Hint Okyanusu ile çevrilidir.

Araplar soy olarak güney Araplarının büyük atası olan Kahtan ile kuzey Araplarının atası olan Adnan'a dayanırlar. Mekke civarında yaşayan ve Peygamberimizin de mensubu olduğu Kureyş kabilesi ise, kuzeydeki Adnan soyundan gelmektedir.

Kurak bir iklime sahip olan Arap yarımadasının orta kesimi çöllerle kaplıdır. Ancak yarımada'nın kuzey ve güney bölgeleri tarıma elverişli alanlara sahiptir. Mekke ve çevresinde ise çöl iklimi hâkimdi ve yaşam şartları buna göre şekilleniyordu. İnsanların bir kısmı göçebe; bir kısmı da yerleşik bir hayat sürüyordu. Göçebe olanlar hayvancılıkla uğraşırken; yerleşik hayat sürenler tarım ve ticaretle hayatlarını sürdürürlerdi. Bu ekonomik güçlerini korumak ve devam ettirmek için güçlü kabileler daha zayıf kabileleri yanlarına alarak güç birliği oluştururlar ve diğer kabilelere karşı savaşırlardı. Bunun yanında kan davası ve sınır anlaşmazlıkları yüzünden de kabileler sık sık savaşırlardı.

Kur'an'ın inişinden önce Arap yarımadasında farklı inanç grupları vardı. Fakat bunlar arasında en yaygın putperestlikti. Her kabilenin çeşitli nesnelerden yaptığı ve kutsal saydığı putları vardı. İnsanlar bu putlara tapar ve kurban keserlerdi. Mekke'de öne çıkan en önemli putlar: Lat, Menat ve Uzza'dır. İnsanlar, putların kendilerini Allah'a yaklaştırdığını düşünür ve kendilerine yardımcı olacaklarına inanırlardı. Kur'an onların bu inançlarını bize şu ifadelerle bildirmektedir: *"Biz bunlara (putlara) sadece bizi Allah'a yaklaştırmaları için tapıyoruz..."* (Zümer, 39/3).

Arap yarımadasında putperestlerin dışında Yahudiliğe, Hristiyanlığa, Mecusiliğe ve Sabiiliğe mensup topluluklar da vardı. Bunun yanında çok az da olsa Hz. İbrahim'in dini geleneğini sürdüren ve tevhid inancını benimseyen Hanifler de bulunmaktaydı.

Cahiliye Dönemi

- Kâbe'ye insanların akın etmesinden dolayı Mekke ticaret merkezi haline gelmiş ve bölge insanı zenginleşerek ayrıcalıklı bir konuma ulaşmıştı. Bu da beraberinde haksızlığı, ahlaksızlığı, insanları hür-köle şeklinde sınıflara ayırmayı getirmiştir. Köleler, fakirler ve güçsüzler eziliyor ve hor görülüyordu. Kadınlara toplum içinde değer verilmiyor ve hakları olan mirastan pay verilmiyordu. Kız çocuğu doğuran kadınlara iyi gözle bakılmıyor ve bu kadınlar toplumdan dışlanıyordu. Hatta bazı babalar kız çocuğuna sahip olmayı utanç verici bir şey olarak görüp bu durumdan kurtulmak için insanlığın kabul edemeyeceği bir şekilde kız çocuklarını diri diri toprağa gömerlerdi. Kur'an bu hususu şöyle dile getiriyor. *"Onlardan biri kız ile müjdelendiği zaman, öfkelenmiş olarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı kavminden gizlenir. Onu, aşağılık duygusu içinde kalarak yanında tutacak mı yoksa toprağa mı gömecek? (bunu düşünür durur). Bakın ki, verdikleri hüküm ne kadar kötüdür."* (Nahl, 16/58-59). Bunun yanında içki, kumar, zina ve benzeri kötülükler toplumda kök salmış, adalet anlayışı kaybolmuştu. Bütün bu olumsuzluklardan dolayı Kur'an'ın indiği bu döneme "Cahiliye Dönemi" denilmiştir.

7.2. Kur'an'ın Gönderiliş Amacı

Mekke'nin ticarî ve siyasî bakımdan çok önemli bir mekân olmasının en önemli nedeni, yeryüzünde Allah'a ibadet etmek için yapılan Kâbe'nin burada bulunmasıdır. Yüce Allah'ın emriyle Hz. İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yapılan Kâbe, zamanla insanların tevhid inancından uzaklaşmasıyla aslî özelliğini kaybetmiş ve içi putlarla doldurulmuştur. Yarımada'daki kabileler, taptıkları putları getirir, Kâbe'ye koyarlar ve senenin belli günlerinde gelir ibadet ederlerdi. Böylece tevhid inancının merkezi olan Kâbe, Allah'a ortak koşma olan putperestliğin merkezi haline gelmişti.

İşte Kur'an'ın temel amacı sözü edilen ve insanî değerlerle bağdaşmayan bu topluluğu Kur'an eğitiminden geçirmektir. Nitekim

ilk inen ayetlerde öncelikle tevhid, âhiret inancı ve putperestliğin reddine vurgu yapılmaktadır. Yine şu ilkeler de Kur'an'ın temel hedeflerindendir:

- İnsanların ve diğer tüm varlıkların yaratıcısının Allah olduğunu bildirmek,
- Yaratılanlar içinde insanın en şerefli varlık olduğunu ve yaratana karşı sorumluluklarının bulunduğunu hatırlatmak,
- İnsanlar ve toplumlar arasında sorumluluk duygusu, yardımlaşma, adalet ve doğruluk gibi ahlaki ilkeleri yerleştirmek,
- Toplum içerisinde kadın olsun erkek olsun hiçbir insanın diğerine üstün olmadığı, herkesin eşit olduğu, üstünlüğün sadece Allah'a karşı kullukta olduğu duygusunu pekiştirmek,
- İnsanları, davranışları, işleri ve sorumlulukları hakkında bilgilendirmek,
- İnsanların yapmaları ve terk etmeleri gerekenlerden dolayı Allah'a karşı sorumlu olduklarını ve ahirette bunun hesabını vereceklerini bildirmektir.

Kısaca vahyin gönderiliş amacı, insanları sapık inançlardan uzaklaştırmak, tevhide çağırmak, ahlaki seviyelerini en üst dereceye çıkarmak, dünya ve ahiret hayatlarını tanzim etmek ve ebedi mutluluğu kazanmalarını sağlamaktır.

7.3. Kutsal Kitaplar İçinde Kur'an-ı Kerim'in Yeri

Yüce Allah'ın peygamberlere vahiy yoluyla göndermiş olduğu kitaplara kutsal kitap denir. Bu kitaplar Peygamberler vasıtasıyla insanlara dini ve dünyevî emir ve yasakları bildirmektedir. Yüce Allah, insanlara, hak ve vazifelerini bu kitaplarla hatırlatmaktadır.

Kur'an inmeden önce bazı peygamberlere de kutsal kitaplar gönderilmiştir. Bunların bir kısmı suhuf/sahifeler; bir kısmı da kitap olarak gönderilmiştir.

Suhuf			
H. Adem (a.s.) 10	H. Şit (a.s.) 50	H. İdris (a.s.) 30	H. İbrahim (a.s.) 10
Kutsal Kitaplar			
H. Musa (a.s.) Tevrat	H. Davud (a.s.) Zebur	H. İsa (a.s.) İncil	H. Muhammed (s.a.s.) Kur'an-ı Kerim

H. Adem'e, H. Şit'e, H. İdris'e ve H. İbrahim'e sayfeler verilmiştir. H. Musa'ya Tevrat, H. Davud'a Zebur ve H. İsa'ya da İncil gönderilmiştir. Suhuf/sayfeler diye adlandırılan kutsal kitapların bugün hiçbirisi mevcut değildir. Bunlar, indirildikten sonra uzun bir zaman geçmiş ve bu zaman zarfında değişikliğe uğramış ve belli bir zaman sonra da tamamen kaybolmuştur.

Kur'an öncesi diğer üç kitaptan Tevrat H. Musa'ya gönderilen kutsal kitaptır. H. Musa Tevrat'ta yer alan emir ve yasakları ümmetine anlatmış ve tebliğ etmiştir. Fakat H. Musa'dan sonra çıkan savaşlar ve İsrail oğullarının başına gelen felaketler, onların uzun bir zaman esaret altında kalmalarına sebep olmuştur. Bu süreç içerisinde de Tevrat'ın asıl nüshası kaybolmuştur. Bugün Yahudilerin elinde bulunan Tevrat, H. Musa'dan çok sonra kaleme alınmıştır. Yahudiğin önde gelen âlimleri sözlü geleneğe dayanarak Tevrat'ı yazmışlardır. İçeriği peygamberlere yakışmayacak bilgi ve çelişkilerle doludur. İlahî kitaplarda bulunmaması gereken birçok bilgi ve hikâye mevcuttur. Bütün bunlar bugünkü Tevrat'ın H. Musa'ya gönderilen Tevrat olmadığını, insanların derleyip bir araya getirdiği bir kitap olduğunu göstermektedir. Nitekim birçok Batılı bilim adamı da elimizde bulunan Tevrat'ın H. Musa'ya ait olmadığını bilimsel verilerle ispatlamaya çalışmıştır.

Zebur, H. Davud'a gönderilen ilahî kitaptır. Peygamberlerin şiir tarzında yazılmış hayat hikâyeleri ve bazı dualardan oluşmaktadır. O da, Tevrat gibi aslını muhafaza edememiş ve kaybolmuştur. Çok sonraları bazı bilginler tarafından aslına uygun olmayan bir şekilde tekrar yazılmıştır. Bugün Yahudilerin kutsal kitapları içinde Mezmurlar adıyla yer almaktadır.

İncil ise H. İsa'ya gönderilmiştir. İncil de, H. İsa döneminde yazılmamış ve bugün elimizde asıl nüshası bulunmamaktadır. H.

İsa'dan uzun bir zaman sonra havarilerin sözlerine dayanılarak yüzlerce İncil metni oluşturulmuş ancak bunların tamamı birbirinden farklıdır. Her grup kendi oluşturduğu İncil'e inanıyordu. Bu nedenle Hz. İsa'dan 325 yıl sonra İznik'te toplanan bir meclis, yüzlerce İncil'i dörde indirdi ve birçok İncilden sadece dördünü kabul etti. Yazarlarının adına nispet edilen bu İnciller, Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'dır. Diğer kitaplar gibi İncil de içeriği çelişkilerle dolu ve birbirlerinden farklı bilgiler arz eden bir kitaptır. Müslümanların Hz. İsa'ya verildiğine inandığı İncil, bunlardan biri değildir. Onun aslının bozulduğuna inanırız.

- Kur'an ise Allah tarafından gönderilen son ilahî kitaptır. O önceki bütün semâvî kitapları kuşatıcı bir özelliğe sahiptir. Kur'an ile önceki kutsal kitaplar arasında belirgin birtakım farklar bulunmaktadır. Önceki kutsal kitaplar indirilişlerinden belli bir zaman sonra insanların müdahalesiyle asıllarını yitirirken, Kur'an'ın asırlar geçmiş olmasına rağmen bir harfi bile değişmemiştir. Çünkü vahiy yoluyla gelen ayetler, ezberleme yanında vahiy kâtipleri tarafından değişik malzemelere yazılmıştır. Ezberleme ve yazma işi Kur'an'ın indirilişi tamamlanıncaya kadar devam etmiştir. Daha sonra binlerce sahabî kendilerinden sonraki nesillere hem yazıyla hem de okuyarak ayetleri eksiksiz bir şekilde nakletmiştir. Kur'an bu yolla binlerce, milyonlarca insan tarafından günümüze kadar aktarılmıştır. Bugün dünyanın neresinde olursa olsun her Müslüman aynı Kur'an'ı okumaktadır. Hiçbiri diğerinden ne fazla ne de eksiktir.

7.4. Kur'an'ın Nüzulü/İnişi

7.4.1. Vahyin Tanımı

Vahiy, sözlükte “gizli ve süratli bir şekilde bildirmek, ilham etmek, îmâ ve işaret etmek, fısıldamak, emretmek, telkin etmek, yazmak, vesvese vermek ve içgüdü” anlamlarına gelmektedir. Terim olarak ise vahiy, birkaç şekilde tanımlanmaktadır.

- Yüce Allah'ın peygamberlerine çeşitli biçimlerde söz ve emirler göndermesidir.
- Yüce Allah'ın her peygamberine göndermiş olduğu ilahî emirlerdir.
- Yüce Allah'ın kullarına ulaştırmak istediği emirlerini, onların arasından seçtiği peygamberlerine insanların alışık olmadığı, gizli ve süratli bir biçimde iletmesidir.

Yapılan tanımlarda görüldüğü gibi vahiy, Cebrail (a.s.)'ın Allah'tan peygambere, peygamberin de insanlara ulaştırdığı sözlerdir.

Kur'an'da Yüce Allah, vahyin insanlara üç şekilde verildiğini bildirmektedir. *“Allah bir peygamberle ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O yücedir, hikmet sahibidir.”* (Şura, 42/51) Ayette belirtildiği gibi Allah'ın bir peygamberle vahiy yoluyla konuşması, bildirmek istediği bilgiyi onun kalbine ilham etmesidir. İkinci si perde arkasından peygamberle konuşmasıdır. Hz. Musa'nın ağaç arkasından Yüce Allah ile konuşması bu vahiy türüne girer. Üçüncüsü ise aracı melek ile mesajını bildirmesidir. Nitekim Hz. Muhammed (sav)'e vahiy, çoğunlukla bu yolla yani melek vasıtasıyla gelmiştir.

Vahiy; Yüce Allah'ın kullarına ulaştırmak istediği emirlerini, onların arasından seçtiği peygamberlerine insanların alışık olmadığı, gizli ve süratli bir biçimde iletmesidir.

7.4.2. Vahyin Başlangıcı

İçinde yaşadığı toplumun ahlaki çöküntü içinde olması Peygamberimizi derinden etkiliyordu. Peygamberimiz, gördüğü adaletsizlik, haksızlık, zulüm ortamından uzaklaşmak ve Allah'a ibadet etmek için Mekke yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira mağarasına giderdi. Peygamberimize, ilk vahiy 610 yılı Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde yine Hira mağarasında tefekkür ederken gelmeye başlamıştır. Vahiy meleği Cebrail (a.s.) gelerek Hz. Muhammed'e “Okul!” dedi. O, “Ben okuma bilmem.” cevabını verdi. Cebrail (a.s.) ikinci kez “Okul!” dedi. O yine “Ben okuma bilmem.” cevabını verdi. Üçüncü defa aynı istekte bulunan Cebrail (a.s.)'a Peygamberimiz

yine “Ben okuma bilmem.” dedi. Bunun üzerine Cebrail (a.s.) Alak sûresinde bulunan şu ayetleri ona okudu: *“Yaratan Rabbi’nin adıyla oku! O, insanı aşılammış bir yumurtadan yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini öğreten, kalemle yazdıran Rabbin, en büyük kerem sahibidir.”* (Alak, 96/1-5).

Peygamberimiz bu ayetleri tekrarladı. Cebrail’le karşılaşmasından ve kendisine gelen ilk vahiyden sonra korku içinde Hz. Hatice’nin yanına geldi ve hemen yattı. Eşine üzerini örtmesini söyledi. Korkusu geçince başından geçenleri Hz. Hatice’ye anlattı. Hz. Hatice *“Korkma, Allah seni utandırmaz. Çünkü sen akrabayı ziyaret eder, insanlara yardım eder, yoksula bakarsın. Misafiri ağırlarsın, hak ve adalet adına insanlara yardım edersin. Böyle bir insanı Allah yalnız bırakır mı?”* (Buhari, Bedü’l- Vahiy, 3) diyerek ona destek oldu ve moral verdi. Böylece inen bu ayetlerle 23 yıllık bir zamana yayılacak vahiy süreci başlamış oldu.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

KUR'AN'DA İNANÇ ESASLARI

2

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI

1. Kur'an'da Allah inancı
2. Kur'an'da Melekler
3. Kur'an'da Kutsal Kitaplar
4. Kur'an'da Peygamberler
5. Kur'an'da Ahiret inancı
6. Kur'an'da Kaza ve Kader inancı

1. Kur'an'da Allah İnancı

Evreni ve içindeki her şeyi yaratan, yaşatan, gözeten, idare eden, kendisine ibadet edilen tek ve en yüce varlık olan Allah'a inanmak, İslam dininin temeli ve inanç esaslarının ilkidir.

- Allah'a iman etmek: Allah'ın var ve bir olduğunu, O'nun her şeyi yoktan var eden yaratıcı olduğunu, O'nun her türlü eksiklikten uzak ve yüce bir varlık olduğunu kabul etmek ve inanmaktır.
- Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) de, İslam dininin temelini "*Allah'tan başka hiçbir ilahın olmadığına iman etmek*" (Müslim, İman, 8) şeklinde açıklamıştır.

NOT EDELİM

- Kur'an-ı Kerim'in ilk sûresi olan Fatiha sûresi, evreni ve içerisindeki tüm varlıkları yaratan, yaşatan ve onları düzene koyan Allah'ı övmenin ve yüceltmenin önemi ile başlar. İnsanlara karşı sonsuz sevgi ve şefkat besleyen Yüce Allah'a kulluk etmeyi ve O'ndan yardım ve istekte bulunmayı öğütler.

Allah, her şeyi var edendir. Gözümüzle gördüğümüz veya görmediğimiz, kulağımızla işittiğimiz veya işitemediğimiz büyük-küçük her şeyi Yüce Allah var etmiştir.

Yüce Allah, insanlara karşı çok merhametlidir. Dünyada yediğimiz meyveleri, sebzeleri, içtiğimiz suları, pınarları, ırmakları, denizleri, dağları, birbirinden güzel yemyeşil bitkilerin hepsini biz insanlar için yaratmıştır. Bütün bunları, insanların dünya hayatında mutlu ve huzurlu yaşaması için var etmiştir.

Bizleri yaratan ve bizleri sayısız nimetlerle besleyen Rabbimize karşı bize düşen ilk görev, O'nun varlığına ve birliğine inanmaktır.

Kelime-i Tevhid Nedir?

- Lâ ilâhe illallah, Muhâmmedü'r-Rasûlullah demektir. Kelime-i Tevhid, İslam inancının temelidir. Müslüman olmanın ilk şartıdır. Kelime-i Tevhid'in Türkçe anlamı: Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed (s.a.s.), Allah'ın elçisidir.

Kelime-i Şehâdet Nedir?

- Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve rasûlühü demektir. Kelime-i Şehâdet'in Türkçe anlamı: Allah'tan başka bir ilahın olmadığına ve Hz. Muhammed'in, O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ederim.

Not:

- Kelime-i Tevhid, doğrudan Allah'a inanmayı ifade eder. Kelime-i Şehâdet ise hem inanmayı hem de şahitlik etmeyi ifade eder.
- Kur'an-ı Kerim, evren ve evrenin içindeki her şeyin yaratıcısı ve sahibinin Yüce Allah olduğunu açıklar. Yüce Allah, tek ilahdır. Her şeyi yerli yerinde yaratan O'dur. Varlığından haberdar etmek için bizlere Peygamberler ve kutsal kitaplar göndermiştir.

Kur'an-ı Kerim'i okumak ve onun bizlere ulaştırmak istediği mesajı anlamaya çalışmamız gerekir. Kur'an-ı Kerim'i okudukça onun bize anlatmak istediği mesajı daha iyi anlar ve Yüce Allah'ı daha iyi tanırız. Yüce Allah da, Kur'an-ı Kerim'de evren ve içindeki her şeyi bir düzen ve ahenk içinde yaratmasının düşünülmesini, sorgulanmasını ve araştırılmasını istemektedir.	“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini takip etmesinde düşünenler için deliller vardır.” (Âl-i İmrân, 3/190). “O, dinlenesiniz diye geceyi sizin için (karanlık); gündüzü ise aydınlık kılar. Şüphesiz işiten bir topluluk için bunda dersler vardır.” (Yunus, 10/67). “Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?” (Kamer, 54/17, 22, 32).
--	---

- Yüce Allah biz insanlara akıl ve düşünme gücü vermiştir. Bizim, evreni ve içindeki her şeyi incelememizi ve araştırmamızı tavsiye etmektedir. Var olan her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah Teâlâ, bunların bu şekilde nasıl güzel ve kusursuz olduğu üzerinde, insanın düşünmesini ve insanlardan bunları yaratanın kim olduğunu bulmalarını istemektedir. İşte bu inceleme ve araştırmanın sonunda insan, her şeyi yaratan ve var edenin Yüce Allah olduğunu görecektir.
- **Kur'an-ı Kerim'den bulup okuyalım:** Ra'd 13/3, 14; Nur, 24/44; Mü'minin 23/79-80.

KAVRAM ÖĞRENELİM

Allah'a inanan kişiye mümin, Allah'a inanmayan kişiye kâfir ve Allah'a inanmadığı halde inanıyor gibi davranan kişiye de münâfık denir.

Kur'an-ı Kerim'i okumak, Rabbimizi tanımamıza ve bilmemize yardımcı olduğu gibi, Allah'a olan inancımızın ve imanımızın artmasını da sağlar. Allah'ı tanıyan ve bilen bir insan, O'na daha iyi bir kul olmanın çabası içine girerek imanını güçlendirir yaşamını güzelleştirir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de bu durumu şöyle ifade eder: “Allah'ın ayetleri müminlere okunduğu zaman bu, onların imanını arttırır.” (Enfâl, 8/2).

1.1. Allah'ın Yaratıcı ve Yaşatıcı Olması

Kur'an-ı Kerim, Yüce Allah'ın evrende var olan her şeyin sahibi ve yaratıcısı olduğunu belirtir. Yüce Allah, yerde, gökte ve her ikisi arasındaki canlı cansız her şeyi en ince ayrıntısıyla yaratan, onları koruyan, gözetken ve besleyendir.

Gökyüzünde görülen ve görülmeyen bütün yıldızları, gezegenleri, galaksileri, kâinatı ve içindeki nice varlıkları bir düzen ve ahenk içinde yarattığını belirten Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'deki birçok ayetle bu duruma işaret etmektedir:

- “Allah her şeyin yaratıcısıdır. Her ne varsa O'nun denetimi ve gözetimindedir.” (Zümer 39/62).
- “Allah gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur yağdıran ve onunla sizlerin beslenmesi için çeşit çeşit meyveler var eden, izni ile denizde hareket eden gemileri emrinize veren ve nehirleri de hizmetinize sunandır. Belirli bir yörüngede hareket eden güneşi, ayı, geceyi ve gündüzü sizin için yarattı.” (İbrahim, 14/32-33).
- “O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her biri bir yörüngede hareket etmektedir.” (Enbiya, 21/33).
- “Gece, gündüz, güneş ve ay Allah'ın varlığının delillerindendir. Güneşe ve aya tapmayın. Eğer gerçekten Allah'a kulluk ediyorsanız, onları yaratan Allah'a inanın.” (Fussilet, 41/37).

1.1.1. Allah'ın Yarattıklarında Bir Dengenin Olması

Yaşadığımız dünyayı, bizleri aydınlatan güneşi, onu ve dünyayı takip eden ayı, kendimizi ve diğer tüm canlıları incelediğimizde her şeyin bir denge, ahenk ve uyum içerisinde var olduğunu görürüz.

Allah, evrendeki her şeyi belli bir plan ve ölçü ile yaratarak her şeyde bir ahenk ve uyumun olmasını sağlamıştır. Allah, her şeyi ölçülü olarak yarattığını belirterek evrende bir düzensizliğin veya başboşluğun olamayacağına işaret etmiştir.

- “O, yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır. O, (her şeyi) ölçüyle yapıp yönlendirendir.” (Âlâ, 87/2-3).
- “O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı...” (Secde 32/7).
- “Allah, gökleri ve yeri dosdoğru ve ölçüye uygun olarak yaratmıştır. İşte bunda inananlar için deliller vardır.” (Ankebût, 29/44).

Yaratmak,
bir şeyi yoktan var
etmektir.

DÜŞÜNÜP YORUMLAYALIM

- “O, yedi göğü kat kat yaratandır. Rahmân'ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak. Bir çatlak ve düzensizlik görüyor musun? Sonra tekrar tekrar bak; bakışların, aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp aciz ve bitkin halde sana geri dönecektir.” (Mülk, 67/3-4).
- Dünyamızı kuşatan atmosfer hakkında düşünelim. Yeryüzünü çevreleyen atmosfer olmasaydı, canlıların yaşaması mümkün olabilir miydi? Atmosferde olabilecek bir çatlak veya ozon tabakasının delinmesi canlılar için ne gibi sonuçlar doğururdu?

Allah'ın yarattığı şeylerde ortaya koyduğu bu ahenk ve uyum, insan ve diğer canlıların sağlıklı yaşamaları için vazgeçilmez bir durumdur. Yeryüzündeki tüm canlılar, var olmak ve yaşamlarını sürdürebilmek için belli bir kural ve düzene ihtiyaç duyarlar. Örneğin,

insan kendi vücudunu incelediğinde birbiriyle uyum içinde olan ve birbirini tamamlayan birçok organ ve uzvunun olduğunu görür. Bu organ ve uzuvlardan birinde bir sıkıntı veya hastalık olsa, bütün vücudunun bundan etkilendiğini tecrübe eder.

Benzer şekilde insan, gece ile gündüzün birbirini takip ettiğini, güneşin ve dünyanın belirli bir yörüngede birbirlerini izlediklerini gözlemler. Suyun içindeki hidrojen ve oksijenin nasıl bir araya gelerek insan ve tüm canlılar için bir yaşam kaynağı olduğunu görür. İşte Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de yukarıda sayılan sayısız nimete işaret ederek bunca nimetin yaratıcısının kendisi olduğunu bizlere hatırlatır ve bunlar üzerinde düşünmemizi ister.

“Allah, gökleri ve yeri yerli yerince yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı. Dönüş ancak Allah’adır.” (Teğâbün, 64/3).

“Gökten bir ölçüye göre suyu indiren O’dur. Biz onunla ölü araziye canlandırdık. İşte siz de böyle diriltileceksiniz.” (Zuhruf, 43/11).

HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?

- *“O, sabahı aydınlatandır. O, geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı vakitlerin belirlenmesi için birer hesap ölçüsü yapmıştır..”* (En’am, 6/96).
- *“O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her birinin kendisine ait bir yörüngesi vardır.”* (Enbiya, 21/33).
- Sürekli gece ya da gündüz olsaydı? Güneş, dünya ve ay belirli bir yörüngede olmasaydı neler olurdu hiç düşündünüz mü?

OKUYUP DEĞERLENDİRELİM

Dünyanın, güneş etrafında dönmesiyle mevsimler oluşmaktadır. Şayet güneş ve dünya hep aynı yerde olsalardı, mevsimler olmaz, dünyanın bir tarafında hep aydınlık ve yaz olurken; diğer tarafında karanlık ve kış olurdu. Ancak Yüce Allah, güneşi ve dünyayı belirli bir yörüngeye yerleştirerek gündüz ve gecenin, yaz, kış, ilkbahar ve sonbaharın olmasını sağlamıştır.

Yüce Allah, ayı da belirli bir yörüngeye yerleştirmiştir. Ay, hem kendi hem dünya hem de dünya ile birlikte güneşin etrafında dönmektedir. Ayın kendi etrafında ve dünyanın etrafında dönmesi sonucunda bazı evreler oluşur. Bu evrelere: Yeni ay, ilk dördün, dolunay ve son dördün denmektedir. İnsanlar, ayın bu evrelerine göre yılın aylarını belirlemişlerdir. Örneğin biz Müslümanlar, Ramazan ayının hilali görüldüğünde oruç tutmaya başlar, hilal yeniden görüldüğünde de oruç tutmayı bırakarak Ramazan Bayramını kutlarız.

Şayet güneş, dünya ve ay belirli bir yörüngede olmasaydı bizler yılları, mevsimleri, geceyi ve gündüzü düzenli bir şekilde hesap edemez, takvimlerimizi oluşturamazdık. Yüce Allah, kâinatta var olan bu düzeni incelememizi, bunlar hakkında düşünmemizi istemekte ve bunların arkasında sonsuz güç ve iradenin kendisi olduğunu görmemizi ve anlamamızı istemektedir:

“Güneşin de kendisine ait bir yörüngesi vardır. Bu, sonsuz güç sahibi, her şeyi en iyi şekilde bilen Allah’ın düzenlemesidir. Ayın dolaşımı için de evreler belirledik. Nihayet o, eğrilmiş kuru hurma dalı gibi olur.” (Yasin, 36/38-39).

“Göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde akıl sahipleri için gerçekten deliller vardır.” (Âl-i İmrân, 3/190).

1.1.2. Allah'ın Yarattığı Varlıkların İnsanın Emrine Verilmesi

Allah yaratan olduğu gibi aynı zamanda yarattığı tüm varlıkları gözeten, yaşamlarını sürdürmek için onları çeşitli nimetlerle besleyendir. Allah âlemlerin rabbidir, yani evreni ve içindeki her şeyi düzene koyandır. (Fatiha, 1/1) Dolayısıyla evrendeki her şey var olmak ve yaşamak için Allah'a muhtaçtır (İhlâs, 112/2).

Yüce Allah evrendeki tüm canlıların yaşatanı ve gözeteni olduğunu belirtirken ilahî mesajın muhatabı olan insana özel bir vurgu yapar. İnsan, Allah'ın yarattığı varlıklar arasında en kıymetlisi ve en değerlisidir. Zira insan, yeryüzünde Allah'ın temsilcisi (halifesi)dir (Bakara, 2/30) ve dünyada sorumluluk üstlenen tek varlıktır (Ahzâb, 33/72). Kur'an-ı Kerim'de birçok ayet, Yüce Allah'ın evrendeki birçok nimeti insanın hizmetine sunduğunu ifade etmektedir:

"Allah, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök halinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir." (Bakara, 2/29).

"Göklerde ve yerde ne varsa hepsini Allah'ın sizin hizmetinize verdiği ni ve açıkça yahut gizlice üzerinizdeki nimetlerini tamamladığını görmediniz mi?..." (Lokmân, 31/20).

"Allah, rahat edesiniz diye geceyi ve her şeyi gösterici aydınlık olarak da gündüzü yaratandır. Şüphesiz Allah, insanlara karşı sonsuz iyilik sahibidir, fakat insanların çoğu şükretmez." (Mü'min 40/61).

"O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız...." (İbrahim 14/34).

"Göklerdeki ve yerdeki her şeyi kendi katından bir nimet olarak sizin hizmetinize verendir. Elbette bunda düşünen bir toplum için deliller vardır." (Câsiye 45/13).

De ki: *"O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir..."* (Mülk, 67/23).

Yüce Allah'ın bizler için yarattığı bunca nimetin karşısında, bizim de Allah'ı anmamız, verdiği bütün nimetler için ona şükretmemiz ve kulluk görevlerimizi yerine getirmemiz gerekir.

“Yüceler yücesi Rabbinin adını tespih et (an). O, yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır. O, her şeyi ölçüyle yapıp yönlendirendir.” (Âlâ, 87/1-3).

“Allah’ın size helâl ve temiz olarak verdiği nimetlerden yiyin. Eğer ona ibadet ediyorsanız, Allah’ın nimetlerine şükredin.” (Nahl, 16/114).

1.2. Allah’ın Eşinin ve Benzerinin Olmaması

Allah vardır ve birdir. Allah’ın eşi, benzeri ve dengi yoktur. Her şeyin başlangıcı O’dur. Allah, hiçbir şeye benzemez. O var olmak için hiçbir şeye muhtaç değildir. Ancak, her şey var olmak için O’na muhtaçtır. O, yüceler yücesidir.

Allah’ın tek ve benzersiz oluşu, Kur’an-ı Kerim’in özünü, İslam inancının temelini oluşturur. İslam dininde imanın özü “Allah’tan başka ilah olmadığına inanmaktır.”

Yüce Allah, biz insanlar ve diğer canlılar bütün nimetlerinden faydalansınlar ve O’nu ansınlar diye kâinatı yaratmıştır.

Allah’ın varlığına ve birliğine inanmaya “tevhid” denir. Dolayısıyla, İslam inancının özü tevhiddir. Tevhid, İslam ve Kur’an-ı Kerim’in en temel kavramıdır. İlâhî vahyin özü ve onun temsilcisi olan peygamberlerin ilk ve en önemli görevi Allah’ın birliğini, eşi ve benzerinin olmadığını insanlığa ulaştırmaktır.

Kur’an-ı Kerim’de Allah’ın varlığı ve birliği daima birlikte anılır. O’nun eşinin ve benzerinin olmadığı, O’nun sonsuz bir güce ve bilgiye sahip olduğu vurgulanır:

NOT EDELİM

Tevhid, Allah’ın tek ve bir olduğu, O’ndan başka bir ilah olmadığı anlamına gelmektedir.

- “Sizin ilâhınız bir tek Allah’tır. O’ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmân’dır, Rahîm’dir.” (Bakara, 2/163).
- “Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, varlığı kendinden ve kendi kendisine yetendir.” (Bakara, 2/255; Âl-i İmrân, 3/2).
- “Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilah yoktur. O halde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.” (Tâ Hâ, 20/14).

EVRENDE İKİ İLAH OLSAYDI NE OLURDU? HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?

“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilâhlar olsaydı kesinlikle ikisinin (yer ve gök) de düzeni bozulurdu. Demek ki, arşın Rabbi Allah onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir.” (Enbiya, 21/22).

HATIRLAYALIM
İslam inancının temeli tevhid inancıdır. Tevhid, Allah’ın tek ve bir olduğuna inanmaktır. **Kelime-i tevhid**’de “Lâ ilâhe illallah, Muhammedü’r-Rasûlullah” ifadesidir.

Kur’an-ı Kerim evrendeki düzen ve ahengin kurulmasını, Yüce Allah’ın bir ve benzersiz oluşu ile açıklar. Kur’an-ı Kerim’de, Allah dışında bir ilah olması durumunda, evrendeki bu düzen ve ahengin bozulacağı ve evrende karışıklığın hakim olacağı üzerinde durulur ve düşünen insanların bundan ibret alarak Yüce Allah’a yönelmeleri istenir.

Örneğin, evrende iki tanrı olsaydı, biri gündüz olsun isterken diğeri gece olsun isteyebilirdi. Biri yaz olsun isterken diğeri kış olsun isteyebilirdi. Biri güneş doğudan doğsun derken diğeri batıdan doğsun diyebilirdi. Araların da hep bir tartışma olurdu. Böyle olunca da ne dünyamızda ne de evrenin diğer yerlerinde bir düzen ve ahenk olurdu. Kısacası, dünya olmazdı.

DÜŞÜNÜP YORUMLAYALIM

“Allah, melekler ve ilim sahipleri, O’ndan başka ilah olmadığına şahitlik ettiler. O’ndan başka ilah yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Âl-i İmrân, 3/18).

Kur’an-ı Kerim, ilim sahiplerinin yani bilge insanların Allah Teâlâ’dan başka bir ilah olmadığına şahitlik ettiklerini ifade etmektedir. Bilge insanların şahitlik etmesi, araştırmak, incelemek, gözlemlemek ve deney yapmakla mümkün olur.

Kur’an-ı Kerim’i okuyan ve onun ayetleri üzerinde düşünen bir kişi, Allah’tan başka hiçbir ilah olmayacağını kavrar. Yukarıdaki ayetlerde de belirtildiği gibi, evrendeki düzen ve birlik, onları var eden yüce kudretin de tek, eşi ve benzerinin olmamasını zorunlu kılar. Zira evrendeki düzen ve ahenk de Allah’ın varlığının bir delilidir.

“Yüceler yücesi Rabbinin adını tespih et. O, yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır. O, her şeyi ölçüyle yapıp yönlendirendir.” (A’lâ, 87/1-3).

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın tek, eşi ve benzeri olmadığını vurgularken ona ortak koşulmasını şirk olarak adlandırır ve kesinlikle yasaklar.

De ki: “Göklerin ve yerin yaratıcısı olan, beslediği halde beslenmeye ihtiyacı olmayan Allah’ tan başkasını mı dost edineceğim.” De ki: “Bana, (Allah’a) teslim olanların ilki olmam emredildi ve sakın Allah’a ortak koşanlardan olma (denildi).” (En’âm, 6/14).

Yüce Allah, kendisine ortak koşulması dışında bütün günahları affedeceğini müjdeleyerek insanların böyle bir davranıştan uzak durmasını ister. Allah’a ortak koşmanın yanlışlığını vurgulayan Kur'an-ı Kerim, bu durumu insanın hakikatten sapması olarak açıklar.

“Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışında kalan (günah)ları ise dilediği kimseler için bağışlar. Allah’a şirk koşan kimse, şüphesiz büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur. (Nisa, 4/48).

NOT EDELİM

Allah ile birlikte başka ilahlar olsaydı, tabiatta bir düzen olamaz ve tabiat düzenli bir şekilde çalışmazdı. Tabiattaki düzen, ancak O'nun varlığı ve birliği ile mümkündür. O halde tevhid olmadan ne bir düzen ne de İslam olurdu.

İHLAS SÛRESİNİ ÖĞRENELİM

Bismillâhirrahmânirrahîm

Sevgi ve şefkat kaynağı olan Allah'ın adıyla...

- **1. Kul hüvallâhü ehad**

“De ki: O, Allah tek ve birdir.

- **2. Allahü's-samed**

Her şey O'na muhtaçtır. O hiçbir şeye muhtaç değildir.

- **3. Lem yelid velem yûled**

O doğmamıştır, doğurmamıştır.

- **4. Ve lem yekûn lehû küfüven ehad**

Ve hiçbir şey O'na denk değildir.

İhlas sûresi, Kur'an-ı Kerim'in 112. sûresidir. Mekke Dönemi'nde inmiştir. Yüce Allah'ı en sade biçimde bize tanıtan sûredir. İhlas kelimesinin anlamı, Allah'a samimi ve içten bir şekilde inanmak demektir.

İhlas sûresi, Allah'ın varlığını, varlık açısından tek, eşi ve benzeri olmadığını dile getirir. O'nun her şeyin başı ve sonu olduğu, O'ndan öncesi ve O'ndan sonrasının olmadığı, her şeyin varlık sebebinin Yüce Allah olduğunu vurgular.

Kur'an'da yalnız İhlas sûresinde geçen ve Allah için kullanılan bu nitelemeler,

- Allah'ın tek ve bir olduğunu,
- O'nun kainatta var olan her şeyin gerçek sebebi olduğunu, yani her şeyin var olmak için O'na muhtaç olduğunu, ancak O'nun hiçbir şey için bir başkasına muhtaç olmadığını,
- O'nun bizler gibi bir anne ve babadan doğmadığını ve kendisinin de bir çocuğunun olmadığını,
- Allah'ın tek ve benzersiz olduğunu ifade eder.

1.3. Allah'ın İsim ve Sıfatları

İnsanlar, Allah'ı onun isim ve sıfatları ile tanırlar. Bu isim ve sıfatlardan her biri, Yüce Allah'ı bize tanıtan ve açıklayan kavramlardır. Bir başka ifadeyle, isim ve sıfatlar, Allah'ın sahip olduğu özelliklerden birini niteler. Örnek olarak “Hayy” ismi Allah'ın diri ve canlı olduğunu; Alîm ismi, Allah'ın her şeyi bildiğini ve Kâdir ismi, Allah'ın her şeye gücünün yettiğini ifade eder.

1.3.1. Allah'ın İsimleri

Yüce yaratıcıya nispet edilen özel isim “Allah” sözcüğüdür. Özel isimler, bir başka dile olduğu gibi çevrilir. Dolayısıyla bizler, yüce yaratıcıya, dua ve ibadet ederken veya O'nu anarken sıklıkla “Allah” sözcüğünü kullanırız. Kur'an'da Allah sözcüğünün yanı sıra bazen “Rab”, “Mevlâ” ve “Îlâh” gibi isimler de kullanılır.

Yüce yaratıcının özel ismi “Allah” sözcüğüdür.

Esmâ-i Hüsnâ ve Anlamı

Yüce Allah'ın, Rab ve Mevlâ isimleri yanında, Allah'ı tanımamızı kolaylaştıran birçok ismi vardır. Bunların hepsine “Esmâ-i Hüsnâ veya el-Esmâ'ül-Hüsnâ”, yani “Allah'ın en güzel isimleri” denir.

el-Esmâ'ül-Hüsnâ
Yüce Allah'ın en güzel isimleri demektir. “Allah, kendisinden başka ilâh olmayandır. En güzel isimler O'na aittir.” (Tâhâ, 20/8).

Dualarımızı Allah'ın En Güzel İsimleriyle Süsleriz

- Bizler, Allah'ın güzel isimlerini öğrenerek O'nu tanımaya çalışırız. Bu isimlerle ona dua eder, bu isimlerle gönlümüzdeki duyguları O'na açarız. O'na olan sevgimizi, O'nun en güzel isimlerini kullanarak gösteririz.
- “En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin...” (Araf, 7/180).

Müslümanlar, Allah'ın güzel isimlerini iyi niyetle kendi çocuklarına isim olarak koyarlar. Bu isimlerin kötü niyetle başka varlıklara isim olarak verilmesi doğru değildir. Bizler, Allah'ın isimlerinden birini çocuklarımıza isim olarak vermek istersek bu isimlerin başına

kul anlamına gelen “Abd” kelimesini koyarız. “Abdullah/Allah’ın kulu, Abdulkerim/Kerim olan Allah’ın kulu ve Abdurrahîm/Rahîm olan Allah’ın kulu”nda olduğu gibi.

- Yüce Allah’ın birçok ismi vardır. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde Yüce Allah’ın 99 ismi olduğunu, kim bunları sayar ve ezberlerse cennete gireceğini müjdelemiştir (Buhârî, Da‘avât, 68; Tevhîd, 12; Müslim, Zikr, 2).

Her İşe Allah’ın Adıyla Başlamalıyız

Biz Müslümanlar her işe Allah’ın adıyla başlarız. Bunun için her işten önce “Bismillâhirrahmânirrahîm” deriz. Bir kişinin işine, Allah’ın adıyla başlaması, Allah’ın kendisiyle birlikte olduğunu bilmesine, hiçbir zaman yalnız olmadığını düşünmesine ve işlerinin güzel, verimli ve bereketli olmasına yardımcı olur.

Besmelenin Anlamı

“Bismillâhirrahmânirrahîm: Rahmân ve rahîm olan Allah’ın adıyla”

Bismillâhirrahmânirrahîm cümlesinde geçen Rahmân ve Rahîm isimleri, Yüce Allah’ın kullarına sonsuz sevgi ve şefkat dolu olduğunu ifade eder. Sevgi ve şefkat sahibi olan Yüce Allah, kullarına çok merhametlidir, onları çokça affeden ve bağışlayandır. Onları koruyan ve kuşatan ve aynı zamanda sayısız nimetlerle onları donatan ve hayatlarını güzelleştirendir.

Allah’ın Rahmân ve Rahîm Oluşu

Bir annenin çocuklarına olan sevgisini, onları kucaklayarak, bağrına basmasıyla ifade ederiz. Anne kucağı, şefkat diyarıdır. Annelerin, çocuklarını sevmelerini, onları koruma ve kollamalarını ifade etmek için kullandığımız şefkat kelimesini, Yüce Allah’ın biz insanlara duyduğu sevgi ve merhameti ifade ederken de kullanabiliriz. O’nun kullarına “Rahmân ve Rahîm” oluşu tıpkı bir annenin çocuklarına duyduğu şefkat gibi sınırsız bir sevgi yumağını içerir. Dolayısıyla Allah kullarına karşı müşfik yani onları çokça seven ve onlara şefkat gösterendir.

Allah'ın Güzel İsimlerinden Bazıları

el-Melik Her şeyin sahibidir.	el-Alîm Her şeyi bilendir.	el-Azîm En yücedir.	er-Reşîd el -Hâdî Doğru yolu gösterendir.
el-Kuddûs Kusursuz olandır.	el-Kadîr Her şeye gücü yetendir.	el-Kaviyy Güç sahibidir.	en-Nûr Her şeyi aydınlatandır.
el-Hâlık Her şeyi yaratandır.	es-Semî' Her şeyi işitendir.	el-Hafîz En iyi koruyucudur.	el-Muhyi Her şeyi yaşatandır.
el-Evvel Başlangıcı yoktur.	el-Basîr Her şeyi görendir.	el-Hamîd En çok övülendir	el-Vâlî Kainatı yönetendir.
el-Âhir el- Bâkî Sonu olmayandır.	el-Azîm En yücedir.	el-Afüvv er-Raûf En çok bağışlayandır.	el-Müsavvir Her şeye şekil verendir.
el-Vâhid Birdir, eşi benzeri yoktur.	er-Rezzâk Nimet verendir.	el-Metîn En güçlüdür.	er-Rakîb Her şeyi gözetendir.
es-Samed Hiçbir şeye muhtaç değildir.	et-Tevvâb Tövbeleri kabul edendir.	el-Kerîm En cömerttir.	el-Mucîb Duaları kabul edendir.

1.3.2. Allah'ın Sıfatları

Allah'ın sıfatları iki grupta toplanmıştır. Bunlar: Zâtî sıfatlar ve sübûtî sıfatlardır. Zâtî sıfatlar yalnız Allah'a ait olan sıfatlardır. sübûtî sıfatlar ise Allah'a ait olmakla birlikte, hayatımızı iyi ve güzel bir şekilde sürdürebilmemiz için bizlere de belirli bir ölçüde verilen sıfatlardır. Bu sıfatlar, Allah'ın zatında en mükemmel şekilde bulunurken kullarında görülenler ise, sınırlı, sonlu, eksik ve sonradan yaratılmıştır.

- **Zâtî Sıfatlar:** Allah'ın yüce ve her türlü noksanlıktan uzak olduğunu ifade eder.

1. Vücûd	Allah'ın var olması demektir. Allah, her yerde ve her zaman vardır. Bakınız: Âl-i İmrân, 3/190-191.
2. Kıdem	Allah'ın varlığının başlangıcı yoktur. Bakınız: Hadid, 57/3.
3. Bekâ	Allah'ın varlığının sonu yoktur. Bakınız: Kasas, 28/88.
4. Vahdâniyet	Allah'ın tek olmasıdır. Bakınız: İhlas, 112/1.
5. Muhalefetün li'l-havâdis	Allah'ın hiçbir şeye benzememesidir. Bakınız: Şûra 42/11.
6. Kıyam bi nefsihî	Allah'ın varlığı kendindendir. Bakınız: Fâtır, 35/15 ve İhlas, 112/2.

- **Sübûtî Sıfatlar:** Allah'ın mükemmel özelliklere sahip olduğunu ifade eder.

1. Hayat	Allah'ın diri ve canlı olmasıdır. Bakınız: Bakara, 2/255; Âl-i İmrân, 3/2; Furkan, 25/58.
2. İlim	Allah'ın her şeyi bilmesidir. Bakınız: En'âm, 6/59; Hud, 11/5; Mülk, 67/14; Mücâdele, 58/7.
3. Semî'	Allah'ın her şeyi işitmesidir. Bakınız: Nisa, 4/58; Mücâdele, 58/1.
4. Basar	Allah'ın her şeyi görmesidir. Bakınız: Hac, 22/75; Mü'min, 40/20.
5. İrâde	Allah'ın dilemesidir. Bakınız: Yasin, 36/82; Şûrâ, 42/49; Âl-i İmrân, 3/26.
6. Kudret	Allah'ın her şeye gücünün yetmesidir. Bakınız: Ahkâf, 46/33; Fussilet, 41/39; Fâtır, 35/44; Nur, 24/44-45.
7. Kelâm	Allah'ın konuşmasıdır. Bakınız: Bakara, 2/253; A'raf, 7/143.
8. Tekvîn	Allah'ın yaratmasıdır. Bakınız: Yasin, 36/82; Zümer, 39/62.

1.4. Allah'ın Kullarını Sevmesi

Yüce Allah kullarını çokça seven ve onlara yakın olandır. Allah Teâlâ, kendisine yönelen ve kulluk eden tüm insanların gerçek dostudur ve daima onların yanında ve yakınındadır.

- Yüce Allah, insana olan yakınlığını ifade ederken “şah damarı” ifadesini kullanmıştır. Şah damarının, insanın yaşamında çok önemli bir yerinin olduğu ise herkesçe bilinmektedir.
- “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız.” (Kâf, 50/16).
- Allah, kendisine açılan elleri karşılıksız bırakmaz. O her zaman bizim yanımızda ve bizi gözetmektedir.
- “Kullarım, beni senden sorarlarsa, bilsinler ki, gerçekten ben onlara çok yakınım. Bana dua edilince. dua edenin duasına karşılık veririm. O halde doğru yolu bulmaları için benim davetime uyunlar, bana iman etsinler.” (Bakara, 2/186).
- Allah'ın sevgisi, O'nun rızasını kazanmakla elde edilir. Allah'ın sevgisini kazanmak istiyorsak O'nun rızasına uygun bir yaşam tarzı geliştirmemiz gerekir.
- “Rabbinin adını an ve bütün benliğiyle O'na yönel.” (Müzzemmil, 73/8). “Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.” (Ra'd, 13/28). “De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Âl-i İmrân, 3/ 31).
- Allah bizi nasıl seviyorsa bizim de O'nu öyle sevmemiz gerekir. Allah'ı sevmek, mümin olmanın bir gereğidir. Her şey Allah'ı sevmekle başlar. Allah'ı seven, gönlünü O'na bağlar. O'na bağlı olan gönül, O'na tam olarak iman eder ve O'na gerçekten kul olur.
- “... Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı izzet sahibidirler; Allah yolunda cihat ederler ve kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu,

“...Allah, çok bağışlayandır, çok sevendir.” (Burûc, 85/14).
 “...Allah imanınızı boşa çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.” (Bakara, 2/143).

Allah'ın bir lütfudur ki, dilediğine verir. Allah'ın ihsânı geniştir ve O ihsânına lâayık olanı hakkıyla bilir.” (Maide, 5/54).

- Mümin, Allah dışında hiçbir varlığı, Allah'ı sevdiği gibi sevmez. O'na hiçbir şeyi ortak koşmaz. Allah, müminlerin kendisine olan sevgilerinin, kendisine ortak koşanların başka şeylere duydukları sevgiden kat kat daha güçlü ve güzel olduğunu belirtir.
- “İnsanlar arasında Allah'ı bırakıp da ona ortak koşanlar vardır. Onları Allah'ı severcesine severler. Müminlerin Allah'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir...” (Bakara, 2/165).

1.4.1. Allah'ın Sevdiği Kullar

Allah'ın sevgisini kazanmak için O'nun istediği gibi bir kul olmak, O'nun sevdiği kullar içine girmek gerekir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde sevdiği insanların özelliklerini dile getirir. Bu özelliklerden bazıları şöyledir:

1. Allah kendisine inanan ve kulluk edenleri sever.
2. Allah, sözünde ve davranışlarında doğru olanları sever.
3. Allah, kendisine hamd eden (öven) ve kendisine şükredenleri sever.
4. Allah, temiz olanları sever.
5. Allah, iyilik yapanları sever.
6. Allah, tövbe edenleri sever.
7. Allah, sabredenleri sever.
8. Allah, cömert olanları sever.
9. Allah, kendisine güvenenleri sever.
10. Allah, başkalarını affedenleri sever.
11. Allah, güzel davrananları sever.
12. Allah, adaletli olanları sever.
13. Allah, annesi ve babasına saygılı olanları sever.
14. Allah, çocuklarına güzel davrananları sever.
15. Allah, insanlara ve diğer canlılara yardım edenleri sever.

1.4.2. Allah'ın Sevmediği Kullar

Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de sevdiği kulların özelliklerini açıkladığı gibi, sevmediği kulların da özelliklerini açıklamaktadır. Bu özelliklerden bazıları şöyledir:

1. Allah, kendisine inanmayan ve kulluk etmeyenleri sevmez.
2. Allah, insanlara kötülük yapanları sevmez.
3. Allah, verdiği nimetlere nankörlük edenleri sevmez.
4. Allah, büyüklenenleri sevmez.
5. Allah, insanları küçük görüp alay edenleri sevmez.
6. Allah, kul hakkı yiyenleri sevmez.
7. Allah, günah işlemede ısrar edenleri sevmez.
8. Allah, haddi aşarak koyduğu kurallara uymayanları sevmez.
9. Allah, savurganlık yapanları sevmez.
10. Allah, kendisini aşırı beğenip övülenleri sevmez.
11. Allah, cimrilik yapanları sevmez.
12. Allah, dedikodu ve kıskançlık yapanları sevmez.

BİLGİ KUTUSU

1. Allah görülür mü?

- Yüce Allah'ı dünyada göremeyiz. Çünkü gözümüz her şeyi görebilecek kapasitede değildir. Ancak Allah'ın yarattığı eşsiz güzelliklerden, O'nun varlığını anlarız. Ahirette ise, müminler Allah'ı görecektir.

2. Allah nerededir?

- Allah her yerdedir. Ne sadece yerde ne sadece göktedir. Her zaman her yerdedir.

3. Allah'a "Allah Baba" denir mi?

- Allah'a, asla "Allah Baba" denmez. Allah'ın babası ve çocukları olmaz.

4. Allah konuşur mu?

- Allah, melekler ve peygamberle konuşur. Kur'an-ı Kerim'in tamamı Allah'ın sözüdür.

5. Allah herkesi bağışlar mı?

- Allah, kendisine ortak koşmayan herkesi, doğru ve güzel davranışlarda bulunurlarsa bağışlar.

6. Allah, kötü bir şey yaratır mı?

- Allah, asla kötü bir şey yaratmaz. Dünyada gördüğümüz kötülükler, Allah'ın değil, insanın kendi ürünüdür. Allah, insanın da her zaman iyi ve güzel şeyler yapmasını ister.

Günlük hayatımızda pek çok zaman Allah'ın isimlerini kullanınız. Aşağıdaki kutularda yer alan ifadeleri doğru olanları ile eşleştirelim.

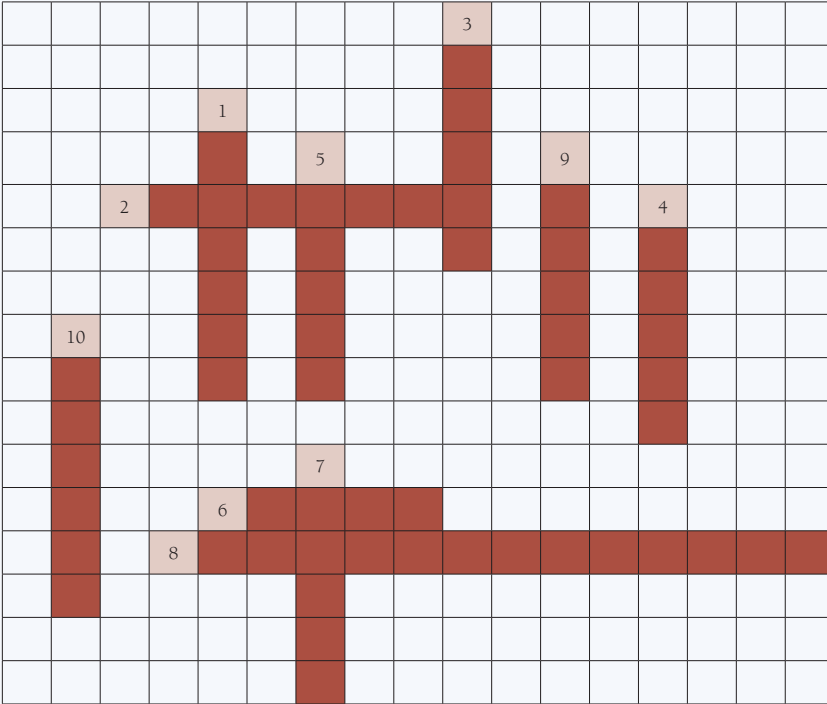
1	Bir tehlikeyle karşılaştığımızda		Allah'a emanet ol
2	Her işe başlarken		İnşaallah
3	Sevdiklerimizi uğurlarken		Maşaallah
4	Bir işi başarıyla tamamlayınca		Allah korusun
5	Güzel bir şey gördüğümüzde		Estağfirullah
6	Bir hata ve günah işleyince		Allah'a ısmarladık
7	Sevdiğimiz kişilerle vedalaşırken		Bismillah
8	Bir şey yapmaya karar verdiğimizde		Elhamdülillah

- Bir Müslüman besmeleyi hangi durumlara başlamadan önce söyler, beraber sayalım.

1. Yemek yemeğe başlamadan önce
2. Ders çalışmaya başlamadan önce
3.
4.
5.

BULMACA

1. Allah'ın bir olduğunu ifade eden sözcük
2. Her işe onunla başlanır
3. Allah'ın başlangıcının olmaması
4. Allah her şeyi görendir
5. İslam dininde Allah'a inananlara verilen isim
6. Allah ile birlikte başka varlıklara inanmaya verilen isim
7. Allah'ın birliğinden bahseden sûrenin adı
8. Yemeğimizi tamamladığımızda söylediğimiz söz
9. Dinimizin adı
10. Allah'ın, kullarına nimetler vermesi anlamına gelen ismi

Aşağıdaki sözcükleri bulmacada işaretleyelim.

- ALLAH - TEVHİD - RAHMÂN - RAHÎM - RAB - SEMİ - BASAR - VÜCÛD - MERHAMETLİ - YARATICI - BESMELE

E	T	Y	U	T	E	V	H	İ	D	L	Y	R	H	T	O	E
R	B	E	S	M	E	L	E	J	K	K	H	F	N	G	L	D
T	S	D	F	G	H	J	K	L	Ş	Ş	R	A	B	B	L	D
Y	R	T	A	L	L	A	H	H	J	K	H	H	J	G	K	F
U	F	G	H	J	K	L	K	M	J	K	H	H	M	F	R	G
I	D	F	G	H	J	K	R	A	H	İ	M	B	H	D	A	H
O	S	Z	C	V	B	N	A	R	J	K	J	J	G	D	H	J
P	E	T	Y	G	H	J	H	F	S	D	F	G	H	E	İ	K
Ğ	M	F	H	F	G	H	M	G	G	H	J	K	L	O	M	L
Ü	İ	E	R	T	Y	U	A	H	Y	A	R	A	T	I	C	I
İ	E	E	R	T	Y	U	N	G	H	J	K	L	Ş	O	L	K
Ş	D	B	A	S	A	R	S	D	F	G	H	J	K	L	K	J
L	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ğ	V	Ü	C	Û	D	J	H
K	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ğ	Ü	L	K	J	H	H	H
J	R	T	U	M	E	R	H	A	M	E	T	L	İ	N	H	N
H	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ş	İ	Z	Y	C	V	B

Aşağıdaki boşlukları dolduralım.

1. Evrendeki her şeyi yaratan ve yaşatandır.
2. Her işe başlamadan önce söylenen sözedenir.
3. Allah'a gönülden inanan kişiyedenir.
4. İslam dininin özü ve temeli.....dır.
5. Allah'ın varlığı ve birliğinden bahseden sûrenin adı.....dır.

Aşağıdaki cümlelerdeki kelimelerin sesli harfleri düşmüştür. Harfleri düşen kelimeleri tamamlayalım.

Allah taktır ve bürdür. Allah gıclıdır. Allah nsn-
lör sör.

Allah hr şeyi göründür. Allah hr şeyi dıyındır. Allah hr yördüdür.

Allah cnlı vı dördür. Allah hıçbır şeyi bn-
zmı. Allah'ın vırlığın bşlğıncı yktır. Al-
lah'ın snı yktır. Allah bzımlıdır.

Aşağıda yer alan Allah'ın sıfatlarını birbirleriyle doğru olarak eşleştirelim.

1	Bekâ		Allah'ın varlığı kendindendir.
2	Vücüd		Allah canlı ve diridir.
3	Tekvîn		Allah tek ve birdir.
4	Semi		Allah her şeyi bilendir.
5	Kıyâm bi nefsihi		Allah'ın başlangıcı yoktur.
6	Hayat		Allah her şeye gücü yetendir.
7	İlim		Allah yaratandır.
8	Basar		Allah işitendir.
9	Kıdem		Allah her şeyi görendir.
10	Vahdaniyet		Allah'ın sonu yoktur.
11	Kudret		Allah hiçbir şeye benzemez.
12	Muhalefetün lil havâdis		Allah vardır.

2. Kur'an'da Melekler

İslam inanç esaslarının ikincisi meleklerle iman etmektir. Sözlükte “haberci, elçi, güç ve kuvvet” anlamlarına gelen melek kavramı, Allah'ın kendilerine emrettiği görevleri yerine getiren, gözle görülmeyen nurani ve ruhani varlıklara verilen addır.

- Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayet, meleklerle iman etmenin farz olduğunu ifade etmektedir:
- “Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de. Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler...” (Bakara, 2/285).
- “...Asıl iyilik Allah'a, âhiret gününe, meleklerle, kitaplara ve peygamberlere iman edenlerin iyi amelidir...” (Bakara, 2/177).

Meleklerle iman, aynı zamanda Yüce Allah'a, vahye ve peygambere iman etmeyi ifade eder. Zira Yüce Allah, peygamberleriyle çoğu zaman melek Cebrail (a.s.) vasıtasıyla iletişime geçmekte, ilahî vahyi melekler aracılığıyla peygamberlerine ulaştırmaktadır.

2.1. Meleklerin Özellikleri

Meleklerin kanatlı olduğunu biliyoruz. Ancak bu kanatların neye benzediğini bilmiyoruz. Onların gerçek hallerini peygamberler görmüştür.

İnsanın dışında evrende sayısız canlı vardır. Bunlardan bir kısmını çıplak gözle görmemiz mümkün iken, bazılarını görmemiz hatta işitmemiz mümkün değildir. Böyle canlıları görmek, onların sesini duyabilmek için başka (mikroskop, teleskop vb.) araç ve gereçlere ihtiyaç vardır. Bu canlıları gözle göremiyor olmamız, onların var olmadığı anlamına gelmez. Melekler de gözle göremediğimiz, duyu organlarımızla algılayamadığımız fakat var olduklarına inandığımız varlıklardır.

1. Melekler, Allah'ın verdiği görevleri titizlikle yerine getirirler (Nahl, 16/50; Tahrîm, 66/6; Enbiya, 21/26-27).

2. Melekler, Allah'ı çokça anan ve öven varlıklardır (Enbiyâ, 21/19-20).

3. Melekler, yemek, içmek, erkeklik, dişilik, yorulmak ve usanmak gibi özelliklerden arınmış varlıklardır (Enbiya, 21/19-20; Zuhuruf, 43/19; Hud, 11/70).

4. Melekler son derece süratli, güçlü ve kuvvetli varlıklardır (Hakka, 69/17; Mearic, 70/4).

5. Melekler, Allah'ın emir ve izniyle çeşitli şekil ve kılıklara bürünebilirler (Meryem, 19/17); (Hud, 11/69-70).

- Örneğin, Cebrâil (a.s.), Peygamberimize ashaptan Dihye suretinde, bazen de kimsenin tanımadığı bir insan suretinde görünmüştür (Buharî, İman, 37; Müslim, İman, 1). Benzer şekilde Cebrail (a.s.), Hz. Meryem'e bir insan şeklinde görünmüştür (Meryem, 19/17). Yine meleklerden bir grup Hz. İbrahim'e, bir oğlu olacağı müjdesini getiren insanlar şeklinde görünmüş, Hz. İbrahim ise onları misafir zannederek kendilerine ikramda bulunmak istemiştir. Ancak, Hz. İbrahim, meleklerin hazırlanan ikramı yemediklerini görünce korkmuş, daha sonra ise onların melek olduğunu anlamıştır (Hud, 11/69-70).

6. Melekler, iman sahiplerine kuvvet verirler. İnsanların iyiliğini dileyerek Allah'a dua ederler.

Meleklerin Duası

- “Arşı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tespih ederler, O'na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlanma dilerler: ‘Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tövbe eden ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından koru. Ey Rabbimiz! Onları da, onların babalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanları da kendilerine vadettiğin Adn cennetlerine koy! Şüphesiz sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin. Onları kötülüklerden koru. Sen o gün kimi kötülüklerden korursan ona rahmet etmiş olursun. İşte bu büyük kurtuluştur.” (Mü'min, 40/7-9).

7. Melekler gaybı (geleceği) bilmezler. (Bakara, 2/30-32).

- Meryem sûresi 19/16-17 ayetleri ile Hud sûresi 11/69-70. ayetlerin meallerini Kur'an-ı Kerim'den bulup yazarak yorumlayalım.

Meryem sûresi:

.....

Hud sûresi :

.....

2.2. Meleklerin Görevleri

Meleklerin temel görevi, Allah'a kayıtsız ve şartsız olarak kulluk etmek, Allah onlardan neyi yapmalarını isterse, onları yerine getirmektir. Ayet ve hadisler, sayısal açıdan pek çok melek olduğunu bize haber vermekle birlikte, bunların sayısı hakkında tam bir bilğimiz söz konusu değildir.

Melekleri görevleri açısından şu şekilde gruplandırabiliriz.

1. Dört Büyük Melek

Cebrael: Vahiy meleğidir. Allah'tan aldığı ilahî mesajı (vahyi), peygambere ulaştırmakla görevli melektir. Kur'an-ı Kerim'de kendisine "er-Rûhu'l-Emin" (Şuarâ, 26/193) ve "Rûhu'l-Kudüs" (Nahl, 16/102) de denmektedir.

Azrail: Allah'ın izniyle ölüm anında canlıların ruhunu almakla görevlendirilen melektir. Canlıların ruhunu alması sebebiyle kendisine "Melekü'l-Mevt = Ölüm meleği" (Secde, 32/11) denmektedir.

Mikail: Evrendeki tabiat olaylarını ve canlıların rızıklarını idare etmekle görevli melektir. Kur'an-ı Kerim'de Bakara sûresi 2/98. ayette ismi anılmaktadır.

İsrafil: Sûra üflemeyle görevli melektir. İsrafil (a.s.) hem kıyamet vaktinin geldiğini hem de öldükten sonra bütün insanların tekrar dirilecekleri mahşer gününü haber verecektir (Neml, 27/87; Hakka, 69/13-15; Yasin, 36/51).

2. Kirâmen Kâtibîn: İnsanın sağında ve solunda bulunan iki meleğin adıdır. İnsanın sağındaki melek, iyi ve güzel davranışları, solundaki melek ise kötü ve çirkin davranışları yazar. Bu meleklerle

re, insanları gözetip korudukları için “hafaza” (Ra’d, 13/11; İnfitâr, 82/11) melekleri de denmektedir.

3. Münker ve Nekir: Öldükten sonra kabirde insanlara soru sormakla görevli olan meleklerdir. Münker ve Nekir meleklerinin adları ve görevleri Kur’an’da yer almamaktadır. Bununla birlikte peygamberimiz, bazı hadislerinde onların adları ve görevleri hakkında bilgiler vermiştir (Tirmizi, Cenaiz, 70).

4. Hamele-i Arş: Arşı taşıyan meleklerin adıdır (Mümin, 40/7; Hakka 69/17).

5. Mukarrebûn ve İlliyyûn: Bu melekler, Yüce Allah’ı tesbih etmekle (anmakla) görevlidirler (Nisa, 4/172).

6. Cennet ve Cehennemde görevli melekler: Bu melekler, cennet ve cehennemde çeşitli görevleri yerine getirmekle görevlidirler (Ra’d 13/23-24; Tahrim 66/6; Müddesir 74/30-31).

Aşağıda yer alan sûrelerdeki ayetleri, Kur’an-ı Kerim meâlinden bularak, ayetlerde hangi meleklerin kastedildiğini belirtiniz?

- 1. Ra’d, 13/11 :
- 2. Secde, 32/11 :
- 3. Şuarâ, 26/193 :
- 4. Tahrim, 66/6 :
- 5. Mümin, 40/7 :
- 6. Müddessir, 74/30-31 :
- 7. Nisa, 4/172 :
- 8. Nahl, 16/102 :

- **Meleklerle inanmanın birey ve toplum üzerindeki olumlu etkileri**
 1. Allah'a ve ahiret gününe inanmak, bizim bütün söz ve davranışlarımızı Allah'ın bildiğini ve yaptıklarımızdan dolayı ahirette hesap vereceğimizi ifade eder. Meleklerle inanmak da bu inancımızı kuvvetlendirmektedir.
 2. Meleklerin varlığına, söz ve davranışlarımızın onlar tarafından kayıt altına alındığına inanmak, insanı dürüst yaşamaya, iyilik yapmaya yöneltir. Meleklerle inancı olan insanlar, kötülüklerden ve başkalarına zarar vermekten çekinirler. İyilik yaparak kendileri, çevrelerindeki ve içinde yaşadıkları dünya için iyi ve güzel şeyler yaparlar. Böyle insanlardan oluşan toplumda birlik, dirlik ve mutluluk hakim olur.
 3. Müminlere kuvvet veren, sıkıntılı ve üzüntülü anlarda onları teselli eden, onların ruh dünyalarını aydınlatan ve onlara dua eden melekler vardır. Böylece melekler, bize daima iyi his ve duygular aşılar. Biz bu iyi his ve düşüncelerin meleklerden geldiğini anlar, onları uygulamaya koyarız.
 4. Melekler, hem bizi hem evreni çeşitli tehlikelerden korumaya çalışırlar.

BİLGİ KUTUSU

1) Melekleri görebilir miyiz?

Hayır göremeyiz. Melekler nurani varlıklardır. Bizim gözlerimiz ise yalnız maddi şeyleri görebilir.

2) Melekler geleceği bilebilirler mi?

Hayır, melekler geleceği bilemezler.

3) Melekler insanlara yardım ederler mi?

Evet, ederler. Peygamberimiz, “Kim içinde, kendisini iyiliğe çağıran bir ses işitirse bilsin ki o, melektir.” buyurmuştur.

4) Melekler dışında görülmeyen başka varlıklar var mıdır?

Evet vardır: Örneğin cin ve şeytan gibi.

5) Cinler melek midir?

Hayır değildir. Cinler ve şeytan ateşten yaratılmışlardır. Melekler ise nurdan yaratılmışlardır.

6) Cinlerin özellikleri nelerdir?

Cinler ateşten yaratılmış, ruhani varlıklardır. İnsanlar gibi Allah'a inanmakla görevlidirler. Mümin ve kafir olanları vardır. Yerler, içerler, erkek ve dişileri vardır ve evlenip çoğalırlar. İnsandan çok daha hızlı hareket ederler.

7) Cinler gaybı, yani geleceği bilebilirler mi?

Hayır bilemezler.

8) Cinlerin de peygamberi var mıdır?

Evet. Son peygamber Hz. Muhammed onların da peygamberidir.

9) Peygamberimiz cinlerle görüşmüş müdür?

Evet, görüşmüştür (Ahkaf, 46/29-31). Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de 28 ayetten oluşan Cin sûresi vardır.

10) Şeytan kimdir?

Şeytan cinlerdendir. Esas adı İblis'tir. İblis, kibrinden dolayı Allah'a itaatsizlik etmiş ve Hz. Adem'e secde etmemiştir. Allah da onu huzurundan kovmuştur. Kibrinden ve nankörlüğünden dolayı ona şeytan denmiştir.

11) Şeytan, insanın dostu mudur?

Hayır, şeytan insanın düşmanıdır. İnsanı kötü ve çirkin işleri yapmaya sürükler.

12) Cinler ve şeytan insana zarar verebilirler mi?

Hayır, Allah dilemedikçe hiçbir şey yapamazlar.

13) Şeytandan korunmak için ne yapmalıyız?

Şeytandan korunmak için dinimizi iyi bilmeliyiz. Allah'ın emir ve yasaklarını öğrenmeli ve uygulamalıyız. Bununla birlikte dua edip, Kur'an okuyarak Allah'a sığınmalıyız.

14) Şeytanın şerrinden Allah'a sığınmak için ne söyleyebiliriz?

Eûzu Besmeleyi okuyarak şeytandan korunabiliriz. Ayrıca Felak ve Nas sûrelerini okuyabiliriz. Eûzu Besmele:

“Eûzu billâhi mine'ş-şeytânî'r-racîm: Kovulmuş şeytanın kötülüklerinden Allah'a sığınırım.”

“Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm: Rahmân ve rahîm olan Allah'ın adıyla.”

OKUMA PARÇASI

İLK VAHİY

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'in doğduğu ve büyüdüğü Mekke'de insanlar kendi elleriyle yaptıkları putlara tapıyor, zenginler fakir ve yoksul insanlara zulmediyordu. Bazı insanlar, kız çocuklarını olduğunda utandıkları için çocuklarını diri diri toprağa gömüyorlardı. Güçlüler, güçsüzleri eziyor, hak ve adalet hiç yerine getirilmiyordu.

O dönemlerde Allah'a inanan ve sayıları çok az olan kişiler vardı. Bunlara Hanif deniyordu. Peygamberimiz de Allah'a inanan çok az sayıdaki insandan biriydi.

Mekke'de insanların bu durumuna üzüldüğü ancak bu sorunu nasıl çözeceğini bilmiyordu. Peygamberimiz hem Allah'a ibadet etmek hem de yaşanan bu sorunların çözümü hakkında düşünmek için Mekke'nin yakınlarında bulunan Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'na çekilirdi. Beraberinde getirdiği azığı bitince de evine geri dönerdi.

Peygamberimiz 610 yılının Ramazan ayında Yüce Allah'ı anmak ve O'na ibadet etmek için her zaman gittiği Hira Mağarası'na çekilmiş ve Yüce Allah'ı düşünmeye başlamıştı.

O gece Kadir Gecesi'ydi. Kapkaranlık mağarasını bir ışık aydınlatırdı. Peygamberimiz ne olduğunu anlamamıştı. Gelen melek Cebrail (a.s.)'di. Peygamberimizin yanına yaklaştı ve ona:

-Oku! Dedi.

Peygamberimiz:

-“Ben okuma bilmem.” diye cevap verdi.

Cebrail (a.s.), peygamberimizi ilahî mesaja alıştırmak için Peygamberimize daha da yaklaştı, onu kucakladı ve sınıksız sıkı ve aynı sözleri yeniden söyledi:

-“Oku!” dedi.

Peygamberimiz yeniden:

-“Ben okuma bilmem.” dedi.

Cebrail (a.s.), yine gücü kesilinceye kadar Peygamberimizi kucakladı, sıktı ve bıraktı. Ardından yine:

-“Oku!” dedi.

Peygamberimiz yaşadıkları karşısında çok korkmuştu.

Okuma bilmediğini söylemenin bir yarar sağlamadığını görünce Cebrail (a.s.)’e:

-“Ne okuyayım!” diye sordu.

İşte o vakit, Cebrail (a.s.), insanı hayran bırakan sesiyle Kur’an-ı Kerim’in ilk ayetlerini okumaya başladı:

-Ey Muhammed!

“Yaratan Rabbinin adıyla oku!

O, insanı aşılarmış bir yumurtadan yarattı.

Oku, senin Rabbin iyilikler yapan çok cömert bir Allah’tır.

O, kalemle yazmayı öğreten, insana bilmediğini belletendir.”

Sevgili Peygamberimiz, Cebrail’in okuduğu ayetleri iyice dinledi ve tekrar etti. Cebrail (a.s.) görevini tamamladıktan sonra kayboluvermişti. Peygamberimiz hem korkmuş hem de çok yorulmuştu. Derhâl eve doğru koştu. Cebrail (a.s.), peygamberimizin gönlünü yatıştırmak ve ona güven vermek için tatlı bir eda ile yeniden seslendi:

-“Ey Muhammed! Sen Allah’ın elçisisin. Ben de melek Cebrail’im.” dedi.

Peygamberimiz sağına soluna, önüne arkasına bakıyor, her yerde Cebrail (a.s.)’i görüyordu. Cebrail (a.s.) da Peygamberimize:

Ey Muhammed! “Sen Allah’ın elçisisin. Ben de Melek Cebrail’im.” diyordu.

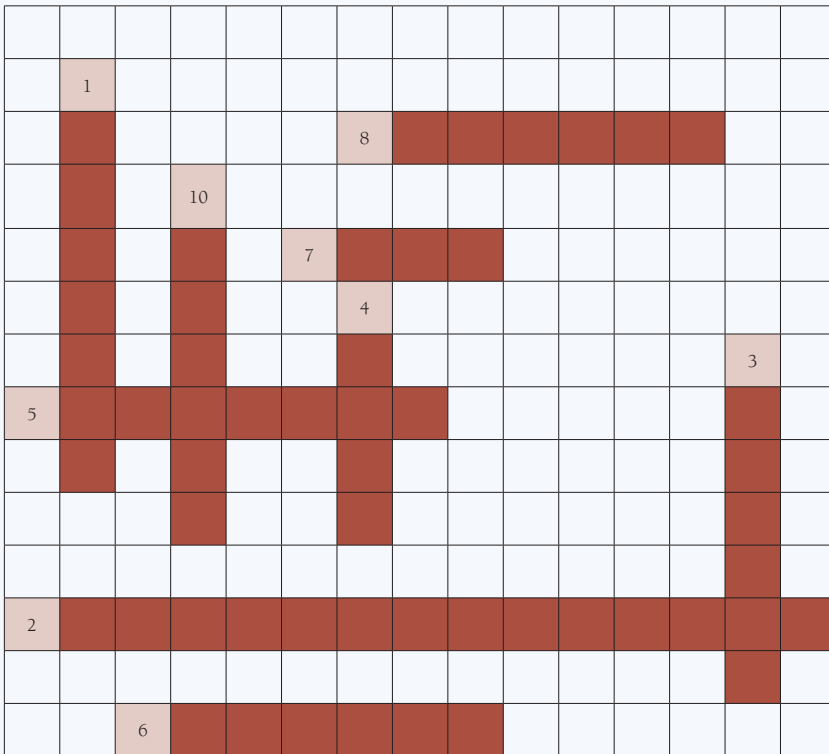

Aşağıdaki sözcükleri bulmacada işaretleyelim

- MELEK - CEBRAİL - MİKÂİL - AZRAİL - İSRAFİL - HAFAZA - MÜNKER-NEKİR - VAHİY - NUR DAĞI - HİRA

R	B	E	S	M	Ü	N	K	E	R	N	E	K	İ	R	L	D
T	S	N	F	G	H	J	K	L	Ş	Ş	R	A	B	B	L	D
H	R	U	A	L	C	E	B	R	A	İ	L	H	J	G	K	F
A	F	R	H	M	K	L	K	M	J	K	H	H	M	F	R	G
F	D	D	G	E	J	K	R	A	H	İ	M	B	H	D	A	H
A	S	A	C	L	B	N	A	R	J	K	J	J	G	D	H	J
Z	E	Ğ	Y	E	H	V	A	H	İ	Y	F	G	L	E	İ	K
A	M	I	H	K	G	H	M	G	G	H	J	K	M	O	M	L
Ü	İ	Y	R	İ	S	R	A	F	İ	L	A	Ğ	İ	I	C	I
İ	E	H	R	T	Y	U	N	G	H	J	K	L	P	O	L	K
Ş	D	K	A	A	Z	R	A	İ	L	G	H	J	O	L	K	J
L	A	İ	R	A	U	I	O	P	Ğ	V	Ü	C	Y	D	J	H
K	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ğ	Ü	L	K	Y	H	H	M
J	R	T	U	M	E	R	H	A	M	E	T	L	U	N	H	İ
İ	E	A	H	L	A	K	N	G	H	J	V	E	D	Ü	D	K
Ş	D	A	H	İ	R	E	T	İ	L	G	K	A	T	İ	P	A
L	S	U	R	G	B	I	O	P	Ğ	V	Ü	C	L	D	J	İ
K	E	R	M	İ	Z	A	N	P	Ğ	Ü	L	K	H	İ	R	L
J	R	T	U	M	U	T	L	A	K	E	T	L	U	N	H	N

1. Vahiy meleği
2. İnsanların sağında ve solunda bulunan melekler
3. Tabiat olaylarından sorumlu melek
4. İlk vahyin geldiği yer
5. Kıyametin kopuşunu haber verecek olan melek
6. Ömrü sona eren insanların canlarını almakla görevli olan melek
7. Melekler neden yaratılmıştır
8. İnsanı kötü ve çirkin işlere sürükleyen varlık
9. İnsan neden yaratılmıştır?

3. Kur'an'da Kutsal Kitaplar

Yüce Allah, insanların huzur ve mutluluğu için peygamberler aracılığıyla ilahî mesajlar gönderir. Allah'ın gönderdiği bu ilahî mesajlara vahiy denir. Bu vahiyler, peygamberlere Cebrâil (a.s.) tarafından iletilmiştir.

Allah'ın insanlara gönderdiği ilahî mesaja **vahiy** denir.

İlk dönemlerde peygamberlere gönderilen mesajlar, kendi dönemlerindeki ihtiyaçlar doğrultusunda kitap şeklinde değil de, sayfalar (sayfalar) şeklinde gönderilmiştir. Zaman içerisinde insanların çoğalması, ihtiyaçların artması sonrasında Allah Teâlâ insanların mutluluğu için kutsal kitaplar göndermiştir.

Kitaplara iman, İslam inanç esaslarında önemli bir yere sahiptir. Zira kutsal kitaplar, Allah'ın kelimelerinden oluşur. Her müminin, Allah tarafından peygamberlere gönderilen kutsal kitapların tümünün doğru ve gerçek olduğuna inanması gerekir.

Yüce Allah, hem son peygamber Hz. Muhammed'e hem de tüm insanlığa göndermiş olduğu Kur'an-ı Kerim'e inanılması gerektiğini buyurmaktadır.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'i Hz. Muhammed (s.a.s.)'e, insanları Allah'ın varlığına ve birliğine çağırmak, insanlar arasında adaleti egemen kılmak ve onları doğru ve güzel bir hayata hazırlamak için gönderdiğini belirtmiştir:

"İşte onun için sen tevhide davet et ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların heveslerine uyma ve de ki: 'Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle görevlendirildim..."

(Şûrâ, 42/15).

Yüce Allah insanlardan kendisine ve kendilerini aydınlatmak için gönderdiği peygamberlerine, Kur'an-ı Kerim'e ve daha önceki kutsal kitaplara inanmalarını istemektedir:

"Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman ediniz. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve kıyamet gününü inkar ederse tam manasıyla sapmıştır."

(Nisa 4/136).

Tüm peygamberler, Allah'ın elçileri olup ilahî mesajı insanlara ulaştırmakla görevlidirler. Peygamberlere gönderilen ilahî mesajlar, zaman ve mekânın değişmesinden dolayı bazı farklılıklar içerse de bu mesajların ana teması Yüce Allah'ın var ve bir olduğuna inanmak ve onun emir ve yasaklarına uymaktır. Dolayısıyla, ilahî mesaja muhâtap olan peygamberlerin son halkasını oluşturan Peygamberimiz, kendisinden önce gönderilen peygamberleri ve kutsal kitapları doğrular ve teyit eder. Peygamberimiz de kendisine gönderilen kitaba inanarak insanlığın mutluluğu için adaletle hükmetmeye çalışmıştır. Yüce Allah, bizim de Peygamberimizin inandığı gibi Allah'a, O'nun meleklerine, peygamberlerine ve gönderilen kutsal kitaplara inanmamızı istemektedir.

3.1. Kutsal Kitaplar

Kutsal kitaplar, insanların hem dünya hem de ahiret hayatında daha mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmeleri için gönderilmiştir. Bu amaçla kutsal kitaplar; doğru, güzel, iyi ve yararlı davranışların neler olduğunu insanlara anlatır. İnsanların aralarında ortaya çıkan birtakım ayrılıkları ve anlaşmazlıkları adalet, eşitlik ve hoşgörü çerçevesinde nasıl çözebileceklerini açıklar.

- Kur'an ve kutsal kitaplar, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleme konusunda onlara rehberlik eder.
- “Biz bu Kur'an'ı, sana sırf hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeyi insanlara açıklayasın ve iman eden bir topluma da doğru yolu gösteren bir ışık, af ve hoşgörüyle öğreten bir rehber olsun diye gönderdik.” (Nahl, 16/64).

Kutsal kitaplar, aynı ortak mesajı insanlara duyurur. Kutsal kitaplar arasında özü itibarıyla bir farklılık bulunmamaktadır.

“Biz, Nuh'a ve ondan sonra gelen peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. Nitekim, İbrahim'e, İsmail'e, İshâk'a, Yakub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyüb'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a da vahyetmiştik. Davud'a da Zebur'u vermiştik.” (Nisa, 4/163).

Yüce Allah'ın insanlara gönderdiği kutsal kitaplar iki grupta toplanmaktadır. Bunlar “suhuf” ve “kutsal kitap”lardır.

Suhuf, sahife (sayfa) kelimesinin çoğulu olup küçük topluluklara ihtiyaçları doğrultusunda gönderilen ve birkaç sayfadan oluşan küçük kitap veya risâlelerdir. Âlâ sûresi 87/18-19. ayetlerinde, “Doğrusu bunlar ilk sahifelerde, İbrahim ve Musa'nın sahifelerinde de vardır.” buyrulması, ihtiyaçlar doğrultusunda Yüce Allah'ın bazı peygamberlere sahifeler halinde ilahî mesajlarını gönderdiğini göstermektedir. Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizden gelen bilgilere göre, Hz. Adem'e 10, Hz. Şit'e 50, Hz. İdris'e 30 ve Hz. İbrahim'e 10 sayfa gönderilmiştir.

Zaman ve şartların gelişmesi, insanların çoğalması, ihtiyaç ve beklentilerin değişmesi sonrasında Yüce Allah, suhuf'lara göre daha hacimli olan ilahî kitaplar göndermiştir. Bu ilahî kitaplar, inanç öğretisi yanında insanların kulluk vazifelerini, birey ve toplum olarak uymaları gereken evrensel mesajları içermektedir. Dört büyük kitap olarak ifade edilen bu kitaplar: Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an-ı Kerim'dir.

Tevrat

Kutsal kitapların ilki olan Tevrat, Hz. Musa'ya indirilmiştir. Kur'an'da “... Şüphesiz biz, içinde hidayet ve nur bulunan Tevrat'ı indirdik...” (Maide, 5/44) denmektedir. Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim'e inandıkları gibi, Hz. Musa'ya inen asıl Tevrat'a da inanmakla yükümlüdürler.

Hz. Musa, İsrailoğullarına peygamber olarak gönderilmiştir. İsrailoğulları, Hz. Musa'nın vefatından sonra Allah'ın kendilerine göndermiş olduğu Tevrat'ın emir ve yasaklarına uymadıkları gibi, zamanla Tevrat'ı tahrif etmişlerdir. Daha sonra İsrailoğullarının farklı milletlerin egemenliği altına girmesi ve yıllarca sürgün hayatı yaşamalarından dolayı Tevrat'ın Allah'tan gelen asli şekli korunamamıştır. Tevrat'ın aslı yani orijinal hali kaybolunca Yahudi din adamları Tevrat'ı yeniden yazmışlardır.

Yahudiler, bizim Tevrat olarak ifade ettiğimiz kutsal kitaba “Tora” demektedirler. Hz. Musa'ya atfedilen bu kitap “Yaratılış, Çıkış, Levi-

liler, Sayılar ve Tesniye” olarak adlandırılan beş bölümden oluşmaktadır.

Zebur

Kutsal kitapların ikincisi olan Zebur, Hz. Davud (a.s.)’a gönderilmiştir. Kur’an-ı Kerim’de Zebur’un Hz. Davud’a gönderildiği şu şekilde ifade edilir: “...Gerçekten biz, peygamberlerin kimini kiminden üstün kıldık. Davud’a da Zebur’u verdik.” (İsrâ, 17/55).

Zebur, ilahî kitaplar arasında hacimce en küçük olanıdır ve yeni hükümler getirmeyerek Tevrat’ı tasdik etmektedir. Bugün elimizde Zebur’un gerçek nüshaları veya Zebur adıyla başlı başına bir kitap bulunmamaktadır. Bilakis Tevrat’ın sonuna eklenmiş bulunan “Mezmurlar” bölümünün Zebur nüshalarından oluştuğu ifade edilmektedir.

Mevcut Zebur nüshaları, içerik açısından diğer kitaplardan ayrılarak daha çok, coşkun bir söyleyiş ve ilahilerden, Allah’a övgü ve hikmetli sözlerden ve birtakım nasihatlerden oluşmaktadır.

İncil

İlahî kitapların üçüncüsü olan İncil, Yüce Allah tarafından Hz. İsa’ya gönderilmiştir. Hz. İsa bugünkü Filistin bölgesinde doğmuş ve orada yaşayan İsrailoğullarına gönderilen bir peygamberdir. Dolayısıyla Hz. İsa ve İncil kendisinden önce gelen Hz. Musa ve öğretisine tabi olarak onları tasdik eder. Kur’an-ı Kerim’de bu konu şu şekilde ifade edilmektedir: “O peygamberlerin peşinden, kendisinden önce gönderilen Tevrat’ı tasdik eden (doğrulayan) Meryem oğlu İsa’yı gönderdik. Ve ona, içinde hidayet ve nur olan, kendisinden önceki Tevrat’ı tasdik eden ve Allah’tan sakınanlar için bir hidayet ve öğüt olarak İncil’i verdik.” (Maide 5/46).

İncil’e Hz. İsa’ya gönderildiği şekliyle iman etmek, İslam inancının bir gereğidir. Fakat günümüzde İncil’in orijinal metni bulunmamakta, aksine Hz. İsa’dan yıllar sonra insanlar tarafından yazılan çeşitli İncil metinleri bulunmaktadır. Hristiyanlar tarafından kabul edilen İnciller dört tanedir. Bunlar: Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleridir. Bu İnciller, bunları yazan kişilerin adlarıyla anıldıkları için bu şekilde isimlendirilmişlerdir. İncillerde, Hz. İsa’nın hayat hi-

kayesi, peygamberliği süresince karşılaştığı sıkıntılar ve doğruluk, dürüstlük, sevgi ve hoşgörü gibi ahlakî değerler yer almaktadır.

BİLGİ NOTU

Biz Müslümanlar Tevrat'ta ve İncil'de yer alan bilgilerden, Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin hadisleri tarafından doğrulananlarını kabul ederiz. Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin hadislerinde yanlış oldukları ifade edilen bilgileri ise kabul etmeyiz.

Günümüzde Hz. İsa'nın öğretisine inananlara Hristiyan denmektedir. Hristiyanlar sadece İncil'e değil, İncil'le birlikte Tevrat, Zebur ve Hz. Musa'dan Hz. İsa'ya kadar olan diğer peygamberlere ve bazı havarilere geldiği inanılan mesajları da içeren Kitab-ı Mukaddes'e inanırlar. Kitab-ı Mukaddes'in İncil'i oluşturan kısmına Yeni Ahid (Ahd-i Cedid), diğer kitapların oluşturduğu kısmına ise Eski Ahid (Ahd-i Atik/Ahd-i Kadim) denmektedir. Eski Ahid 39, Yeni Ahid ise 27 kitaptan oluşur.

Kur'an-ı Kerim

Yüce Allah'ın insanlara gönderdiği ilahî kitapların sonuncusu Kur'an-ı Kerim'dir ve hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar korunarak gelmiştir. Kur'an-ı Kerim bu konuda: *"O Kitabı biz indirdik; ve onun koruyucusu da elbette biziz!"* (Hicr, 15/9) ve *"Rabbinin kelimesi doğruluk bakımından da adalet bakımında da tastamamdır. O'nu değiştirebilecek yoktur. O, iştiridir, bilendir."* (En'am, 6/115) buyurarak Kur'an'ın sonsuza kadar korunacağını ve hiçbir değişikliğe uğramayacağını belirtmektedir.

Son ilahî kitap olan Kur'an-ı Kerim, Peygamberlerin sonuncusu olan Hz. Muhammed (s.a.s.)'a gönderilmiştir. Bu durum Kur'an'da şu şekilde dile getirilir: *"(Resulüm) Şüphesiz bu Kur'an, hikmet sahibi ve her şeyi bilen Allah tarafından sana verilmektedir."* (Neml, 27/6).

Kur'an-ı Kerim, diğer kutsal kitapların aksine sadece bir millete veya belli bir zaman diliminde yaşamış olan insanlara gönderilmiş bir kitap değildir. Bilakis Yüce Allah'ın geçmişte gönderilen peygamberlerin ve kitapların ortaya koyduğu temel ilke ve esaslar yanında, her çağ ve dönemde insanlığa ışık tutacak olan evrensel ilke ve esasları da içeren ve tüm insanlığa gönderilen ilahî mesajın son halkasıdır.

Kur'an-ı Kerim'in Evrensel Bir Kitap Oluşuna Dair Ayetler

- *"Biz seni alemler için yalnızca bir rahmet olarak gönderdik."* (Enbiya, 21/107).

- “... O (Kur'an) âlemlere bir öğütten başka bir şey değildir.” (En'am, 6/90).
- “De ki: Ey İnsanlar! Ben Allah'ın hepinize gönderdiği bir elçiyim.” (Araf, 7/158).

Kur'an-ı Kerim'in Özellikleri

1. Kur'an-ı Kerim, Peygamberimize verilen en büyük mucizedir.
2. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın sözüdür.
3. Kur'an-ı Kerim'in dili Arapçadır.
4. Kur'an-ı Kerim, ilahî kitapların sonuncusudur.
5. Kur'an-ı Kerim, tüm insanlığa gönderilen evrensel bir kitaptır.
6. Kur'an-ı Kerim, hiçbir değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir.
7. Kur'an-ı Kerim kolay öğrenilen ve kolay ezberlenen bir kitaptır.
8. Kur'an-ı Kerim'in içerdiği yüce gerçekler kıyamete kadar bütün insanların ve çağların ihtiyaçlarını karşılayacak değerdedir.

BİLGİ KUTUSU

Kur'an-ı Kerim, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'e ilk olarak 610 yılı, Ramazan ayı ve Kadir Gecesi'nde Hira Mağarası'nda inmiştir. Kur'an-ı Kerim'in bazı ayetleri Mekke'de, bazı ayetleri de Medine'de inmiştir. Mekke'de inen ayetler genellikle inanç ve ahlak konularını; Medine'de inen ayetler ise ibadet ve insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuki konuları içerir.

Kur'an-ı Kerim'de 114 sûre, 6236 ayet bulunmaktadır. Sûre: Kur'an-ı Kerim'de besmele ile başlayan, uzun veya kısa ayetlerden oluşan bölümlere denir. Ayet ise: Sûreleri oluşturan kısa ve uzun cümlelere denmektedir. Kur'an-ı Kerim'in ilk sûresi Fatiha, son sûresi de Nâs'tır. Kur'an-ı Kerim'de Tevbe sûresi hariç bütün sûreler besmele ile başlar. En uzun sûre Bakara sûresi, en kısa sûre de Kevser sûresidir.

Kur'an-ı Kerim'in inen ilk sûresi Alak sûresi olup ilk emri de “Oku!”dur.

3.2. Kur'an-ı Kerim'in İnsanlık için Bir Rehber Olması

Kur'an insanın dünya ve ahirette huzur ve mutluluğu için indirilmiş bir kitaptır. O, içerisinde barındırdığı ilahî öğreti ile insanlara mutlu olmaları için rehberlik eder. Onun rehberliği, insanın doğru yolda ilerlemesi ve hayatını iyi ve güzel bir şekilde düzenlemesi içindir. Kur'an-ı Kerim'de, Kur'an'ın rehberliği "hidayet, müjde, uyarı, şifa, nur, ihtilafları çözmek, öğüt, insanları karanlıklardan aydınlığa çıkartmak" gibi sözcüklerle ifade edilir.

"Şüphesiz bu Kur'an, doğru yola iletir ve iyi ve güzel davranışlarda bulunan müminlere, onlar için güzel bir ödül olacağını müjdeler." (İsra, 17/9).

"Kur'an, iman edenler için doğru yolu gösteren bir rehber ve bir şifadır." (Fussilet, 41/44).

"Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt, huzura ermek için bir şifa ve müminler için de doğru yolu gösteren ve hoşgörü ve affı öğreten Kur'an gelmiştir." (Yunus, 10/57). (Ayrıca bakınız: Âl-i İmrân, 3/138; Maide, 5/46; Hud, 11/120; Nur, 24/34).

3.3. Kur'an'ın İyi ve Güzel Şeylere Yönlendirmesi

Kur'an kendisini insanları doğru ve güzel olan şeylere yönelttiğini, kendisine tabi olanlara bir ışık ve aydınlık olduğunu söyleyerek insanların bu ışığı takip etmesini ister. Kur'an'ın ışığına uyan insanlar ise, iyi ve güzel olanı tercih ederek yaşamlarını güzelleştirirler.

"O'na (Rasûlullah'a) inananlar, destek olup savunanlar, yardım edenler ve O'nunla birlikte indirilen Nur'u (Kur'an-ı Kerim'i) izleyenler, işte kurtuluşa erenler bunlardır." (Araf 7/157).

"Şüphesiz bu Kur'an doğru yola iletir ve iyi ve güzel davranışlarda bulunan müminlere, kendileri için gerçekten bir mükâfat verileceğini müjdeler." (İsrâ, 17/9).

Kur'an-ı Kerim insanoğlunu hayatında karşılaşacağı yanlış, kötü, çirkin olan her türlü şeyden koruyacağını; insanı iyiye, güzele ve dosdoğru yola ileteceğini müjdetlemektedir.	<i>“Elif, lâm, râ. Bu kitap, (Kur'an) Rabbinin izniyle insanları karanlıktan aydınlığa, o güçlü ve övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz kitaptır.” (İbrahim, 14/1).</i> <i>“İşte bu Kur'an, uyanlısınlar, Allah'ın tek bir ilâh olduğunu bilsinler ve temiz akıl sahipleri öğüt alıp düşünsünler diye bir duyurudur.” (İbrahim,14/52).</i>
Kur'an-ı Kerim iyiliği emretmekte, kötülükten sakınılmasını istemektedir.	<i>“İyiliği emret, kötülüklerden alıkoy.” (Lokman, 31/17).</i>
Kur'an-ı Kerim müminlerin özelliklerinden birinin de “iyiliği emretmek ve kötülükten alıkoy-mak” olduğunu belirtir ve bu kimseleri över.	<i>“Siz, insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenalık ve kötülüklerden alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz.” (Âl-i İmrân, 3/110).</i>
İyiye ve güzele ulaşmak, ancak Allah'ın öğütleri üzerinde düşünüp onları yerine getirmekle olur.	<i>“Bunlar, hikmet dolu kitabın; iyilik yapanlara bir hidayet ve rahmet olarak indirilmiş ayetleridir. Onlar; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren kimselerdir. Onlar ahirete de kesin olarak inanırlar.” (Lokman, 31/2-4).</i>

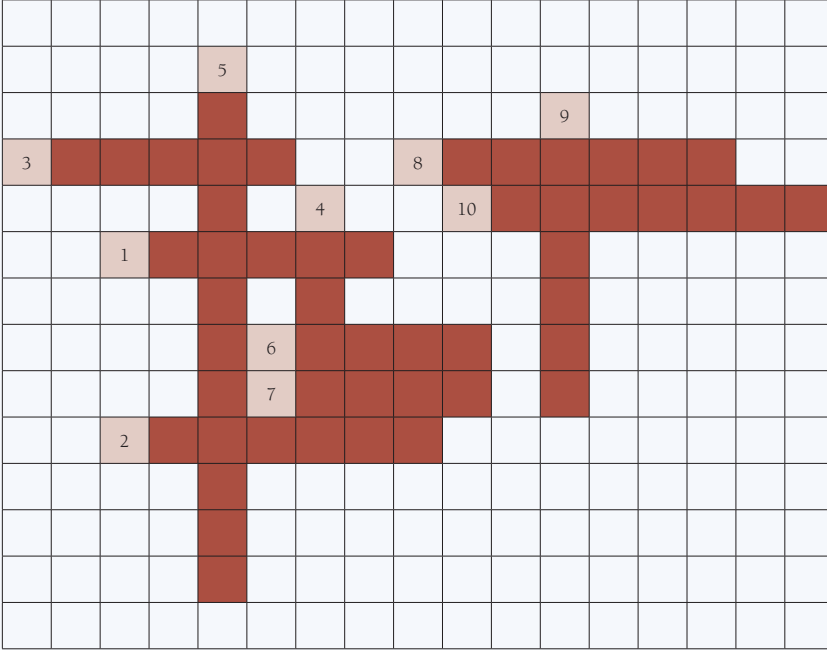
3.4. Kur'an'ın Olgun Bir Mümin Yetiştirme Hedefi

İnsanları iyiye ve güzele yönlendiren, maddi ve manevi karanlıklardan aydınlığa çıkaran, dünyada ve ahirette mutlu ve huzurlu olmaları için uyarıp öğütler veren Kur'an'ı Kerim'in temel gayesi olgun (kâmil) insan yetiştirmektir.

- “Müminler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir. O'nun ayetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını arttırır. Onlar yalnızca Rablerine tevekkül ederler.” (Enfal, 8/2).
- “Deki: İman edenleri olgunlaştırmak üzere yol gösterici ve müjdeleyici olarak Kur'an'ı hak olarak Rabbinden Ruhü'l-Kudüs (Cebrail) indirmiştir.” (Nahl, 16/102).
- Kur'an insanları maddi ve manevi kötülüklerden arındırarak onları olgunlaştırmayı hedefler.
- “Kişiye ve onu şekillendirene! Sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene andolsun ki, kendini artan huzura ermiştir. Kendini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır.” (Şems, 91/7-10.)
- “Kitaptan haberdar olmayanlar için de, kendilerine ayetlerini okuyan, onları arıtan, onlara kitabı ve hikmeti öğretmek üzere peygamber gönderen O'dur...” (Cuma, 62/ 2).
- Kur'an'ın olgun insan tanımlaması iyi, güzel ve herkes için örnek bir insan modeli ortaya koymayı hedefler. İyi, güzel ve örnek insan modelini ise şu şekilde tanımlar:
- “Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar. İyiliği emrederler, kötülükten alıkoyarlar ve hayırlı işlerde birbirleriyle yarışır. İşte onlar, dürüst ve erdemli kimselerdir.” (Âl-i İmrân, 3/114).
- “Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar, namazlarında derin saygı içindedirler. Onlar faydasız işlerden, boş ve anlamsız sözlerden yüz çevirirler. Onlar, zekâtı verirler. Onlar, iffetlerini korurlar.” (Mü'minün, 23/1-5)

BULMACA

1. Allah'ın insanlara gönderdiği ilahî mesaja verilen ad
2. Hz. Musa'ya gönderilen ilahî kitap
3. Hz. Davud'a gönderilen ilahî kitap
4. İncil'in gönderildiği peygamberin adı
5. Son peygamber Hz. Muhammed'e gönderilen ilahî kitabın adı
6. Kur'an sûrelerini oluşturan kısa veya uzun cümlelere verilen ad
7. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen sûresi
8. Kur'an-ı Kerim'in en uzun sûresi
9. Kur'an-ı Kerim'in en kısa sûresi
10. Kur'an-ı Kerim'deki sûreler ne ile başlar?

Aşağıda yer alan testte, doğru şıkkı işaretleyiniz.

1. Müslümanların kutsal kitabı hangisidir?

- a) Tevrat
- b) Zebur
- c) Kur'an-ı Kerim

2. Hz. Musa'ya gönderilen kutsal kitabın adı nedir?

- a) İncil
- b) Tevrat
- c) Kur'an-ı Kerim

3. Hz. İsa'ya gönderilen kutsal kitabın adı nedir?

- a) İncil
- b) Tevrat
- c) Zebur

4. Kur'an-ı Kerim'de kaç sûre vardır?

- a) 666
- b) 185
- c) 114

5. Kur'an-ı Kerim'de kaç ayet vardır?

- a) 3333
- b) 5555
- c) 6236

6. Kur'an-ı Kerim'deki her bir sûre ne ile başlar?

- a) Fatıha
- b) Besmele
- c) Hadis

7. Kur'an-ı Kerim kimin sözüdür?

- a) Hz. Muhammed'in
- b) Allah'ın
- c) Cebrail'in

8. Kur'an-ı Kerim'in amacı nedir?

- a) İnsanlara doğru yolu göstermek
- b) İnsanlar arasında sevgi ve hoşgörüyü yaymak
- c) Hepsi

9. Kur'an-ı Kerim'in ilk emri nedir?

- a) Oku
- b) Dinle
- c) Yaz

10. Kur'an-ı Kerim'in en uzun ve en kısa sûreleri hangileridir?

- a) Nas-Felak
- b) Bakara-Kevser
- c) Fatiha-Nas

11. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen sûresi hangisidir?

- a) Nas
- b) Fatiha
- c) Alak

12. Kur'an-ı Kerim'in başındaki ve sonundaki sûreleri hangileridir?

- a) Fatiha-Nas
- b) Bakara-Nas
- c) Alak-Fatiha

13. Aşağıdaki peygamberlerden hangisine suhuf indirilmemiştir?

- a) Hz. Adem
- b) Hz. Nuh
- c) Hz. Davud

4. Kur'an'da Peygamberler

Peygamber “haber taşıyan ve elçi” anlamına gelen Farsça bir kelimedir. Kur'an'da peygamber kelimesi için “rasul, mürsel ve nebi” kavramları kullanılır.

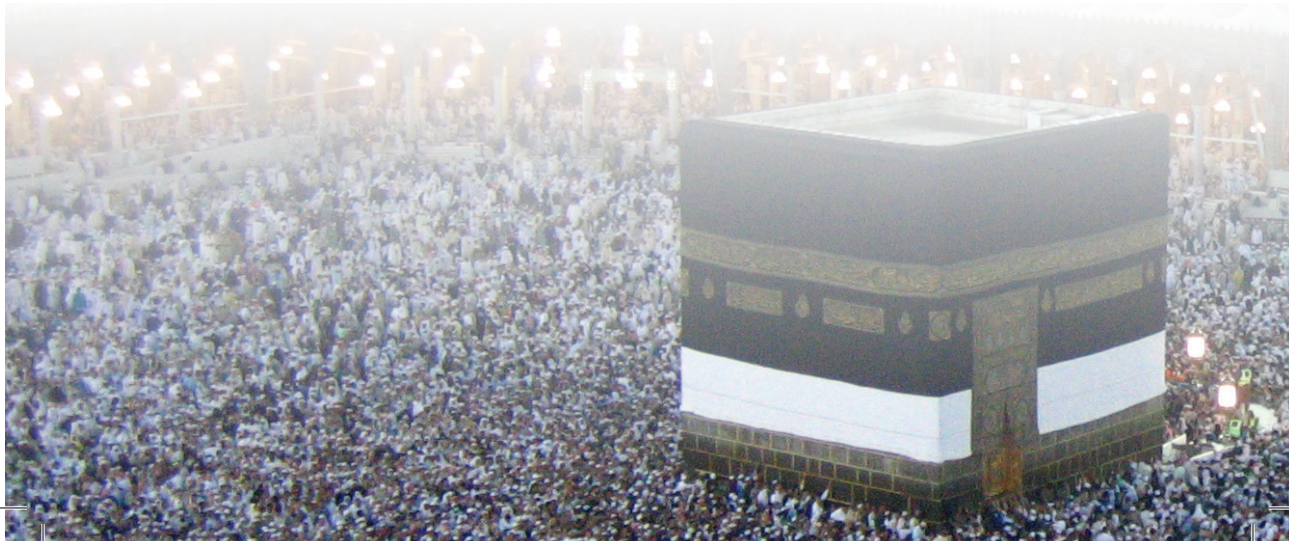
Peygamber, Allah tarafından insanlar arasından seçilen ve O'nun mesajı ve öğretisini insanlara ileten ve ulaştıran elçidir. Peygamber'in Allah'tan aldıkları mesajı insanlara ulaştırma görevine “tebliğ” denmektedir. Bütün peygamberler, Allah'ın mesajını dosdoğru bir şekilde insanlara ulaştırmaya çalışmışlardır.

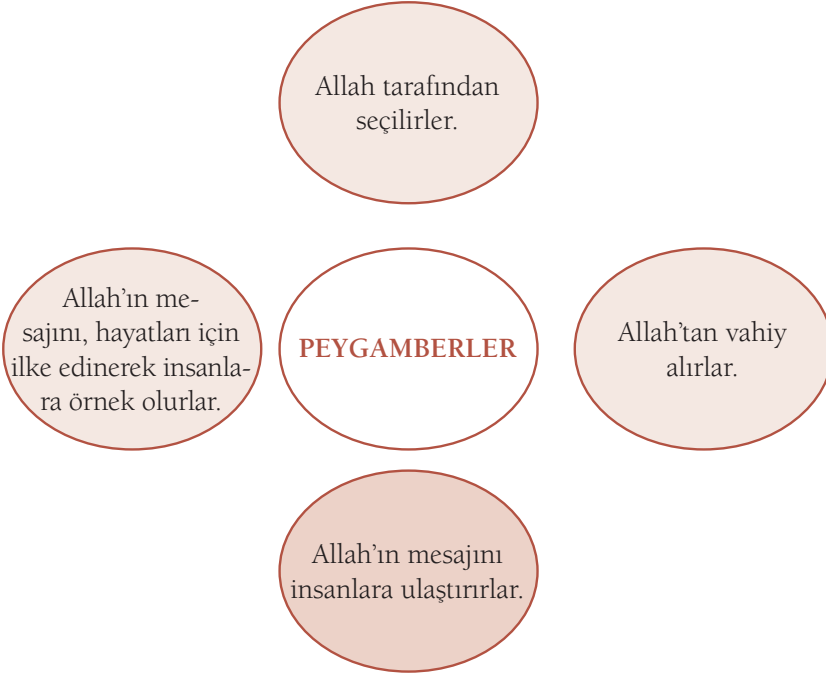
NOT EDELİM

- **Resul ve Mürsel:** Kendilerine kutsal kitap gönderilen peygamberlere denir. Bu peygamberler, Hz. Musa, Hz. Davud, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'dir.
- **Nebi:** Kendilerine kutsal kitap gönderilmeyen, kendisinden önce gönderilmiş peygamberin kitap ve öğretisini insanlara bildirmekle görevli olan peygamberlere denir.

Peygamberlere iman etmek, İslam inanç esaslarından biridir. Peygamberlere iman etmek demek, peygamberlerin insanları doğru yola iletmek için Allah tarafından seçilerek gönderildiklerine, getirdikleri mesajın gerçek ve doğru olduğuna inanmak demektir.

Peygamberlere gelen mesaj, Allah'ın vahyidir. Bu vahiy, Allah ile peygamberler arasındaki bir iletişim biçimi ve yoludur.

4.1. Kur'an-ı Kerim'de İsmi Geçen Peygamberler

Kur'an-ı Kerim peygamberler arasında hiçbir ayırım yapmaz. Onların hepsi Allah'ın mesajını insanlığa iletmekle görevli kişilerdir. Bu sebeple Kur'an'da bütün peygamberlere aynı şekilde iman edilmesi istenmektedir.

“De ki: Biz, Allah'a, bize indirilene, İbrahim, İsmail, İshâk, Yakub ve Yakuboğullarına indirilenlere, Musa, İsa ve diğer peygamberlere Rableri tarafından verilenlere iman ettik. Onları birbirinden ayırt etmeyiz. Biz ancak ona teslim oluruz.” (Âl-i İmrân, 3/84).

BİLGİ KUTUSU

1. Peygamberler olağanüstü varlıklar mıdır?

Hayır, Peygamberler de bizim gibi insandırlar. Bizler gibi, yer ve içerler, evlenip yuva kurarak aile sahibi olurlar ve bizim gibi bir gün vefat ederek Allah'a kavuşurlar.

2. Peygamberler niçin melek olarak gönderilmemiştir?

Şayet, meleklerle bir peygamber gönderilecek olsaydı muhakkak o da melek olurdu. Ancak peygamberler, insanlara gönderildikleri için insanlar arasından seçilmeleri uygun görülmüştür.

3. İlk peygamber kimdir?

İlk peygamber ve ilk insan Hz. Adem (a.s.)'dir.

4. Son peygamber kimdir?

Son peygamber, Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir. Kur'an Hz. Muhammed'in son peygamber oluşunu şu şekilde haber vermektedir: "... Muhammed, Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir." (Ahzab, 33/ 40).

5. Geçmişte her topluma peygamber gönderilmiş midir?

Evet, Yüce Allah geçmişte her topluma ayrı bir peygamber gönderdiğini belirtmektedir: "Allah'a yemin olsun ki, biz sizden önceki ümmetlere de peygamberler göndermişizdir..." (Nahl, 16/63).

6. Çok çalışarak peygamber olunabilir mi?

Hayır, Peygamberler Allah'ın seçmesi ve dilemesi ile elçi olurlar. Bu görev, çalışma ve ibadetle elde edilecek bir şey değildir. Cuma sûresi 62/4. ayetinde "Bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir." buyurularak bu seçimde mal, mülk, şan ve şöhretin etkili olmadığı açıkça belirtilir.

Hz. Adem'den son peygamber Hz. Muhammed'e kadar çok sayıda peygamber gönderilmiştir. Kur'an'ı Kerim'de adı geçen peygamber sayısı 25 olmakla birlikte, Kur'an'da isimleri geçen, salih ve bilge kişiler olarak tanıtılan Üzeyir, Lokman ve Zülkarneyn'in peygamber olup olmadıkları üzerinde ihtilaf edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de Adı Geçen Peygamberler					
Adem	İdris	Nuh	Hud	Salih	Lut
İbrahim	İsmail	İshâk	Ya'kub	Yusuf	Şuayb
Hârûn	Musa	Davud	Süleyman	Eyyub	Zülkifl
Yûnus	İlyâs	Elyesa'	Zekeriyya	Yahya	İsa
Muhammed (s.a.s.)					

Elbette ki insanlığa gönderilen peygamberlerin sayısı bunlarla sınırlı değildir. Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle ifade edilir: “*An-dolsun, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan kıssalarını anlattığımız kimseler de var. Sana kıssalarını anlatmadığımız kimseler de var...*” (Mü'min, 40/78).

NOT EDELİM

- Peygamberler içinde “Ülû'l-Azm” peygamberler vardır ki, bunlar peygamberlikleri süresince pek çok sıkıntıya ve zorluğa katlanmışlardır. Büyük sorumluluklar yüklenmişler ve görevlerini en güzel şekilde yerine getirmişlerdir. Bu peygamberler, Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'dir.
- “*Dinî ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin diye, Nuh'a tavsiye ettiğini sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi Allah size de din kıldı.*” Şûrâ, 42/13.

4.2. Peygamberlerin Gönderiliş Amacı

İnsanoğlu, akıl ve irade sahibidir. Bu yönüyle insan, yaratılmış tüm varlıklardan ayrılır. İnsan, kendisi ve içinde yaşadığı dünya hakkında birçok bilgiyi elde etmiş olsa da onun bilgisi ve imkânı sınırlıdır. İnsanın bilgisini, idrakini ve gücünü aşan konularda ona rehberlik edecek, yol gösterecek kimselere ihtiyaç vardır. Zira insan, Allah'ın en çok değer verdiği varlıktır. Allah, hayatta onu asla yalnız bırakmamış ve bırakmayacaktır. İnsanların bazı durumlarda yetersiz

kalmaları, bir rehber ve yol göstericiye ihtiyaçları olduğu için de Allah zaman zaman peygamberler göndermiştir.

Her insan Allah ile konuşabilecek imkân ve kabiliyete sahip değildir. Meleklerle de iletişime geçme konusunda her insanın yeterliği yoktur. Bu sebeple Yüce Allah, insanları kendisinden haberdar etmek, belirlediği iyi ve güzel yolda insanların yürümeleri, kötü ve çirkin şeylerden de uzak durmaları, şeytana ve şeytani düşüncelere sapmamaları için kendilerine peygamberler göndermiştir.

Peygamberlerin Görevleri Nelerdir?

1. Allah'ın mesajını insanlara bildirmek
2. İnsanları, Allah'a kul olmaya çağırmak
3. İyi ve güzel şeyleri insanlara bildirmek
4. Kötü ve çirkin şeylerden sakınmaları için insanları uyarmak
5. İnsanlara doğru ve yanlış göstermek
6. Hayatlarıyla insanlara güzel örnek olmak
7. Bu geçici dünya hayatından sonra ahiretin varlığından haberdar etmek

4.3. Peygamberlerin Özellikleri

Peygamberler, diğer insanlar gibi beşeri özelliklere sahip olsalar da onları diğer insanlardan ayıran bazı özellikler vardır. Bu özellikler, peygamber olmanın bir bakıma temel ilkeleridir. Her şeyden öte, onlar Yüce Allah'ın mesajına muhatap olmakla bizlerden ayrılırlar. Allah'ın mesajına muhatap olmak da bazı niteliklere sahip olmayı gerekli kılmaktadır. Onlar sağlam karakterli, üstün ahlaklı, dürüst, güvenilir, adil ve yetenekli kimselerdir. Onlar hiç kimseden sakınmadan Allah'ın mesajını insanlara olduğu gibi cesurca ulaştırırlar. Bu özellikler diğer insanlarda olmakla birlikte, peygamberlerde en güzel ve en mükemmel şekilde bulunmaktadır.

Peygamberlerin ortak özellikleri yani sıfatları şunlardır:

1. Sıdk: Doğru ve dürüst olmak demektir. Peygamberlerin, doğru ve dürüst olduklarını ifade eder. Peygamberler, hayatlarının her anında doğru söz söyleyen, asla yalan konuşmayan kişilerdir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: “*Bu Rahmân'ın sözüdür. Peygamberler gerçekten doğru söylemişlerdir.*” (Yasin, 36/52).

- Hz. Muhammed (s.a.s.) her söz ve işinde doğru ve dürüst bir kişiydi.
- Şuarâ sûresinin 214. ayeti olan “(Önce) en yakın akrabalarını uyar!” emri geldiğinde, Peygamberimiz Safâ Tepesi üzerine çıkar ve Mekkelilere “Bu vadinin içinde size saldırmak üzere olan atlı bir birliğin olduğunu söylesem bana inanır mıydınız?” diye seslenir. Onlar da “Evet, senden hep doğruluk gördük.” diye yanıtlarlar. Peygamberimiz de onlara hitaben “Ben Allah'ın görevlendirdiği bir peygamberim. Sizi Allah'a ortak koşmamaya (şirkten uzak durmaya) davet ediyorum” diye seslenir (Buhârî, Tefsir, 2).
- Mekkelilerin “Evet, senden hep doğruluk gördük.” demeleri, Peygamberimizi doğru ve dürüst bir kişi olarak tanıdıklarını, ona güvendiklerini ve bu konuda şüphelerinin olmadığını gösterir.

2. Emanet: Güvenilir olmak demektir. Peygamberlerin hepsi güvenilir kişilerdir. Onlar peygamber olmadan önce de, peygamber olduktan sonra da toplum tarafından sevilen ve güvenilen insanlar olmuşlardır. İnsanlar her zaman onlara güvenmişler ve kendilerini onların yanında güvende hissetmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Muhammed için şöyle buyrulur: “*Size Rabbimin mesajlarını duyuruyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğüt vericiyim.*” (Araf, 7/68).

Sevgili Peygamberimiz buyuruyor ki:

“Münafıkların özellikleri üçtür, 1. Yalan söylemek, 2. Söz verip sözünde durmamak, 3. Emanete hıyanet etmek.” (Buhârî, İman, 24; Müslim, İman, 107-108).

3. İsmet: Günah işlememek, günahattan korunmuş olmak demektir. Peygamberler asla bilerek günah işlememişlerdir. Yüce Allah, onları hataya düşmekten ve yanlış karar vermekten gönderdiği vahiy ile korur. Onlar kendilerine gelen mesajları da olduğu gibi hatasız bir şekilde insanlara ulaştırırlar.

4. Fetânet: Peygamberlerin zeki ve akıllı olmaları demektir. Peygamberlik görevi zor ve çetindir. Büyük bir sorumluluğu vardır. Peygamberlik süresince onlar birçok olumsuz olayla karşı karşıya

gelirler. Bu sorunlarla baş edebilmek, zeki ve akıllı olmayı gerektirir. Bundan ötürü, tüm peygamberler zeki ve akıllı kişilerdir. Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin zeki ve akıllı insanlar olduklarına şöyle örnek verilir: *"Hepsi de güçlü bir iradeye ve keskin bir kavrayış yeteneğine sahip olan İbrahim, İshâk ve Yakub'u hatırla!"* (Sâd, 38/45).

5. Tebliğ: Peygamberlerin, Yüce Allah'tan aldıkları mesajı insanlara eksiksiz bir şekilde iletmeleri demektir. Peygamberler, kendilerine ne bildirilmişse onu insanlara olduğu gibi iletmışlerdir. Kur'an-ı Kerim'de peygamberlerin bu özelliği şöyle anlatılır: *"O peygamberler ki, Allah'ın gönderdiği emirleri bildirirler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar..."* (Ahzab, 33/39).

4.4. Peygamberlerin Mesajının Bir ve Ortak Olması

Bütün peygamberler Allah'tan vahiy alırlar ve Allah'ın mesajını insanlara iletirler. Her peygamber aynı iman esaslarını yani, Allah'ın varlığına, birliğine, O'nun her şeyi yaratan, yaşatan olduğuna, meleklerine, peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe, kaza ve kadere inanmayı insanlara iletmekle görevlendirilmişlerdir. Bu esaslar, bütün peygamberler için ortaktır. Kur'an'da bu durum şöyle ifade edilmektedir:

"Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, 'Şüphesiz, benden başka ilah yoktur. Öyleyse yalnızca bana kulluk edin.' diye vahyetmişizdir." (Enbiyâ, 21/25).

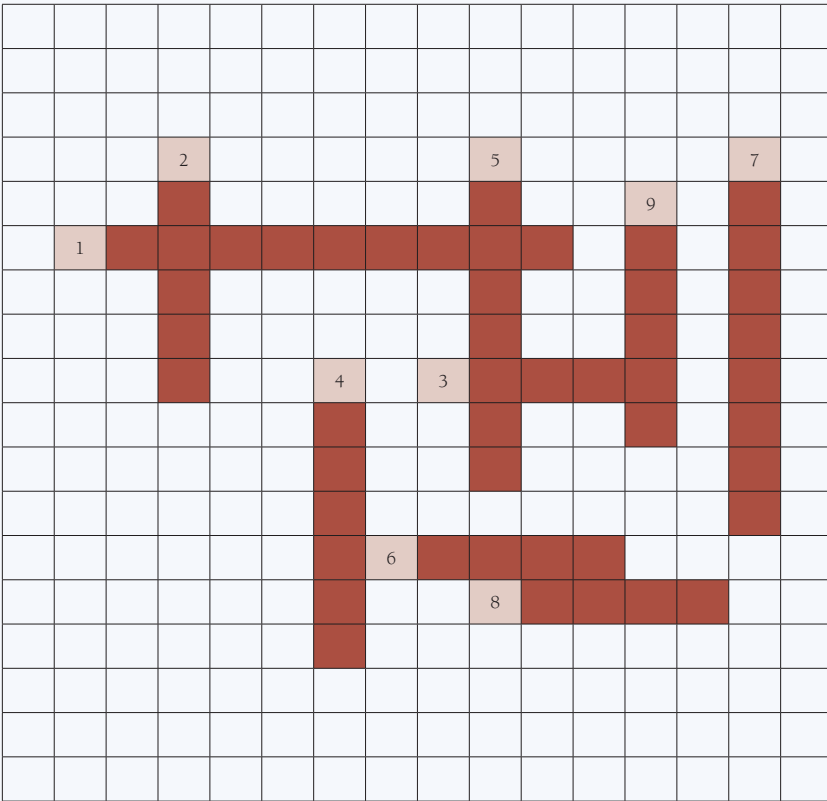
Yüce Allah, insanların dünya ve ahiret mutluluğu için gönderdiği tüm peygamberlere inanılmasını istemektedir. Kur'an, insanların peygamberlere ve onların getirdikleri mesajları doğru kabul edip hayatlarını bu mesajlarda bildirilen ilke ve esaslara göre düzenlemelerini tavsiye etmektedir. Bunun yanında, peygamberlerin sakındığı ve bizlerin de sakınmamız gereken kötü davranışlardan uzak durmamızı istemektedir:

"Ey Ademoğulları! Aranızdan ayetlerimizi size okuyan elçiler geldiği zaman kim sakınır ve kendisini düzeltirse onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (Araf, 7/35).

"Peygamberleri sadece müjdecî ve uyanıcı olarak gönderiyoruz. Kim inanır ve iyi davranırsa onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." (En'am, 6/48).

"Her millete: 'Allah'a kulluk edin ve azgınlıktan sakının.' diyen bir elçi göndermişizdir..." (Nahl, 16/36).

1. Yüce Allah'ın insanlara gönderdiği elçilere verilen isim
2. Kendisine kitap gönderilen elçilere verilen isim
3. Kendisine kitap gönderilmeyen elçilere verilen isim
4. Allah'ın gönderdiği elçilerin güvenilir olmasına verilen isim
5. Allah'ın gönderdiği elçilerin zeki ve akıllı olmasına verilen isim
6. Allah'ın gönderdiği ilk elçinin adı
7. Allah'ın gönderdiği son elçinin adı
8. Tevrat'ın gönderildiği elçinin adı
9. Hz. İsa'ya gelen kutsal kitabın adı

5. Kur'an' da Ahiret İnancı

Ahiret kelimesi “son ve son gün” anlamlarına gelir. Ahiret günü, öldükten sonra tekrar dirileceğimiz, dünyada iken yaptığımız iyi veya kötü davranışlarımızdan dolayı sorguya çekileceğimiz gün demektir.

Ahiret hayatı da, İsrafil (a.s.)’in sûr’a üflemesinden sonra kıyame-tin kopmasıyla başlayan ve insanların dünyada işledikleri iyi veya kötü şeylerden dolayı hesap verip cennet veya cehenneme girmele-riyle devam eden hayata denir.

- Dünya hayatımızı bir okula benzetirsek dünyaya gelmiş olan herkes bu okulun öğrencisidir. Bu okulun öğretmenleri peygamberler, ders kitapları kutsal kitaplardır. Biz bu okulda öğretmen-lerimizi dinler, kitaplarımızı okur ve derslerimize çalışırsak sınav-larımızda başarılı olur ve bir üst sınıfa geçeriz.
- İşte ahiret sınavı da bu dünyada olur. Bizler, Allah’ın bizden iste-diği iyi ve güzel şeyleri yaparsak ona göre ahiret gününde başarılı oluruz. Allah’ın bizim için hazırladığı ve içinde sayısız güzellikle-rin olduğu cennete gireriz.

Ahirete inanmak, İslam inanç esaslarından biridir. Ahiret gününe inanmak, ahiret hayatında karşılaşılacak her şeye inanmayı gerekti-rir. Bir başka ifadeyle ahirete inanmak, hayatın bir gün son bulacağı-na, ancak öldükten sonra yeniden dirileceğimize (ba’s), mahşerde toplanacağımıza (haşr), sorgulanacağımıza (mizan), cennet ve ce-henneme inanmak demektir.

Her canlı doğar, büyür, gelişir, belli bir süre dünyada yaşam sürer. Diğer tüm canlılar gibi, kendisine verilen süre tamamlanınca kendisini yaratan Rabbine geri döner. Necm sûresi 53/42-44. ayetlerinde yer alan

“Elbette son durak,
Rabbinin huzuru olacaktır.
Güldüren de O’dur, ağlatan
da O’dur. Dirilten de
O’dur, öldüren de O’dur.”
Necm 53/42-44.

“Son varış Rabbinedir. Güldüren de O’dur, ağlatan da O’dur. Dirilten de O’dur, öldüren de O’dur.” buyruğu herkesin ve her şeyin varacağı son durağın Allah’ın huzuru olacağını, her şeyi O’nun var ettiğini, yaşamı bahşettiği gibi ölümü de O’nun yarattığını açıklar.

Ahiret, insan için gerçek son değildir. Ahiret, insan için kendisini var eden yüce yaratıcısına dönüşü ifade eder. İnsan yeryüzüne başıboş ve amaçsız bir şekilde gelmemiştir. Mü'minun sûresi 23/115. ayette: "Sizi sadece boş yere, amaçsız yarattığımızı ve sizin gerçekten geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?" denilerek insanın bu dünyada bir amacının olduğu vurgulanmaktadır. İnsanın gönderiliş amacı da Mülk sûresi 67/2. ayette şöyle ifade edilmektedir: "O, hanginizin daha iyi davranışta bulunacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı..." Buna göre Yüce Allah, iyi, güzel ve yararlı iş ve davranışlarda bulunanlarla, kötü, çirkin ve zararlı iş ve davranış yapanları belirlemek için hayatı ve ölümü var ettiğini belirtmektedir. Bu sebeple insana düşen temel görev, Yüce Allah'a inanmak, O'nu anmak (tesbih etmek), yüceltmek ve O'nun rızasını kazanacak davranışlarda bulunmaktır. Bu sebeple ahiret, Yüce Allah'ın eşsiz ve noksansız adaletinin bir gereği olarak vardır.

Kur'an sürekli insana doğruyu, iyiyi ve güzeli tercih etmesini, yanlış, kötü ve çirkin işlerden ise uzak durmasını, böylece ahiret hayatında sonsuz güzelliklere ulaşmasını öğütler. İnsanın, dünyadaki davranışları sebebiyle sorgulanacağını haber verir. İnsanın yarınını, yani ahiretini düşünerek güzel sonuçlara ulaşmasını ister. Âla sûresi 87/16 ve 17. ayetlerinde "Siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa ahiret daha iyi ve daha güzeldir." şeklinde buyrularak dünya hayatının geçici zevklerine aldanılmaması gerektiği ve ahiret hayatının güzelliklerine ulaşmak için çaba sarf edilmesi tavsiye edilir.

Ahiret hayatı, iyi ile kötüyü birbirinden ayırt etmek için vardır.

İnsandaki adalet duygusu, ahirete inanmayı gerekli kılar. İnsanlar, yaptıkları doğru ve yanlış davranışlarının karşılığını tam anlamıyla dünyada göremezler. Bu durum bazen insanlarda rahatsızlık uyandırabilir. Ancak Allah'ın adaleti tamamen gerçek adalettir. O'nun adaletinde zerre kadar bir sapma ve yanılma olmaz. Hiçbir şey O'ndan gizli kalmaz. O, her şeyin gizlisini de açığını da bilir. Herkese hak ettiği karşılık ne ise onu verir. İyi ile kötü, O'nun huzurunda tamamen ayrışır. Câsiye sûresi 45/21-22. ayetlerinde yer alan "Yoksa kötülük işleyenler, ölümlerinde ve sağlıklarında kendilerini, inanıp iyi ameller işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar? Allah gökleri ve yeri yerli yerince yaratmıştır. Böylece herkes kazancına göre karşılık görür. Onlara haksız-

lık yapılmaz.” ifadeleri, Allah katında hiçbir adaletsizliğin olamayacağını, iyilik yapanlarla kötülük yapanların bir sayılmayacaklarını ve kimseye haksızlık yapılmayacağını açıkça belirtmektedir.

İnsan, dünyada yaptıklarından dolayı ahirette sorumlu olacaktır. Bu açıdan da ahiretin varlığı gereklidir.

Yüce Allah, insanı iyi ve kötüyü, doğru ile yanlış, hayır ile şerri ayırt edebilen bir varlık olarak yaratmış, dünyada iken yaptığı davranışları sebebiyle insanı sorumlu tutmuştur. İnsanın davranışlarından sorumlu olması, bu sorumluluğunun karşılığını göreceği ahiret hayatını gerekli kılmaktadır. “Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız? Mutlak hakim ve hak olan Allah çok yücedir. O’ndan başka Tanrı yoktur. O, yüce Arş’ın sahibidir.” (Mü’minûn, 23/115-116) ayetleri bu gerçeği doğrulamaktadır.

Ahiret hayatı, insan için yeni bir başlangıçtır. Geçici olan dünya hayatından sonra, sonsuza kadar sürecek yeni bir hayata geçiş demektir. Dünyada Allah’a inanan, iyi ve güzel işler yapanlar için ne ölümden ne de ahiret gününden korkmaları için bir gerekçe vardır. Yüce Allah, insanın huzur dolu yeni bir yaşama ulaşması için ahiret hayatına beraberinde iyi ve güzel ameller getirmesini ister. Kasas sûresi 28/77. ayetinde şöyle buyrulur: “Allah’ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah’ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.”

- Dünyadayken yapılan iyi ve güzel şeyler, ahiret hayatına sevap olarak yansır. Yüce Allah, ahirete kim bir iyilik getirirse o iyiliğin karşılığını fazlasıyla vereceğini söyleyerek bizim daha fazla sevap kazanmamızı istemektedir. O halde bize düşen görev, dünya hayatında iyi ve güzel davranışlar yapmak, her zaman doğru ve dürüst bir insan olmaktır.
- “Kim bir iyilik getirirse ona bundan daha hayırlısı vardır. Kim de bir kötülük getirirse bilsin ki, kötülük işleyenler ancak yapmakta olduklarının cezasını görürler.” (Kasas, 28/84).

5.1. Ahiret Hayatı ile İlgili Bazı Kavramlar

Kıyamet Günü: Dünya hayatında her canlının bir sonu olduğu gibi dünya hayatının da bir sonu vardır. Dünyadaki hayatın son bularak bütün canlıların ölmesine ve her şeyin altüst edilerek yok olmasına, daha sonra ise yok olan ve ölen her şeyin yeniden yaratılıp diriltilerek ayağa kalkmasına kıyamet denir.

BİLGİ KUTUSU

Kıyametin ne zaman kopacağı bilinebilir mi?

- Hayır, bilinemez. Yüce Allah, Araf sûresi 7/187 ve Ahzâb, 33/63. ayetlerinde kıyametin ne zaman kopacağını yalnız kendisinin bildiğini söylemektedir. Bu sebeple bir Müslüman'ın, kıyamet gününün zamanı hakkında yapılan Kur'an dışı tespitlere, yorumlara ve benzeri söylemlere asla itibar etmemesi ve inanmaması gerekir.
- “Ey Muhammed! Sana kıyamet saatinin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar, de ki: “Onu ancak Rabbim bilir, onun vaktini O’ndan başka açıklayacak yoktur...” (Araf, 7/187).

Sûr'a üfleniş: Sûr kelimesi, sözlükte üflendiğinde ses çıkaran herhangi bir nesne olarak tanımlanır. Kur'an'da bu kelime, kıyametin kopuşunu ve insanların mahşerde toplanmak üzere dirilmelerini haber vermek için kullanılır. Sûr'a melek İsrafil (a.s.) üfleyecektir. O, sûr'a iki kere üfleyecektir. İlk üflediğinde kıyamet kopacak, ikinci kez üflediğinde ise insanlar yeniden dirilerek mahşerde toplanacaklardır.

Ba's (Yeniden Dirilme): Öldükten sonra yeniden dirilmek demektir. Ba's (yeniden dirilme) âhiret hayatının en önemli devrelerinden biridir. Kıyametin kopmasından sonra, İsrafil (a.s.)'ın ikinci kez sûr'a üfürmesiyle başlayacak ve ondan sonra bütün canlılar yeniden diriltileceklerdir.

- Okulda dersteiken zil çaldığında dersimizin bittiğini ve 10 dakika sonra yeniden zil çaldığında da yeni bir dersin başladığını anlarız. İşte sûr da böyledir. Bu dünya hayatının sona erdiğini ve yeni bir hayatın başlayacağını bize haber verir.

Yeniden Dirilmeyi İnkâr Edenlere Kur'an-ı Kerim'in Verdiği Cevap

- Kıyametin kopmasından sonra canlıların yeniden dirilmesi insan için zor gibi görünse de Yüce Allah için çok kolaydır. Ahiret hayatında yeniden dirilmeyi inkâr edenlere Kur'an-ı Kerim bir çok ayetle cevap verir. Bu ayetlerde Yüce Allah, bir şeyi yoktan var edebilene, onu ikinci defa yaratmasının çok daha kolay ve mümkün olduğunu vurgular.
- “Kendi yaratılışını unutarak bize karşı örnek getirmeye kalkışıyor ve ‘Şu çürümüş kemikleri kim diriltecek?’ diyor. De ki: Onları ilk defa yaratmış olan diriltecek. Çünkü O, her türlü yaratmayı gayet iyi bilir. Yeşil ağaçtan sizin için ateş çıkaran O’dur. İşte siz ateşi ondan yakıyorsunuz. Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerlerini yaratmaya gücü yeten değil midir? Evet! Elbette gücü yetendir. O, her şeyi hakkıyla bilen yaratıcıdır. Bir şey yaratmak istediği zaman onun yaptığı ‘ol’ demekten ibarettir. Emrettiği şey hemen olur. Her şeyin hükümlerini elinde olan ve sizin de kendisine döndürüleceğiniz Allah yücedir.” (Yasin, 36/78-83).
- Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim’de insanın yeniden diriltilmesini, ölü ve kuru bir toprağın yağmur suları ile yeniden canlanmasına benzetir.
- “Gökten bereketli bir su indirdik, kullara rızık olmak üzere onunla bahçeler, biçilecek taneli ekinler, küme küme tomurcukları olan boylu hurma ağaçları yetiştirdik. O suyla ölü yeri dirilttik. İşte yeniden diriliş de böyledir.” (Kaf 50/9-11).
- “...Sen yeryüzünü kupa kupa görürsün. Biz onun üzerine suyu indirdiğimiz zaman kıpırdar ve kabırır. Şüphesiz ki ona hayat veren Allah, mutlaka ölüleri de diriltir. Doğrusu O’nun her şeye gücü yeter.” (Fussilet, 41/39).

Haşr ve Mahşer: Haşr kelimesi, kıyamet günü yeniden diriltilen insanların, dünyadaki davranışlarından sorgulanmak üzere toplanması için kullanılır. İnsanların, kıyametin kopmasından sonra sorgulanmak için toplandıkları yere ise mahşer denmektedir.

Amel Defteri: İnsanlar mahşerde toplandıktan sonra, kendilerine dünyadayken yaptıkları işlerin yazılı olduğu amel defteri verilir. Amel defteri, insanların yaptıkları işlerin kayda geçirildiği bir yerdir. İnsan hayatı, bir film gibi bu deftere kaydedilmektedir. Amel defterleri cenneti kazananlara sağdan, cehenneme girenlere ise soldan verilecektir.

“Kimin tartıları ağır basarsa o, hoşnut olacağı bir hayat içindedir. Kimin tartıları hafif gelirse onun barmacağı yer ise kötü bir yerdir.” (Kâria, 101/6-9).

Sual ve Hesap: Mahşer günü, insanların dünyadayken yaptıkları davranışlardan dolayı hesap vermesi demektir. Mahşerde insanlara amel defterleri verildikten sonra, insanların sorgu ve hesabı başlar.

Mizan: Adalet terazisi demektir. İnsanların amellerinin tartıldığı ilahî adalet ölçüsünü ifade etmek için kullanılır. Mü'minun sûresi 23/102-103. ayetinde ve Kâria sûresi 101/6-9. ayetlerde, amellerin tartılması esnasında, iyilikleri ağır gelenlerin kurtuluşa ve cennete ulaşacakları; kötülükleri ağır gelenlerin ise hüsrana, yani cehenneme düşecekleri haber verilir.

Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de, amellerin tartılması esnasında hiçbir kimseye haksızlık edilmeyeceği, bir hardal tanesi ağırlığında dahi bir iyiliği olsa, insanın bunun mükâfatını alacağı belirtilir (Ayrıca bakınız: Enbiyâ, 21/47; Nahl, 16/111; Ahkaf, 46/19).

“Her canlı bir gün ölümü tadacaktır ve kıyamet günü hak ettiği karşılıklar kendisine tam olarak ödenecektir. Kim ateşten uzaklaştırılıp cennete sokulursa artık o kurtulmuştur...” (Âl-i İmrân, 3/185).

Cennet: Dünyada Allah'a inanıp iyi, güzel ve yararlı iş yapanların içinde sonsuza kadar kalacakları, içinde hiçbir üzüntü ve kederin olmadığı, herkesin arzu ettiği şeye kolaylıkla ulaşabileceği ve sayısız nimetlerle donatılmış ahiret yurduna verilen isimdir.

Lokman sûresi 31/8-9. ayetlerde: “İnanan ve yararlı iş işleyenlere Allah'ın verdiği söz gereğince, içinde temelli kalacakları nimet cennetleri vardır. O her şeye gücü yeten ve her şeyi bilendir.” denilerek cennetin, Allah'a inanmanın ve yararlı işler yapmanın mükâfatı olarak insana verilen bir ödül olduğu belirtilir:

“Canlarınız ne isterse, gönlünüz ne dilerse burada sizin için hazırdır. Bütün bunlar, çok bağışlayan ve merhameti bol olan Allah’ın bir ikramıdır.” (Fussilet, 41/31-32).

Cennette insan için nice nimetler vardır ancak, bu nimetler arasında en değerlisi Allah’ın sevgisini, hoşnutluğunu ve rızasını kazanmak ile O’nu görmektir. Tevbe sûresi 9/72. ayette bu durum şöyle açıklanır: “Allah, mümin erkek ve kadınlara, içinde ebedi kalacakları altından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel konaklar vadetti. Allah’ın rızası ise hepsinden (bütün cennet nimetlerinden) daha büyüktür. İşte büyük kurtuluş da budur.” Kıyâme sûresi 75/22-23. ayetlerinde de: “O gün birtakım yüzler Rablerine bakıp (mutlulukla) parlayacaktır...” denilerek Yüce Allah’ın kendisinden hoşnut olduğu kullarına görüleceği müjdelenmiştir.

Cennet İle İlgili Bazı Ayetler

- “Arınan ve Rabbinin adını anıp yakaran huzura kavuşacaktır.” (A’la, 87/14-15).
- “Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O’ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!” (Fecr, 89/27-30).
- “İnanıp yararlı işler işleyenlere, altında ırmaklar akan cennetler vardır. Bu büyük kurtuluştur.” (Bürûc, 85/11).
- “Allah’a karşı saygılı olanlar, gölgeliklerde ve pınar başlarındadırlar. Canlarının istediği meyveler arasındadırlar. (Onlara) ‘İşlediklerinize karşılık afiyetle yiyiniz, içiniz.’ denir. Biz iyi davrananları işte böyle ödüllendiririz.” (Mürselât, 77/41-44).

Cehennem: Dünyadayken Allah’ı inkar eden, kötü, çirkin ve zararlı işler yapan günahkarların, günahları ölçüsünde cezalandırılacakları yerdir. Cehennem, insan için çok kötü bir sonudur.

Kullarına sonsuz sevgi ve merhamet besleyen Yüce Allah, asla kullarının cehenneme girmelerini istemez. Âl-i İmrân sûresi 3/182. ayette belirtildiği gibi, cehennem, insanların kendi elleriyle yaptıkları yanlışlıkların bir karşılığıdır.

Yüce Allah ise, insanları doğruya ve güzele yönlendirmek için peygamberler ve kutsal kitaplar göndermiştir. İnsanı iyi ve güzeli tercih etmesi, kötü ve çirkin şeyleri de terk etmesi noktasında uyarmıştır. Zira insan, ölümünden sonra hesaba çekilecektir. O gün kötülerin karşılaşacağı sonuçla karşılaşmamamız için bizlere öğüt vermektedir.

“Bu, ellerinizle yaptıklarınızın karşılığıdır. Yoksa Allah kullara kesinlikle haksızlık etmez.” (Âl-i İmrân, 3/182).

Kur'an-ı Kerim'de insanın dünya hayatının nimetlerine kanmaması gerektiği, dünya hayatının geçici zevk ve eğlencelerin yeri olduğu, ahiret hayatının ise sonsuza kadar süreceği ve nice nimetlerle dolu olduğu vurgulanarak insanın kurtuluşu ermesi arzulanır.

“İnanan ve yararlı iş işleyenlerin kötülüklerini örteriz; onları, yaptıklarının en güzeliyle ödüllendiririz.” (Ankebut, 29/7).

“Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Ahiret yurdu, Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olarak hareket edenler için daha iyidir. Düşünmüyor musunuz?” (En'am, 6/32).

“Allah, tövbe edip, inanıp yararlı iş işleyenlerin kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve esirger.” (Furkân, 25/70).

“Kim ahiret kazancını isterse, onun kazancını arttırırız. Kim de dünya gelirini isterse, ona da istediğinden veririz; fakat onun ahirette bir yararı olmaz.” (Şûrâ, 42/20).

Yüce Allah kullarına öyle sevgi ve şefkat beslemektedir ki, inanan ve yararlı işler yapanların dünya hayatında yaptıkları kötülükleri örteceğini ve onları yaptıklarının en güzeliyle ödüllendireceğini müjdelemektedir.

5.2. Ahiret İnanmanın İnsan Davranışlarına Etkisi

Ahiret inancı, insan için yaşamın yalnız bu dünyadan ibaret olmadığını, bu dünyadakinden daha da güzel ve ebedi bir yaşamın var olduğunu ifade etmektedir. Buna göre insan için ölüm bir son değil, yeni bir hayata adım atmaktır. İnsanı ve evreni yaratan Yüce Allah, ahiret hayatı ile birlikte insanı yeniden yaratarak onu sahipsiz bırakmadığını göstermektedir. Bu durum, Yüce Allah'ın insana olan sevgi ve merhametinin bir göstergesidir.

Ahiret gününe inanmak, insan hayatına hedef ve yön verir. Kişi yaratılışının sebep ve amacını bu inanç sayesinde öğrenir, başıboş

yaratılmadığını anlar. Kıyâme sûresinin 75/36. ayetinde yer alan “İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?” ve Mü'minin sûresinin 23/115. ayetinde yer alan “Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve gerçekten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?” buyrukları, insanın bu dünyadaki yaşamının bir amacının olduğuna ve bir gün bu dünyadaki davranışları sebebiyle hesap vereceğine işaret etmektedir. İnsanın bu dünya hayatındaki en temel amacı, Allah'ı bilmek, O'na inanmak ve iyi bir kul olmaktır.

Ahirete iman, her şeyden önce insanın kendi davranışlarını kontrol etmesini sağlar. Yarın bir gün öldükten sonra kendisini yaratan Rabbine hesap vereceğini bilen insan, dünya hayatındayken davranışlarına dikkat eder, titizlik gösterir. Bir işe başlayacağı zaman, Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu düşünür. Her zaman ve her yerde doğru, dürüst ve adil olur. Yalana, hileye ve aldatmaya asla başvurmaz.

Bu dünya hayatının bir gün biteceğini ancak öldükten sonra ahiret hayatının ebediyen süreceğini bilen insan, kendisi ve çevresindeki insanların huzuru ve mutluluğu için çaba harcar. Zira gerçek mümin, kendisinden, başka insanların güvende olduğu ve kendisi için istediği güzel şeyleri başkaları için de isteyen kişidir. Başkasını üzen şeyler, onu da üzer. Mümin sadece kendisini değil, başkalarını da düşünür. Kendisini kötülüklerden sakındırdığı gibi, başkalarını da kötülükten uzaklaştırmaya çalışır. Böylece hem fert hem de toplum olarak barış, güzellik ve iyilik inşa edilmiş olur.

6. Kur'an' da Kaza ve Kader İnancı

Kendi bedenimizi, çevremizdeki varlıkları ve evreni incelediğimizde, var olan her şeyin belli bir ahenk, denge ve düzen içerisinde olduğunu görürüz. Bu ahenk, denge ve düzen âlemlerin Rabbi olan Allah'ın eseridir. O, her şeyi belli bir plan ve ölçü ile yaratmıştır. O'nun yarattığı hiçbir şeyde düzensizlik ve dengesizlik bulunmaz. Mülk sûresi 67/3. ayette Yüce Allah, yarattığı hiçbir şeyde bir düzensizliğin veya dengesizliğin bulunamayacağını belirtmektedir. Bu denge ve düzen Allah'ın her şeyi belli bir kadere (ölçüye) göre yaratmasından dolayıdır. Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle ifade edilmektedir: "Biz her şeyi bir kadere (bir düzene, ölçüye) göre yarattık." (Kamer, 54/49).

"Gökleri yedi kat olarak yaratan O'dur. Rahmân'ın yaratmasında bir düzensizlik göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, gökyüzünde bir çatlak veya bir kusur görüyor musun?" (Mülk, 67/3).

Kaza ve kadere inanmak, İslam inanç esaslarından biridir. Kaza ve kadere inanmak, Yüce Allah'ın ilim, irâde, kudret ve tekvîn (yaratma) sıfatlarına inanmak demektir. Yaratılmış her şeyde Allah'ın ilim, irâde, kudret ve tekvîn sıfatları görülür. Allah her şeyi bilen, irâde eden, her şeye gücü yeten ve dilediği gibi yaratanıdır. Ancak O'nun bu sıfatları arasında bir uyum ve denge vardır. Ra'd sûresi 13/8. ayette: "Her şey O'nun katında ölçü iledir." buyrulmak suretiyle,

Yüce Allah'ın her an ve durumda ölçü ve denge ile yarattığı vurgulanmaktadır.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere kader, Yüce Allah'ın ezelden sonsuza kadar olacak her şeyi bilmesi, belli bir ölçü, düzen ve plana göre yaratması demektir. Evrendeki tüm varlık ve olaylar, O'nun koyduğu bu ölçü, düzen ve plana göre hareket eder. Kaza ise, Allah'ın takdir ettiği şeylerin zamanı geldiğinde meydana gelmesi, yani yaratılması demektir.

Evrende var olan tüm canlıların bir kadere vardır. Hiçbir şey kendiliğinden tesadüf eseri olarak meydana gelmez. Bunların olmasını dileyen, programlayan ve zamanı geldiğinde yaratan bir güç vardır. Bu güç ise Yüce Allah'tır. Furkan sûresi 25/2. ayette: "Her şeyi yaratıp, ona bir ölçü ve düzen veren ve yaratıkların kaderlerini belirleyen Allah, yüceler yücesidir" buyrulurken, her şeyi belli bir plan ve

program halinde yürütenin ve zamanı geldiğinde de onları yaratanın Yüce Allah olduğu vurgulanmaktadır.

Allah'ın kaderi her şeyde geçerlidir. Hiçbir şey onun bilgisi dışında gerçekleşmez (Fâtır, 35/11). O halde evrendeki her türlü canlı, O'nun bilgisi ve iradesi içerisinde var olur ve hareket eder.

Allah'ın her şeyi belli bir kader ile yaratması, evrende birtakım yasaları yarattığını ifade eder. Evrende gördüğümüz fiziksel yasalar ile tüm canlılarda gördüğümüz biyolojik yasalar, Allah'ın her şeyi kader ile yani bir ölçü, denge ve plan içerisinde yaratmasının bir sonucudur. Şayet Allah'ın yaratmasında bir ölçü ve denge olmasaydı, evrende sabit, geçerli ve tutarlı hiçbir yasa olamazdı.

Biyolojik yasaları ifade eden ayetler

- “O (Allah), insanı alakadan (embriyodan) yarattı” (Alak, 96/2).
- “Şüphesiz Allah, tohumu ve çekirdeği yarp filizlendirendir. Ölüden diriye çıkarır. Diriden de ölüyü çıkarandır. İşte budur Allah! O halde (haktan) nasıl dönersiniz!” (En'am, 6/95).
- “O gökten su indirendir. İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarınız. Bunlar renk ve tatlarıyla hem birbirlerine benzerler hem de birbirlerinden ayrılırlar.. Şüphesiz bunlarda inanan bir topluluk için Allah'ın varlığını gösteren deliller vardır.” (En'am 6/99).

Yukarıda yer alan ayetlerde görüldüğü üzere güneş, dünya ve ayın belli bir yörüngede yaratılmaları, yerin ve göğün bir düzen içerisinde oluşu, gökte bulutların oluşumu ve yağmurların yağması gibi fiziksel olaylar ve insan ve diğer tüm canlıların sudan yaratılmaları, rüzgârların bitkileri aşılması ve üremelerini sağlaması, yağmurların ölü toprakları yeşertmesi gibi biyolojik hadiseler, Allah'ın koymuş olduğu kader doğrultusunda meydana gelmektedir.

Tüm canlıların var olması gibi, insanın da biyolojik olarak var olması Allah'ın kaderidir. İnsanın var olmasındaki her aşamada

Allah'ın yaratmasının izleri görülür. İnsanı var eden, belli bir süre dünya hayatında yaşatan ve ölüm vakti geldiğinde canını alan Yüce Allah'tır. Dolayısıyla güneş, dünya, ay ve evrendeki tüm canlı ve cansız şeyler Allah'ın kaderi ile var olduğu gibi, insanın da var olması, yaşaması ve ölmesi Allah'ın kaderi ile gerçekleşir.

Fiziksel yasaları ifade eden ayetler

- “Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ay'ı yaratan O'dur. Her biri kendisine ait yörüngede hareket etmektedir.” (Enbiyâ, 21/33).
- “Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır.” (Bakara, 2/164).

İnsanın yaratılması, yaşaması ve ölümü kader olduğuna göre, onun kendi hür iradesi ile yaptığı her iş veya davranışı kader midir? Yani insan bu iş ve davranışları kendisi mi yapmaktadır? Yoksa diğer fiziksel ve biyolojik yasalarda olduğu gibi bunlar da Allah'ın dilemesi ve iradesi ile yani bir kader doğrultusunda mı olmaktadır? Ya da insan yaptığı iş ve davranışları kendi hür iradesi ile seçmekte, ancak bunları yapabilme gücünü insana veren, yani bu iş ve davranışların gerçekleşmesini sağlayan Yüce Allah mıdır? Bu soruları cevabının öğrenmek ve anlamak için Allah'ın iradesi, insanın sorumluluğu, iş ve davranışlarını seçme özgürlüğü gibi bazı konuların bilinmesi gerekmektedir.

6.1. Allah'ın ve İnsanın İradesi

Allah'ın iradesi ezelidir, sonsuzdur, sınırsızdır ve hiçbir şeye bağlı değildir. İnsanın iradesi ise sonlu, sınırlı, zaman, mekân vb. şeylerle bağlantılıdır. Evrende meydana gelen her şey Allah'ın iradesi ile meydana gelir. Kul da Allah'ın kendisine tanıdığı sınırlar içerisinde fiillerini (iş ve davranışlarını) seçer.

6.2. İnsanın Özgürlüğü ve Sorumluluğu

İnsanın bu dünya hayatında birtakım sorumlulukları vardır. İnsanın en başta gelen sorumluluğu Yüce Allah'a inanmak ve O'nun buyruklarına uymaktır. İnsanoğlu dünya hayatında Allah'a olan inancı ve yaptığı iş ve davranışları sebebiyle ahiret hayatında hesaba çekilecektir.

İnsanın dünya hayatındaki tüm eylemlerinden sorgulanabilmesi için özgür bir iradeye sahip olması, seçeceği, yapacağı her türlü iş ve davranışta özgür hareket edebilmesi gerekmektedir. Bir başka ifadeyle insan ancak kendi özgür iradesi ile seçip yaptığı fiillerinden (iş ve davranışlarından) dolayı hesaba çekilebilir.

Yüce Allah insana iyi ile kötüyü birbirinden ayırt edebilmesi için peygamberler ve kutsal kitaplar göndermiş ona akıl ve irade gücü vermiştir. Allah, insandan iyiyi ve güzeli tercih etmesini ister.

6.3. İnsanın Eylemlerinden Dolayı Sorumluluğu

Allah insana iyi ve kötüyü özgürce seçebilme fırsatı verdiği için insan yaptığı iş ve davranışlarından ve bunların sonuçlarından sorumlu bir varlıktır. İnsan bu şekilde özgürce seçtiği ve yaptığı iş ve davranışlarından dolayı sorgulanacak ve hesap verecektir. Özgür olarak seçtiği iş ve davranışlarında Yüce Allah, iyi ve doğru olanın hangisi olduğunu gösterir ve iyi ve doğru olanı insanın seçmesini ister ancak insanın yapacağı seçime karışmaz.

İnsan, yapacağı iş ve davranışları kendisi seçer ancak bu iş ve davranışları yapabilme gücünü yani gerçekleşmesini sağlayan ise Yüce Allah'tır. Zira her şey O'nun iradesi ve yaratması ile gerçekleşir. Zümer sûresi 39/62. ayette buyrulduğu üzere "Allah her şeyin yaratıcısıdır." Nasıl ki evrendeki tüm fiziki ve biyolojik yasalar O'nun iradesi ve yaratmasıyla gerçekleşiyorsa insanın özgür iradesi ile seçip yaptığı davranışlar da O'nun yaratması ile gerçekleşmektedir.

Bir başka ifadeyle Allah'ın insanın iş ve davranışlarını yaratması demek, insana özgür iradesi ile seçip yapmak istediği iş ve davranışlarını yapabilme gücünü vermesi demektir. Dolayısıyla insan seçer, Yüce Allah ise yaratır.

Bu noktada insanın iş ve davranışlarının (fiillerinin) zorunlu ve iradeli olmak üzere iki kısma ayrıldığını belirtmemiz gerekmektedir. İnsanın doğumu, büyümesi, gelişmesi, ölümü gibi olaylarda nefes alma, kalp atışı ve sindirim sistemimizin çalışması gibi hareketlerimiz zorunlu fiillerdir ve bunların oluşumunda insanın iradesinin hiçbir rolü yoktur. İnsanın bu fiillerin gerçekleşmesinde bir rolü olmadığı için bu fiillerin gerçekleşmesinde ve ortaya çıkan sonuçlarında da herhangi bir sorumluluğu yoktur.

Ancak yazı yazmak, bir yere gitmek, namaz kılmak, oruç tutmak, iyi ya da kötü bir şeyi seçip yapmak gibi özgür irademizle yaptığımız tüm fiillerimiz iradeli fiillerdir. İnsan bu fiilleri özgür iradesi ile seçip yaptığı için bu fiillerinden ve bunların sonuçlarından sorumludur. Buna göre insan, özgür iradesi ile seçer, çaba sarf eder Yüce Allah da insanın yaptıklarından sorumlu tutulabilmesi için insanın seçip tercih ettiği şeyleri yaratır. Yani insan kendi fiillerinin yaratıcısı değildir. Her şeyin yaratıcısı Yüce Allah'tır. Ancak insan sadece özgür olarak seçip yaptıklarından sorumludur.

Örneğin bir kişinin siyah veya beyaz bir anneden doğması, rengi, boyu, ırkı, ömrünün uzunluğu, genetik olarak bir hastalığı taşıması onun iradesinin dışındadır ve bunların hepsi Allah'ın belirlediği bir

Şayet Yüce Allah, insanın yapmak istediği şeyleri yapmasına engel olsaydı insanın ne özgürlüğü ne de sorumluluğu olurdu.

İnsanın özgür ve aynı zamanda sorumlu olması için Yüce Allah, insanın özgür iradesiyle seçtiği şeyleri hayata geçirir.

kader doğrultusunda işler. İnsanın bu tür durumlarıyla ilgili bir sorumluluğu da yoktur. Bununla birlikte, bir kişinin oturması, kalkması, dolaşması, Allah'a inanması, namaz kılması, oruç tutması, hacca gitmesi, sigara ve benzeri zararlı şeyler sebebiyle hasta olması gibi fiilleri ise onun kendi özgür iradesi ile seçip yaptığı fiilleridir. Bu fiilleri insan seçer, ancak insana bunları yapabilme gücü veren ve yaratan ise Allah'tır.

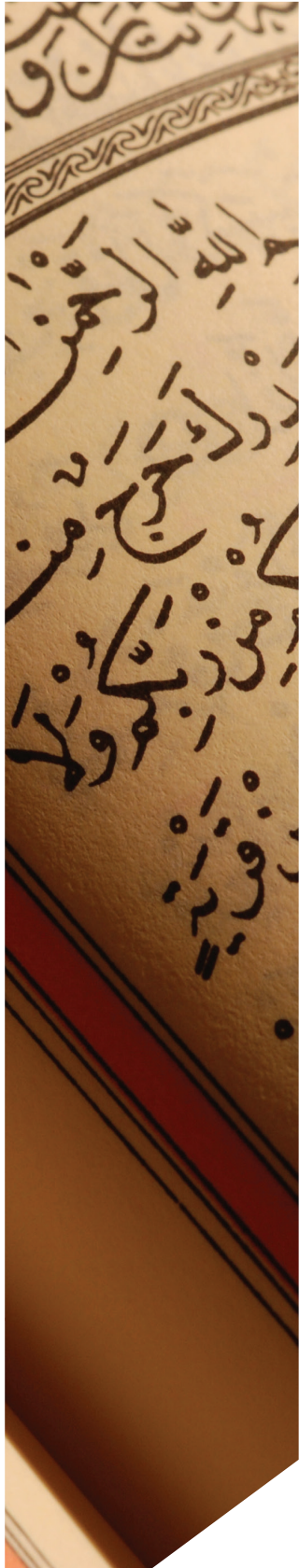

KUR'AN'DA İBADETLER

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI

3

1. İbadet ve İnsanın Sorumluluğu
2. Kur'an'da İbadetler:
Temel İbadetler ve Ameli İbadetler

Kur'an-ı Kerim'de ibadet kelimesi "kul" anlamına gelen "abd" kelimesi ile ifade edilir. İbadet kelimesi, Allah'a gönülden yönelmek, tapmak, boyun eğmek ve itaat etmek anlamlarında kullanılır. Türkçemizde kullanılan "kulluk etmek" deyimini de aynı anlamı taşımaktadır.

- İbadet, Allah'a saygı ile boyun eğmek ve emirlerine itaat etmek demektir.
- İbadet, Allah'a inanmanın, itaat etmenin ve O'na duyulan sevginin bir sonucu ve göstergesidir.
- İbadet, Allah ile insan arasındaki bağıdır. Yani insanı Allah'a ulaştıran bir bağ ve ilişki boyutudur.

İbadet, Allah-u Teâlâ'ya bize verdiği sayısız nimetlere karşı teşekkürümüzü sunmak, O'nun büyüklüğünü ve yüceliğini ortaya koymak için kulluk etmektir. O'na ibadet etmekle hem kalbimizdeki iman duygusu güçlenir hem de borçlu olduğumuz kulluk görevini yerine getirmiş oluruz.

İbadet, Allah'a gösterilen saygı ve itaatin en yüksek derecesidir. Bizi yaratan ve çeşitli nimetlerle donatan yüce Rabbimize olan bağlılığımızın göstergesidir.

İnsanın, kendisini ve içinde yaşadığı dünyayı yaratıp sayısız nimetlerle donatan Yüce Allah'a verdiği tüm nimetlerden dolayı şükredip kulluk etmesi bir görevdir. Bizi yoktan var eden Yüce Allah, vücudumuzu gören gözler, işiten kulaklar, tutan eller, yürüyen ayaklar gibi mükemmel organlarla donatmış diğer canlılardan farklı olarak bize akıl ve fikir vererek varlıklar arasında seçkin bir konuma yükseltmiştir. İnsana sunduğu bunca sayısız nimetler karşısında, ona düşen görev Yüce Allah'a samimi ve içten bir şekilde kul olmaktır. Nitekim Mülk sûresinin 67/23. ayetinde "(Ey Muhammed!) de ki: Sizi yaratan, sizin için kulaklar, gözler ve kalpler var eden O'dur. Ne az şükrediyorsunuz." buyurarak insanlardan, verdiği sayısız nimetler karşılığında kendisine şükretmesini istemektedir.

Kur'an-ı Kerim'de Allah'a kulluk etmenin insanın görevi olduğunu belirten bazı ayetler

- "Ey İnsanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Böylece Allah karşı sorumluluk görevini yapanlardan olursunuz." (Bakara, 2/21).
- "Ben cinleri ve insanları yalnız bana kulluk etmeleri için yarattım." (Zariyat, 51/56).
- "(Ey İnananlar!) Allah'ı inkar edenler istemese de, dini yalnız Allah'a has kılarak dua ediniz." (Mü'min, 40/14)

Yüce Allah'ın bizim ibadetlerimize ihtiyacı yoktur; ancak bizim Yüce Allah'la bağ kurabilmek, O'nun sevgisini ve hoşnutluğunu kazanmak, sevdiği ve değer verdiği kişilerin arasına girmek, sonsuz ve tükenmez şefkat ve merhametine ulaşmak için O'na ibadet etmeye ihtiyacımız vardır.

İbadetlerin temel gayesi insanın Allah ile olan bağını ve ilişkisini korumak ve güçlendirmektir. Bununla birlikte, İslam'da ibadetlerin çeşitli işlevsel boyutları vardır. Namaz, dua, tövbe gibi ibadetler insanın kişilik gelişimine katkı sağlarken oruç, zekât ve hac gibi ibadetler de insanın psiko-sosyal gelişimine katkı sağlamakta, sosyal çevresiyle uyumlu bir şekilde yaşamasına katkı sağlamaktadır.

1. İbadet ve İnsanın Sorumluluğu

İnsan sorumlu bir varlıktır. Kendi akıl ve iradesiyle isteyerek yaptığı her türlü davranıştan sorumludur. İnsan akıl ve iradesiyle doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü, güzel ile çirkini, fayda ile zararı ve iman ile küfrü birbirinden ayırt edebilir. İslam dini, insanın dünya ve ahiret hayatında mutlu ve huzurlu olması için doğruyu, iyiyi, güzeli, fayda sağlayan işleri ve imanı seçmeyi ve bunlara uygun bir şekilde yaşamayı tavsiye eder.

İş ve davranışlarda sorumluluk duygusuyla hareket etmek, insan hayatını düzene sokar ve kolaylaştırır. Sorumluluk duygusu yüksek olan insanlar, hayatlarında daima başarılı olurlar. Hayatlarında sorumluluklarını yerine getirmeyen insanlar ise sürekli sıkıntı ve problemlerle karşılaşır.

İnsanın yaratılışı sorumluluk ilkesi üzerine kuruludur. İslam inancına göre, görülen âlemde, sorumluluğu yüklenme bilincine sahip olan tek varlık insandır. Âlimler, Kur'an-ı Kerim'de yer alan “Biz emaneti, dağlara, taşlara teklif ettik, onlar bu emaneti taşımaya yanaşmadılar. Bunu insan yükledi.” (Ahzab, 33/72) ayetinde söz konusu edilen “emanet”ten kastın en genel anlamda “sorumluluk” olduğunu belirtmişlerdir.

“Şüphesiz biz ona (doğru) yolu gösterdik; ister şükreder, isterse nankörlük eder.”
(İnsan, 76/3).
“De ki: Rabbinizden size hakikat gelmiştir. Artık dileyen inansın, dileyen inkâr etsin...” (Kehf, 18/29).

Araştırılım
Bakara sûresi 2/184-186. ayetlerini Kur'an-ı Kerim'den bularak, okuyalım.

Ayrıca Yüce Allah, Bakara sûresi 2/30. ayette insanı yeryüzünde halife olarak yarattığını belirtmiştir. İnsanın üstlendiği “Allah'ın halifesi” olma görevi, insanın sorumlu bir varlık olarak yaratıldığına ve yeryüzünde adaleti ve huzuru temin etmekle görevli olduğuna işaret etmektedir.

Kur'an-ı Kerim'e göre insanın Allah'a, kendisine, ailesine, çevresindeki insanlara ve yaşadığı dünyaya karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar, insanın dünya ve ahiret mutluluğu içindir. Yüce Allah, her zaman insanların huzur ve mutluluğunu ister. Onun insanlardan yerine getirmesini istediği sorumluluklar, insanın dünya hayatında sağlıklı, huzurlu ve mutlu bir yaşam sürmesi içindir. Yoksa Allah, hiçbir zaman kulunun zorluğunu ve sıkıntısını istemez. Bakara sûresi 2/286. ayette “Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle

yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır.” buyrulurak, Yüce Allah’ın kullarını güçlerinin yetmeyeceği şeylerle sorumlu tutmayacağı belirtilmektedir.

- “Allah bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): “Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.” (Bakara, 2/286).

Yüce Allah ibadetlerimizi yerine getirirken kullarının sıkıntı çekmesini istemez. Örneğin dinimizde oruç tutmaya gücü yetmeyen yaşlı, hasta veya yolcuların oruç tutmaları zorunlu değildir. Hastalar, sağlıklarına kavuştuklarında ve yolcular evlerine ulaştıklarında oruçlarını tutabilirler. Ayrıca hastaların rahatsızlıkları süreklilik gösteriyorsa bu kişiler, oruç tutmak yerine Allah rızası için başkalarına yardım ederler. İslam’ın insana sunduğu bu kolaylıklar, Yüce Allah’ın insanoğluna duyduğu sevgi ve şefkatin bir göstergesidir. Yüce Allah, her zaman insan için kolaylık dilemekte, onun zorluk ve sıkıntı çekmesini istememektedir.

Dolayısıyla Allah’ın insanı sorumlu tuttuğu hiçbir şeyde bir zorluk ve sıkıntı yoktur. Onun insandan yapmasını veya yapmamasını istediği her türlü iş ve davranışın temelinde, insanın mutluluğu ve huzuru vardır.

2. Kur’an’da İbadetler: Temel İbadetler ve Ameli İbadetler

Yüce Allah, insanın yaratıcısı ve varlık sebebidir. İnsanın, kendisini yaratan ve onu sayısız nimetlerle donatan Rabbine karşı birtakım sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar, insanın yerine getirmesi gereken görevleridir. Bu görevlere en genel anlamda ibadet diyoruz. İbadetler, bizim Yüce Allah’a karşı sorumluluklarımız ve görevlerimizdir.

İbadet kavramı, Allah'a karşı sevgi, saygı ve bağlılığı gösteren duygu, düşünce ve davranış biçimleri için kullanılır. Bu nedenle Allah'ın rızasını kazanmak niyetiyle insanın gerçekleştirdiği her türlü davranış, birer ibadet olarak kabul edilmektedir.

“İbadetler, bizim Allah'a karşı sorumluluklarımız ve görevlerimizdir.”

Kur'an-ı Kerim, Allah'a karşı yapmakla sorumlu olduğumuz ibadetler hakkında bizi bilgilendirmekte, bize yol göstermektedir. Kur'an-ı Kerim'e göre samimi bir şekilde Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılan her şey ibadet olarak kabul edilir. O'na şükretmek, O'nu yüceltmek, O'nu anmak, O'na dua etmek, hatalarımızdan dolayı O'na tövbe etmek, O'nun bizden istediklerini yerine getirip yasakladığı şeylerden ise uzak durmak kulluk görevlerimizden bazılarıdır. Bunların yanında namaz, oruç, zekât, sadaka, hac ve kurban da birer ibadet oldukları gibi, doğru söz söylemek, adil olmak, insanların hak ve hukuklarına saygı göstermek gibi ahlaki vazifeler de ibadet kavramının kapsamına girer.

Kur'an'da ibadetlerin hem ameli hem de imani yönü bulunmaktadır.

Buna göre ibadet etmek derken aklımıza ilk planda üzerimize farz kılınmış olan ve pratik olarak yaptığımız namaz, oruç, zekât ve hac gelmemelidir. Bunlar bedenlen veya malen yapmamız gereken ameli ibadetlerdir. Bunlara ilaveten ibadetlerin, Yüce Allah'a bağlılığımızı ifade eden bir boyutu da vardır. İbadetin imani yönünü ifade eden bu ibadetlere “temel ibadetler” denir.

2.1. Temel İbadetler

İslam inancı iman ile başlar. İbadetler, Allah'a olan imanın pratik alanda uygulanması ve gerçekleşmesidir. Bu ibadetlerin imanla ilişkili olanlarına temel ibadetler denir. Temel ibadetleri yerine getirmek, Allah'a kulluk görevimizin ilk aşamasıdır. Kur'an'ın tanımladığı salih bir Müslüman olmak için imanla ilişkili olan temel ibadetleri bilmek, onları anlamak ve doğru bir şekilde uygulamak gerekir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan temel ibadetlerden bazıları şunlardır:

2.1.1. Allah'a Samimi Bir Kul Olmak (İhlas)

İnsanın Allah'a karşı görevlerinden ilki O'na karşı samimi (ihlaslı) bir kul olmaktır. İnsanın bu görevi Kur'an-ı Kerim'de “dini yalnız Allah'a has kılmak” deyişi ile ifade edilir. “Dinî yalnız Allah'a has

kılmak” kişinin ihlasla ve samimiyetle ibadetlerini yerine getirerek Yüce Allah’a yaklaşması ve yönelmesi demektir.

- “(Ey Muhammed) Biz sana Kitab’ı hak olarak indirdik. Öyleyse dini Allah’a has kılarak (ihlas ve samimiyetle) O’na kulluk et.” (Zümer, 39/2)
- “Allah diridir, O’ndan başka ilah yoktur. Dinî yalnız Allah’a has kılarak (ihlas ve samimiyetle) O’na yalvarın. Hamd (övgü), âlemlerin Rabbi Allah’adır.” (Mü’min, 40/65).
- “De ki: ‘Rabbim bana adaleti emretti. Her secde edişte yüzünüzü O’na doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O’na yalvarın. Sizi ilk yarattığı gün gibi O’na döneceksiniz.’” (Araf, 7/29).

Kur’an-ı Kerim’e göre iyi bir kul olmak, Allah’ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmakla olur. Allah’ın rızası ve hoşnutluğu ise yaptığımız her iş ve davranışta samimi olmakla elde edilir. Bundan ötürü İslam dini, ihlas ve samimiyetle yapılan her şeyi ibadet olarak görür.

Yerine getirdiğimiz her ibadeti Allah’ın sevgisini ve hoşnutluğunu kazanmak için yapmak gerekir. En’âm sûresi 162. ayette: “*De ki Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.*” buyrulur. bir Müslüman’ın ibadetlerini yerine getirirken taşıması gereken temel duygunun Allah’ın rıza ve hoşnutluğunu kazanmak olduğu vurgulanır.

Yüce Allah, Kur’an-ı Kerim’de samimi bir kul olmayı bize öğüt-

KAVRAM ÖĞRENELİM

İhlas: Samimiyet, açık sözlülük ve gösterişten uzak olmak demektir.

Muhlis: Allah’a samimi ve içtenlikte kulluk eden kişiye denir.

lemekte; insanlardan ibadetlerinde, dualarında, yaptıkları her türlü iyilikte samimiyetle hareket etmelerini istemektedir. Kur’an-ı Kerim’de yapılacak her türlü iş ve davranışın, başkalarına iyi görünmek veya onlardan bir karşılık görmek için değil, aksine yalnız Allah’ın rızası ve hoşnutluğunu elde etmek için yapılması istenir.

Kur’an-ı Kerim, Allah’ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmak için imkânları ölçüsünde başkalarına iyilik yapanları, yaptıkları iyilikler-

de samimi olanları ve kalpleri Allah için çarpanları övmekte, bu şekilde davranan kullarına nimetlerini arttıracaklarını müjdelemektedir.

- “Allah’ın rızasını elde etmek ve gönüllerini pekiştirmek için mallarını verenlerin durumu, yüksekçe bir tepede bulunan, bol yağmur aldığında ürünlerini iki kat veren ve bol yağmur yağmasa bile çisenti alan bir bahçeye benzer. Allah yaptıklarınızı görmektedir.” (Bakara, 2/265).
- “İnsanlar arasında, Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak için kendilerini feda edenler vardır. Allah da kullanna pek merhametlidir.” (Bakara, 2/207).

Hayatının her anında, yaptığı her işte Allah’ın rızasını ve hoşnutluğunu elde etmeyi arzu eden kişiler, güçlü bir imana sahip olurlar. Böyle samimi ve gönülden Allah’a kul olanları hiçbir şey doğru yoldan saptıramaz. Kur’an-ı Kerim’de bu durum şöyle ifade edilmektedir: “(İblis) ‘Rabbim! Sana içten ve gönülden bağlananlar hariç, yeryüzünde olan şeyleri insanlara süslü göstereceğim ve onların hepsini azdıracam’ dedi. Ancak onlardan ihlaslı kulların müstesna.” (Hicr, 15/39-40). Samimi ve içten bir şekilde Allah’a bağlı olanları hiç kimse saptıramaz, çünkü bu kimseler Kur’an’ın ifadesiyle “En sağlam kulpa tutunmuş olurlar.” (Lokman, 31/22). İşte böyle güçlü bir imana sahip olmamız ve Allah’ın rızası ve hoşnutluğunu kazanmak için dini yalnız Allah’a has kılarak samimi bir mümin olmamız gerekmektedir.

“İyi davranarak Allah’a teslim olan kimse, en sağlam kulpa tutunmuş olur. İşlerin sonucu Allah’a aittir.” (Lokman, 31/22).

2.1.2. Allah’ı Anmak (Zikr)

İnsanın Allah’a karşı sorumluluklarından biri de Allah’ı anmaktır. Allah’ı anmak, Kur’an-ı Kerim’de “zikr” sözcüğü ile ifade edilir. Müzzemmil sûresi 73/8. ayette: “Rabbinin adını an (zikret); bütün gönülle O’na yönel!” ve Ahzâb sûresi 33/41-42. ayetlerinde “Ey insanlar! Allah’ı çokça anın. O’nu sabah akşam yüceltin (tesbih edin).” buyrulur. Allah’ı anmanın insanın görevlerinden biri olduğu hatırlatılır. Kur’an-ı Kerim’e göre, mümin olmanın özelliklerinden biri de Allah’ı anmaktır:

“İnananlar öyle kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri titrer ve Allah'ın ayetlerinin okunması onların imanlarını arttırır. Onlar Rablerine güvenirler.” (Enfâl, 8/2).

Allah'ı anmak insanın iç dünyasını güzelleştirir. İnsana huzur ve esenlik hissi verir. Allah'ı anan insan, Yüce Allah'ın daima kendisiyle birlikte olduğunu bilir ve güven içinde hisseder kendisini. Ra'd sûresi 13/28. ayette: “Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.” denilmek suretiyle bu duruma işaret edilmektedir.

Allah'a içtenlikle bağlı olan, O'nu çokça anan (zikreden), iyi ve güzel işler yapanlar, Allah'ın sevgili kulları olurlar. Meryem sûresi 19/96. ayette bu durum şöyle ifade edilir: “İnanan ve salih ameller (dürüst ve erdemli davranışlar) işleyenleri Rahmân, sevgiyle kuşatacaktır.”

Allah'ı sevmek, sevgilerin en güzelidir. En çok Allah'ı sevmek, O'na yönelmek ve O'nun sevgi ve şefkatine layık olmak gerekir. Aynı zamanda Allah'ı sevmek, müminlerin özelliklerinden biridir. Bakara sûresi 2/165. ayette bu durum şöyle ifade edilmektedir: “İnsanlar içinde Allah'tan başkasını (O'na) denk tutan ve onları Allah'ı sever gibi sevenler bulunmaktadır. Ama Allah'a inananlar, en çok Allah'ı severler.”

DÜŞÜNELİM!

Allah'ı anmak ve sevgimizi göstermek için neler yapabiliriz?

Siz Olsanız Ne Hissedersiniz?

- Bir anne-baba, çocukları kendilerini hiç aramasa ne hisseder?
- Çok sevdiğiniz bir arkadaşınız sizi arayıp sormasa ne hissedersiniz?
- Bir öğretmen, öğrencileri kendisini hiç aramasa ne hisseder?
- Hastalandığınızda dost ve arkadaşlarınız sizin hal ve hatırınızı sormasalar ne düşünür ve ne hissedersiniz?

2.1.3. Allah'a Karşı Gelmekten Sakınmak ve Sorumluluk Bilinci Taşımak (Takva)

Kur'an-ı Kerim, Allah'a karşı sorumluluklarımızın bilincinde olmayı ve ona göre hareket etmeyi sürekli vurgular. Kur'an-ı Kerim'de Allah'a karşı sorumluluk "takva" kelimesi ile ifade edilmektedir. Takva kelimesinin sözcük anlamı bir tehlikeden ve zararlı şeylerden korunmak, sakınmak, çekinmek ve korkmak anlamlarına gelmektedir. Takva kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın azabından korkma, sakınma, çekinme ve bu doğrultuda sorumluluklarımızın bilincinde olarak hareket etme ve Allah'a karşı duyulan derin saygı gibi anlamlarda kullanılır.

Not Edelim!

Takva, insanı günahlardan koruyan bir zırh gibidir. İnsanı günah işlemekten alıkoyan bir duygudur. Bu duygu, Allah'a samimi bir şekilde yönelmek, O'na derinden saygı duymak ve üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmekle kazanılır.

Kur'an-ı Kerim, Allah'a derinden saygı duymayı ve sorumluluklarımızın bilincinde hareket etmeyi öğütler:

"Sizi ve daha önceki nesilleri yaratana karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun." (Şu'arâ, 26/184).

"Ey inananlar! Allah'a gereği gibi saygılı olun. Ancak Müslüman olarak can vermeye bakın." (Âl-i İmrân, 3/102).

Araştırılım

Aşağıdaki ayetleri Kur'an-ı Kerim'den bularak mealini yazalım.

- Nisâ sûresi 4/131:.....
- Tevbe sûresi 9/119:.....

Allah'tan sakınmak ve korkmak, O'nun rahmetinden, yani sevgi ve şefkatinden uzak kalmamak içindir. Bir başka ifade ile insan, Allah'ın sevgi ve şefkatinden uzak düşmekten sakınmalı ve korkmalıdır. O'nun sevgisinden ve şefkatinden uzak düşmemek için de insanoğlu, sorumluluklarının bilincinde olmalı, yanlış ve kötü şeyler yapmaktan uzak durmalı, çekinmeli ve sakınmalıdır.

Allah'a saygılı olanlar ve sorumluluklarını yerine getirenler, Allah'ın kat kat sevgisini ve rahmetini kazanırlar. Allah, böyle kimse-
lere doğru yolu gösterecek ışıklar var eder, onları bağışlar ve affeder:
“Eğer inansalar ve Allah'a saygılı olsalar, Allah katından alacakları ödül
daha iyi olurdu. Keşke bunu kavrasalardı.” (Bakara, 2/103). “Ey iman
edenler! Allah'a saygılı olun ve elçisine inanın ki, Allah size rahmetini iki
kat versin; kendisiyle yürüyeceğiniz bir ışık var etsin; sizi bağışlasın. Allah
çok bağışlayıcı ve merhametlidir.” (Hadid, 57/28).

Kur'an-ı Kerim'e Göre En Güzel Giysi “Takva Elbisesi”dir

- Kur'an-ı Kerim insan için en güzel giysinin “takva elbisesi” oldu-
ğunu belirtir. Takva elbisesi insanı her türlü kötülükten korur.
Kötülüklerden korunan ve iyiliği kendisine ilke edinen insan her
zaman mutlu ve huzurlu olur. Çünkü takva elbisesi, Allah'ın sa-
kınmamızı istediği her şeyden uzak durmayı, üzerimize düşen
sorumluluklarımızı yerine getirmeyi ifade eder.
- “Ey Âdemoğulları! Size, gizlenecek yerlerinizi örtecek ve sizi süsleye-
cek giysiler verdik. Ancak takva elbisesi bunlardan daha iyidir. Bunlar,
düşünüp öğüt almanız için Allah'ın işaretlerindendir.” (Arâf, 7/26).

2.1.4. Allah'a Hamd Etmek (Hamd)

Kur'an-ı Kerim, Allah'a hamd ile başlar: “Hamd, âlemlerin Rabbi
olan Allah'adır” (Fatiha, 1/1). Hamd etmek, Allah'ı güzel bir şekilde
anmak, övmek ve teşekkür etmek demektir. İnsanların, yeri, göğü,
yer ile gökler arasındaki her şeyi yaratan, bunları insanın emrine ve
hizmetine sunan Allah'a hamd etmeleri, yani O'nu övmeleri, yücelt-
meleri ve O'na gönülden teşekkür etmeleri gerekmektedir. Kur'an-ı
Kerim, gerçek övgü ve yüceltmenin yalnız Allah'a olabileceğini sü-
rekli vurgulayarak Allah'ı hamd etmenin önemine işaret etmektedir:

“Hamd, göklerdeki ve yerdeki her şey kendisinin olan Allah'a mahsus-
tur. Hamd ahirette de O'na mahsustur. O, hüküm ve hikmet sahibidir, her
şeyden hakkıyla haberdardır.” (Sebe, 34/1).

Bir Müslüman, her zaman Allah'a hamd etmelidir. Bu yönüyle
hamd kelimesi, Kur'an'da kendisiyle eş anlamlı olarak kullanılan şü-

kür kelimesinden ayrıştır. Şükür, Allah'ın verdiği nimetlerden dolayı O'na teşekkür etmeyi ifade ederken; hamd, bir nimet verilsin ya da verilmesin her zaman ve her durumda Allah'ı övmek, yüceltmek için kullanılır. Dolayısıyla hamd kelimesi, şükür kelimesini de içine alan, daha genel bir kavramdır diyebiliriz.

2.1.5. Allah'a Şükretmek (Şükür)

Şükür kelimesi, bizleri yaratan ve sayısız nimetler veren Yüce Allah'a teşekkür etmek, bize yaptığı iyiliklerin kıymetini bilmektir. Yüce Allah'ın yarattığı her şeyde bizler için nice güzellikler vardır. Yediğimiz rızıklarda, içtiğimiz suda, soluduğumuz havada, bizi güneşin zararlı ışıklarından koruyan gökyüzünde, nimetlerimizi çıkar-dığımız toprakta, binbir çeşit meyve ve sebze, gören gözlerimizde, işiten kulaklarımızda, kokla-yan burnumuzda ve diğer binlerce nimette bizler için ibret ve dersler bulunmaktadır. Bu nimetlerle bizleri besleyen, donatan ve koruyan yüce Rabbi-mize şükretmek önemli bir görev ve sorumluluk-tur. Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette, Allah'ın bize verdiği nimetler sebebiyle kendisine şükretmemiz gerektiği vurgu-lanmaktadır:

Araştırılım

Bakara, 2/172; Nisâ, 4/147 ve Nahl, 16/78, 114. ayetlerini Kur'an-ı Kerim'den bularak okuyalım.

“O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için de-nizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. Bütün bunlar, onun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.” (Nahl, 16/14).

“Rüzgârları, yağmurun müjdecileri olarak göndermesi, Allah'ın varlık ve kudretinin delillerindendir. O bunu, size rahmetinden tattırmak, em-riyle gemilerin yol alması, onun lütfundan rızınızı aramanız ve şükret-meniz için yapar.” (Rum, 30/46).

Yüce Allah, verdiği nimetlerden dolayı kendisi-ne şükreden kullarına ödül olarak daha fazla ni-met verir. İbrâhim sûresi 14/7. ayette *“Hani Rabbi-niz şöyle duyurmuştu: “Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırım...”* demek suretiyle, verdiği nimetlerden dolayı kendisine şükreden kimselere nimetlerini artıracakını müjdelemiştir.

Siz Olsanız Ne Düşünürdünüz?

Sürekli yardım ettiğiniz bir dostunuzun, yaptığınız iyilikler karşısında size hiç teşekkür etmediğini fark etseniz veya yapılan her iyilikten sonra sizi arayıp sormadığını görseniz ne düşünürdünüz?

Nitekim sözü geçen ayette, kendisine şükredenleri asla karşılıksız bırakmayacağını vaat ederek bizleri kendisine şükretmeye davet etmektedir.

- “Allah’ın rızasını elde etmek ve gönüllerini pekiştirmek için mallarını verenlerin durumu, yüksekçe bir tepede bulunan, bol yağmur aldığında ürünlerini iki kat veren ve bol yağmur yağmasa bile çisenti alan bir bahçeye benzer. Allah yaptıklarınızı görmektedir.” (Bakara, 2/265).

2.1.6. Dua Etmek

Sözlükte çağırmak, seslenmek, istemek ve yardım talep etmek anlamlarına gelen dua kelimesi, Kur’an-ı Kerim’de insanın Allah’a yakarması, istek ve ihtiyaçlarını Allah’a arz etmesi anlamında kullanılır. Dua, Yüce Allah’ı anmak, yüceltmek, O’ndan af ve merhamet dilemek, dünyevi birtakım nimetler istemek gibi çok çeşitli amaçlar için yapılır.

Dua, Yüce Allah ile bir bağ ve iletişim kurma yoludur. Nasıl ki Allah insanlarla vahiy aracılığıyla iletişime geçiyorsa insanlar da başta dua olmak üzere çeşitli ibadetlerle Yüce Allah’la iletişime geçerler. Bu yönüyle dua, insanı Allah’a yaklaştıran, Allah ile iletişim ve diyalogu sağlayan manevi bir kapı ve yoldur.

“Hamd, alemlerin Rabbi, sevgi, rahmet, hesap ve ceza gününün (ahiret gününün) sahibi Allah’a mahsustur. Allah’ım, ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz. Bizi dosdoğru yola ilet, sapıklığa ve yanlış yollara sapanların yoluna değil; kendilerine nimet verdiğin kimselerin yoluna ulaştır.”
(Fatiha, 1/1-7).

Dua, insanın bu hayatta yalnız ve çaresiz olmadığı, yüce yaratıcının daima onunla birlikte olduğunu ortaya koyan en büyük delillerden biridir. Dua, insana moral, güç ve sağlam bir irade verir. Dua ederek Allah’a güvenen kimse, karşılaştığı sorunlarla baş etmede manevi bir güç kazanır. İşte bu sebeple dua, Allah ile insan arasında gerçekleşen canlı bir iletişim ve sağlam bir psikolojik destek olarak kabul edilir. Yüce Allah da Kur’an-ı Kerim’de: “Bunlar, iman edenler ve gönülleri Allah’ın zikriyle sükûnete (huzur ve esenliğe) erenlerdir. Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”

(Ra'd, 13/28) buyurarak kendisini anarak dua edenlerin manevi bir huzur ve esenliğe kavuşacağını bildirmektedir.

Peygamberlerin de Allah'ı inkar eden ve buyruklarına karşı gelene karşı en büyük dayanağı dua olmuştur. Peygamberler, üzüntü ve keder anlarında yalnız Allah'a dua etmiş, O'na yakarmış ve O'ndan yardım dilemişlerdir:

“Yakup, ‘Ben tasa ve üzüntümü ancak Allah’a arz ederim. Ben Allah tarafından sizin bilmediğiniz şeyleri bilirim.’ dedi.” (Yusuf, 12/86).

Dua önemli bir ibadettir. Duada Allah ile kul arasında herhangi bir aracı veya vasıta yoktur. Bu sebeple dua, İslam alimleri tarafından kulluk mükâmlarının en önemlisi olarak görülür.

Dua anı, insanın Allah'a en yakın olduğu anlardır. Yüce Allah, Bakara sûresi 2/186. ayette: *“Kullarım sana, beni sorduğunda (söyle onlara): Ben çok yakınım. Bana dua ettiği vakit dua edenin dileğine karşılık veririm. O halde (kullarım da) benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki doğru yolu bulsunlar.”* buyurarak kendisinin kullarına çok yakın olduğunu ifade ederek yalnız kendisine dua edilmesini istemiştir.

UNUTMAYALIM

Dua yalnız Allah'a yapılır, Allah'tan başka hiçbir varlığa ne bir dua ne de bir ibadet yapılır. *“Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun dışında her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz.”* (Kasas, 28/88).

Dua ederken asla ümitsizliğe düşmemek gerekir. Samimiyetle yaptığımız dualar, bu dünyada er veya geç Allah'ın izniyle kabul edilecektir. Bazı dualarımız da ahiret hayatında kabul edilecektir. Kâinata Yüce Allah'ın koyduğu birtakım kanunlar (kader) vardır. Allah'ın koyduğu kanunlara, fert ve toplumların bağlı olduğu zorunlu yasalara (sünnetullah) ters düşmeyen dualar, Allah tarafından kabul edilecektir. Bize düşen görev, samimi ve içten bir şekilde dua etmek, dualarımıza uygun iyi, güzel ve dürüst bir şekilde çalışmak ve çaba sarf etmektir. Bir başka ifadeyle fiili dua etmektir. Gönlümüzden geçen bir şeye ulaşmak için hiçbir çaba sarf etmeden sadece dua etmek doğru bir davranış değildir. Doğru olan davranış hem çalışmak hem de beraberinde dua etmektir.

“Ey insanlar! Sabır ve namazla yardım dileyin. Kuşkusuz Allah, sabredenlerle beraberdir.” (Bakara, 2/153).

KUR'AN-I KERİM'DEN DUA ÖRNEKLERİ

- “Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.” (Bakara, 2/286).
- “Ey Rabbim, beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetine kabul et. Zira sen merhametlilerin en merhametlisisin.” (Arâf, 7/151).
- “Bizim için bu dünyada da bir iyilik yaz, ahirette de. Çünkü biz sana varan doğru yola yöneldik...” (Arâf, 7/156).
- “Rabbim! Hesapların görüleceği günde beni, ana-babamı ve inananları bağışla.” (İbrâhim, 14/41).
- “Rabbim! Gönlüme ferahlık ver. İşimi bana kolaylaştır.” (Tâhâ, 20/25-26).

2.1.7. Allah’a Güvenmek ve O’na Dayanmak (Tevekkül)

Tevekkül, bir kişinin Allah’a güvenmesini ve O’na dayanmasını ifade eden bir kelimedir. Kur’an-ı Kerim insanın her ne durumda olursa olsun Allah’a güvenmesi gerektiğini belirtir. Tevekkül etmek, kişinin üzerine düşen sorumluluğu Allah’a havale etmesi şeklinde anlaşılmamalıdır. Kur’an-ı Kerim’e göre tevekkül, kişinin herhangi bir konuda üzerine düşen tüm sorumluluğu yerine getirdikten sonra dışarıdan gelebilecek engel ve tehlikelere karşı, Allah’ı vekil kılması, O’na güvenmesi ve O’na dayanması demektir.

İnsan, kendisine düşen görevleri yerine getirdikten sonra bir şeyi yapmaya karar verir. O andan itibaren işin sonucunun iyi ve güzel olması için Allah’a tevekkül eder. Âl-i İmrân sûresi 3/159. ayette: “... Kararını verdiğin zaman artık, Allah’a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.” buyrulur. İnsan bir şey yapmaya karar verdikten ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdikten sonra Allah’a güvenip dayanması istenmektedir. Ayette de belirtildiği üzere, Allah bu şekilde kendisine güvenenleri sevmektedir.

Kur'an-ı Kerim, insanlardan daima Allah'ı vekil kılmalarını, Allah'a güvenmelerini istemekte, Allah'ın dışında hiçbir şeyi gerçek vekil ve yardımcı olarak görmemelerini öğütlemektedir:

“Allah vardır, O'ndan başka ilah yoktur. İnananlar yalnız Allah'a güvensinler.” (Teğabün, 64/13).

“O, doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyse O'nu vekil tut.” (Müzzemmil, 73/9).

İşlerimizi önceden planlamış, düzene koymuş olabiliriz. Yapacağımız işte kendimizi usta ve mâhir olarak da görebiliriz. Ancak Müslüman'a yakışan, kendisine güvenmekle birlikte, her şeyi yaratan Yüce Allah'ı hatırlamak, O'nun iradesi yanında kendi irademizin çok kısıtlı ve sınırlı olduğunun bilincinde olarak hareket etmektir. Bu sebeple bizler, bir işe başlar-ken veya o işi yapacağımızı söylerken “inşaallah” deriz. İnşaallah, “Rabbim izin verirse” ve “Rabbim nasip ederse” anlamlarına gelen çok önemli ve güzel bir duadır. Ancak unutmayalım ki, inşaallah demek, asla işimizi başımızdan atmak, boş vermek veya umursamamak demek değildir. İnşaallah ifadesi sözümüzün eri olduğumuzu, sözümüzü yerine getirmek için çalışacağımızı, ancak elimizden gelmeyen ve bizim dışımızda gerçekleşebilecek engellerden dolayı Allah'a sığınmak, O'na güvenmek, O'nun yardımına başvurmak demektir. Kur'an-ı Kerim, bu konuda bize şöyle öğüt vermektedir:

Bir Müslüman, bir işi yapacağına dair bir söz söylerken “*inşaallah*”, bir işe başlamadan önce ise “*Bismillah*” der.

Araştıralım
Hûd süresi 11/123 ve Furkân süresi 25/58. ayetleri Kur'an-ı Kerim'den bularak okuyalım.

“Allah dilemedikçe hiçbir şey için asla ‘Ben onu yarın yapacağım.’ deme. Unuttuğun zaman Rabbini an ve ‘Rabbim dilerse (inşaallah) beni doğruya bundan daha yakın olana ulaştırır.’ de.” (Kehf, 18/23-24).

2.1.8. Tövbe Etmek

Tövbe, bir kişinin yaptığı bir hatadan veya günahtan pişmanlık duyması ve Allah'tan af dilemesi demektir. Tövbe, yapılan hatadan dolayı yüreğin erimesi ve kişiyi Allah'tan uzaklaştıran yoldan geri dönülmesi olarak tanımlanmıştır. Tövbede pişman olmak çok önemlidir. Pişman olan kimsenin kalbi, yaptığı hatadan dolayı rahatsız olur, üzülür ve derhâl Yüce Allah'tan bağışlanma diler.

Tövbe, kişinin manevi olarak temizlenmesi demektir. Nasıl ki, bedenimiz su ve sabunla temizleniyorsa tövbeyle de kalbimiz ve ruhumuz temizlenir. Böylece Kalbimize ve ruhumuza işlemiş kirler tövbe ile temizlenir.

İnsanın bir hata veya günah işledikten sonra tövbe etmesi gerekir. Kişi her ne olursa olsun hatasını görmeli, bu hatadan geri dönmeli, asla büyüklenmemelidir:

“Ey Müminler! Hepiniz birden Allah’a tövbe edin ki, dünya ve ahiret saadetini kavuşasınız.” (Nûr, 24/31).

“Rabbini överek yücelt, O’ndan bağışlanma dile! Çünkü O, tövbeleri daima kabul edendir.” (Nasr, 110/3).

Hata yapan veya günah işleyen bir kimse, en kısa zamanda bunlardan tövbe etmeli, tövbeyi geciktirmemelidir. Kendisini Allah’tan uzaklaştıracak olan hatasından ve günahından dolayı tövbe etmelidir.

“Allah katında gerçek tövbe, bilmeden kötülük edip de sonra tez elden pişmanlık duyanların tövbesidir. Allah, işte bu kimselerin tövbesini kabul eder. Allah bilendir, hikmet sahibidir. Yoksa kötülükleri işleyip dururken ölüm kendisine geldiği zaman ‘Şimdi tövbe ettim.’ diyenlerin ve Allah’ı inkar ederek ölenlerin tövbesi kabul edilmez. İşte onlara can yakıcı bir azap hazırladık.” (Nisa, 4/17-18).

Tövbe yürekte, içten ve samimi bir duyguyla olmalıdır. Böyle bir tövbe, gerçek bir pişmanlığın neticesinde olur ve bu şekilde tövbe eden bir insan hatasını bir daha tekrarlamaz.

İnsan tövbe ettikten sonra hatasını düzeltmeli, aynı hatayı tekrarlamamaya özen göstermelidir. Yüce Allah, hatasını kabullenip tövbe eden ve hatasını düzeltenlere karşı sonsuz bir sevgi ve şefkat duymaktadır.

“Ancak tövbe edip (hatalarını) düzeltenler ve gerçeği açıkça ifade edenlere gelince işte onların tövbesini kabul ederim. Tövbeleri kabul eden ve merhametli olan benim.” (Bakara, 2/160).

İnsan tövbe edip hatasını düzelttikten sonra iyi ve güzel şeyler yaparak hatasını örtmeye, silmeye çalışmalıdır. Yapılan her iyilik, geçmişte yapılan bir kötülüğü örter ve siler. Nitekim Furkan sûresi

25/70. ayette “Ancak tövbe edip inanarak erdemli işler yapanın durumu başkadır; Allah böylelerinin kötü hallerini iyiye çevirecektir. Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.” buyrulurken yapılan iyiliklerin kötülükleri sileceği ifade edilmiştir. Ayrıca Yüce Allah, Kasas sûresi 28/67. ayette “Tövbe eden, inanan ve yararlı iş işleyen kimse, kurtuluşa erenler arasında bulunur.” buyurarak kendisine tövbe eden, ardından da iyi ve güzel işler yapanların gerçek kurtuluşa erenler arasına girmeye hak kazanacaklarını müjdelemiştir.

Herkes dünya hayatında birtakım hatalar işleyerek günaha girebilir. Mümine yakışan hatasından dolayı pişman olmak ve samimi bir şekilde tövbe etmektir. Bir mümin, işlediği günahlar sebebiyle, asla Yüce Allah'ın merhametinden ümidini kesmemeli, ölüm anı ona gelinceye kadar hatasını kabul edip tövbe etmelidir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de ümitsizliğe düşmeme konusunda şunları söylemektedir:

Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Son nefesini verinceye kadar Allah, kulun tövbesini kabul eder.”
(Tirmizî, Da'avât 103)

De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir. (Zümer, 39/53).

Aşağıda yer alan kelimeleri, bulmacadan bularak işaretleyiniz.

- BİSMİLLAH, DUA, HAMD, İHLAS, İNŞAALLAH, ŞÜKÜR, TAKVA, TEVEKKÜL, TÖVBE, ZİKİR.

A	L	L	A	H	G	U	I	K	K	E	C	D	D	V	B	O
U	K	P	E	Y	G	A	M	B	E	R	K	F	U	C	N	P
A	F	G	H	J	K	U	P	Ş	A	L	İ	H	J	J	M	Ğ
R	U	I	O	P	Ğ	V	Y	K	S	N	Y	H	L	R	T	T
B	B	G	H	Ş	Ü	K	Ü	R	A	H	T	K	L	T	Y	E
Z	İ	T	Y	H	G	F	B	K	S	İ	H	L	A	S	R	V
İ	S	D	D	G	H	J	N	Ö	D	K	R	U	K	H	H	E
K	M	L	J	H	G	F	N	N	F	L	E	Y	L	J	E	K
İ	İ	N	Ş	A	A	L	L	A	H	Ş	Y	T	I	K	K	K
R	L	F	H	G	J	K	L	L	H	O	D	R	U	L	R	Ü
Ü	L	Y	Y	J	K	L	Ş	Ş	J	T	G	E	Y	Ş	T	L
Ğ	A	J	U	A	U	R	T	D	K	Ö	H	S	N	M	U	Y
P	H	K	H	S	J	T	Y	U	L	V	N	A	E	N	I	U
O	K	L	G	A	H	Y	U	A	Ş	B	V	S	B	B	O	I
I	L	J	L	U	G	U	I	K	K	E	C	D	İ	V	B	O
U	K	T	A	K	V	A	O	L	H	V	K	F	U	C	N	P
A	F	G	H	J	K	U	P	Ş	B	V	Y	T	H	J	M	Ğ
I	L	M	E	V	L	İ	D	K	K	E	C	D	A	V	B	O
U	K	A	M	E	K	K	E	L	H	V	K	F	M	C	N	P
A	F	G	H	J	K	U	P	Ş	B	V	Y	T	D	J	M	Ğ

Aşağıdaki kelimelerin ne anlamlara geldiğini sağ taraftaki kutucuklardan bularak işaretleyiniz.

1	Bismillah	Allah'ı anmak
2	İnşaallah	Allah'a güvenmek ve O'na dayanmak
3	Takva	Allah'tan af dilemek
4	Dua	Her işe başlamadan önce söylenir
5	İhlas	Allah'ı yüceltmek
6	Tevekkül	Allah'a derinden saygı duymak
7	Tövbe	Allah'a gönülden bağlı olmak
8	Zikir	Allah'tan dilemek
9	Şükür	Allah'a teşekkür etmek
10	Hamd	Bir şey yapacağımızı ifade ederken söylenir

HIZLI TEST

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanlarının yanına “D”, yanlış olanlarının yanına “Y” yazınız

	Dua ibadetin özüdür.
	Allah'a gönülden bağlı olmaya zikir denir.
	Allah'tan yardım dilemek için tövbe edilir.
	Her zaman Allah'a şükretmek gerekir.
	Allah'a verdiği nimetlerden dolayı teşekkür etmeye hamd denir.
	Allah'ı anmak ve hatırlamak için ibadet etmeliyiz.
	Her işe başlamadan önce bismillah deriz.
	Allah'a derinden bağlı olmaya ve sorumluluklarımızın bilincinde hareket etmeye takva denir.

2.2. Ameli İbadetler

Ameli ibadetler, Allah'ın rızasını kazanmak için beden ve mal ile uygulamalı olarak yapılan ibadetlerdir. Günlük hayatta ibadetler denince akla daha çok bu ibadetler gelir. Namaz, oruç, zekat ve hac ameli ibadetlerin en önemlileridir.

Kur'an-ı Kerim'de ameli ibadetlere ilişkin emirler, şekil ve biçimden çok, onların mahiyetine, ibadetin kime ve nasıl yapılacağına dardır. Kur'an'da adı yer alan ameli ibadetlerin ayrıntılarını, Peygamber Efendimiz söz ve davranışlarıyla bizlere öğretmiştir.

- Sevgili Peygamberimiz, İslam dininin beş ana esas üzerine kurulu olduğunu belirtmiştir. Bunlar; Allah'tan başka ilah olmadığına inanmak, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek ve hacca gitmektir (Buhârî, İmân, 1, 2; Müslim, İmân, 19-22).

İslam'da ibadetler beden ile yapılanlar, mal ile yapılanlar ve hem beden ile hem de mal ile yapılanlar olmak üzere üç grupta toplanır.

1. Bedeni İbadetler: Beden ile yapılan ibadetlerdir. Namaz kılmak ve oruç tutmak gibi. Beden ile yapılan ibadetleri, her Müslüman'ın kendisinin yerine getirmesi gerekir. Bu ibadetleri, bir başkası bizim yerimize yapamaz.

2. Mali İbadetler: Mal ile yapılan ibadetlerdir. Zekât, fitır sadakası vermek ve kurban kesmek mali ibadetlerden sayılır. Bir Müslüman mal ile yapılan ibadetleri, başkasını kendisine vekil kılarak yapabilir. Böylece zekâtımızı veya fitır sadakamızı kendimiz bir fakire verebileceğimiz gibi, başkasını vekil kılarak onun eliyle de verebiliriz.

3. Bedeni ve Mali İbadetler: Hem beden hem de mal ile birlikte yapılan ibadetlerdir. Hac, böyle bir ibadettir. Hac ibadeti hem beden hem de mal ile yapılan bir ibadet olduğu için haccı bir kişinin bizzat kendisinin yerine getirmesi gerekir. Ancak zengin olduğu halde beden gitmesine engel olacak herhangi mani bir durum varsa, kişi kendi yerine bir başkasını göndererek haccını yaptırabilir.

2.2.1. Namaz

- Dilimize Farsça'dan geçen "Namaz" kelimesi, Kur'an-ı Kerim'deki "Salât" kelimesinin karşılığıdır. Bu kelime Kur'an-ı Kerim'de namaz kılmak, dua etmek, Allah'ı övmek, yüceltmek ve saygı göstermek anlamlarında kullanılmaktadır.

Namaz, Allah'a yaklaşmanın en güzel yolu (Bakara, 2/45) ve O'na en yakın olduğumuz andır. (Müslim, Salât, 215; Nesâî, Mevâkit, 35) Yüce Allah'la kurulan en sağlam bağ ve en güvenilir iletişim şeklidir. Peygamber Efendimiz bu iletişimi: "*Namaz, kulun Rabbi ile konuşmasıdır.*" (Buhârî, Salât, 33) şeklinde ifade etmiştir. Bu nedenle namaz, insanın Allah ile olan ilişkisinde zirve noktasıdır. Aklımızın, ruhumuzun, kalbimizin ve bedenimizin aynı anda Allah'ın huzurunda bulunmasıdır. İşte bu sebepten dolayı namaz, İslam dininde Allah'a imandan sonra en önemli ibadet olarak kabul edilir. Peygamber Efendimiz de namazın önemini ifade etmek için "*Namaz, dinin direğidir.*" (Tirmizî, İmân, 8) demiştir.

"Sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyiniz."
(Bakara, 2/45).

Namaz ibadeti günün belirli vakitlerinde (Nisa, 4/103) Allah'ın huzurunda durma, dua, zikir, tesbih ve Kur'an'dan ayetler okuma, rükûya varma, secdeye kapanma ve oturuşta bulunmaktan oluşan bir ibadettir.

Biliyor muydunuz?
Namaz kılarken Allah'ın huzurunda olduğunuzu ve O'nunla konuştuğunuzu biliyor musunuz?

Namaz insanı doğru yola iletir. İnsanı kötü ve yanlış işlerden korur. Bu yönüyle namaz müminin arınma yoludur: "*Kitap'tan sana vahyolunanı oku ve namazı kıl; muhakkak ki, namaz hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak ne büyük şeydir! Allah yaptıklarınızı bilir.*" (Ankebut, 29/45).

Namaz Allah'ı anma ve O'nun huzurunda olmadır. Tâ hâ sûresi 20/14. ayette: "*Beni anmak için namaz kıl.*" buyrulması da bu duruma işaretler. Samimi ve içten bir şekilde Allah'ı anarak namaz kılan bir insan, Allah'ın sevmediği, beğenmediği ve hoşnut olmadığı şeyleri yapmaktan kendisini uzak tutar. Böylece namaz, insanı kötülükten

alıklararak doğru yolda ilerlemesine yardımcı olur. İnsanı arındırarak manevi olarak temizlenmesini sağlar.

Namaz kelimesinin, Kur'an-ı Kerim'de sürekli "temizlenmek" anlamına gelen zekât kelimesiyle birlikte kullanılmasının hikmetlerinden biri de, namazın da zekât gibi insanı kötülüklerden arındırma özelliğinin olmasıdır. Zira zekât, insanın rızkını haramdan temizlerken, namaz da insanın ruhunu manevi kirlerden temizlemektedir. Mü'minun sûresinin 23/1-5. ayetlerinde gerçek kurtuluşa eren müminlerin özellikleri sıralanırken de namaz ve zekât bir arada kullanılmıştır: *"Namazlarında derin bir saygı içerisinde olan, anlamsız, yararsız şeylerden uzak duran, zekâtını veren, iffetlerini koruyan müminler kurtuluşa ermiştir."*

- Peygamber Efendimiz de namazın insanın ruhunu kötülüklerden arındırarak onun olgun bir mümin olmasını nasıl sağladığını şu sözleriyle açıklamıştır: *"Bana söyleyiniz, sizden birinizin kapısı önünde bir ırmak olsa da günde beş defa o ırmakta yıkansa hiç kirlilik kalır mı? Kalmaz. İşte, su nasıl kirliliği giderirse namaz da günahları öyle giderir."* Müslim, Mesâcid, 51; İbn Mâce, İkâme, 193; İbn Hanbel, Müsned, I, 72.

İnsanın Allah'a karşı sorumluluk bilinci kazanmasında namazın çok önemli bir yeri vardır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de sık sık namaz kılmayı emrederek insanın bu sorumluluğunu bilmesini ve hatırlamasını istemiştir. Böylece Yüce Allah, namaz ibadeti ile insana sorumluluk duygusu kazandırmayı hedeflemiştir. Araf sûresi 7/169. ayetinde Allah'ın kendilerine kutsal kitap gönderdiği kişilerin, kitabı hayatlarına tatbik ederek yaşamadıkları, sanki kendilerine hiç kitap indirilmemiş gibi yaşadıkları anlatılır. Ayetin devamında ise Allah'tan sakınan, O'na karşı sorumluluk duygusu taşıyanlar için ahiret yurdunun daha hayırlı ve güzel olduğu öğütlenir. Aynı sûrenin 171. ayetinde ise Allah'a karşı sorumluluk duygusuna sahip olacak kişilerin iki önemli özelliği şöyle sıralanır: *"Onlar Kitab'a sınırlı ve namazı kılarlar. Biz iyilik yapanların emeğini zâyi etmeyiz."*

Kendimiz, eşimiz, anne-babamız ve çocuklarımız için dua ederken namaz kılma konusunda duyarlı olmaları için de dua etmeyi unutmamalıyız. İbrahim sûresi 14/40. ayette İbrahim (a.s.)'ın Allah'a şöyle yakardığı bildirilerek bize örnek verilmektedir: “*Rabbim! Beni ve soyumu namazı kılanlardan eyle. Rabbim! Duamı kabul buyur*”.

Namaz, Allah'ı anmanın ve hatırlamanın en güzel yolu olması sebebiyle geçmişte gönderilen peygamberlerimize de namaz kılmaları emredilmiştir:

“*Peygamberleri buyruğumuza göre insanlara yol gösteren önderler yaptık; onlara, iyi işler yapmayı, namazı kılmayı ve zekâtı vermeyi vah-yettik. Onlar bize kulluk eden kimselerdi.*” (Enbiya, 21/73).

“(Musa’ya denildi ki) *Bana kulluk et, beni anmak için namaz kıl.*” (Tâ hâ, 20/14).

“(Hz. İsa şöyle konuştu) *Nerede olursam olayım, o beni kutlu ve erdemli kıldı; yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı emretti.*” (Meryem, 19/31).

Namazın Farzları

Namazın on iki farzı vardır. Namazın farzları, “namazın dışındaki farzlar” ve “namazın içindeki farzlar” olarak adlandırılır. Namazın dışındaki farzlar, namaza hazırlık için önceden yapılması gereken kurallardır. Bundan ötürü, namazın dışındaki farzlar “namazın şartları” olarak ifade edilir. Namazın içindeki farzlar ise namazı kılariken uyulması gereken kuralları ifade eder. Bu kurallar, namazın mahiyetini oluşturduğu için “namazın rükünleri” olarak adlandırılır.

Namazın Şartları: Namaz Kılmadan Önce Yapılması Gerekenler

Bu şartlar, namaza hazırlık şartlarıdır. Her Müslüman'ın namaza başlamadan önce bu şartları yerine getirmesi gerekir. Bu şartlar sırasıyla şöyledir:

1. Hadesten taharet: Abdesti olmayan bir kişinin abdest alması; gusül abdesti alması gereken bir kişinin de gusül (boy) abdesti alması demektir.

Abdest, gusül (boy) abdesti ve suyun bulunmadığı durumlarda teyemmüm etmenin gerekliliğini bildiren ayet şöyledir:

“Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız zaman yüzünüzü, ellerinizi ve dirseklere kadar kollarınızı yıkayın; başınızı mesh edip topuklarınıza kadar ayaklarınızı da yıkayınız (namaz abdesti). Eğer cünüp oldunuz ise, boy abdesti alınız (gusül-boy abdesti). Hasta, yahut yolculuk halinde bulunursanız yahut biriniz tuvaletten gelirse yahut da kadınlara dokunmuşsanız (cinsî birleşme yapmışsanız) ve bu hallerde su bulamamışsanız temiz toprakla teyemmüm edin de yüzünüzü ve (dirseklere kadar) ellerinizi onunla mesh edin (teyemmüm abdesti). Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez; fakat sizi tertemiz kılmak ve size (ihsan ettiği) nimetini tamamlamak ister; umulur ki şükredersiniz.” (Mâide, 5/6).

Bilgi Kutusu

- Teyemmüm, abdest almak veya gusletmek için su bulunmadığı veya sağlık açısından kullanmanın mümkün olmadığı durumlarda temiz toprak, taş, kiremit vb. şeylerle alınan bir abdest türüdür.
- Niyet ettikten sonra, iki elimizle toprak vb. bir şeye vurup ellerimizi silkeleyerek yüzümüzü mesh ederiz.
- Daha sonra, ellerimizle yeniden toprak vb. bir şeye vurup ellerimizi silkeleyerek önce sağ sonra sol kolumuzu dirseklerimize kadar mesh ederiz.

Bilgi Kutusu

- Gusül abdesti, ağzı, burnu ve bütün vücudu yıkamak şeklinde yapılan bir abdest türüdür.
- Gusül abdesti, eşlerin cinsel ilişkilerinden sonra, kadınların adet günlerinin tamamlanmasının ardından ve nifas kanı kesilince (yani çocuk doğuran kadının lohusalık hali bitince) en kısa zamanda alınır.

2. Necasetten Taharet: Vücudumuzun, elbiselerimizin ve namaz kılacağımız yerin temiz olmasıdır.

Müslüman'ın her zaman vücudunu ve elbisesini temiz tutması gerekmektedir: Müddesir sûresi 74/1-4. ayetlerde şöyle buyrulmaktadır: “*Ey bürünüp sarınan (Resûlüm)! Kalk ve insanları uyar. Sadece Rabbini büyük tanı. Elbiseni tertemiz tut.*”

Araştıralım
Gusûl ve teyemmüm abdestinin gerekliliğini belirten bir diğer ayet ise Nisâ sûresi 4/43. ayettir. Bu ayeti, Kur'an-ı Kerim'den bularak okuyalım.

3. Setr-i Avret: İnsan vücudunda görülmesi ayıp ya da günah sayılan yerlerin örtülmesi demektir.

4. İstikbal-i Kible: Namaz kılarken yüzün Mescid-i Haram'a çevrilmesi demektir.

Bakara sûresi 144 ve 150. ayetlerde bütün Müslümanların kible-sinin “Mescid-i Haram” olduğu belirtilir.

“Yüzünün göğe dönüp durduğunu elbette görüyoruz ve elbette seni, hoşnut olacağın kibleye çevireceğiz. İşte yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir.” (Bakara, 2/144).

“Her nereden yola çıkarsan çık, yüzünü Mescid-i Haram'a çevir...” (Bakara, 2/150).

5. Vakit: Vakit, namazın sebebidir. Namazı kılmak için vaktin girmesi gerekir. Kur'an-ı Kerim'de: “*Namaz, müminlere, belirli vakitlerde farz kılındı.*” (Nisa, 4/103) buyrulmuştur.

Kur'an-ı Kerim'de 5 vakit namaz emredilmiştir:

(Ey Muhammed!) Onların dediklerine sabret; güneşin doğmasından önce (sabah namazı) ve batmasından önce (akşam namazı) Rabbini överek tesbih et; gece saatleri (yatsı namazı) ve gündüzün iki ucunda (öğle ve ikindi namazı) da tesbih et ki, Rabbinin rızasına eresin.” (Tâ hâ, 20/130).

5 vakit namaz dışında cuma günleri erkeklerin kılması farz olan “cuma namazı” vardır:

“Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığı (ezan okunduğu) zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilmiş olsanız, elbette bu, sizin için daha hayırlıdır.” (Cuma, 62/9).

6. Niyet: Kılınacak namaz için niyet etmek demektir.

Namazın Rükünleri: Namaz Kılarken Yapılması Gerekenler

1. **İftitah Tekbiri:** Namaza başlama tekbiridir. Niyet ettikten hemen sonra “Allahu Ekber” denilerek namaza başlanır.
2. **Kıyam:** Namaz kılarken ayakta durmak demektir.
3. **Kıraat:** Namaz kılarken Kur'an-ı Kerim'den bir miktar ayet veya sûre okumak.
4. **Rükû:** Kıyamdan sonra sırt ve baş düz olacak şekilde elleri dizlere koyarak eğilmektir.
5. **Secde:** Rükûdan sonra elleri, alını ve burnu yere koyacak şekilde iki defa yere kapanmaktır.
6. **Ka'de-i Ahîre:** Son oturuş demektir. Namazın sonunda “Ettehiyyatü” duasını okuyacak kadar oturmaktır.

NAMAZDA OKUNAN BAZI DUALAR VE ANLAMLARI

- **Rükûda:** *Sûbhâne Rabbiye'l-Azîm:* Yüce Rabbim, sen her türlü noksanlıktan uzaksın.
- **Rükûdan doğrulurken:** *Semi Allahü limen hamideh:* Allah kendisine hamd edenleri iştir.
- **Rükûdan kalkınca ayakta:** *Rabbenâ leke'l-hamd:* Rabbimiz hamd senin içindir.
- **Secdede:** *Sûbhâne Rabbiye'l-a'lâ:* Yüce Rabbim, Sen her türlü noksanlıktan uzaksın.
- **Selam verirken:** *Esselâmü aleykum ve rahmetullah:* Allah'ın rahmeti ve esenliği sizinle olsun.

2.2.2. Oruç

İslam'ın beş temel esasından biri de Ramazan orucunu tutmaktır. Oruç kelimesi, Arapçada kendini bir şeyden uzak tutmak ve engellemek anlamlarına gelen “savm” ve “sıyam” kelimelerinin karşılığıdır. Kur'an-ı Kerim'de orucun farz kılındığı ayetlerde “sıyam” şeklinde geçmektedir.

Ramazan orucunu tutmak ergenlik çağına gelmiş, akıllı ve sağlıklı erkek ve kadın her Müslüman'a farzdır. Orucun farz olduğunu bildiren ayet şöyledir:

“Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç farz kılınmıştır; bu sayede kendinizi koruyacaksınız.” (Bakara, 2/183).

Oruç, imsak vaktinden (tan yerinin ağarmaya başladığı andan) iftar vaktine kadar (güneş batıncaya kadar) ibadet maksadıyla yemekten, içmekten ve cinsel ilişkiden uzak durmak demektir.

Oruç, bedenlen yapılan ve büyük sabır gerektiren bir ibadettir. İnsanın kendisini kontrol edebilmesi konusunda ona yardımcı olur. Yeme, içme ve cinsel isteklerini kontrol edebilme kabiliyeti kazandırarak insanın kişilik gelişimine katkı sağlar.

Oruç, insana sabrı öğreten önemli bir ibadettir. Oruç tutan kişinin yaza, kışa, sıcağa ve soğuğa aldırmadan, yalnız Allah rızasını kazanmak için nefsine güzel gelen şeylerden uzak durarak sabretmesi gerekir. Oruç tutan kişi, zorluklara, sıkıntılara karşı dayanıklılık kazanan, yılmayan, sebat gösteren ve azimle son ana kadar üzerine düşen görevi yerine getiren kişidir.

Oruç ibadetinin insana olan faydalarından biri de paylaşma duygusunu öğretmesidir. Oruç ibadeti, açlığın ve yoksulluğun nasıl bir durum olduğunu insana yaşatarak öğretir. Zengin insanların fakir ve yoksul olan insanların durumunu daha net bir şekilde görmelerine, böylece onlara karşı daha fazla cömert olmaları gerektiği duygusunu kazanmalarına yardımcı olur.

Oruç ibadeti, kardeşlik duygusunun gelişmesine önemli katkı sağlar. Ramazan ayında kurulan sofralar, insanlar arasında kardeşlik ve paylaşma duygusunun gelişmesinde önemli bir rol oynar. Sevgili Peygamberimiz de *“Kim bir oruçluya iftar yemeği yedirse kendisine onun sevabı kadar sevap verilir. Şu da var ki, oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez.”* (Tirmizi, Savm, 81) buyurmuştur.

Oruç ibadeti insanları çeşitli kötülüklerden korur ve onların arınmasına yardımcı olur. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde: *“Oruç bir kalkandır. Herhangi biriniz oruç tuttuğu zaman, artık o kimse kötü söz söylemesin, bağırmasın, kötü iş ve düşmanlık yapmasın. Eğer bir kimse ona söver veya onunla dövüşmeye kalkarsa o kişiye “Ben*

oruçluyum.” desin...” (Buhârî, Savm, 9) demek suretiyle, orucun insanı maddi ve manevi birçok kötülükten ve fenalıktan koruduğunu belirtmiştir.

Oruç ibadetinin insana olan katkılarından bir diğeri de sağlık yönündendir. Yılın çoğunu yemek yemekle ve içmekle geçiren bir kişi, yılın bir ayında oruç tutarak vücudunu ve organlarını dinlendirmiş olur. Böylece vücudu daha sağlam ve zinde olur.

Oruç, Allah’a olan bağlılığın bir göstergesi olarak sabırla yapılan ve riyanın en az karıştığı bir ibadet olduğu için sevabı en fazla olan ibadetlerden sayılmıştır. Peygamberimizden rivayet edilen bir hadiste, orucun bu yönüne ilişkin olarak Yüce Allah: *“Oruç benim içindir; onun karşılığını ben vereceğim.”* buyurmak suretiyle, orucun Allah katında ne denli önemli bir ibadet olduğu vurgulanmıştır.

Oruç Ne Zaman Tutulur?

Oruç, Kur’an-ı Kerim’in indiği Ramazan ayında tutulur. Ramazan, Kur’an-ı Kerim’in indiği ay olması, bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi’ni barındırması ve içinde oruç tutulması sebebiyle Müslümanlar katında çok önemli ve değerli bir aydır.

Kur’an-ı Kerim’de Bakara sûresi 2/185. ayette *“Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’an’ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden Ramazan ayına yetişenler, o ayda oruç tutsun...”* denilmek suretiyle, farz olan orucun Ramazan ayında tutulacağı bildirilmiştir.

Oruç ibadeti, ramazan ayında imsak ile iftar vakti arasında tutulur.

İmsak vakti: Orucun başlama vaktidir. Oruç tutmanın başladığı, tan yerinin ağarmaya başladığı vakittir.

Sahur vakti: İmsak vaktinden önceki vakit dilimine de sahur vakti denir. Ramazan’da oruç tutanlar, tan yeri ağarmadan önce kalkarak yemeklerini yerler. Oruç zamanında yemek için kalkılan bu vakte sahur vakti, yenilen yemeğe de sahur yemeği denir.

İftar vakti: Orucu açma vaktidir. İmsak vaktinden itibaren yemekten, içmekten ve cinsel ilişkiden uzak duran Müslümanlar, iftar

vakti geldiği andan itibaren oruçlarını açarlar. Orucun açıldığı vakte iftar vakti, yenilen yemeğe de iftar yemeği denir.

Orucun Ramazan Ayında Tutulmasının Hikmeti

- Oruç ibadeti güneş takvimine göre değil, ay takvimine göre tutulur. Oruç ibadetini güneş takvimine göre tutacak olsaydık bazı bölgelerdeki Müslümanlar ömür boyu ya kış mevsiminde ya da yaz mevsiminde oruç tutmak zorunda kalırlardı. Kuzey yarım kürede yazın oruç tutulurken, güney yarım kürede kışın oruç tutulmuş olurdu. Böyle olunca da Kuzey yarım kürede olanlar sürekli çok uzun günlerde, güney yarım küredeki de sürekli çok kısa günlerde oruç tutmaları gerekirdi.
- Oruç ibadeti ay takvimine göre Ramazan ayında tutulduğu için dünyanın her bölgesinde bulunan insanlar, yılın her mevsiminde eşit bir şekilde oruç tutmuş olurlar.

Oruç Tutmaktan Muaf Olan Kimseler ve Sorumlulukları

İslam dini kolaylık dinidir. İnsanları, güçlerini aşan fiillerden sorumlu tutmadığı gibi, sağlık sorunları olan kişiler için de birtakım kolaylaştırıcı hükümler getirmiştir. Hamile ve bebekli kadınlar, sağlık durumu iyi olmayan hasta ve yaşlılar ve oruç tutulan günlerde yolculuğa çıkan kimselere oruç tutmama ruhsatı verilmiştir. Bu kişiler, oruç tutabilecek duruma geldikleri zaman, tutamadıkları gün sayısınca oruçlarını tutarlar. Bu oruca kaza orucu denir.

“Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar”... (Bakara, 2/184).

Sağlık sorunları süreklilik gösteren hastalar ile yaşlılık sebebiyle oruç tutmakta zorlanan kimseler ise oruç tutmak yerine fidye verirler:

“Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (mesela fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.” (Bakara, 2/184).

- Fidyeye: Oruç tutamayan kimselerin vermekle yükümlü olduğu mali bir sorumluluktur. Fidyeye miktarı da, bir yoksulun bir günlük yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda paradır. Ancak maddi imkanları sınırlı olan kişilerin fidye vermesi zorunlu değildir. Fidyeye, Ramazan ayında verilebileceği gibi, Ramazan'dan sonra da verilebilir.

2.2.3. Zekât

Zekât, İslam'ın beş temel esasından biridir ve mal ile yapılan bir ibadettir. Zekât kelimesi, sözlükte bereket, artış, temizlik, iyi hal ve övgü anlamlarına gelir. Kur'an-ı Kerim'de ise zengin olan Müslümanların senede bir kez mallarının kırkta birini fakir ve yoksul kimselere vermesi anlamında kullanılır.

Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette zekâtın verilmesi emredilir:

“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.” (Bakara, 2/110).

“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Peygambere itaat edin ki size merhamet edilsin.” (Nur, 24/56).

İslam dini sosyal yaşama, sosyal yaşamda da birlik ve beraberliğe büyük önem verir. Toplumda hiçbir ayrımcılığı kabul etmez. İnsanları renklerine, ırklarına, dillerine, kültürlerine, zengin ve fakir oluşlarına göre sınıflara ayırmaz. İslam'ın insanlardan istediği şey, kardeş olmalarıdır. Kardeş olmanın temellerinden biri de paylaşmaktır. Bu sebeple İslam dini, kardeşlerin birbirlerini gözetmelerini, dayanışma içinde olmalarını, aralarındaki sıkıntıları el ele vererek çözmelerini, iyi ve güzel olan her şeyde yardımlaşmalarını ister. Bu yönüyle zekât ibadetinin, insanlar arasındaki yardımlaşma duygusunu geliştiren ve toplum hayatında ekonomik dayanışmayı amaçlayan bir boyutunun olduğunu söyleyebiliriz.

HATIRLAYALIM!

- Kur'an-ı Kerim'de zekât daima namazla birlikte kullanılır. Bu durum, namazla zekât arasında bir bağ olduğunun göstergesidir. Namaz bedenen, zekât ise malî olarak yapılan bir ibadettir. Namaz insanın bireysel olarak manevi gelişimine katkı sağlarken zekât ise sosyal açıdan insanın manevi gelişimine katkı sağlar.

Zekât, insan kazancının arınması ve temizlenmesidir. Kazancımızda fakir ve yoksul insanların da hakları vardır (Meâric, 70/24-25; Zariyât, 51/19). Bizler çeşitli sebeplerden dolayı başkalarından daha zengin ve varlıklı olabiliriz. Kendimizi başkalarının yerine koymalı, ihtiyaç sahiplerinin ellerinden tutmalıyız. İşte zekât, bu duyguyu yaşamamızı ve kazancımızın manevi açıdan temizlenmesini sağlar. Tevbe sûresi 9/103. ayette: *“Onların mallarından sadaka (zekât) al. Bununla kendilerini günahattan temizlemiş ve arındırmış olursun.”* buyrulmak suretiyle zekâtın insan ruhunu günahlardan temizleyeceği ve arındıracağı bildirilmiştir.

Zekâtın bir anlamı da berekettir. Yüce Allah, mallarından ve kazançlarından diğer insanlara zekât vererek yardım edenlerin mallarının ve kazançlarının azalmayacağını, aksine yaptıkları bu iyilikten dolayı daha da çok artacağını müjdelemektedir. Kur'an-ı Kerim, zekât verenlere daha fazla nimetle karşılık verileceğini şöyle açıklar:

“Allah yolunda mallarını harcayanların örneği, yedi başak bitiren bir dane gibidir ki, her başakta yüz dane vardır. Allah dilediğine kat kat fazlasını verir. Allah'ın lütfu geniştir, O her şeyi bilir.” (Bakara, 2/261).

“Allah'ın rızasını kazanmak ve ruhlarındaki cömertliği kuvvetlendirmek için mallarını hayra sarf edenlerin durumu, bir tepede kurulmuş güzel bir bahçeye benzer ki, üzerine bol yağmur yağmış da iki kat ürün vermiştir. Bol yağmur yağmasa bile bir çisenti düşer (de yine ürün verir). Allah, yaptıklarınızı görmektedir.” (Bakara, 2/265).

Zekât, insanı cimrilikten ve bencillikten kurtarır. İnsana, aşırı mal hırsına kapılmamasını ve elindekilerini başkalarıyla paylaşmasını öğretir. Böylece zekât veren kişi, dinimizin çokça önemsedığı güzel ahlaka sahip olur.

Kur'an'a Göre Gerçek İyilik Nedir?

- “Gerçek iyilik; Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgisine rağmen onu yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, ihtiyacından dolayı isteyene ve özgürlüklerine kavuşmaları için kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı anlarda direnip sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah’a derinden saygı duyan ve sorumluluklarının bilincinde hareket edenlerin ta kendileridirler.” (Bakara, 2/177).

Kur'an-ı Kerim’de müminlerin özellikleri sıralanırken iman etmek, salih amel işlemek, namaz kılmak ve zekât vermek ön plana alınır. Bakara sûresi 2/277. ayette bu duruma şöyle dikkat çekilir: “Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekâtı verenlerin mükafatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.”

Yüce Allah, müminlerin dostlarını sıralarken zekâtı verenleri de dâhil eder. Mâide sûresi 5/55. ayette müminlerin dostları şöyle ifade edilir: “Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resûlüdür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir.”

Kur'an-ı Kerim Allah’a ortak koşanların özelliklerinden birinin zekât vermemek olduğunu belirterek zekât vermemenin ne denli kötü bir iş olduğunun üzerinde durur: “Yazıklar olsun o müşriklere ki, onlar zekât vermezler ve ahireti de inkâr ederler.” (Fussilet, 41/6-7). Bu ayette müşriklerin, hem Allah’ı görmezlikten gelerek inkâr ettikleri hem de toplumda yardıma muhtaç olan insanları görmezden gelerek fakir ve yoksul insanlara bencil davrandıkları ifade edilmiş hem de zekât ve ahirete imanının mümin olmanın iki temel özelliği olduğu vurgulanmıştır.

Zekât Kimlere Verilir?

Zekâtın temel amacı, toplumda paylaşma ve dayanışma ruhunu hakim kılmaktır. Kur'an-ı Kerim toplumsal dayanışmayı sağlamak amacıyla zekâtın kimlere verilmesi gerektiğini şöyle açıklar:

“Zekâtlar, Allah’tan bir farz olarak ancak fakirlere, yoksul ve düşkünlere, zekât toplayan memurlara, gönülleri İslâm’a ısındırılacak olanlara, özgürlüklerini elde etmeye çalışan kölelere, borçlulara, Allah yolunda olana ve yolda kalana mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir.” (Tevbe, 9/60).

Zekâtın Verilme Adabı Nasıl Olmalıdır?

Zekât, fakir ve yoksul insanların hakkıdır ve yalnız Allah rızası için verilir. Yüce Allah, zekât verirken zekât verdiğimiz insanları üzmememizi, onların onurlarını kıracak herhangi bir davranışta bulunmamamızı ister. Zekâtı insanların başına kakmayı ve zekâtın gösteriş için verilmesini ise yasaklar. Bu şekilde davranarak zekât verenlerin, zekâtlarının boşa çıkacağını belirtir:

“Güzel bir söz ve bağışlama, eziyete dönüşen bir sadakadan daha iyidir; Allah zengindir, halimdir. Ey İnananlar! Zekât dâhil her türlü sadakanızı başa kakmak ve eziyete dönüştürmek suretiyle boşa çıkarmayınız. Bu, inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kişinin tutumudur.” (Bakara, 2/263-264).

Zekâtlarını insanların başına karmaksızın ve onların gönülleri ni kırmaksızın verenlerin ise Allah katında özel yerleri vardır. Yüce Allah, böyle kimseler için ne bir korkunun ne de bir üzüntünün olacağını müjdelemiştir.

“Mallarını Allah yolunda harcıyıp da arkasından başa karmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimseler var ya, onların Allah katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzüntü de çekmeyeceklerdir.” (Bakara, 2/262).

Zekâtlarımızı başkalarına da örnek ve teşvik olsun diye açıktan fakir ve yoksullara verebiliriz. Ancak Yüce Allah, gizli bir şekilde vermenin daha hayırlı, daha güzel bir davranış olduğunu belirtir. Ayrıca zekâtlarını gizli olarak verenlere mükâfat olarak Yüce Allah, onların günahlarını örteceğini, yani onları affedeceğini müjdelemiştir:

“Eğer sadakaları (zekât ve benzeri hayırları) açıktan verirsiniz ne güzel! Eğer onu fakirlere gizlice verirsiniz işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah da bu sebeple sizin günahlarınızı örter. Allah, yapmakta olduklarınızı bilir.” (Bakara, 2/271).

Nelerden Zekât Verilir?

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de zekât olarak, iyi ve güzel olan, bizim beğendiğimiz ve hoşumuza giden şeylerden zekât vermemizi; beğenmediğimiz, hoşumuza gitmeyen kötü şeylerden ise zekât vermememizi istemektedir.

“Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve sizin için yerden çıkardığımız şeylerin iyisinden harcayın, kendinizin göz yummadıkça alıcısı olmadığınız kötü şeyleri vermeye kalkışmayın. Biliniz ki, Allah zengindir ve övülmeyle layık olandır.” (Bakara, 2/267).

“Sevdiğiniz şeylerden Allah için harcamadıkça iyiliğe ulaşamazsınız. Ne harcarsanız Allah onu bilir.” (Âl-i İmrân, 3/92).

Zekâtı Kim	Nelerden	Ne Kadar	Kimlere	Ne zaman verir
Zengin olan her Müslüman	Altın, gümüş, nakit para ve menkul değerlerden	1/40 - %2.5	Fakirlere yoksul ve düşkünlere, zekât memurlarına, kölelere (özgürlüğünü yitirmiş olanlara), borçlulara, Allah yolunda çalışanlara, kalbi İslam'a ısındırılmak istenen kimselere, yolda kalmış yolculara	Mal veya kazancın üzerinden bir sene (kameri yıl) geçtikten ve nisap miktan mala sahip olduktan hemen sonra derhâl verilir.
	Ticaret mallarından	1/40 - %2.5		
	Koyun ve keçi gibi küçükbaş hayvanlardan	1/40		
	Sığır, inek gibi büyükbaş hayvanlardan	1/30		
	Deveden	1/5		
	Toprak ürünlerinden	1/10		
	Deniz ürünlerinden	1/5		
	Define, hazine ve madenlerden	1/5		
	Hisse senetleri	%2.5		

Toplumsal Dayanışma İbadeti Olarak Sadaka

Doğru söz söylemek ve sözünü tutmak anlamına gelen “sıdk” kelimesinden türemiş olan sadaka kelimesi, Kur'an ve sünnette genellikle zekât anlamında kullanılmakla birlikte, zamanla sonraki devirlerde gönüllü malî ödemeler için kullanılmaya başlanmıştır.

Not Edelim!

Allah'ın rızasını kazanmak için insanların yararına yapılan her türlü iyilik “sadaka” olarak kabul edilir.

Sadaka, İslam dininin toplumun birliği, beraberliği ve dayanışması için ortaya koyduğu yardımlaşma ve paylaşma davranışlarından biridir. Yüce Allah birçok ayette, kendi rızasını kazanmak için kazançlarından insanlara pay ayıranları, fakir ve yoksul insanlar için harcama yapanları (infak edenleri) övmektedir. Yardıma muhtaç insanlara yapılan bu iyilik ve harcamaları kendisine borç olarak yazdığını belirterek insanlara yardım eden kimselere bu borcu kat kat ödeyeceğini vaat etmektedir:

“Şüphesiz ki sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve Allah'a güzel bir borç verenler var ya, (verdikleri) onlara kat kat ödenir. Ayrıca onlara çok değerli bir mükâfat da vardır.” (Hadid, 57/18).

“Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler.” (Bakara, 2/274).

İnsanlara Allah rızası için yardım edenlerin iç dünyaları tertemiz olur. Sadaka vermek, insanlardaki maddi ve manevi kirleri def eder. Leyl sûresi 92/17. ayette bu durum şöyle ifade edilir: “Temizlenmek üzere malını hayra veren iyiler, ateşten uzak tutulur”. Söz konusu ayetin sonunda belirtildiği üzere bu kişiler, ahirette azap, keder ve üzüntüden uzak tutulacakları gibi, Hadid sûresi 57/18. ayetin sonunda ifade edildiği gibi “onlara çok değerli bir mükâfat” verilecektir.

Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmak ve insanların huzur ve esenliği için harcanan sadakalar çeşitli yollarla yapılabilir. Buna göre sadakalar, kişilere doğrudan nakit para verilerek yapılabileceği gibi, toplumun tüm kesimlerine hizmet edecek şekilde okul, yurt ve hastane gibi hayır kurumları

Bilgi Kutusu

Halk arasında fitre olarak da adlandırılan fitr sadakası, sadaka çeşitlerinden biridir. Ancak fitr sadakası, Ramazan ayında verilen bir sadaka türüdür. Fitr sadakasını vermekle zenginler yükümlü olsa da, imkânları ölçüsünde herkes verebilir.

yaptırmak suretiyle de yapılabilir. Ayrıca bu şekilde yapılan sadakalara “sadaka-i cariyeye”, yani “kesintisiz sadaka” denir. Böyle hizmetler yapanların sevapları, öldükten sonra dahi devam eder. Bu sebeple sadaka-i cariyeye “tükenmez servet” de diyebiliriz. Sevgili Peygamberimiz bu konu hakkında şöyle demiştir: “İnsanlar öldükleri zaman amel defterleri kapanır. Ancak, sadaka-i cariyeye yapanların, topluma yararlı ilim (eser, icat, formül vb.) bırakanların ve kendilerine hayır dua eden bir çocuk yetiştirenlerin amel defterleri kapanmaz.” (Müslim, Vasiyyet, 14).

Bilgi Kutusu

Toplumun tüm kesimlerine hizmet edecek şekilde okul, yurt, hastane gibi hayır kurumları yaptırmak suretiyle yapılan hayra “sadaka-i cariyeye” denir. Sadaka-i cariyeye, sevabı ölünce dahi yazılmaya devam eden sadakadır. Bu yüzden sadaka-i cariyeye “tükenmez servet” denir.

Bilgi Kutusu

Allah rızası için yapılan ve İslam’a ve Müslümanlara yarar sağlayan her türlü maddi harcamaya infak denir.

Sadaka vermek sadece maddi bir şey yapmakla olmaz. Öyle olsaydı sadakayı yalnız maddi imkanı yerinde olanlar yapabilirdi. Sadaka, Allah için insanlara yapılan her türlü iyiliği içine alır. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde “Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyunuz. O kadarını da bulamayanlar, güzel bir sözle olsun kendilerini korusunlar.” (Buhârî, Zekât, 10; Müslim, Zekât, 66-70) ve “Güzel söz söylemek sadakadır.” (Buhârî, Edeb, 34; Cihâd, 128; Müslim, Zekât, 56) buyurarak insanlık için yapılan her türlü hayrın, iyiliğin ve güzel şeyin sadaka olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Yüce Allah, Zilzâl sûresi 99/7. ayette: “Kim zerre miktan hayır yapmışsa onun karşılığını görür.” buyurarak maddi veya manevi ayırım yapmaksızın her türlü hayrın, yani iyiliğin karşılığının alınacağını müjdelemiştir.

2.2.4. Hac

Kâbe, Müslümanlar için kutsal bir mekandır. Âl-i İmrân sûresi 3/97. ayette bu durum şöyle ifade edilir: “İnsanlar için kurulan ilk ev, Mekke’de bulunan mübarek ve âlemler için hidayet kaynağı olan Kâbe’dir”.

Sözlükte “kasıt, yöneliş, yürüyüş ve saygı gösterilen yere gitmek” anlamlarına gelen hac kelimesi, dini anlamda ise “Mekke şehrindeki Kâbe’yi ve onun yakınlarındaki kutsal sayılan özel yerleri belirli günlerde ihramlı olarak ziyaret etmek” demektir.

Hac ibadeti, İslam’ın beş esasından biridir. Kur’an-ı Kerim’de hac ibadeti hakkında şöyle buyrulmaktadır:

“Onda apaçık deliller ve İbrahim’in makamı vardır. Kim oraya girerse emniyette olur. Yoluna gücü yetenlerin o evi haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerindeki hakkıdır. Kim inkar ederse şüphesiz Allah, alemlere muhtaç değildir.” (Âl-i İmrân, 3/97).

“Allah Kâbe’yi, Beytül-Haram’ı, haram ayı, boyunları bağlı ve bağısız kurbanlıkları insanların maddi ve manevi hayatları için destek kıldı. Bu, Allah’ın göklerde ve yerdeki her şeyden haberdar olduğunu ve Allah’ın her şeyi bildiğini anlamanız içindir.” (Maide, 5/97).

Yukarıdaki ayetler, gücü yeten her Müslüman’ın Kâbe’yi hac etmek için ziyaret etmesini farz kılmaktadır. Gücü yetmekten kasıt yalnız maddi açıdan varlıklı olmayı değil, aynı zamanda sağlık, yol güvenliği gibi bazı özel durumları da kapsamaktadır. Bu şartları taşıyan her Müslüman’ın ömründe bir kez hac ibadetini yerine getirmesi dinimizin bir emridir.

Hac ibadeti diğer ibadetlerden farklı olarak içinde birtakım zorlukları barındırır. Bu zorluklar, Allah için yola çıkan Müslümanların ne denli iradeli, azimli ve sabırlı olduklarını gösterir. Müslümanlar hac ibadeti esnasında karşılaşılabilecekleri zorluk ve sıkıntılara sabır gösterirler ve Yüce Allah’ın “evim dediği Kâbe’yi” ve diğer kutsal yerleri ziyaret ederler. Böylece Müslümanlar sabırla zorluklara göğüs germeyi, direnç kazanmayı ve disiplinli yaşamayı öğrenirler.

Hac ibadeti, zorluklara göğüs germeyi, direnç kazanmayı ve sabrı öğretir.

Hac ibadetinin bir diğer önemli özelliği de kardeşliğe ve eşitliğe yaptığı vurgudur. Dünyanın her yerinden rengi, dili, kültürü, işi, makamı, unvanı ve varlığı ne olursa olsun her yerden insan, tertemiz bembeyaz ihramları ile bir araya gelerek, gezegenlerin güneşin etrafında dönmesi gibi, Kâbe’nin etrafında kol kola girerek dönerler, tavaf ederler. Farklı kültürlerden, bölgelerden gelen insanlar bir araya gelerek tanışır, sevinç ve üzüntülerini birbirleriyle paylaşırlar. Böylece tüm Müslümanlar arasında kardeşlik bağları sağlamlaşmış olur.

NOT EDELİM

Kur’an-ı Kerim’de Kâbe “el-Beytül-Haram” (Maide, 5/2), onu çevreleyen mescid “el-Mescidül-Haram.” (İsra, 17/1), bu mescidin içinde bulunduğu Mekke şehri de “Harem” (Kasas, 28/57; Ankebut, 29/67) yani “saygıya layık” sözüyle nitelendirilir.

Haccın Farzları

Haccın ihram, Arafat vakfesi ve ziyaret tavafı olmak üzere üç farzı vardır.

1. İhram: Hac dışında yapılması mübah olan şeylerin, hac ibadeti esnasında kişinin kendisine haram kılması demektir. Normal zamanlarda helâl olan bazı şeyler, ihramlıyken haram hâle gelmektedir. Bunlar:

- Saç ve sakal tıraşı olmak, bıyıkları kesmek, vücudun herhangi bir yerindeki kılları traş etmek veya yolmak ve tırnak kesmek,
- İhram elbisesi dışında bir kıyafet giymek,
- Cinsel ilişki ve cinsel ilişkiye götürecek davranışlarda bulunmak,
- Avlanmaktır.

2. Arafat vakfesi: Mekke'nin Harem sınırları dışında bulunan yerde belirli bir süre kalmak ve beklemek demektir. Müslümanlar, Arafat vakfesini Allah'ı anarak ve dua ederek geçirirler. Zilhicce ayının 9. günü, yani Kurban Bayramı'ndan bir gün önce, Arafat'ta bulunmayanlar, o yıl hac ibadetini yapmış sayılmazlar.

3. Ziyaret tavafı: Kâbe'nin etrafında Hacerü'l-Esved'in bulunduğu köşeden veya hizasından başlayıp Kâbe'nin etrafında yedi defa dönmektir. Kâbe'nin etrafında bir defa dönmeye "şavt" denir. Yedi şavt ise bir tavafı oluşturur.

Hac'da Yapılması Gereken Diğer Sorumluluklar

Hacda ihram, Arafat'ta vakfe ve tavaf dışında bazı yapılması gereken şeyler bulunmaktadır. Bunlar:

1. Sa'y: Kâbe'nin hemen karşısında yer alan Safa ve Merve tepeleri arasında yedi defa gidip gelmedir. Safa'dan Merve'ye dört, Merve'den Safa'ya üç kez gidilir.

2. Müzdelife vakfesi: Arafat'ta vakfe tamamlandıktan sonra, Arafat ile Mina arasında kalan yerde hacıların, Arife Günü'nü bayram gününe bağlayan geceyi burada geçirmeleri sünnet, burada vakfe yapmaları ise vaciptir.

3. **Şeytan taşlama:** Hac yapanların, Kurban Bayramı günlerinde Küçük Cemre, Orta Cemre ve Akabe Cemresi adı verilen yerlere ufak taşlar atması demektir.

4. **Saçları tıraş etmek veya kısaltmak:** Kurban Bayramı'nın ilk üç günü içinde saçların tıraş edilmesi veya kısaltılması gerekmektedir. Ancak daha sonraki günlerde de bu işler yapılabilir.

5. **Veda tavafı:** Mekkeli olmayan ve uzak bölgelerden gelen Müslümanların, Mekke'den ayrılmadan önce yapmaları gereken tavaftır.

7 Adımda Hac İbadeti

1. Adım Kurban Bayramı'ndan bir gün önce Arafat'ta vakfeye durulur.	2. Adım Aynı gün Müzdelife'ye geçilir ve bayram sabahına kadar burada beklenir.
3. Adım Kurban Bayramı'nın birinci günü Mina'da şeytan taşlanır, kurbanlar kesilir, tıraş olunur ve ihramdan çıkılır.	4. Adım Kurban Bayramı'nın birinci gününden itibaren Kâbe'ye dönülerek ziyaret tavafı gerçekleştirilir. Kâbe'nin etrafında yedi kez dönülerek tavaf yapılır.
5. Adım Tavaf tamamlandıktan sonra Safa ve Merve tepeleri arasında yedi kez gidip gelinerek sa'y yapılır.	6. Adım Ziyaret tavafı tamamlandıktan sonra Mina'da iki gün daha şeytan taşlanır.
7. Adım Mekke'den ayrılmadan önce veda tavafı yapılarak Kâbe son kez selamlanır.	

Umre

Kâbe'yi ziyaretle ilgili ibadetlerden biri de umredir. Umre, hac ibadetinden farklı olarak yılın herhangi bir zaman diliminde ihramlı olarak Kâbe'yi tavaf etmek ve Sefa ve Merve arasında sa'y yapmaktır.

Kur'an-ı Kerim'de Bakara sûresi 2/158. ayette: *"Şüphesiz ki, Sefa ve Merve, Allah'ın alametlerindendir. Kim hac için Kâbe'yi ziyaret eder veya umre yaparsa bunları tavaf etmesinde bir sakınca yoktur..."* ve Bakara sûresinin 196. ayetinde *"Haccı da, umreyi de Allah için tamamlayın."* buyrulmak suretiyle hac ibadeti yanında umreden de bahsedilmektedir. Müslümanların, hac ibadeti yanında umre ibadetini de ömürlerinde bir kez yapmaları sünnettir.

NOT EDELİM

- Kâbe'ye yapılan ziyaret, belirli zamanda ve Arafat vakfesiyle birlikte olursa "hac"; belirli bir zamana bağlı olmaksızın ve vakfesiz yapılırsa "umre" adını alır.

Umrenin Hacdan farkları şunlardır:

1. Umre, Hac ibadetinin zamanı dışında herhangi bir zamanda yapılabilir,
2. Hac yılda yalnız bir kere yapılırken umre birden fazla yapılabilir,
3. Hac farz, umre ise sünnettir,
4. Umrede hacda olduğu gibi Arafat'ta vakfe, şeytan taşlama ve kurban kesme yoktur,
5. Umrede yalnız ihrama girme, Kâbe'yi tavaf ve say yapma vardır.

BULMACA

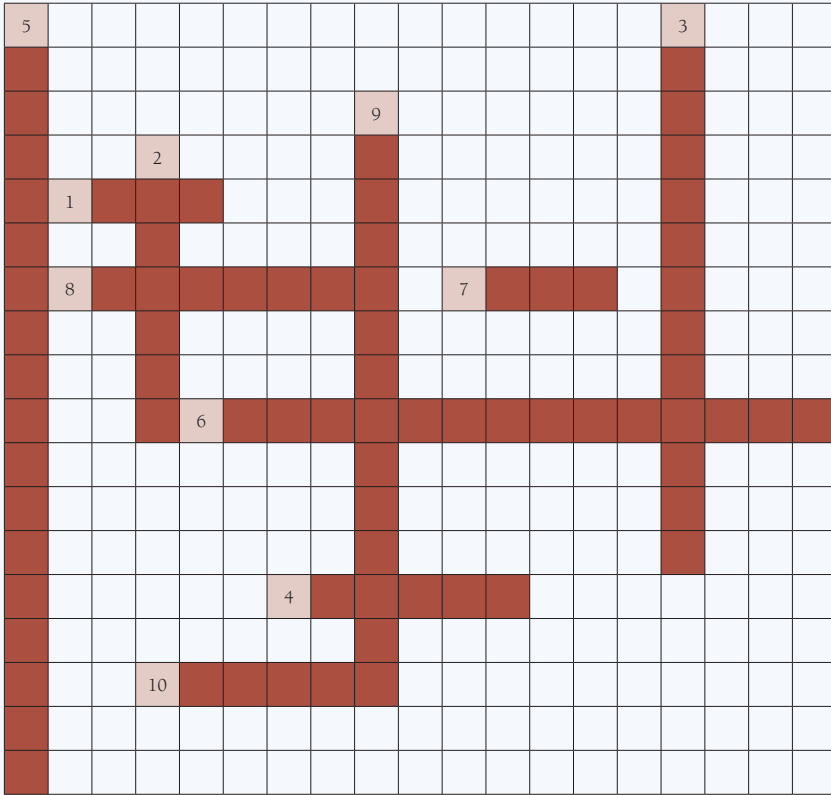
Aşağıdaki kelimeleri bulmacada bulup üzerini çizelim.

- NAMAZ, ORUÇ, ZEKAT, HAC, UMRE, RAMAZAN, SADAKA, İNFAK, TAVAF, MEKKE, MİNA, TAKVA, ZİKİR

S	F	G	H	J	J	K	E	T	B	B	N	F	G	H	J	Ö	Ç	A
R	T	Y	U	I	İ	T	İ	K	A	D	B	S	K	D	A	K	A	T
S	F	G	H	J	J	K	E	T	B	B	N	F	G	H	J	Ö	Ç	A
R	T	Y	U	I	R	A	M	A	Z	A	N	S	K	D	A	K	A	T
B	N	N	B	G	H	Ş	Ü	K	Ü	R	A	H	T	K	L	T	Y	A
Z	E	A	İ	T	O	H	G	F	B	K	S	İ	H	L	S	Y	R	V
İ	S	M	S	D	R	G	H	J	N	Ö	D	N	R	U	K	H	H	A
K	K	A	M	L	U	H	G	F	N	N	F	F	E	Y	L	M	E	F
İ	F	Z	İ	N	Ç	A	L	L	A	H	G	A	Y	T	I	E	K	K
R	F	L	L	F	H	C	J	K	L	L	H	K	D	R	U	K	R	S
Ü	E	U	L	Y	Y	J	K	L	Ş	Ş	J	T	G	E	Y	K	T	L
Ğ	R	J	A	J	U	A	S	A	D	A	K	A	H	S	H	E	U	Y
P	D	M	İ	N	A	S	J	T	Y	U	L	V	N	A	A	N	I	U
O	S	G	K	L	G	A	H	Y	U	A	Ş	B	V	S	M	B	O	I
I	F	F	L	J	L	U	G	U	I	K	Z	E	K	A	T	V	B	O
U	M	R	E	T	A	K	V	A	O	L	H	V	K	C	U	O	N	P
A	S	D	F	G	H	J	K	U	P	Ş	B	V	Y	T	J	J	M	Ğ
S	F	G	H	J	J	K	E	T	B	B	N	F	G	H	J	Ö	Ç	A
R	T	Y	U	I	İ	B	A	D	E	T	D	S	K	D	A	K	A	T

BULMACA

1. Safa ve Merve tepeleri arasında gidip gelinerek yapılan ibadetin adı?
2. Kurban Bayramı'ndan bir gün önce nereye gidilir?
3. Ramazan ayı boyunca Müslümanların vermeleri gereken sadakanın adı nedir?
4. Oruç tutamayanlar, bunun karşılığında ne öder?
5. Namaz kılmadan önce elbiselerimizin temiz olmasına ne denir?
6. Namaz kılariken yüzü Mescidi Haram'a çevirmeye ne ad verilir?
7. Günde kaç vakit namaz vardır?
8. Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla İslam'a ve Müslümanlara yarar sağlamak için yapılan her türlü maddi yardıma ne denir?
9. Ölünce bile sevabı devam eden sadaka hangisidir?
10. Kâbe nerededir?

HIZLI TEST

- Aşağıdaki cümlelerden doğru olanlarının yanına “D”, yanlış olanlarının yanına “Y” yazınız.

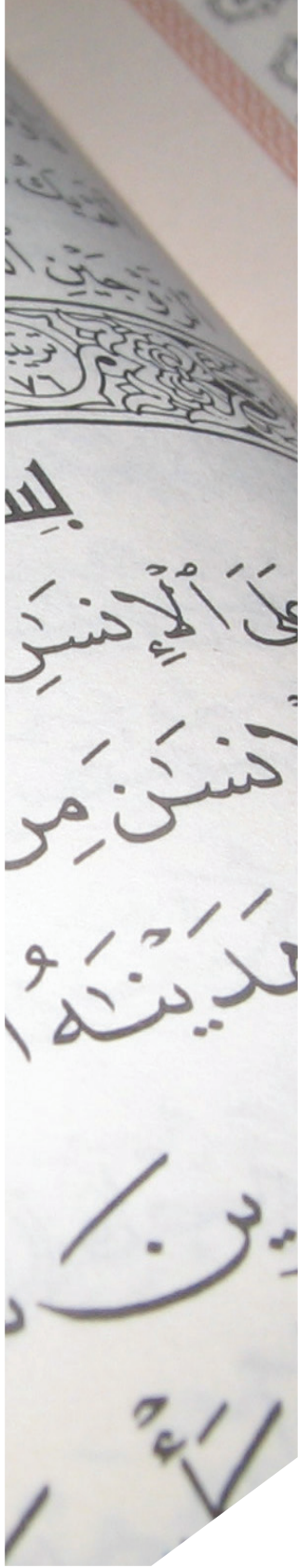
	Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan her türlü iyiliğe zekat denir.
	Namaza başlarken Allahu Ekber denir.
	Ağzı, burnu ve bütün vücudu yıkamak olarak ifade edilen abdeste teyemmüm denir.
	Abdestinin farzları: Yüzü, kolları, ayakları yıkamak ve başı mesh etmektir.
	Hac ibadeti, Kurban Bayramı günlerinde yapılır.
	Unutarak bir şey yiyip içmek orucu bozar .
	Kâbe'nin etrafında ibadet amacıyla dönmeye sa'y denir.
	Hac ve umre ibadeti her ay yapılabilir.
	Oruca başlama vaktine imsak denir.
	Namaz için örtünmeye setr-i avret denir.
	Orucu açma vaktine sahur denir.
	Rükûdayken “Rabbenâ lekel hamd” denir.
	Secdedeyken “Sübhâne Rabbiye'l-Âlâ denir.
	İkinci namazı yatsı namazından önce kılınır.
	Zekat hem beden hem de mal ve mülkle yapılan bir ibadettir.
	İmsak vaktinden önceki vakit dilimine sahur vakti denir.
	Suyun olmadığı durumlarda alınan abdeste gusûl abdesti denir.

KUR'AN'DA AHLAK

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI

4

1. Kur'an'ın Temel Hedefi: İyi Birey/ İyi Toplum
2. Kur'an'da Övülen ve Uyulması İstenen Ahlaki Tutum ve Davranışlar
3. Bireysel ve Toplumsal Ahlaki Sorumluluklar

İslam dini, üç temel esas üzerine kurulmuştur. Bunlar: İnanç, ibadet ve ahlaktır. Allah'a inanan ve kulluk vazifesini yapan her Müslüman'ın, yerine getirmesi gereken ahlaki sorumlulukları vardır. Ahlaki sorumluluklar, kişinin kendisine ve çevresine karşı görevlerini bildirir. Ahlaki sorumluluklarını bilen ve bunları hayatının bir parçası haline getiren kişi, sağlam bir karaktere sahip olur. Hem Yüce Allah'ın sevdiği ve değer verdiği bir kul hem de insanlar tarafından sevilen, güvenilen, değer verilen ve örnek alınan bir kişi olur.

İslam dini, insanlardan güzel ahlak sahibi olmalarını istemekte, bu amaçla ruh ve karakter eğitime önem vermektedir. Dolayısıyla İslam'da ahlak, yalnızca bilgi düzeyinde öğrenilen bir şey olmayıp insanın ruhunu, kalbini ve bedenini de içine alan toplu bir eğitim faaliyetidir. Bir başka ifadeyle, İslam ahlakı, olgun ve sağlam karaktere sahip insan yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Ahlaki sorumluluklar, kişinin kendisine ve çevresine karşı sorumluluğunu bildirir. Ahlaki sorumluluklarını bilen ve bunları hayatının bir parçası haline getiren bir kişi, sağlam bir karaktere sahip olur.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de inanç ve ibadetler hakkında bilgi verdiği gibi, olgun ve sağlam bir karaktere sahip olmamız için gerekli ahlaki değerlere de yer vermiş; insanı yücelten ve değerli kılan özellikleri

açıklamıştır. Gönderilen peygamberler de Kur'an'daki bu ilkeleri yaşayarak insanlara örnek olmuşlardır. Bunun yanı sıra insanı kötü ve çirkin yollara yönlendiren, onun değerini düşüren bazı davranışlar ve onların zararları konusunda da bizleri uyarmıştır.

Yüce Allah, insanı dünya hayatında yalnız bırakmamış ona doğruyu, iyiyi ve güzeli gösteren kutsal kitaplar ve peygamberler göndermiştir. Kitabımız Kur'an-ı Kerim ve peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) de insanlığa rehber olsunlar diye gönderilmiştir. Hz. Muhammed, Kur'an'daki hayat prensiplerini bizzat kendisi yaşamış ve bu yaşantısıyla da insanlara örnek olmuştur.

1. Kur'an'ın Temel Hedefi: İyi Birey/ İyi Toplum

Kur'an-ı Kerim, iyi ve güzel huylara sahip, yüksek ahlakî özellikleri hayatının parçası haline getiren, kendisiyle ve çevresindekilerle barışık bir insan yetiştirmeyi ve bu insanlarla kurulmuş bir toplumu hedefler.

İyi bir birey ve toplum, ancak güzel ahlakla meydana gelebilir.

Peygamber Efendimiz, Allah (c.c.) tarafından insana verilen en değerli hediyenin “güzel ahlak” (Müsned, 4/278) olduğunu belirterek güzel ahlak sahibi olmanın ne denli önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Ayrıca Peygamberimiz “Müslümanlar arasında iman bakımından en üstün kimse ahlakı en iyi olandır.” (Ebû Dâvûd, Sünne, 14) demek suretiyle iman ile ahlak arasında sarsılmaz bir bağ olduğuna işaret etmiş; ahlakı iyi olmanın, önemli bir değer olduğuna belirtmiştir.

“Kıyamet terazisinde, güzel ahlaktan daha ağır basan başka bir şey yoktur.” (Tirmizî, Birr, 61, 62).

İyi ahlak, İslam dininin emir ve tavsiye ettiği, insanı yücelten ve değerli kılan güzel şeylerdir. Kötü ahlak ise İslam dininin yapılmasını yasakladığı, insana yakışmayan ve kabul görmeyen huy ve davranışlardır. İnsan hem iyi ahlaka sahip olmak için hem de kötü ahlaktan uzak kalmak için çaba sarf etmelidir. Bunun en güzel yolu da, Kur'an-ı Kerim'in ve Peygamberimizin işaret ettiği yolda ilerlemektir.

İnsanın huzur ve mutluluğu, iyilikten geçer. İnsan, iyilik yaptıkça huzura ve esenliğe kavuşur. Yüce Allah “*Ey inananlar! Rükû edin, secdeye varın, Rabbinize kulluk edin, iyilik yapın ki saadete erişesiniz.*” (Hac, 22/77) buyurarak iyilik yapan insanın huzur ve esenlik içinde yaşayacağını müjdelemiştir.

İnsan, güzel ahlaka sahip olmak için kendisini kötü şeylerden temizlemeli ve arındırmalıdır. Müslüman’ın içi de dışı da pak olmalıdır. İçi dışına, dışı da içine güzellik katmalıdır. Bu ancak insanın güzel ahlak sahibi olması, nefsin ve ruhunu kötü şeylerden arındırmasıyla mümkün olur. Böyle olan insanlar huzur ve saadete ereceklerdir. Yüce Allah, bu hususta şöyle buyurmaktadır:

“*Kişiye ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük kabiliyeti verene and olsun ki, kendini artan huzura ermiştir. Kendisini fenalıklara gömen kimse de ziyana uğramıştır.*” (Şems, 91/7-10).

Kur’an-ı Kerim, insanların güzel ahlak sahibi olmalarını sağlamakla içinde insanların huzur içinde yaşayacakları güzel bir toplum inşa etmeyi istemektedir. İyi ahlakla bezenmiş insanlardan oluşacak bir toplum, huzur merkezi olur. İnsanlar böyle bir toplumda yaşamaktan mutlu olurlar.

Bu toplum, insanların birbirleriyle kardeş olduğu, kardeşlerin arası açıldığında aralarının düzeltildiği (Hucurât, 49/9-10), iyi ve güzel şeylerin paylaşıldığı, kötülüklerin el birliği ile uzaklaştırıldığı bir toplumdur. Onlar, dünyanın geçici zevklerine değil, Allah’ın emirlerine sarılırlar. Toplumda birlik ve beraberliği inşa ederler. Büyük günahlardan ve her türlü çirkin işten uzak dururlar. Onların işleri aralarında danışma ile olur. Allah’ın kendilerine verdiği nimetleri, kardeşleriyle bölüşürler. Onlar, her ne olursa olsun başkalarına haksızlık etmezler. Onlar, kendilerine bir kötülük yapıldığında affı ve bağışlamayı tercih ederler. Yeryüzünde haksız yere taşkınlık çıkarmazlar (Şûrâ, 42/37-43).

Kur’an-ı Kerim, müminlerin özelliklerinden bahsederken “*Onlar, iyiliği emreder, kötülükten alıkoşur.*” (Tevbe, 9/71) demek suretiyle, insanın iyi ve güzel bir toplum meydana getirmesi için çalışmasını, çaba sarf etmesini istemektedir. Ayrıca Âl-i İmrân sûresi 3/110. ayetle: “*Siz, insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, kötülükten alıkoyan, Allah’a inanan hayırlı bir ümmetsiniz.*” demek suretiyle, iyi

ve güzel bir toplumun insanları iyiliğe davet etmekle ve kötülükten alıkoymakla mümkün olacağı ifade edilmiştir.

1.1. Kur'an'ın İnsanlara Sunduğu Örnek Davranış Biçimleri

İslam ahlakının amacı, insanın kişiliğini olumlu yönde geliştirmektir. İyi ve güzel ahlak sahibi bir kul olarak gerçek ve olgun bir mümin olmasını sağlamaktır. Bu amaçla Kur'an-ı Kerim sık sık güzel ahlak sahibi olan kimselerin kimler olduğunu, neleri yapanların iyi ve güzel ahlak sahibi olacaklarını açıklamaya çalışır. Bu hususta insanlara örnekler sunar. Bu örnek modelleri ve güzel davranış biçimlerini hayatının parçası yapan kimseler, Allah'ın en sevgili kulları ve cennete girecek kişiler olacaklardır.

Kur'an-ı Kerim'in ortaya koyduğu en güzel örnek model, insanlara *"Allah'ın ayetlerini okuyan, onları anan, onlara Kitab'ı ve hikmeti öğreten"* (Cum'a, 62/2) peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir.

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed (s.a.s.)'i, insanlığa örnek ve model insan olarak sunmuştur. Yüce Allah, Kalem sûresi 68/4. ayette: *"Gerçekten sen yüce bir ahlak sahibisin."* demek suretiyle, sevgili Peygamberimizin ahlakını övmüş, Ahzâb sûresi 33/21. ayette de: *"Andolsun ki, Allah'ın Resûlü'nde sizin için, Allâh'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allâh'ı çokça zikredenler için güzel bir örnek vardır."* demek suretiyle de Peygamberimizin insanlık için örnek bir model olduğunu belirtmiştir. Buna göre, artık kim Peygamberimizi kendisini aydınlatmak için bir ışık olarak görür ve onun aydınlığında yürürse o kişi doğru yola erecektir. Bundan dolayı, Kur'an-ı Kerim, Peygamberimize iman etmeyi ve Onun gittiği yolda yürümeyi bizden istemektedir:

"(Ey Muhammed!) De ki: "Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümrânlığı kendisine ait olan Allah'ın hepinize gönderdiği peygamberiyim. O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O, diriltir ve öldürür. O halde Allah'a ve O'nun sözlerine inanan Resûlüne, o ümmî peygambere iman edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız." (Ârâf, 7/158).

Peygamber Efendimiz, yaşayan Kur'an'dır. O'nun yaşayan bir Kur'an olması, Kur'an'ı hayatının bir parçası yapması, ruhunu ve davranışlarını Kur'an ile şekillendirmesi sebebiyledir. Kendisinden Peygamberimizin ahlakını soran kimselere Hz. Aişe'nin: *"Siz hiç*

Kur'an okumuyor musunuz? Peygamberimizin ahlakı, Kur'an'dı." (Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 139) demesi de Peygamberimizin Kur'an-ı Kerim'i kendisine bir ışık, rehber ve kılavuz olarak alması sebebiyledir.

Peygamberimizin insanlar arasında hakim kılmaya çalıştığı temel hedeflerin başında ahlak gelmiş, kendisi de güzel ahlakın en güzel örneği olmuştur. Bir hadisinde: *"Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim."* (Muvatta, Hüsnü'l-Hulk, 8) diyerek aslında İslam'ın temel hedefinin insanların güzel ahlak sahibi olmalarını sağlamak olduğunu, kendisinin de Kur'an'la şekillenmiş hayatıyla bunu en güzel noktaya taşıyacağını belirtmiştir.

Kur'an-ı Kerim, Peygamberimizi örnek model olarak sunmasının yanında, güzel ahlak sahibi olan kişide ne gibi özelliklerin olduğunu da açıklayarak insana yol gösterir. Allah'ın sevdiği güzel ahlak sahibi insanların özelliklerini Kur'an-ı Kerim şöyle sıralamaktadır:

MÜ'MİNÜN SÜRESİ 23/1-11

- Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.
- Onlar ki, namazlarında derin saygı içindedirler.
- Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.
- Onlar ki, zekatı öderler.
- Onlar ki, ırzlarını korurlar.
- Ancak eşleri ve ellerinin altında bulunanlar bunun dışındadır. Onlarla ilişkilerinden dolayı kınanmazlar.
- Kim bunun ötesine geçmek isterse, işte onlar haddi aşanlardır.
- Yine onlar ki, emanetlerine ve verdikleri sözlere uyarlar.
- Onlar ki, namazlarını kılmaya devam ederler.
- İşte bunlar varis olanların ta kendileridir.
- Onlar Firdevs cennetlerine varis olurlar. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

1.2. Kur'an'a Göre İman-Amel Birlikteliği

Kur'an-ı Kerim'de amel kelimesi sıklıkla “salih amel” şeklinde kullanılmaktadır. Salih amel, her türlü iyi ve güzel davranışa denir. Bir başka ifadeyle, salih amel, bir Müslüman'ın sözünde, işinde ve her türlü davranışında iyi ve güzel olanı tercih etmesi ve yapmasıdır.

İman etmek, inanılan şeye uygun şekilde davranmayı gerektirir.

Salih amel, iyi ve güzel davranış demektir.

İnanılan esaslara uygun davranış göstermemek, ilkel davranmamak demektir. Sağlam karaktere sahip kişiler, inançlarına uygun hareket ederler. İnançlarının uygun görmediği her türlü iş ve davranıştan uzak dururlar. Bundan dolayı Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de iman ve salih amel birlikteliğine büyük önem vermekte ve bu iki kelimeyi sürekli birlikte kullanarak bizleri inançlarımıza uygun bir şekilde hareket etmeye yönlendirmektedir:

“De ki: ‘Ben de ancak sizin gibi bir insanım.’ (Ne var ki) bana, ‘Sizin ilahınız ancak tek ilahtır.’ diye vahyediliyor. Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa salih amelde bulunsun ve Rabbine ibadette kimseyi ortak koşmasın.” (Kehf, 18/110).

Allah katında salih amel çok değerli ve kıymetlidir. Bu sebeple Yüce Allah, kendisine inanan kullarından salih amelde bulunmalarını istemektedir:

“Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür. Baki (sonsuz) dek) kılacak salih ameller ise, Rabbinin katında, sevap olarak da ümit olarak da daha hayırlıdır.” (Kehf, 18/46).

Kur'an'da Övülen ve Uyulması Gereken Ahlaki Tutum ve Davranışlardan Bazısı Şöyledir:

- Temiz olmak,
- Adil olmak,
- Sabretmek,
- Tevekkül etmek,
- Doğru ve dürüst olmak,
- Cömertlik ve yardımseverlik,

- Emaneti korumak,
- İyilikte yardımlaşmak ve kötülüğe karşı koymak,
- Şükredici ve kanaatkâr olmak,
- Hoşgörü ve bağışlama (merhamet),
- Ana-babaya saygılı olmak,
- Alçakgönüllü olmak,
- İnsanları küçümsememek,
- Güzel söz sahibi olmak,
- İffetli olmak,
- Savurganlıktan kaçınmak (israf),
- İyi işlere aracı olmak,
- Kıskançlık ve dedikodudan uzak durmak,
- Yalan söylememek,
- Gıybet etmemek ve iftira atmamak.

İnsan, salih amellerde bulunarak Allah'ın hoşnutluğunu kazanmaya gayret ederse ahirette cennet hayatına kavuşmak için yatırım yapmış olur:

“Kim inkar ederse inkarı kendi aleyhinedir. Kim de salih amel işlerse ancak kendileri için (cennette yer) hazırlarlar. Bu hazırlığı Allah'ın; iman edip salih amel işleyenleri kendi lütfundan mükafatlandırması için yaparlar. Şüphesiz O, kendisini inkar edenleri sevmez.” (Rûm, 30/44-45).

Kur'an-ı Kerim inanarak, salih amelde bulunanları yani iyi ve güzel davranışlarda bulunanları över.

“Mümin olarak, erkek ve kadın, her kim salih ameller işlerse işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar.” (Nisâ, 4/124).

“İman edip salih ameller işleyenlere gelince, Rableri onları imanları sebebiyle, hidayete erdirir. Nimetlerle dolu cennetlerde altlarından ırmaklar akar.” (Yunus, 10/9).

2. Kur'an'da Övülen ve Uyulması İstenen Ahlaki Tutum ve Davranışlar

Kur'an-ı Kerim insanlık için bir rehber ve kılavuzdur. İnsanın doğru yolda ilerlemesi için ona sürekli rehberlik eder. Kur'an, dünya hayatında mutlu ve huzurlu olması için insanın yolunu aydınlatır.

İnsanın dünya ve ahiret hayatında mutlu ve huzurlu olmasının yolu, Kur'an'ı Kerim'de yer alan ahlaki ilkelere en güzel şekilde uymaktır. İyi ve güzeli tercih edenler her zaman mutlu olurlarken kötü ve çirkin işleri seçenlerse daima kötü sonla karşılaşır.

Ancak Yüce Allah, asla kullarının üzüntü, keder ve acı çekmelerini istemez. Onları asla yalnız bırakmaz. Bir hidayet, nur, şifa ve ışık olan Kur'an-ı Kerim ile insanı koruma altına alır. Ona dünya hayatında mutlu olması için gerekli olan şeyleri sunar.

Kur'an-ı Kerim, insanın dünya hayatında mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesi için doğru yolu gösterdiği gibi, çirkin ve kötü şeylerden korunması için uzak durması gereken yolları da gösterir. Kur'an-ı Kerim, insanlara doğruluğu, dürüstlüğü, adaleti, hoşgörü-yü vb. güzel davranışları yapmalarını tavsiye ettiği gibi, yalan, iftira, haset vb. çirkin ve kötü şeylerden uzak durulması gerektiğini de tavsiye etmektedir. Bundaki temel gaye, insanı, ona zarar verebilecek ve onu üzecek her türlü şeyden korumak ve kollamaktır.

Ahlaki sorumluluklarımızı yerine getirerek sağlam bir karaktere sahip oluruz. Kur'an-ı Kerim'de hayatımızın bir parçası yaparak sağlam bir karaktere sahip olmamıza yardımcı olan birçok ahlaki sorumluluktan bahsedilmektedir. Bu ahlaki sorumlulukları gereği gibi yaparsak bunlar bizim hayatımıza yön verir. Bizi geliştirir, olgunlaştırır. Yüce Allah'ın sevgisine ulaşmamızı sağlar.

2.1. Temiz Olmak

İslam dini temizliğe büyük önem vermiştir. Temizlik hem sağlığımız hem de ibadetlerimiz için çok önemlidir. İslam dini, temizlik anlayışıyla insan sağlığının korunmasını hedeflemiştir. Ruh ve beden olarak temiz olan insanlar, hayatları boyunca sağlıklı ve huzurlu olurlar.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de "temiz olanları sevdiğini" (Bakara, 2/222) ve Peygamber Efendimiz de "Temizlik, imanın yansıdır." (Müslim, Tahâre, 1) diyerek temizliğin önemini vurgulamışlardır.

İslam dininde temizlik; ruh, beden ve çevre temizliği olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

Ruh temizliği: içsel, kalbî ve manevi temizlik olarak ifade edilir. Buna göre ruh temizliği, insanın batıl ve yanlış inanışlardan uzak durması, kötü duygulardan kendisini koruması, gıybet, dedikodu, haset ve yalan gibi çirkin huylardan arınması, Allah'a samimi bir şekilde inanması, ibadetlerini düzenli bir şekilde yerine getirmesi ve ahlakî kurallara uyması anlamlarına gelmektedir.

Kur'an-ı Kerim, insanın kendisini her türlü kötülükten arınmasını, temizlemesini ister. Kendisini arındırarak Rabbine kulluk edenlerin kurtuluşa ereceğini müjdeler.

"Temizlenen, Rabbinin adını anıp O'na kulluk eden kimse kuşkusuz kurtuluşa ermiştir." (Âla, 87/14-15).

Kur'an-ı Kerim'de, samimi olarak yapılan ibadetlerin insanları manevi kirlilerden arındıracağı bildirilmiştir.

"Ey Muhammed! Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı biliyor." (Ankebut, 29/45).

- Sevgili Peygamberimiz, ruh ve kalp temizliğine çok büyük önem vermiştir. Bir hadislerinde: "Dikkatli ve uyanık olunuz! Bedenin içinde bir lokmacık et parçası vardır ki, iyi olursa bütün beden iyi olur, bozuk olursa bütün beden bozuk olur. İşte o et parçası kalptir." (Buhârî, İman, 39) buyurmuştur.

Kalp, manevi açıdan bir semboldür. Kalp iyi ve güzel ahlaka sahip olmakla pak olur. Kötü ve çirkin şeyler ise kalbin kirlenmesine yol açar.

Kalbin huzur bulması, kalbin Yüce Allah'a yönelmesiyle olur. Allah'ı bulan, O'na sarılan ve O'nu anan kişiler huzur ve saadete ererler. Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle ifade edilir: "...Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur." (Ra'd, 13/28).

Beden temizliği, vücudumuzun tüm organlarıyla birlikte giydiğimiz elbiselerin temiz olması anlamına gelir.

Kur'an-ı Kerim, insanların abdest alarak günde beş kere ellerini, yüzlerini, kollarını, ayaklarını temizlemelerini isterken gusül abdestiyle de bütün vücudunu pisliklerden temizlemelerini istemektedir.

"Ey iman edenler! Namaza durmak istediğiniz zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başınızı meshedin ve ayaklarınızı da topuklara kadar yıkayın. Eğer cünüp iseniz tam temizlenin (Boy abdesti alın)..." (Mâide, 5/6).

Kur'an-ı Kerim, Müslümanların giydikleri elbiselerinin de temiz olmasını ister.

"Elbiseni de daima temiz tut." (Müddessir, 74/4).

"Ey Âdem oğulları! Her mescide gidişinizde, süslü, güzel elbiselerinizi giyin, yiyecek için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez." (A'râf, 7/31).

Kur'an-ı Kerim yediğimiz-içtiğimiz şeylerin de temiz olmasını ister. Yüce Allah'ın bizlere verdiği temiz ve helâl olan rızıkları yiyip-içmemizi emreder.

"Ey iman edenler; size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyecek, şayet sadece Allah'a ibadet ediyorsanız ona şükredin." (Bakara, 2/172).

"Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı güzel ve temiz şeyleri haram etmeyin, sınır aşmayın. Çünkü Allah, sınır aşanları sevmez. Allah'ın size verdiği rızıklardan helâl ve temiz olarak yiyecek ve inandığınız Allah'tan korkun." (Mâide, 5/87-88).

- Sevgili Peygamberimiz de sağlığımız için yemekten önce ve sonra ellerimizi yıkamayı ve dişlerimizi fırçalamayı istemiştir.
- "Misvak kullanın. Çünkü misvak, ağız temizler, (ağız temizlemek de) Allah'ı hoşnut eder..." (Buharî, Savm, 27.)

- “Ümmetime sıkıntı verecek olmasaydım, onlara her namaz vaktinde misvak kullanmalarını emrederdim.” (Tirmizi, Tahâret, 18).
- “Yemekten önce ve sonra el yıkamak, yemeğe bereket getirir.” (Tirmizî, Et’ime, 29).

Çevre temizliği, insanın yediği, içtiği ve giydiği şeylerin temiz olması gerektiği gibi, başkalarıyla birlikte yaşadığımız ve paylaştığımız çevremizin de temiz olması gerekmektedir. İçinde yaşadığımız evlerimizin, okullarımızın, parklarımızın, sokaklarımızın, şehirlerimizin, ormanlarımızın, göl ve denizlerimizin her birinin temiz olmasına ve bunların korunmasına önem vermeliyiz.

Kur'an-ı Kerim'de: “İnsanların bizzat kendi işlediklerinden dolayı karada ve denizde düzen bozulur...” (Rum, 30/41) buyrulurken çevre temizliğine dikkat çekilmiştir. İnsanlar, yerlere, nehirlerle, göllere ve denizlere çöp atarak çevrenin kirlenmesine yol açmaktadır. Bu durumda hem bizim sağlığımıza hem de karada ve denizde yaşayan diğer canlıların sağlığına zarar verilmektedir.

Benzer şekilde Bakara sûresi 2/125. ayette: “İbrahim ve İsmail’e: ‘Tavaş edenler, orada ibadet amacıyla oturanlar, rükû ve secde edenler için evimi (Kâbe’yi) temizleyin!’ diye emretmiştik.” denilmek suretiyle, insanın yaşadığı ve ibadet ettiği yerlerini temiz tutmasını istemiştir.

TEMİZLİKLE İLGİLİ ATASÖZLERİMİZ

- Devamlı akan su, yatağını ve kendini temiz tutar.
- Evini temiz tut misafir gelebilir, kendini temiz tut Azrail gelebilir.
- Temiz bir vicdan kadar yumuşak yastık yoktur.
- İnsanı elbisesine göre karşılarlar, bilgisine göre ağırırarlar.
- Temiz avlu evin süsüdür.

2.2. Doğruluk ve Dürüstlük

Doğruluk ve dürüstlük, söz, iş ve davranışta gerçeği gözetmek demektir. İslam dini doğru ve dürüst olmaya büyük önem verir.

Kur'an-ı Kerim'de doğruluk "**sıdk**" kelimesinin, yalan ise "**kizb**" kelimesinin karşılığıdır.

Müslüman doğru ve güvenilir kimsedir. Mü'minûn sûresi 23/8. ayette : *"Ve o müminler ki, sahip oldukları emanetleri korurlar ve verdikleri sözleri tastamam tutarlar."* buyrulurak Allah'a inanan insanların doğru ve dürüst oldukları vurgulanır.

Mümin kelimesinin anlamı güvenilen kimse demektir. Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s.) *"Mümin, elinden ve dilinden başka müminlerin zarar görmediği kişidir."* (Tirmizî, İmân, 12) buyurmak suretiyle, müminin sözünde ve davranışlarında doğru ve dürüst olması gerektiğini, hiç kimsenin bir müminin söz ve davranışlarından dolayı zarar görmemesini istemiştir. Dolayısıyla doğru olmayan ve güvenilmeyen kimsenin olgun ve gerçek bir mümin olması düşünülemez.

İslam ahlakında doğruluk üç kısımdır.

1. Dilin doğruluğu: Söylenen her sözün doğru olmasıdır.
2. Kalbin doğruluğu: İnsanın samimi olarak Allah'a inanmasıdır.
3. Amelin (davranışların) doğruluğu: Davranışların, kalbe uygun olarak işlenmesidir.

Kur'an-ı Kerim, verdiğimiz sözleri tutmamızı ve yerine getirmemizi ister. Sadece sözde değil, özde doğru ve dürüst olmayı öğütler. Verilen her bir sözün sorumluluk doğurduğunu, sorumluluğumuzun bilincinde olarak verdiğimiz bu sözleri yerine getirmemizi istemektedir:

"Verdiğiniz her sözü yerine getiriniz. Çünkü verilen söz, sorumluluk gerektirir." (İsrâ, 17/34).

"Sözleştiğiniz zaman Allah'ın ahdini yerine getirin. Yeminleri pekiştirdikten sonra bozmayın, çünkü Allah'ı kendinize kefil göstermişsinizdir. Allah yaptıklarınızı bilmektedir." (Nahl, 16/91).

“Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyi söylemeniz Allah katında büyük öfkeye sebep olur.” (Saff, 61/2-3).

Yüce Allah, En’âm sûresi 6/115. ayette “sözünün doğruluk bakımından tastamam” olduğunu belirtmektedir. Müslümanlardan da doğru olmaları ve doğru olanlarla birlikte olmalarını istemektedir:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru olanlarla birlikte olun.” (Tevbe, 9/119).

Kur’an-ı Kerim, bir söz işittiğimizde o sözün doğruluğunu araştırmamızı istemektedir. Doğruluğunu araştırmadan, insanlar hakkında yargıda bulunulmamasını öğütlemek suretiyle, insanların aralarında anlaşmazlıkların yaşanmamasını hedeflemektedir:

“Ey iman edenler! Eğer bir fâsik size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınızdan dolayı pişman olursunuz.” (Hucurât, 49/ 6).

Kur’an-ı Kerim, doğru ve dürüst olmaya çok büyük değer atfeder. İnsan onuru ve toplum huzuru için doğru ve dürüst olmanın önemi- ne vurgu yapar (Hucurât, 49/6). Dolayısıyla doğruluk ve dürüstlük, hem fert hem de toplum için son derece önemli bir ahlak kaidesidir.

Sözünde ve davranışlarında doğru olanların hayatları daima bir düzen içerisinde olur. Yüce Allah da sözlerinde doğru olanlara yardımcı olacağını, işlerinin iyi ve güzel gitmesi için destek olacağını belirtmiştir. “Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Resûlüne itaat ederse muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır.” (Ahzâb, 33/70-71).

Yüce Allah müminlerin sözlerinde, işlerinde, niyetlerinde, adalet karşısında, doğru ve dürüst olmalarını ister. Bu şekilde doğru ve dürüst olanları da mükâfatlandıracağının müjdesini verir:

“Allah şöyle diyecek: ‘Bugün, doğrulara, doğruluklarının yarar sağlayacağı gündür.’ Onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetler vardır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah’tan razı olmuşlardır. İşte bu büyük başarıdır.” (Mâide, 5/119).

Müslüman sözünde, özünde, davranışlarında ve iş hayatında doğru ve dürüst olmalı, ne olursa olsun yalan söylememelidir. Doğruluk insanı her zaman iyi ve güzel şeylere, yalan da insanı her zaman günaha ve kötü sona götürür. Peygamberimiz bu konu hakkında şöyle demiştir:

“Doğruluktan ayrılmayınız! Doğruluk insanı iyiliğe götürür. İyilik de insanı cennete götürür. Kişi doğru söyler ve doğruyu ararsa Allah katında doğru olanlardan yazılır. Yalandan sakınınız! Yalan insanı günaha, o da cehenneme götürür. Kişi yalan söyler ve yalana devam ederse sonunda Allah katında yalancılardan yazılır.”
(Buhâri, Edeb, 69; Müslim, Birr, 103-105).

Sevgili Peygamberimiz hayatının her anında doğru ve dürüst olarak bizlere örnek olmuştur. Doğru ve dürüst biri olması sebebiyle insanlar ona “Muhammedü'l-Emin” yani “Güvenilir Muhammed” ismini vermişlerdir.

Peygamberimiz bir hadislerinde “Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol.” demek suretiyle, her Müslüman’ın sözünde, işinde ve davranışlarında dosdoğru olmasını istemiştir.

2.3. Adaletli Olmak

Kur’an-ı Kerim’de “adl, kıst ve mîzan” kelimeleriyle ifade edilen adalet kavramı doğruluk, eşitlik, denklik, aşırılıktan uzak ve dengeli olmak, her şeye ve herkese hakkını vermek anlamlarına gelir.

“De ki: Rabbim adaleti emretti.”
(A’raf, 7/29).

Adalet, hak ve hukuka uygun olarak bir işi yerine getirmek, hak sahibine hakkını vermek ve her ne şart altında olursa olsun doğrudan ve haktan vazgeçmemek anlamlarında kullanılır.

Adalet kavramı, Kur’an-ı Kerim’in ana kavramlarından biridir. Adalet, bir toplumun temelidir. Adaletin olmadığı veya adalete güvenin olmadığı bir toplumda huzur ve esenlikten bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple Kur’an-ı Kerim, insanların adaleti yerine getir-

melerini, adaleti gözetmeyi rengi, ırkı ve dili ne olursa olsun insanlar arasında hiçbir ayırım yapılmamasını istemektedir:

“Allah, adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder...” (Nahl, 16/90).

“Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emreder. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.” (Nisâ, 4/58).

“...Eğer insanlar arasında hüküm verecek olursan, aralarında adaletle hüküm ver. Allah, âdil olanları sever.” (Mâide 5/42).

Kur'an-ı Kerim, hukuk önünde hangi şart altında olunursa olunsun adil olmayı emreder. Hak-kında şahitlik yapacağımız kişiler, anne-babamız ve kardeşlerimiz dahi olsa, adaleti gözetmemizi, adaleti ayakta tutmamızı, var gücümüzle haktan ve doğrudan yana olmamızı istemektedir.

Doğruluk ve adalet birbirini tamamlayan iki güzel özellik olup İslam ahlakının en temel kavramlarıdır.

“Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutun, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Herhangi bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adaletsiz davranmaya itmesin. Adaletli olun; bu, takvâya daha uygundur. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mâide, 5/8).

“Ey iman edenler! Adaleti ayakta tutan ve kendiniz, ana-babanız ve yakın akrabanız aleyhine de olsa, yalnız Allah için şahitlik eden kimseler olunuz. Zira zengin de olsa, fakir de olsa Allah ikisine de (sizden) daha yakındır. Nefsinizin arzusuna uyarak adaletten uzaklaşmayın. Eğer (şahitlik ederken) dilinizi eğip bükerseniz veya çekinerseniz, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ, 4/135).

Kur'an-ı Kerim, herhangi bir sebepten ötürü başkalarıyla aramızda bir husumet, düşmanlık, kin vb. durumlar olsa dahi, bu kimsele-re karşı haksızlık yapılmamasını, aramızdaki bu kötü durumun bizi adaletsizliğe sürüklememesini emretmektedir:

İnsanlar arasında hiçbir ayırım yapmamak da adaletli olmanın bir gereğidir. Yeryüzündeki her canlı Allah'ın eseridir. Hepimizin yaratıcısı yalnız O'dur. Bu sebeple İslam, rengi, ırkı, dini ve dili ne olursa

olsun insanları bir ve eşit kabul eder. Hiçbirini bir diğ erinden ayırmaz:

“İnananlar kardeş tir; Öyleyse kardeş lerinizin arasını düzeltin, Allah’a karşı sorumluluğ unuzun bilincinde olun ki, size merhamet etsin.” (Hucurât 49/10).

“Ey İnsanlar! Biz sizleri bir erkekle bir diğ iden yarattık ve birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletler ve kabileler haline koyduk. Allah katında en değ erliniz, O’na en çok saygılı olanınız, sorumluluklarını en güzel şekilde yerine getirenlerinizdir. Allah bilendir, haberdardır.” (Hucurât 49/13).

Kur’an-ı Kerim, iş hayatında da asla adaletten ayrılmamamızı istemekte, hiç kimseye haksızlık yapılmamasını emretmektedir. Alış ve riş gibi ticari ilişkilerde insanları aldatmamamızı, herkese hak ettiğ i şeyi vermemizi öğ ütle mektedir:

“Ölçüde haksızlık yapmayın. Tartıyı adaletle yapın, terazide eksiklik yapmayın.” (Rahmân, 55/8-9).

“(Şuayb dedi ki): Ey halkım! Ölçü ve tartıyı dengi dengine tutun, halkın hakkını yemeyin ve köt ülüğ ü yayarak yeryüzünde karış ıklık çıkarmayın.” (Hüd, 11/85).

2.4. Sabırlı Olmak

Sabır, karşılaşılan zorluk ve sıkıntılar karş ısında dayanıklılık göstermek, bunlardan dolayı yakınmamak ve sızlanmamak demektir. Sabır, insanın karşılaşt ığı olumsuz olaylarda, duygu, arzu ve isteklerini kontrol etmesidir. Böylece sabır, insana kendisini kontrol etme gücü kazandırır.

Sabreden insanlar, baş larına gelen köt ü bir durumda ümitsizliğ e ve üzüntüye düş mezler. Yaş anan olayı iyi bir şekilde düşünürler, doğru karar vererek azimle çalış ırlar ve sıkıntıyı baş larından uzaklaşt ırırlar. Böylece çeş itli tehlike ve zorluk anlarında dayanıklılık gösterirler.

Kur’an-ı Kerim, müminlere sabrı övmekte, onların karşılaşt ıkları köt ü olaylar karş ısında sabretmelerini öğ ütle mektedir:

“Ey iman edenler! Sabır ve namaz ile Allah’tan yardım dileyin. Ş üphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir.” (Bakara, 2/153).

“Sabret. Şüphesiz, Allah’ın vaadi gerçektir. Kesin imana sahip olmayanlar sakın seni gevşekliğe ve tedirginliğe sürüklemesinler.” (Rûm, 30/60).

SABRIN EN GÜZEL ÖRNEKLERİ PEYGAMBERLER

- Peygamberlerin hayatı, sabır konusunda bizlere en güzel örnektir. Onlar, Allah’a inanmaya davet yolunda birçok sıkıntıyla yüz yüze gelmiş olmalarına rağmen her zaman sabır ve azimle mücadele etmişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.s.), doğduğu, büyüdüğü topraklardan hicret etmek zorunda kalmış; Hz. İbrahim, Nemrut’un ateşine atılmış; Hz. Musa, Firavun’un zulmüne uğramış; Hz. Yakup, oğlu Hz. Yusuf’tan ayrı kalmış; Hz. Yusuf, yıllarca zindanlarda bırakılmış; Hz. Eyüp, hastalıklarla mücadele etmiştir. Diğer birçok peygamber de kavimlerinin ya ihanetiyle ya alay etmesiyle ya da zulümleriyle karşı karşıya gelmişlerdir. Ancak hiçbiri yılmamış ve inandıkları davadan vazgeçmemişlerdir. Allah’a güvenerek karşılaştıkları zor ve kötü şeylere sabredip göğüs germişlerdir. Kur’an-ı Kerim, Peygamberlerin bu durumunu şöyle özetler:
- “Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever.” (Âl-i İmrân 3/146).

2.5. Tevekkül Etmek

Sabır gibi insanı olgunlaştıran, karşılaşılan zorluk ve sıkıntılara karşı direnç kazandıran bir diğer önemli ahlaki ilke de tevekkül etmektir. Tevekkül etmek, kişinin hedefe ulaşmak için gerekli olan maddi ve manevi şeyleri yerine getirdikten ve yapacak başka bir şey kalmadıktan sonra işin sonucu için Allah’a dayanıp güvenmesi, O’ndan güç alması, yardım istemesi ve O’nu bırakıp başkasına bel bağlamaması demektir.

Tevekkül etmek, müminlerin özelliklerinden biridir. “Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimselerdir.” (Ankebut, 29/59).

Tevekkül etmek, tembellik, miskinlik veya başıboşluk demek değildir. Çalışmaya ve ilerlemeye engel de değildir. Bir işi, en güzel

şekilde yapmak için çalışıp çabalamak demektir. Ancak çalışıp çabalarlarken Allah'ın bizimle olduğunu hatırd tutmak ve işin sonucunu Allah'a bırakmaktır.

Kur'an-ı Kerim insana her zaman Allah'a güvenmesini tavsiye eder:

“Karanını verdiği zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159).

“Göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah'a mahsustur. Bütün işler ona döndürülür. Öyle ise ona kulluk et ve ona tevekkül et. Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir.” (Hüd, 11/123).

“(Ey Muhammed!) Yüz çevirirlerse de ki: Allah bana yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. Ben sadece O'na güvenip dayanırım. O yüce Arş'in sahibidir.” (Tevbe, 9/129).

Allah'a samimi olarak iman edenler, başlarına bir sıkıntı ve zorluk geldiğinde isyan etmezler, bu sıkıntı ve zorluğu defetmek için çalışırlar ve Allah'tan da yardım dilerler:

“...Allah, bizim yardımcımızdır. Müminler yalnız Allah'a güvenip dayanırlar.” (Tevbe, 9/51).

İnsan, Allah'ı bırakıp başka şeylere dayanmamalı, onlardan bir şey dilememelidir. Yalnız Allah'a dua etmeli ve yalnız O'ndan yardım dilemelidir. O, her şeyin sahibi ve yaratıcısıdır. Diğer her şey, O'nun bir eseridir. O'nu bırakıp başka bir şeye yönelmemek gerekir.

“Allah; O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler.” (Teğâbun, 64/13).

“De ki: ‘Gökleri ve yeri yoktan var eden, beslediği halde beslenmeye ihtiyacı olmayan Allah'tan başkasını mı dost edineceğim?’ De ki: ‘Bana Müslüman olanların ilki olmam ve Allah'a ortak koşanlardan olmamam emredildi.’ (En'âm, 6/14).

“Gerçek şu ki onlara: ‘Gökleri ve yeri kim yarattı?’ diye soracak olsan, tereddüt etmeden ‘Allah’ derler. De ki: ‘O halde söyler misiniz, Allah'ı bırakıp da taptığınız şu şeyler, Allah bana bir zarar vermek istese, O'nun vereceği zararı önleyebilirler mi? Yahut O bana bir rahmet dilese, onun rahmetini durdurabilirler mi?’ De ki: ‘Allah bana yeter! Hakkıyla tevekkül edenler yalnız O'na güvenip dayanırlar.’ (Zümer, 39/38).

NOT EDELİM

- Tevekkül etmek, karşılaşılan zorluk ve sıkıntıları kabullenmek demek değildir. Aksine, yaşanan zorluk ve sıkıntılara sebat gösterip onlarla mücadele etmektir. İnanan insan, başına bir kötülük geldiğinde isyan etmez, Allah'a güvenir. O'nun her zaman yanında olduğunu ve kendisine yardımcı olacağını bilir. Bu güven duygusuyla, karşılaştığı zorluk ve sıkıntılarla kararlılıkla baş etmeye çalışır. Bundan dolayı tevekkül, kalbin Allah'a dayanması ve sığınmasıdır.

2.6. Şükretmek

Kur'an-ı Kerim'in ahlaki kavramlarından bir diğeri de şükürdür. Şükür kelimesi sözlükte, iyilik yapan kimseyi, yaptığı iyilik sebebiyle övmek, ona teşekkür etmek anlamlarına gelir. Terim olarak ise, verilen her türlü nimetten ötürü dil, kalp ve davranış boyutuyla Allah'a olan minnet ve teşekkürünü ifade etmek için kullanılır.

- Dilin şükürü, Allah'a verdiği nimetlerden dolayı 'Elhamdülillah' "Allah'ım sana hamdolsun, sana şükürler olsun, teşekkür ederim." demektir.
- Kalbin şükürü, Allah'a olan şükran duygusunu kalbimizde samimi bir şekilde hissetmektir.
- Davranışla şükür, Allah'ın bize verdiği nimetleri başkalarıyla paylaşmakla olur.

Yüce Allah, insana mal, mülk, zenginlik, makam, mevki, itibar, zeka, sağlık, kuvvet gibi sayısız nimetler vermiştir. Bu nimetlerin bir karşılığı olarak Yüce Allah'a teşekkür etmek her kulun temel görevlerinden biridir. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim'de, insanın kendisine verilen nimetlerden dolayı, Yüce Yaratıcıya şükretmesi istenir:

"Allah'ın nimetini saymaya kalksanız başa çıkamazsınız. Allah gerçekten bağışlayıcıdır, merhametlidir." (Nahl, 16/18).

“Hayır! artık (yalnızca) Allah’a kulluk et ve şükredenlerden ol.” (Zümer, 39/66).

“Ey iman edenler! Eğer siz, ancak Allah’a kulluk ediyorsanız size verdiğimiz rızıkların iyi ve temizlerinden yiyin ve Allah’a şükredin.” (Bakara, 2/172; Nahl, 16/114).

Şükretmek, nimetlerin artmasını sağlar. Allah, kendisine şükreden kullarını daha fazla nimetle ödüllendirmektedir:

“Eğer şükrederseniz, elbette nimeti arttıracam.” (İbrahim, 14/7).

“...Kim dünya sermayesini isterse ona ondan verimiz. Kim de ahiret sevabını isterse ona da ondan verimiz. Şükredenlere gelince onları mutlaka mükâfatlandıracağız.” (Âl-i İmrân, 3/145).

“Allah, sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmezken çıkarıp şükredesiniz diye size kulak, göz ve gönüller verdi.” (Nahl 16/78).

ŞÜKRETMEYİ HİÇ UNUTMAYALIM

- İnsan, sahip olduğu nimetlerin değerini bazen bilmez. Hayatımızı güzelleştiren gözümüzün, kulaklarımızın ve benzeri vücut organlarımızın değerini, onlar sağlıklıyken hatırlamayız. Ancak onlardan biri rahatsızlandığında aslında onların bizim için ne denli önemli olduklarını daha iyi kavranız. Bundan dolayı bize verdiği bu nimetler için Yüce Allah’a daima teşekkür etmeliyiz.

Şükür, insanı olgunlaştırır. Şükreden insan, Allah’ın sevgisini ve hoşnutluğunu kazanır. Şükür, insanın dünya ve ahiret hayatında mutluluğa erişmesine yardımcı olur.

“Kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse Allah, hiçbir şeye muhtaç değildir. O, her türlü övgüye layık olanıdır.” (Lokmân, 31/12).

“Eğer şükreder ve iman ederseniz Allah size niye azap etsin ki? Allah şükürün karşılığını verendir, hakkıyla bilendir.” (Nisâ, 4/147).

Aşağıdaki Ayetleri Okuyup Değerlendirelim, Allah'ın Bizlere Verdiği Nimetler Hakkında Düşünelim.

- “O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. (Bütün bunlar) onun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.” (Nahl, 16/14).
- “Rüzgarları, yağmurun müjdecileri olarak göndermesi, Allah'ın (varlık ve kudretinin) delillerindendir. O bunu, size rahmetinden tattırmak, emriyle gemilerin yol alması, onun lütfundan rızınızı aramanız ve şükretmeniz için yapar.” (Rûm, 30/46).
- “Ölü toprak onlar için bir delildir. Biz onu diriltir ve ondan taneler çıkarınız da onlardan yerler. Biz, yeryüzünde nice nice hurma bahçeleri, üzüm bağları yarattık ve oralarda birçok pınarlar fışkırttık. Ta ki, onların meyvelerinden ve elleriyle bunlardan imal ettiklerinden yesinler. Hâlâ şükretmeyecekler mi?” (Yasin, 36/33-35).

2.7. Cömertlik ve Yardımseverlik

İslam dini paylaşma dinidir. Dinimiz İslam, başkalarına karşı cömert ve yardımsever olmamızı istemektedir. Cömertlik, elindeki maddi ve manevi imkânları meşru ölçüler çerçevesinde gönüllü olarak ve karşılık beklemezsizin başkalarının yararına sunmak demektir. Yüce Allah kullarına karşı cömerttir ve kullarının da cömert olmasını istemektedir. Kur'an-ı Kerim, fakir, yoksul ve ihtiyaç sahiplerini gözetmek, onlara yardım etmek için, Allah'ın bizlere verdiği nimetlerden infak etmemizi, yani sahip olduğumuz şeylerin bir kısmını başkalarıyla paylaşmamızı öğütlemektedir:

Sevgili Peygamberimiz de “Yarım hurma vermek suretiyle de olsa cehennem azabından korununuz. O kadarını da bulamayanlar güzel bir sözle de olsa kendilerini korusunlar.” buyurarak insanlara yardım etmenin ne denli önemli bir ahlaki ilke olduğuna işaret etmiştir.

“Allah yolunda harcamada bulunun. Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın. İyi davranın. Allah iyi davrananları sever.” (Bakara, 2/195).

“(Ey Muhammed!) İnanan kullarıma söyle, namazı kılınlar; alışveriş ve dostluğun olmayacağı günün gelmesinden önce kendilerine verdiğimiz rızıktan açıkça ve gizlice versinler.” (İbrâhim, 14/31).

“Allah’a ve elçisine inanın ve O’nun size kullanmanız için verdiği şeylerden başkaları için harcayın. Çünkü sizden imana eren ve Allah yolunda harcayanlar büyük bir ödül sahibi olacaklardır.” (Hadid, 57/7).

- İnsanlara yardım etmek için acele etmeliyiz. Kazandığımız şeylerde başkalarının hakları vardır. Başkalarının haklarını da zaman geçmeden vermek bize düşen bir sorumluluktur. Kur’an-ı Kerim zamanında yardım etme konusunda şöyle buyurmaktadır:
- “Sizden birinize ölüm gelip çatmadan önce ve ‘Ey Rabbim! Bana az bir süre versen de ben yardımda bulunsam ve böylece iyilerden ol-sam! demeden önce sizlere verdiğimiz nimetlerden başkalarına verin.” (Münâfikûn, 63/10).

Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de sevdiğimiz, değer verdiğimiz, temiz ve güzel olan şeylerden vermemizi istemektedir:

“Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve sizin için yerden çıkardıklarımızın iyilerinden verin. Kendinizin ancak içiniz çekmeye çekmeye alabileceğiniz âdi şeyleri hayır diye vermeye kalkışmayın. Bilin ki Allah zengindir, bütün iyilik ve güzellikler O’na mahsustur.” (Bakara, 2/267).

“Siz iyilik için ne harcarsanız Allah, onun yerine başkasını verir.”
(Sebe, 34/39).

Kur’an-ı Kerim, sahip olduğumuz şeyleri başkalarıyla paylaşmayı büyük bir erdem olarak görür. İnsanlara yardım etmeyi, Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de kendisine yapılan bir iyilik olarak görmektedir. Yapılan iyiliklerin asla karşılıksız kalmayacağını, verdiğimiz ve paylaştığımız şeylerden dolayı sahip olduğumuz şeylerin eksilmeyeceğini, aksine artacağını bildirir:

“Kim Allah’a güzel bir ödünç verirse Allah, onun karşılığını kat kat arttırır. (Rızkı) Allah darlaştırır ve genişletir. Hepiniz O’na döneceksiniz.” (Bakara, 2/245).

“Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size, çirkinliği ve hayasızlığı emreder. Allah ise size kendi katından mağfired ve bol nimet vadediyor. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.” (Bakara, 2/268).

Paylaşalım, Sahip Olduklarımızı Birlikte Arttıralım

- İnsan, elindeki şeyleri başkalarıyla paylaştığında kazançlarının azalacağını düşünür. Bundan dolayı da insanlara yardım etmekten uzak durur. Yüce Allah, vermekle sahip olduğumuz nimetlerin azalmayacağını, kendisinin yapılan bu iyilikleri gördüğünü ve bu iyiliği kat kat vererek ödüllendireceğini belirtmektedir:
- “Allah yolunda mallarını harcayanların durumu, kendisinden yedi başak çıkan ve her başakta yüz tane bulunan bir buğday tanesine benzer. Allah dilediğine kat kat verir. Allah, her şeyi kuşatan, her şeyi bilendir.” (Bakara, 2/261).
- “Kim bir iyilikle gelirse ona bundan daha hayırlı karşılık vardır..” (Kasas, 28/84).

Not Edelim

- Kur'an-ı Kerim, ihtiyaç sahibi olan kimselere zekât, sadaka ve borç vermeyi Allah'a ödünç vermek olarak nitelendirmektedir. Kur'an-ı Kerim'de bu şekilde yardım edenler övülürken bu kimselerin yapacağı yardımların da asla karşılıksız kalmayacağı ve Yüce Allah'ın onları ödüllendireceği belirtilir.

Yüce Allah, yaptığımız hiçbir iyiliği karşılıksız bırakmaz. Hatta yaptığımız iyiliklerin karşılığını bize kat kat vereceğini müjdeleyerek bizleri yardımlaşmaya ve paylaşmaya teşvik eder:

“Kim bir iyilik yaparsa ona on katı vardır..” (En'âm, 6/160).

“Allah'ın kitabını okuyup ona uyanlar, namazlarını kılanlar, kendilerine verdiğimiz nimetlerden gizli ve açık olarak harcayanlar; işte onlar hiçbir kesintiye uğramayacak bir kazanç umabilirler.” (Fâtır, 35/29).

“Sadaka veren erkek ve kadınlara, Allah'a güzel bir ödünç verenlere kat kat karşılık verilir; ayrıca onlara cömertçe verilecek bir ödül vardır.” (Hadid, 57/18).

“Eğer Allah’a güzel bir ödünç vererseniz onu sizin için kat kat yapar ve sizi bağışlar. Allah halimdir, yapılan iyiliğin değerini bilir.” (Teğabün, 64/17).

Sevgili Peygamberimiz yardımlaşma ve kardeşlik hakkında şunları söylemiştir:

- “Sizden biriniz kendisi için istediğini Müslüman kardeşi için de istemedikçe gerçek manada iman etmiş olamaz.” (Buhârî, İmân 7; Müslim, İmân 71, 72).
- “Müminlerin, birbirlerini sevmeye, birbirlerine acımadaki, birbirlerini korumadaki misali, bir bedene, bir vücuda benzer ki bedeninin herhangi bir organı hastalansa diğer organlar da hastalanır...” (Buhârî, Edeb, 27; Müslim, Birr, 66).

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de gerçek müminlerin özelliklerini sıralarken onların insanlara karşı cömert ve yardımsever olduklarını belirterek bizlerin de aynı özelliklere sahip olmamızı istemektedir:

“Onlar, kendi canları çektiği halde yoksula, yetime ve esire yemek yedirirler.” (İnsan, 76/8).

Kur'an-ı Kerim, başkalarına yardım ederken ölçülü olmamızı, hem kendi ihtiyaçlarımızı hem de bakmakla yükümlü olduğumuz kişilerin haklarını gözetmemizi istemektedir.

“Ve onlar ki, başkaları için harcadıklarında ne saçıp savururlar ne de cimrilik yaparlar; bu ikisi arasında orta bir yol izlerler.” (Furkân, 25/67).

“Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun.” (İsrâ, 17/29).

Kur'an-ı Kerim, başkalarına iyilik yaparken gösteriştan uzak durmamızı ve yaptığımız iyiliği insanların başına kakmamamızı öğütler. Samimiyetten uzak, insanlar beğensin ve desinler diye yapılan ve yardım edildikten sonra başa kakılan iyiliklerin Allah katında değerli olmadığını çok güzel örneklerle açıklar:

“Güzel bir söz ve bağışlama, eziyete dönüşen bir sadakadan daha iyidir; Allah zengindir, halimdir.

Ey iman edenler! Allah’a ve ahiret gününe inanmadığı halde insanlara gösteriş olsun diye servetlerini harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın. Böyle kimseler, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çıplak bıraktığı bir kaya parçası gibidirler. Onlar kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler..

Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak ve içlerindeki imanı doruğa ulaştırmak için servetlerini harcayanlar da bir tepedeki bahçeye benzer. Oraya sağanak yağar da orası iki kat ürün verir. Bol yağmur yağmasa bile ona çiseleme yeter. Allah yaptıklarınızı gerçekten görendir.” (Bakara, 2/263-265).

2.8. Savurganlıktan Kaçınmak

Savurganlık, kişinin sahip olduğu mal, sağlık, zaman gibi çeşitli nimetleri gereksiz ve yersiz bir şekilde aşırı tüketmesi demektir. Kur’an-ı Kerim, insanların sahip oldukları nimetleri yerli yerinde kullanmalarını ister. İnsanın malını, sağlığını ve zamanını gereksiz ve yersiz bir şekilde harcamasını israf ve müsriflik olarak tanımlar.

İsraf, savurganlık demektir. Tutumlu olmayıp savurganlık yapan kimseye de müsrif denir.

Kur’an-ı Kerim’de: “Yiyiniz, içiniz fakat savurganlık etmeyiniz. Allah, savurgan davrananları sevmez.” (Arâf, 7/31) buyrulur yeme ve içmede ölçülü olunması ve savurganlıktan kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır.

Dinimiz, savurganlığı hoş görmemektedir. İnsanlara tutumlu olmalarını, sahip oldukları nimetleri idareli ve dikkatli bir şekilde kullanmalarını tavsiye etmektedir. Sularımızı, toprağımızı, ağaçlarımızı gelecek kuşaklarımızın da güzel bir şekilde kullanabilmesi için temiz kullanmalı ve onları korumalıyız.

İSRAFI ENGELLEMEK, GELECEĞİMİZİ KORUMAKTIR

- Ülkemizde her yıl yaklaşık 44 milyar adet ekmek üretilmekte, üretilen ekmeğin yaklaşık 40 milyarı tüketilmekte, 4 milyarı ise israf edilmektedir. İsfaf edilen ekmek, ülke ekonomisini yılda yaklaşık 700 milyon dolar kayba uğratmaktadır. Sadece İstanbul ilimizde günde 2 milyon ekmek israf edilmektedir. Ekmek israfı, kaynaklarımızın tükenmesine ve büyük maddi kayıplara yol açmaktadır.

Cömertlik,
israf ve cimrilik
diye adlandırılan iki
aşırılığın ortasıdır.

Kur'an-ı Kerim, savurganlığı yasaklayarak tutumlu ve idareli olmayı önerirken cimriliği de hoş görmemektedir. Savurganlık ile cömertlik; tutumlulukla cimrilik birbirinden farklı şeylerdir. İslam dini, muhtaç insanlara maddi ve manevi açıdan iyilikte bulunmayı emreder. Elimizdeki imkânları gerektiği yerde ve gerektiği ölçüde hiçbir karşılık beklemeden gönüllü olarak başkalarına vermek cömertliktir. Cömert olmak demek, elimizdeki her şeyi gereksiz yere savurmak ve başkalarına vermek değildir. Cömertlik yapılırken kendimizi, eşimizi, çocuklarımızı ve yakınlarımızı düşünmeli, onların temel ihtiyaçlarını karşılamaya özen göstermeliyiz.

Buna göre İslam dini, savurganlığı yasakladığı gibi cimriliği de yasaklamaktadır. Bu ikisi arasında bir orta yolun tutulmasını istemektedir. İsrâ sûresi 17/26, 29. ayetlerde: “Akrobaya, fakire ve yolcu-ya hakkını ver! Bununla beraber malını saçıp savurma... Elini boynuna bağlayıp cimri de kesilme! Fakat büsbütün de tutumsuz ve savurgan bir şekilde hareket etme, yoksa pişman olur açıkta kalırsın.” denilerek israf ve cimrilik kınanırken ölçülü, idareli ve gönüllü olarak yapılan cömertlik de övülmektedir.

SEVGİLİ PEYGAMBERİMİZDEN TUTUMLULUK DERSİ

Peygamber Efendimiz, savurganlığı sevmez, tutumlu ve idareli bir yaşam sürmeye çalışır ve insanların da zamanını ve sağlığını tutumlu kullanmalarını isterdi. Yüce Allah'ın bize verdiği nimetleri korumamızı, bu nimetlerde bizim olduğu kadar diğer canlıların ve gelecek kuşakların da hakkı olduğunu hatırlatırdı.

- Günlerden bir gün, sahabilerden Sa'd (r.a.) abdest alırken Peygamber Efendimiz çıkageldi. Onun, suyu gereksiz yere çok harcadığını görünce:

-“Bu israf da ne? Suyu niçin israf ediyorsun!” diye müdahale etti.

Sa'd, Peygamberimizin bu sorusu karşısında şaşırarak ve: “Abdestte israf olur mu?” diye karşılık verince Peygamber Efendimiz şu şekilde cevap vermiştir:

-“Evet, akmakta olan bir nehir kenarında olsanız bile suyu israf etmeyiniz.” (İbn Mâce, Tahâret, 48)

- Hz. Peygamberin bu sözü, Avusturalya'da Müslüman öğrenciler tarafından su israfına engel olmak ve kaynaklarımızı tutumlu kullanmak amacıyla kullanılmıştır. Öğrenciler, “Akmakta olan bir nehir kenarında olsanız bile suyu israf etmeyin!” hadisini etiket üzerine yapıştırarak çevreyi koruma eylemine destek vermişlerdir.

NE ÇOK SAVURGAN OL NE DE CİMRİ! HER ZAMAN ORTA BİR YOL TUT

- “Onlar ki, başkaları için harcadıklarında ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler. Bu ikisi arasında her zaman bir orta yol tutarlar.” (Furkan 25/67).

ÖZ DEĞERLENDİRME

- Savurganlıktan kaçınma ve tutumlu olma konusunda ne kadar özen gösterdiğimizi belirlemek için bir öz değerlendirme yaptım. Aşağıdaki ifadelerden size uygun olanı (X) şeklinde işaretleyiniz.

	Bunu çok iyi yapıyorum.	Bunu kısmen yapıyorum.	Bunu yapmıyorum.
Ellerimi yıkarken suyu ölçülü kullanırım.			
Dişlerimi fırçalarken suyu açık bırakmam.			
Yemeklerimi bitirmeden sofradan kalkmam.			
Odamdaki lambayı gereksiz yere açık bırakmam.			
Bilgisayar başında oyun oynarken, ölçülü davranırım.			
Tamamen bitmeden defterlerimi atmam.			
Kalemin ucu bitmeden çöpe atmam.			
Televizyonu kapattıktan sonra fişi prizden çıkartırım.			
Okul sıralarının üstüne yazı yazarak zarar vermem.			

2.9. Emaneti Korumak

Emaneti korumak, İslam dininin titizlikle üzerinde durduğu temel ahlaki görevlerden biridir. Emanetleri korumak, tüm peygamberlerin sıfatları arasında yer alan çok değerli bir özelliktir. Korumak ve saklamak amacıyla insanlara verilen maddi ve manevi şeyler emanet sayılmaktadır. Bize verilen maddi ya da manevi emanetleri korumak, önemli bir sorumluluktur. Her Müslüman'ın, kendisine verilen emanetleri koruması ve vakti zamanı geldiğinde teslim etmesi gerekir. Kendisine verilen emanetleri koruyan ve sapasağlam onları iade eden kişiler, güvenilir ve sadık kişiler olarak tanınırlar.

Kur'an-ı Kerim, bizlere teslim edilen emanetleri koruyup gözetmemizi istemektedir. Enfâl sûresi 8/27. ayette: *"Ey iman edenler!... Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize ihanet etmeyin!"* buyrulurak insanların birbirlerine karşı güvenilir ve sadık olmaları öğütlenmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de gerçek ve olgun müminlerin özellikleri belirtilirken bunlar arasında emanetleri korumak da yer almaktadır:

"Onlar, emanetlerini koruyan ve sözlerini yerine getirenlerdir." (Mü'minûn, 23/8).

"Onlar, emanetlerini yerine getiren ve tanıklığı (şahitliği) gereği gibi yapanlardır." (Meâric, 70/32-33).

Kur'an-ı Kerim'de emanet kelimesi üç boyutta ele alınmaktadır. Bunlar: Maddi emanetler, manevi emanetler, iş ve görev konusunda emanetlerdir. Maddi emanetler, başkalarının saklamak ve korumak üzere bizlere verdikleri (eşya gibi) maddi emanetlerdir. Manevi emanetler ise başta Rabbimize karşı sorumluluklarımız olmak üzere dinimizi ve inancımızı korumak, şehit ve gazilerimizin bizlere emanet ettiği vatanımıza sahip çıkmak, başkalarına verdiğimiz söz ve yeminlerimizi tutmak şeklindeki emanetlerdir. Verilen bir görevi sorumluluk bilinciyle yerine getirmek, işimizi doğru ve dürüst bir şekilde yapmak da iş ve görev konusundaki emanetler kapsamına girmektedir.

2.10. Hoşgörü ve Bağışlama

Kur'an-ı Kerim'in insanların taşıması gerektiğini belirttiği ahlaki özelliklerden bir başkası da merhamettir. Merhamet dilimizde hoşgörü ve bağışlama anlamlarına gelmektedir. Hoşgörü, farklı düşünce ve davranışları anlayışla karşılamak, bağışlama ise insanları hatalarından dolayı affetmek, özürlerini kabul etmek demektir.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de hoşgörüyü ve bağışlamayı tavsiye etmektedir:

“Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.” (Arâf, 7/199).

“...Bir kötülüğü bağışlarsanız şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır.” (Nisâ, 4/149).

Kur'an-ı Kerim, yapılan kötülüğe kötülükle karşılık verilmesini kabul etmez. Yapılan kötülüğe, güzel bir şekilde karşılık verilmesini ister. Bundaki temel amaç, kötülüğü sonlandırmak, insanlar arasında sevgi ve kardeşliği hakim kılmaktır. Yüce Allah bu konuda şöyle buyurmuştur:

“İyilikle kötülük bir olmaz. O halde sen kötülüğü en güzel şekilde uzaklaştırmaya çalış. Bir de bakarsın ki, seninle kendisi arasında düşmanlık olan kişi, sana karşı candan, samimi bir dost oluvermiştir.” (Fussilet, 41/34).

Kur'an-ı Kerim'e göre affetmek ve bağışlamak, gerçek ve olgun bir mümin olmanın temel şartlarından biridir.

“Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları hatalarından dolayı bağışlayanlardır. Allah, iyilik yapanları sever.” (Âl-i İmran 3/134).

Kur'an-ı Kerim, insanlara karşı hoşgörü besleyen ve onları bağışlayan kişileri överek Yüce Allah'ın da onları bağışlayacağını ve onları mükafatlandıracağını müjdeler:

“...Affetsinler ve hoşgörsünler. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah, bağışlayandır, çokça affedendir.” (Nûr, 24/22).

İSLAM DİNİ İNSANLAR ARASINDA DAİMA HOŞGÖRÜYÜ VE KARDEŞLİĞİ SAVUNUR.

- Kur'an-ı Kerim, insan ilişkilerinde hoşgörü ve bağışlamayı temel ilke edinmiştir. İnsanları bir ve eşit görmüş, herkesi birbirinin kardeşi ilan etmiştir:
- “Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.” (Hucurât, 49/10).

Peygamber Efendimiz, Müslüman kardeşliğini şöyle tanımlamıştır:

- “Müminler, birbirini sevmekte, hoşgörü ve bağışlamada, şefkat göstermekte tek vücut gibidir. O vücudun bir organı rahatsız olsa diğer organlar da acı çekip uykusuz kalır.” (Buhârî, Edeb 27; Müslim, Birr, 66).
- “Müminin mümine karşı durumu, bir parçası diğer parçasını sınıksız kenetleyip tutan binalar gibidir.” (Buhârî, Salât 88; Tirmizî, Birr 18).

2.11. Alçak Gönüllülük ve Tevâzu

Alçak gönüllülük, kibir ve gurur kelimelerinin karşıtıdır. Alçak gönüllü insanlar, kendi artı ve eksi yönlerini bilen, bunları olduğu gibi gören ve başkalarına olduğundan başka türlü görülme-ye- kim-selerdir.

Alçak gönüllü kişiler, sahip oldukları iyi ve güzel şeylerden dolayı büyüklenmezler, kibir ve gurura kapılmazlar. Sahip oldukları şeyleri, başkalarına gösteriş ve imtiyaz elde etmek için kullanmazlar.

Alçak gönüllü kişiler, yaptıkları iyilikler sebebiyle başkalarından bir karşılık beklemezler. Yaptıkları iyiliği bir övülme sebebi olarak da görmezler. Yaptıkları iyi ve güzel şeyleri, Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmak, başkalarına yardım etmek, dostluk ve kardeşliği yaymak için yaparlar.

NOT EDELİM

Alçak gönüllü olmaya tevâzu denir. Alçak gönüllü ve tevâzu sahibi kişilere de mütevâzî kimse denir. Ayrıca alçak gönüllülük, kibir yani büyüklenmenin karşıtıdır.

Kur'an-ı Kerim'de alçak gönüllü olmak, övülmüş; kibirlenmek ve büyükmek ise yerilmiş, hoş karşılanmamıştır. Kur'an-ı Kerim'e göre, olgun Müslüman'ın şartlarından biri de, tevâzu sahibi olmaktır. Furkân sûresi 63. ayette şöyle buyrulmuştur: *“Rahmân'ın gerçek ve olgun karakterli kulları, tevâzu ile hareket eden kimselerdir. Bilgisiz ve cahil kişiler kendilerine laf attığında, bunu umursamazlar, “Selametle!” der ve geçerler.”*

- Bazı kişiler, yürürken çalım atarak yürürler. Yürüyüşlerini değiştirirler. Böylece başkalarına korku ve endişe saldıklarını düşünürler. Kur'an-ı Kerim, böyle bir davranışı çok yanlış bulur ve şöyle buyurur: *“Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen böyle yürüyerek, ne yeri yarabilirsin, ne boyun dağlara ulaşır.”* (İsrâ, 17/37).

İslam dini, kardeşlik dini olup herkesi bir ve eşit görür. İnsanların eksik veya kusurlu yönlerinin küçümsemesini, çeşitli söz ve davranışlarla bunların alay konusu edilmesini asla uygun görmez. Hepimizin yaratıcısı Yüce Allah'tır. Allah Teâlâ, yeryüzündeki tüm canlıları birbirinden farklı özelliklerde yaratmıştır. İnsanlar yaratılış açısından farklı birtakım özelliklere sahiptir. Bir kısmımız diğere göre daha uzun veya daha kısa olabilir. Bir kısmımız beyaz tenli iken diğere bir kısmımız da siyah tenli olabilir. Bir kısmımız kahverengi gözlü iken diğere bir kısmımız da siyah gözlü olabilir. Bu farklılıklar, bir eksiklik veya kusur değil, bilakis zenginlik ve güzelliştir.

İnsanın kendisini beğenip büyükmek ve başkalarını da küçümseyerek onlardan yüz çevirmesi çok kötü bir davranıştır. İnsanları küçümsemek, onların bizlere ihtiyacı olduğunda kibirlenerek yüzümüzü asıp onlardan uzaklaşmak, kendimizi olduğumuzdan daha farklı bir kişi gibi göstermek için söz ve hareketlerimize gerçek olmayan şeyleri eklemek Kur'an-ı Kerim'de hoş görülmemiş, herkesin kaçınması gereken bir davranış olarak zikredilmiştir:

“Gurura kapılarak insanlara burun kıvrırma, ortalıkta çalım satarak yürüme; unutma ki Allah gurura kapılıp kendini beğenen hiç kimseyi sevmez. Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini yükseltme; çünkü seslerin en çirkinini eşeğin anırmasıdır.” (Lokmân, 31/18-19).

Sevgili Peygamberimiz de “Bir kimseye günah olarak Müslüman kardeşini küçümsemek yeter...” (Buhârî, Edeb, 57) demek suretiyle insanları küçümsemenin büyük bir günah olduğunu ifade etmiştir.

Erdemli insanlar, bildikleri ve sahip oldukları şeyler için büyüklenmezler. Bunları, başkalarını hor görmek, üstünlük taslamak ve çalım satmak için kullanmazlar. Bilirler ki, her şeyden büyük ve yüce olan Allah Teâlâ vardır. Alçak gönüllü kişiler, başkalarına karşı nazık olurlar. Onlara güzel sözler söylerler. Kötü ve kınıcı söz söylemekten çekinirler. Sahip oldukları her şeyin, Yüce Allah'ın kendilerine verdiği bir lütuf olduğunu bilirler ve buna uygun hareket ederler.

UNUTMAYALIM

Dinimiz, insanlar arasında renk, ırk, soy-sop, servet, mevki-makam vb. durumları bir “üstünlük” vesilesi görmez. Bu gibi durumlar, ölçü alınarak bir başkası küçümsemez, hor görülemez.

Bazı insanlar, daha çok mal sahibi oldukça daha fazla şöhret ve üne kavuştukça yükseldiğini düşünür ve aldanır. İnsan, gerçek yükseliğe alçak gönüllülükle ulaşır. Örneğin, alçak gönüllü ilim adamları, bildiklerinin değil; bilmediklerinin daha çok olduğunu bilir. Okuyup daha çok öğrenmeye başladıkça aslında ne kadar da az şey bildiğini kavrar. Onun için bizler, daha çok öğrenmek için çalışmalıyız. Her şeyi biliyor havasına kapılıp bilgisiz ve cahil kalmamalıyız.

Güzel Bir Söz

“Yüksekliği istedim,
onu alçak gönüllülükte
buldum.”
(Hz. Ali)

NOT EDELİM

- Kibirli kişiler, herkesin kendisine saygı gösterip övmesini, her şeyde ve her yerde en ileride görünmeyi ister. Başkalarını küçük ve önemsiz görür. Yürümesinde, oturup kalkmasında yapay bir üstünlük gösterişi vardır. Başkalarına çevirdiği bakışlarında küçümseme okunur, konuşurken emir verir gibi sert ve dik konuşur. En başköşede oturmayı, herkesin ayağa kalkıp kendisini saygı ile selamlamasını ve alkışlamasını ister. Kendisini beğenmiştir ve kendisinden başkasını beğenmez. Alçak gönüllü kişiler ise böyle değildirler. Alçak gönüllü kişiler, başkalarını asla küçük görmezler. Söz ve davranışlarında ölçülü ve saygılı olurlar. Başkalarının yardımına koşarlar. Ancak bunları, yaranmak, övülmek ve dalkavukluk yapmak için yapmazlar.

Başkalarıyla Alay Etmek Çok Kötü Bir Davranıştır!

- Yüce Allah, Hucurât sûresi 11. ayette: “Ey inananlar! Bir topluluk diğer bir toplulukla alay etmesin. Belki alay edilenler kendilerinden daha iyidirler... Kendi kendinizi ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın.” buyurmak suretiyle, insanlarla alay edilerek onların küçük ve hor görülmelerini de kesin bir dille yasaklamıştır.

Peygamber Efendimizin Bizlere Öğüdü

- “Müslüman, Müslüman’ın kardeşidir. Ona haksızlık etmez, onu mahrum bırakmaz, onu hor görmez. Bir kişiye günah olarak Müslüman kardeşini hor görmesi yeterlidir. Her Müslüman’ın malı, canı ve onu ru diğer Müslümanlarca korunmalıdır. Allah sizin şekillerinize ve kalıplarınıza bakmaz, fakat kalplerinize ve davranışlarınıza bakar.” (Buhârî, Edeb, 57).

2.12. Gıybet Etmemek

NOT EDELİM

Zan, hakkında kesin bir delil olmayan bilgidir. Doğruluğu hakkında emin olmadığımız şeyler, zan kapsamına girer.

DİKKAT EDELİM

Gıybet, insanlar arasındaki kardeşlik, arkadaşlık, akrabalık ve komşuluk ilişkilerine zarar verir. İnsanların arasını açar, sevgi yerine nefreti, dostluk yerine düşmanlığı getirir.

Gıybet insanlar arasında sevgi ve kardeşliği zedeleyen kötü davranışlardır. Gıybet, bir kişinin yüzüne söylendiğinde hoşlanmayacağı şeyleri, onun arkasından söylemek, dedikodusunu yapmaktır.

Allah, Hucurât sûresi 12. ayette: “Ey inananlar! Doğruluğu kesin olmayan zandan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını araştırmayın, biriniz diğerinizi arkasından çekıştirmesin... O halde yalnızca düşmekten Allah’tan sakının. Şüphesiz ki, Allah tövbeleri çokça bağışlayan ve affedendir.” buyurmak suretiyle gıybeti, yani dedikoduyu kesin bir dille yasaklamıştır.

Dünya hayatında insanoğlu zaman zaman istenmeyen şeyleri yapabilir, yanlış yollara sapabilir. Bize düşen görev, bu durumda olan kişilere doğru ve güzel yolu bulmaları için yardım etmektir. Zor durumda olan insanları ayıplamak ve onların kusurlarını araştırıp bunu başka ortamlarda anlatmak çok çirkin bir davranıştır ve Kur'an-ı Kerim'de böyle davranan kişiler kınanmıştır:

“Diliyle çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi ve başkalarını ayıplamayı... alışkanlık haline getirenlere yazıklar olsun.” (Hümeze, 104/1-2).

UNUTMAYALIM

- Kusurları ve hataları örtmek, bir kişinin başkasına ve topluma zarar verecek şeyleri örtmesi demek değildir. Çünkü İslam dini başkalarına zarar vermeyi yasaklamıştır. Kusurları ve hataları örtmek, insanlara hatalarını telafi edecek şekilde yardımcı olmaktır. Eğer insanlara, hatalarını telafi edecek imkân vermezsek kötü ve yanlış şeyler devam etmiş, yaygınlaşmış olur.

2.13. İftiradan Sakınmak

İftira, bir suçu, kötü bir söz veya davranışı bilerek başkasının üstüne yıkmaktır. Bir başka ifadeyle, bir insan için söylemediği halde şöyle dedi, yapmadığı halde şöyle yaptı demektir. İftira, çok kötü ve çirkin bir davranıştır ve dinimiz tarafından yasaklanmıştır.

Başka bir ifade ile iftira, yalan söylemektir. Bir kişinin söylemediği veya yapmadığı bir şeyden dolayı kınanmasına yol açar. Böyle çirkin bir durumda kalan kişilerin onurları kınılır, psikolojileri bozulur ve kişilikleri zedelenir.

Bir kişiye iftira etmek, toplumdaki diğer insanların o kişi hakkında haksız ve kötü bir şekilde değerlendirme yapmalarına yol açar. İftiraya maruz kalan kişiler, kendilerine duyulan güveni kaybederler.

İnsanların onurlarının ve kişiliklerinin zedelenmesine, toplumda birlik ve beraberlik, sevgi ve dostluk duygularının zayıflamasına neden olan iftira, İslam dini tarafından yasaklanmış ve çok çirkin bir iş olarak nitelendirilmiştir:

“Mümin erkek ve kadınları yapmadıkları şeylerden dolayı incitenler, şüphesiz iftira etmiş ve büyük bir günah yüklenmişlerdir.” (Ahzâb, 33/58).

“Kim bir hata veya bir günah işler de sonra bunu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz büyük bir iftira atmış ve çok büyük bir günah yüklenmiş olur.” (Nisâ, 4/112).

ÖNCE DÜŞÜN, SONRA HAREKETE GEÇ

- Bir başkası hakkında kötü söz veya iftira etmeden önce, acaba benim hakkımda böyle söylense veya yapmadığım şey için suçlanan ben olsaydım, ne yapardım diye düşünmek gerekir. Kendimiz için istemediğimiz bir şeyi başkası için asla istememeliyiz.

UNUTMAYALIM

İftira etmenin kul hakkı yemek olduğunu unutmayalım. Kul hakkı yemek, yanlış bir davranış ve dinimizce büyük bir günahıdır. Yüce Allah'ın, kul affetmedikçe kul hakkı günahını bağışlamayacağını unutmayalım.

Hepimiz, öldükten sonra Yüce Allah'a hesap vereceğiz. Allah'ın huzuruna, bile bile günah işlemiş olarak çıkmamalıyız. Allah Teâlâ, bütün günahlarımızı bağışlayabilir, çünkü Allah çok bağışlayan ve kullarına karşı sonsuz şefkat besleyendir. Ancak yalan ve iftira bir kul hakkıdır. Kul hakkı borcu ise, kişi affedip bağışlamadığı sürece, Allah tarafından affedilip bağışlanmaz.

2.14. Kıskançlık Yapmamak

Kıskançlık, başkalarını çekememek ve haset etmek gibi kötü huyların başında gelir. Kıskançlık başkalarının sahip olduğu maddi ve manevi şeyleri çekememek demektir.

Kıskançlık, hem kişiyi içten içe bitirir hem de insan ilişkilerini zedeler. Kıskanç kişiler, tavırları sebebiyle psikolojik olarak çok yıpranırlar ve birtakım rahatsızlıklara yakalanabilirler. Böyle kimseler, kendilerine zarar verdikleri gibi, başkalarına da zarar verebilirler.

Haset, kıskançlık ve çekememezlik aynı anlamlara gelen sözcüklerdir.

Kıskançlık, büyülenme, ön planda olma, düşmanlık, çekememezlik, kendine ve topluma güvenmeme, sevgi eksikliği ve dışlanmışlık gibi his ve duygulardan kaynaklanabilir. Kıskanç insanlar,

başkalarını küçük düşürmeye çalışmakla, aslında kendilerini küçük düşürürler ve başkalarının gözünde kendi değerleri küçülür. Dolayısıyla insan, önce kendisini olduğu gibi kabul etmeli ve kendisine güvenmelidir. Kendisini olduğu gibi kabul eden ve güvenen kimse-ler, kıskançlık yapmazlar.

Kıskançlık, insanın kendisine zarar verdiği gibi, insan ilişkilerine de çok büyük zarar verir. Kıskanç insanlar, söz ve davranışlarıyla başkalarına zarar verirler. Karşılarındaki kişilerin kalplerini kırarlar ve aralarındaki dostluk ve kardeşliği bozarlar. İslam dini ise, kardeşlik ve dostluk duygularının toplumda hakim ol-masını ister. Kıskançlık gibi insanların birbirlerine küsmelerine ve darılmalarına yol açacak söz ve davranışları hoş görmez.

Haset ve kıskançlık dinimiz tarafından yasaklanmıştır. Peygamber Efendimiz, “Kıskançlıktan sakınınız. Çünkü ateşin odunu yakıp yok ettiği gibi kıskançlık da iyi işleri yok eder, bitirir.” (İbn Mâce, Zühd, 22) buyurarak, kıskançlığın kötü bir davranış olduğuna işaret etmiştir.

Felâk sûresi 5. ayette: “De ki: Kışkırdığı vakit kıskanç kişinin kötülüğünden Allah’a sığınırım.” denilmek suretiyle kıskanç insanların başkalarına maddi veya manevi açıdan zarar verebileceği vurgulanmış, ancak bizlerin dua ederek ve Allah’a sığınarak böyle kötü durumlar- dan korunabileceği belirtilmiştir.

Peygamberimizin Bir Öğüdü

Birbirinize kin gütmeyiniz, birbirinizi kıskanmayınız, birbirinize sırt çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kullan! Kardeş olunuz. Bir Müslüman'ın, bir başkasına üç günden fazla küs kalması doğru olmaz.” (Buhârî, Edeb, 57).

- Kıskanç insanlar, başkalarının kendilerinden daha üstün ve becerikli olmalarına tahammül edemezler. Halbuki insan kendisini olduğu gibi kabul etmeli ve başkalarının başarılarını takdir etmeli, onları beğenmelidir. Kıskanmak yerine, onlar gibi başarılı olmak için çalışmalı, kendisini geliştirmelidir. Dolayısıyla dinimiz de kıskançlık (haset) yasaklanırken; başkalarını beğenme, imrenme ve onun gibi olmaya çalışmak (gıpta etmek) hoş görülerek herkesin sahip olması gereken güzel ahlak olarak nitelendirilmiştir.

Öz Değerlendirme

- Dinimizin önerdiği iyi ve güzel davranışları uygulama konusunda ne kadar özen gösterdiğimizi belirlemek için bir öz değerlendirme yapalım. Aşağıdaki ifadelerden size uygun olanı (X) şeklinde işaretleyiniz.

	Bunu Çok İyi Yapıyorum	Bunu Kısmen Yapıyorum	Bunu Yapmıyorum
İnsanlarla konuştuğumda doğru konuşurum.			
Başkalarıyla karşılaştığımda onların hatırını sorarım.			
Bir yere girdiğimde selam veririm.			
Sevdiğim şeyleri arkadaşlarımla paylaşıyorum.			
Arkadaşlarımla arası açıldığında, onları barıştırmaya çalışırım.			
İnsanlar arasında hiçbir ayrımcılık yapmam.			
Büyüklerime karşı daima saygılı olurum.			
Arkadaşlarım benden özür dilediklerinde onları bağışlarım.			
Gösteriş olsun diye insanları kandıracak davranışlarda bulunmam.			
Başıma bir sıkıntı geldiğinde sabır gösteririm.			

KELİME BULMACA

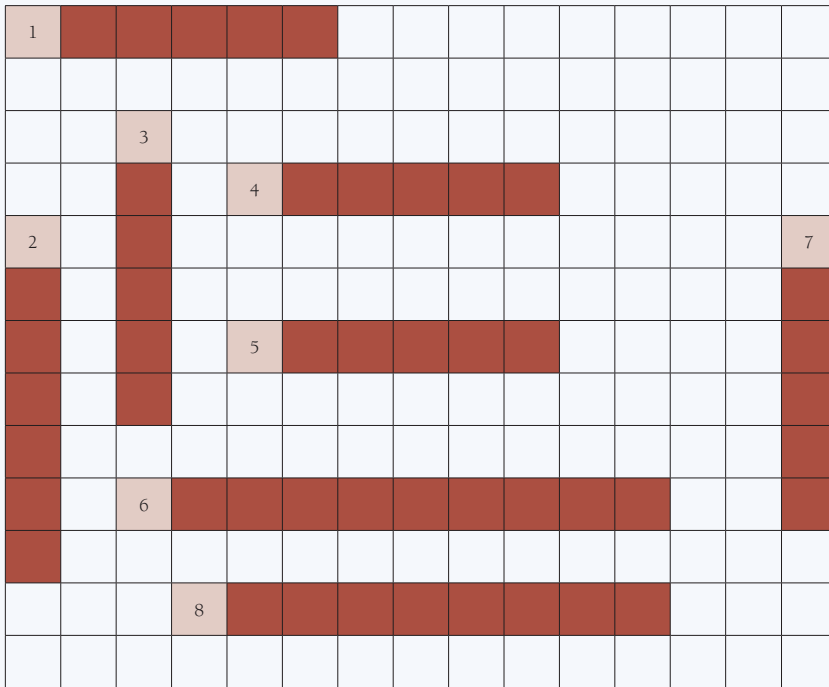
Aşağıdaki harf yığnında uymamız gereken iyi ve güzel ahlaki ilkelere dair 10 kelime gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulmak için 5 dakikan var.

- ADİL, DOĞRULUK, SELAM VERMEK, TEVAZU, HOŞGÖRÜ, ŞÜKÜR, GÖRGÜLÜ OLMAK, SAVURMAMAK, TEMİZLİK, İFFET

N	T	E	K	B	İ	R	N	U	H
S	E	L	A	M	B	H	A	M	D
G	İ	L	S	K	K	H	E	Ş	D
Ö	Ğ	T	E	V	A	Z	U	Ü	O
R	H	S	L	A	D	A	Ü	K	Ğ
G	O	A	A	A	İ	G	F	Ü	R
Ü	Ş	V	M	T	L	U	Ğ	R	U
L	G	U	V	E	O	İ	E	O	L
Ü	Ö	R	E	M	O	Y	İ	F	U
O	R	M	R	İ	Ü	Y	Y	Ğ	K
L	Ü	A	M	Z	S	N	İ	E	M
M	A	M	E	L	K	H	F	İ	Y
A	S	A	K	İ	İ	F	I	D	V
K	A	K	İ	K	A	M	E	T	H
S	V	L	E	Z	A	N	H	U	D
L	R	A	B	İ	F	F	E	T	K

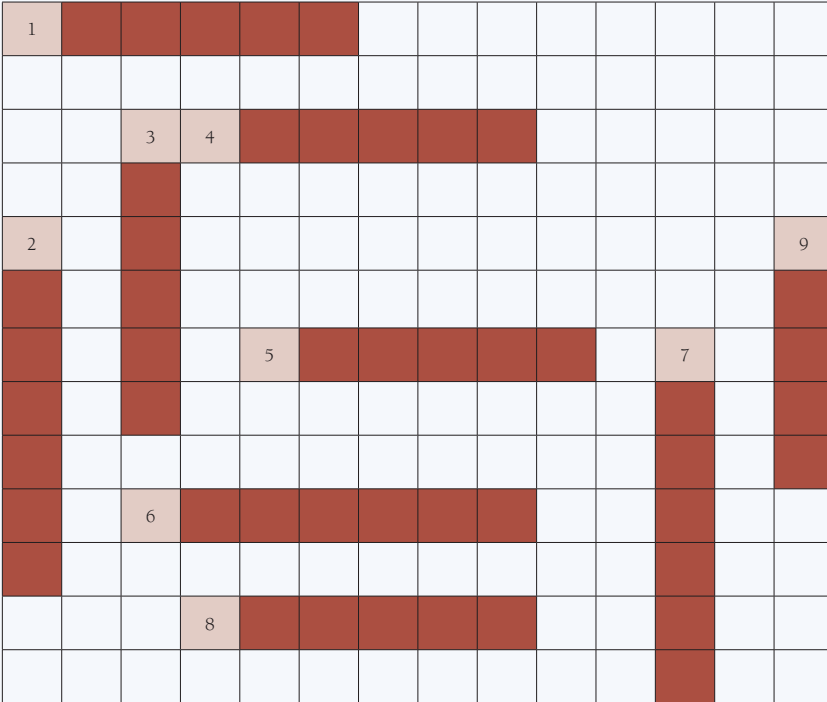
AŞAĞIDAKİ BULMACAYI ÇÖZELİM

1. İnsanlara doğru söz söyleyen kişiye verilen ad
2. Peygamberimizin lakabı
3. Başına bir sıkıntı geldiğinde isyan etmemek
4. Dinimizin önerdiği iyi ve güzel şeylere verilen ad
5. Gösteriş ve riyadan uzak durmak
6. Tokgozlülük
7. Allah'ın verdiği nimetlere teşekkür etmek
8. Allah'a güvenmek

AŞAĞIDAKİ BULMACAYI ÇÖZELİM

1. Doğru söz söylememek
2. Başkaları hakkında doğru olmayan sözler söylemek
3. Başkalarının başarılarını çekememek
4. Başkalarını küçük görmek, büyüklenmek
5. Kıskanç kişilerin kötülüklerinden korunmayı öğütleyen sûrenin adı
6. Kişinin yüzüne söylenildiğinde hoşlanmayacağı şeyleri söylemek
7. Kötü zanda bulunmak
8. Savurganlık yapmak
9. Gösteriş yapmak

BULMACA

Aşağıdaki harf yığnında dinimizin yasakladığı ve uzak durmamız gereken kötü ve çirkin davranışları belirten 10 kelime gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulmak için 5 dakikan var.

KELİMELER:

- GIYBET, İFTİRA, YALAN, KÜÇÜK GÖRMEK, ALAY ETMEK, KÖTÜ ZAN, ALDATMAK, KİBİR, HASET, SAVURGANLIK.

N	K	B	C	M	M	P	N	I	A	U	Y
V	Ü	T	Ç	D	A	İ	F	T	İ	R	A
Z	Ç	R	R	Y	L	O	D	E	D	I	L
K	Ü	Ö	D	H	A	S	E	T	O	I	A
F	K	O	D	U	Y	E	A	M	I	N	N
S	G	I	Y	B	E	T	A	L	Ğ	H	M
A	Ö	K	O	D	T	L	A	Y	F	P	D
V	R	F	O	D	M	D	İ	T	F	Y	O
U	M	I	I	D	E	T	E	Z	I	N	Ğ
R	E	İ	Ğ	R	K	M	Ğ	A	A	I	E
G	K	Ö	T	Ü	Z	A	N	Ü	İ	F	Ğ
A	L	D	A	T	M	A	K	A	G	D	G
N	F	L	E	T	E	K	İ	I	Ğ	O	D
L	K	D	A	A	Ğ	Ç	B	E	M	Ğ	H
I	N	T	U	U	I	A	İ	Ü	L	G	P
K	M	Y	F	A	U	C	R	A	Ş	G	Y

3. Bireysel ve Toplumsal Ahlaki Sorumluluklar

Kur'an-ı Kerim'in övdüğü ve bizlerin yerine getirmemizi istediği "doğruluk, dürüstlük, adil olma, cömertlik" gibi ahlaki tutum ve davranışlara ilaveten birtakım başka ahlaki görev ve sorumluluklarımız da bulunmaktadır. Kur'an'ın insanlığın huzuru ve mutluluğu için gerekli gördüğü bu sorumlulukların önemine dikkat çekmek amacıyla bunları, "bireysel ve toplumsal ahlaki sorumluluklar" başlığı altında sunmaya çalıştık.

İnsanın kendisine karşı sorumlulukları vardır. Sorumluluklarını bilen bir kişi, hayatının her anında mutlu ve huzurlu olur. Sorumluluklarını yerine getiren kişinin hayatı düzen içerisinde. İnsanın hem dünyevi hem de dini birtakım sorumlulukları vardır. Zira İslam dini, insanın hem dünyasını hem de ahiretini güzelleştirmeyi hedefler. Bu amaçla insana belli sorumluluklar yükler.

Yüce Allah, Şems sûresi 9. ayette: "*Şüphesiz ki, nefsinı tezkiye eden (günahlardan arındıran) huzura kavuşmuştur.*" demek suretiyle insanın manevi kirlilerden kendisini temizlemesi ve arındırması gerektiğini ifade ederek bu şekilde davrananların huzura kavuşacaklarını belirtmektedir. İnsanı huzura ulaştıran bir diğer önemli görev de Allah'a samimi bir şekilde inanmak, O'nu anmak ve hatırlamaktır. Ra'd sûresi 28. ayette: "*Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.*" buyrulmak suretiyle, insanın Allah'a iman etmek ve O'nu anmakla huzura ereceği belirtilmektedir. O halde insanın kendisine karşı en önemli sorumluluğu Allah'a samimi bir şekilde iman etmesi ve O'nu anmasıdır.

Kur'an-ı Kerim insanı korumak, sağlıklı ve huzurlu bir hayat sürmesi için birtakım kötü alışkanlıklardan uzak durması noktasında insanoğluna öğütler verir. Bu ayetlerden birinde "*Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar (putlar, putlaştırılan heykeller), fal ve şans okları birer şeytan işi iğrenç şeylerdir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz. Şüphesiz şeytan içki ve kumar yoluyla aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz, değil mi?*" (Maide, 5/90-91) buyrulmuştur. Bu ayetlerde insanın sağlığını, psikolojisini, akıl-ruh dengesini ve mad-

di durumunu bozan içkiden; fal ve benzeri şans okları ile kumardan uzak durulması tavsiye edilmektedir.

Allah'ın insanlardan yapmalarını istediği veya yapmaktan alıkoyduğu şeylerin temel gayesi insanın huzur ve mutluluğu içindir. İnsan, Allah'ın koymuş olduğu bu esaslara bağlı kalarak Allah'ın sevgisini kazandığı gibi, kendisini de her türlü kötülükten korumuş olur.

İnsanın sorumluluğu sadece Allah'a inanmak ve O'na kulluk etmekten ibaret değildir. Bunların dışında insanın başka sorumlulukları da vardır. Nitekim Sevgili Peygamberimizin, bütün zamanını ibadetle geçiren bir sahabiye: *"Sırf ibadetle meşgul olman doğru değil. Kendinin ve çoluk çocuğunun senin üzerinde hakkı vardır. Her hak sahibine hakkını vermelisin."* (Buhârî, Savm, 51) demesi, insanın yalnız kendisinden sorumlu olmadığını göstermektedir. Buna göre, insanın yalnız kendisini değil, ailesini, akrabalarını, komşularını, diğer insanları ve çevresini koruma ve gözetme sorumluluğu vardır.

Kur'an'daki tüm emir ve yasakların temelinde, insanların bireysel ve toplumsal olarak huzur ve mutluluğunu temin etmek vardır.

Namaz ve oruç ibadetlerinin emredilmesi, insanın manevi ve ruhi yönden kişisel gelişimlerine; zekât ve sadakanın emredilmesi toplumsal huzur ve mutluluğa katkı sağlaması bakımından önemlidir. Yüce Allah, dedikodu, yalan, iftira gibi kötü davranışları yasaklayıp insanların doğru, dürüst, güvenilir ve adil olmalarını emrederek hem iyi bir insan hem de iyi bir toplum olmamızı istemektedir.

İslam dininin insanlardan yapmalarını ya da yapmamalarını istediği tüm iş ve davranışlar, onların ahiret hayatlarına yaptıkları bir yatırım olduğu gibi, bu davranışların dünya hayatını düzene sokan ve güzelleştiren bir boyutu da vardır. İnsani ilişkiler konusunda ortaya koyduğu temel ilke ve değerler, insanın psiko-sosyal ve ruhi açıdan kişilik gelişimine olumlu yönde etkide bulunduğu gibi, onun çevresindeki diğer insanlarla barış içerisinde yaşamasına da katkı sağlar. İslam'ın koyduğu bu ilke ve değerler, insanların toplumda sevilen, değer verilen ve güvenilen kişiler olmalarını sağlar.

Kur'an-ı Kerim kendimize ve çevremize karşı birçok sorumluluğumuzu sıralamaktadır. Bunlar Müslümanların uymaları gereken ahlaki ilkeler arasında yer alır. Kur'an-ı Kerim'in, kendimize ve başkalarına karşı dikkat etmemizi öğütlediği sorumluluklarımızdan bazıları şunlardır:

3.1. İnsanlar Arası Sevgi ve Kardeşlik

İslam dini kardeşlik ve paylaşma dinidir. İslam, Allah'a inanan herkesi birbirinin kardeşi olarak görür. Kardeşler arasında yaşanabilecek her türlü olumsuzluğun da ortadan kaldırılmasını ister. Bu amaçla, insanların hiçbirini diğerinin üstünde görmez. Herkesi hukuk karşısında bir ve eşit görür. İnsanları konuştuğu dile, rengine, kültürüne, ırkına vb. sınıflara ayırmaz. Farklı dili konuşan, farklı renklere ve kültürlere sahip olan, farklı coğrafyalarda yaşayan ve farklı milletlere mensup olan insanların birbirlerini sevmelerini, aralarında birlik ve beraberliğin hakim olmasını ve kaynaşmalarını ister:

“Ey insanlar! Muhakkak ki biz, sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışıp anlaşmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında sizin en üstün olanınız Allah'tan en çok korkanınızdır. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilen ve her şeyden hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurat, 49/13).

Veda Hutbesi'nde insan hak ve özgürlüklerini dile getiren ve bu anlamda temel olabilecek ilkeleri insanlığa ilan eden Peygamber Efendimiz de şöyle demiştir:

“Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarınsınız, Âdem ise topraktandır. Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap olana üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır. Azası kesik siyahî bir köle başınıza amir olarak tayin edilse sizi Allah'ın kitabı ile idare ettiği müddetçe, onu dinleyiniz ve ona itaat ediniz.”

3.2. İnsanların Haklarına Saygı

İslam dini, insanların can, mal ve namuslarını kutsal kabul eder. Hiç kimsenin başkasının hak ve hukukunu çiğnemesini hoş görmez. İnsanı öldürmeyi, onun hakkına tecavüz etmeyi, yalanı ve iftirayı, aldatma ve hor görmeyi kesin bir dille yasaklar. Sevgili Peygamberimiz Veda Hutbesi'nde bu duruma şöyle işaret etmiştir: *“Canlarınız, mallarınız, namuslarınız mukaddestir, her türlü tecavüzden korunmuştur. Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine versin”*.

İslam dini insanların birbirlerinin hak ve hukukuna saygılı olmasını emreder. Başkalarının hak ve özgürlüklerini yasaklamayı, engellemeyi vb. her türlü kötü davranışı yasaklar ve bunu kul hakkı olarak görür. İnsanlara iyi ve güzel işlerde yardımlaşmalarını, kötü ve çirkin işlerde ise asla yardımlaşmamalarını emreder. Böylece iyi ve güzel şeylerin yayılmasını, kötü ve çirkin işler ile insanlar arasındaki her türlü düşmanlığın ise ortadan kaldırılmasını hedefler:

“İyilik ve takvada yardımlaşın. Günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın.” (Mâide, 5/2).

Kur'an-ı Kerim, bir insanın hayatına son vermeyi büyük bir günah olarak görür. Bir insanın hayatına haksız bir şekilde son veren kişinin, Allah katında bağışlanmayacağını belirtir: *“Kim bir mümini kasıtlı olarak öldürürse cezası, içinde ebedi kalmak üzere cehennemdedir.”* (Nisa, 4/93). İnsan hayatına son vermenin ne denli kötü bir iş olduğunu ifade etmek için bir insanı öldürmenin bütün insanlığı öldürmekle bir ve eşit olduğunu ilan eder: *“... Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur...”* (Mâide 5/32).

Kur'an-ı Kerim insanlara maddi ve manevi zarar veren her türlü iş, söz ve davranışı kul hakkı olarak görür. İnsanların hayatına haksız bir şekilde son vermek nasıl ki büyük bir günahsa insanlara maddi zararlar vermek de o denli kötü ve günah bir iştir. Kur'an-ı Kerim bu konuda şöyle buyurur: *“Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin...”* (Bakara 2/188).

Peygamber Efendimizin Kul Hakkı Konusundaki Uyarısı

- “Benim ümmetim içinden müflis (yani iflas edip her şeyini kaybetmiş) kişi şudur: Ahirette Allah’ın huzuruna namaz, oruç, zekât, gibi ibadetlerini yerine getirmiş olarak gelmekle birlikte bu kişi, öyle (günahlarla da) gelir ki, kimine sövüp saymış, kiminin kanını akıtmış, kiminin malını yemiş, kimine iftira etmiştir. İşte bu durumda onun ibadetlerinden elde ettiği sevaplardan alınıp bu hak sahiplerine dağıtılır. Eğer amelleri bu hakları ödemeye yetmezse bu kişilerin günahlarından alınıp hak yiyenin günahlarına eklenir. Böylece (sevapları elinden gitmiş, günahları daha da artmış bir kişi olarak) kaldırılıp cehenneme atılır. İşte asıl müflis bu kişidir.” (Müslim, Birr, 60; Tirmizi, Kıyame, 2).

3.3. İyiliği Emretmek/Kötülükten Alıkoymak

Allah, birçok ayette insanların, iyiliği herkese ve her yere yaymalarını, bunun için insanlara doğru ve güzel öğütlerde bulunmalarını isterken kötülüğün de ortadan kaldırılması için hem kendimizin hem de diğer insanların kötü ve yanlış yollara sapmamalarını ve kötü şeylerden uzak durmalarını öğütlemektedir.

Tevbe sûresi 9/71. ayette: “İnanmış erkekler ve inanmış kadınlar birbirlerinin koruyucusudurlar. İyiliği emreder, kötülüğü yasaklarlar. Namazı kılar, zekâtı verir, Allah’a ve elçisine itaat ederler. İşte bunlara Allah rahmet edecektir. Doğrusu Allah aziz (yüce) ve hakîm (her şeyin gerçeğini bilen)dir.” buyrulurken Allah’a inanan kimselerin birbirlerinin koruyucuları olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, her Müslüman’ın bir başka Müslüman kardeşini kötü ve yanlış şeylerden koruması, iyiliği emredip kötülüğü de ortadan kaldırmak için çaba sarf etmesi gerekir.

Lokman (a.s.)’ın Oğluna Öğütü

“Ey yavrucuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup kötülükten vazgeçir; başına gelene karşı dayanıklı ol; doğrusu bunlar, üzerinde durulmaya değer işlerdir.” (Lokman, 31/17).

Kur’an-ı Kerim toplumun huzur ve mutluluğu için toplumda oto-kontrol duygusunun yerleşmesini önerir: “Sizden iyiye çağıran, uygun olanı emreden ve kötülüğü yasaklayan bir topluluk olsun. İşte onlar başa-nya ulaşanlardır.” (Âl-i İmrân, 3/104).

3.4. İnsanların Arasını Düzeltmek

İslam dini barış ve huzur dinidir. İnsanlar arasında küslüğü ve kınıklığı yasaklar. Nisâ sûresi 4/114. ayette: “İnsanların arasını düzeltmeyi, iyilik yapmayı veya yardım etmeyi emreden kimselerin dışında yapılan gizli konuşmaların çoğunda iyilik yoktur. Kim bunu Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak için yapıyorsa, ona büyük bir ödül vereceğiz.” buyrulmak suretiyle aralarında sorun ve sıkıntı olan insanları barıştırmak, Allah’ın hoşnutluğunu kazanmanın yollarından biri olarak gösterilmekte ve böyle kimselerin ödüllendirileceği haber verilmektedir.

Örneğin aralarında sorunlar olan eşlerin birbirleriyle barışmalarını sağlamak ve mutlu bir aile inşa etmek için Nisâ sûresi 4/35. ayette arabuluculuk tavsiye edilmektedir. Benzer şekilde Bakara sûresi 2/182. ayette miras ve vasiyet durumlarında aileler arasında yaşanabilecek birtakım sorunların çözümü için de arabuluculuk önerilmektedir. Yüce Allah’ın bütün bu öğütleri, insanlar arasında barış ve huzuru temin etmek içindir.

Yüce Allah, Enfâl sûresi 8/1. ayette “...Eğer gerçekten Allah’a inanıyorsanız, O’na karşı gelmekten sakının ve aranızı düzeltin...” ve Hucurât sûresi 49/10. ayette “Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki, size merhamet edilsin.” buyurarak kendisine inanan tüm insanların birbirlerinin kardeşi olduğunu ilan etmekte ve bu kimselerin arasında yaşanabilecek anlaşmazlıkların ve küslüklerin düzeltilmesi için de müminlerin arabuluculuk görevi üstlenmelerini istemektedir.

Zaman zaman insanlar birtakım sıkıntılarla karşılaşır. Deprem, sel ve yangın gibi birtakım felaketler insanlara maddi ve manevi zararlar verir. Dinimiz böyle zamanlarda, birlik olmamızı, yardıma muhtaç olanlara koşup onlara yardımcı olmamızı öğütlemiştir. Yetim, öksüz, yoksul, kimsesiz, çocuk ve yaşlılara karşı şefkat göstermemizi isteyerek böyle kimselere yapılan tüm iyilikleri ibadet saymış ve maddi durumu yerinde olan insanlardan zekât ve sadaka vermelerini istemiştir:

“(Ey Muhammed!) Sana Allah yolunda ne harcadıklarını soruyorlar. De ki: ‘Hayır olarak ne harcarsanız o, ana-baba, akraba, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar içindir. Hayır olarak ne yaparsanız gerçekten Allah onu hakkıyla bilir.’ (Bakara 2/215).

3.5. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız

Aile, toplumun temeli ve en küçük yapı taşıdır. Aile, insanın huzur bulduğu en değerli unsurdur. Sevginin, saygının, birlik ve beraberliğin yaşandığı ve yaşatıldığı yerdir aile. İnsan, ailesinin yanında kendisini güvende, mutlu ve huzurlu hisseder. Mutlu ve huzurlu bir yuvanın kurulması, öncelikle aileyi oluşturan bireylerin iyi, güvenilir, sevgi dolu olmalarıyla başlar. Böyle insanlardan oluşan aile, huzur ve mutluluğun kalesi olduğu gibi, sağlıklı ve huzurlu bir toplumun da garantisi olur. Sağlam temeller üzerine kurulan ailelerden oluşan toplum da sağlam, güven ve huzur içinde olur.

Bu sebeple İslam dini aileye ve ailenin sağlam değerler üzerine kurulmasına önem verir. Sağlam bir aile, aileyi oluşturan anne, baba ve çocukların birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmesiyle kurulabilir. Sorumluluklarını bilen anne, baba ve çocuklar hayatlarının her anında, karşılaştıkları her sıkıntı ve kederde birlik içinde ve dayanışma halinde olurlar. Acılarını, üzüntülerini birlikte giderirler. Mutluluklarını ve sevinçlerini birlikte yeşertir, birlikte büyütür ve çoğaltırlar.

3.5.1. Kur'an'da Ailenin Korunması

Aile, huzur ve esenliğin kaynağıdır. İnsanlar, eş ve çocuklarının yanında mutlu olurlar. Kendilerini güvende hissederler. Kur'an-ı Kerim, ailenin huzur ve esenliğin kaynağı olduğu noktasında şöyle buyurur: *“İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindendir. Bunlarda düşünen toplum için dersler vardır.”* (Rum, 30/21).

Kur'an-ı Kerim huzur ve mutluluğun kaynağı olan ailenin korunmasına özen gösterir. Eşlerin birbirlerine saygı duymalarını, birbirlerini dinlemelerini, anlamalarını öğütler. Aralarında yaşanabilecek kavga ve tartışmaları güzel bir şekilde bertaraf etmelerini, eşlerin arasını düzeltmek için her iki tarafın da sevdiği ve güvendiği kişilerin bir araya gelerek eşler arasında yaşanan anlaşmazlıkların sona erdirilmesini ister: *“Eğer karı-kocanın arasının açılmasından endişe ederseniz erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse Allah da onları uzlaştırır. Şüphesiz, Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdardır.”* (Nisa, 4/35).

Sevgili Peygamberimizden Eşlere ve Kadınlara Karşı İyi Davranış Öğütleri

- “Sizin en iyiniz, kadınlarına iyi davranandır.” (Müslim, Birr, 149)
- “Müminlerin iman bakımından en olgun olanı; ahlâkı güzel olan ve ailesine nazık davranandır.” (Nesâî, İşaretü'n-Nisâ, 229)
- “Kadınlarınıza karşı hayırlı olmayı birbirinize tavsiye edin.” (Müslim, Radâ, 62).

3.5.2. Çocukların Anne-Babalarına Karşı Görevleri

Anne-babalarımız bizlerin yaşam kaynağıdır. Onlar, hayata gözlerimizi açtığımız andan itibaren sevgi ve şefkatle bizleri büyüten, koruyan ve kollayan en değerli varlıklarımızdır. Onların yanında kendimizi güvende hisseder, yokluklarında ise kendimizi yalnız hissedimiz.

Anne-babalarımız kendileri açken bizi yedirmiş, kendileri muhtaç iken bizleri giydirmiş, hastalandığımızda başucumuzda bekleyerek bizim için gözyaşı dökmüşlerdir. Bizi üzen şeyler onları da üzmüş, bizi sevindiren şeyler onları da sevindirmiştir. Bizim için pek çok fedakârlık yaparlarken bizden herhangi bir karşılık beklememişlerdir. İşte bundan dolayı, anne ve babalarımızın bizim üzerimizde hakları çok büyüktür ve bu hakkı ödemek de o derece zordur.

Kur'an-ı Kerim, Allah'a iman ve itaatten sonra anne-babalarımıza itaati ve onlara karşı iyi ve güzel davranmayı bize öğütler:

“Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle.

Onlara merhametle ve alçak gönüllülükle kol kanat ger. “Rabbim! Onlar nasıl küçüklükte beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de onlara merhamet göster” diyerek dua et.” (İsra, 17/23-24).

Yukarıdaki ayetler ışığında anne-babalarımıza karşı görevlerimizi şöyle sıralayabiliriz:

- Anne ve babalarımıza iyi ve güzel davranmak,
- Onların söz ve isteklerini yerine getirmek, bunları yerine getirirken öf dahi dememek,
- Onlarla konuşurken kalplerini kıracak söz söylemekten kaçınmak, onlara tatlı ve güzel sözler söylemek,
- Maddi ve manevi olarak yanlarında olmak,
- Yaşadığımız her an onlara sevgi ve şefkatimizi göstermek,

Anne ve babalarımıza karşı sevgi ve saygımızı asla yitirmemeliyiz. Onların bizden yapmamızı istedikleri şeyler bize zor gelse de, onların bizler için yaptıkları fedakârlıkları hatırlayarak elimizden geldiğince onların isteklerini yerine getirmeye çalışmalıyız. Kur'an-ı Kerim, sadece anne-babalarımız bizlerden Allah'a ortak koşmamızı veya O'nu inkâr etmemizi istediklerinde onların bu isteklerini kabul etmememizi ister. Ancak bu şekilde istekleri olsa dahi, her zaman onların yanında olmamızı, onlara karşı iyi ve güzel davranmamızı ve minnettarlığımızı göstermemizi öğütler:

“Biz insana anne-babasıyla ilgili öğütler verdik. Annesi, güçten kuvvetten düşerek onu karnında taşımıştır; çocuğun sütten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bunun için (ey insan), hem bana hem anne-babana minnet duymalısın; sonunda dönüş yalnız banadır.

Eğer anne-baban, hakkında bilgin olmayan bir şeyi Bana ortak koşman için seni zorlarlarsa bu durumda onlara uyma ama yine de onlara dünyada iyi davran; yüzünü ve özünü Bana çevirenlerin yolunu izle; dönüşünüz yalnız Banadır, O zaman yapıp ettiklerinizin sonucunu size bildireceğim.” (Lokman 31/14-15).

DUA EDELİM

- “Rabbim! Bana ve anne-babama lütfettiğin nimete şükretmeye, razı olacağın işleri yapmaya beni muvaffak kıl. Benden gelecek nesli hayırlı eyle, pişmanlıkla dönüp senin kapına başvurmaktayım ve ben şüphesiz sana boyun eğenlerdenim!” (Ahkâf, 46/15).
- “Ey Rabbimiz kıyamet günü, beni, anne-babamı ve bütün müminleri affeyle.” (İbrahim, 14/41).
- “Rabbim! Beni, anne-babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkini arttır.” (Nuh, 71/28).

3.5.3. Anne-Babaların Çocuklarına Karşı Sorumlulukları

Çocukların da anne ve babaları üzerinde bazı hakları vardır. Anne ve babalara dünyaya getirdikleri çocuklarına bakmak, onların sağlık-larını gözetmek, eğitimlerine özen göstermek, vatanına ve milletine faydalı birer insan olarak yetiştirmek, dinini ve dini görevlerini öğ-retmek, dini ve ahlaki gelişimlerine dikkat etmek, evlenme yaşlarına geldiklerinde çocuklarının yanında olmak bu görevlerden bazılarıdır.

Çocuklar, ilk eğitimlerini anne ve babalarının yanında alırlar. Çocuklarını iyi terbiye edememiş, din ve dünya hayatı için öğrenmeleri gereken temel bilgileri verememiş olan anne ve babalar, üzerlerine düşen görev ve sorumluluklarını yerine getirmemiş olurlar. Bu şekilde çocuklarını ihmal eden anne ve babalar, aynı zamanda Allah’a karşı sorumluluklarını da yapmamış sayılırlar.

Kur’an-ı Kerim’de çocuk hakları üzerinde önemle durulur. Çocuklarımız bizler için bu hayatın en güzel süsleridir (Kehf, 18/46). Onların varlığı bizi mutlu eder. Ancak çocuklarımızın varlığı bizi Al-

“Mal ve çocuklarınızın sizin için birer imtihan olduğunu ve büyük mükâfatın Allah katında bulunduğunu bilin.” (Enfâl, 8/28)

lah’a kul olmaktan alıkoymamalıdır (Münâfikûn, 63/9). Çocuklarımızın varlığı bizim için imtihan vesilesidir (Enfâl, 8/28; Tegâbûn, 64/15). Onları iyi bir şekilde eğitmek, büyötmek, dini ve dünyevi hayata hazırlamak konusunda Allah’a karşı sorumluluğumuz vardır. Şayet bu sorumluluğumuzu ye-

rine getirir ve çocuklarımızı iyi bir şekilde yetiştirirsek bu imtihanı kazanmış oluruz.

Kur'an-ı Kerim, yoksulluk ve fakirlik korkusuyla çocukların öldürülmesini kesin olarak yasaklar. Onların da yaşam haklarının olduğunu belirtir: *“Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de, onları da biz rızıklandırıyoruz. Doğrusu onları öldürmek büyük günahtır.”* (İsra, 17/31).

Kur'an-ı Kerim, çocuklar arasında ayrımcılık yapılmasını kesin bir şekilde yasaklamaktadır. Kız olsun, erkek olsun tüm çocukları, Allah'ın insanoğluna verdiği en güzel hediye olarak görür. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır: *“Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'ındır; dilediğini yaratır. O, dilediğine kız çocuk, dilediğine de erkek çocuk verir; yahut hem kız hem de erkek çocuk verir; dilediğini de kısır bırakır. O bilendir, her şeye gücü yetendir.”* (Şûrâ, 42/49-50).

3.6. Akrabalarımıza Karşı Sorumluluklarımız

Akrabalarımız, ailemizin parçasıdır. Ailemizi koruyup gözet-tiğimiz gibi akrabalarımızı da koruyup gözetmemiz gerekmektedir. Kur'an-ı Kerim, akrabalarımıza karşı sorumluluklarımız üzerinde sıklıkla durmakta ve bu sorumluluğumuzu yerine getirmemizi istemektedir: *“Allah adaletle davranmayı, iyilik yapmayı ve akrabaya bakmayı emreder; çirkin işleri, kötülüğü ve azgınlığı ise yasaklar. Düşünesiniz diye size öğüt vermektedir.”* (Nahl, 16/90).

Kur'an-ı Kerim, akraba haklarını koruma ve gözetme ile birlikte, akrabalar arasındaki bağların güçlendirilmesini ve bu bağların koparılmasını ister: *“Sözleştikten sonra Allah'la olan antlaşmalarını bozanlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği (akrabalık) bağını koparanlar, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar; işte bunlar lanetlenmişlerdir ve kötü yurttadır (cehennem) olanlardır.”* (Ra'd, 13/25).

Ra'd sûresi 13/21. ayette Allah'a inanan, Kur'an-ı Kerim'in Allah'tan geldiğine inanan kimselerin özellikleri sayılırken, *“Onlar, Allah'ın birleştirilmesini emrettiği (akrabalık) bağını birleştirirler. Rablerine karşı saygı beslerler ve hesabın kötüsünden korkarlar.”* buyrulur. Allah'a iman eden kimselerin akrabalık bağlarını birleştiren, güçlendiren ve bu bağların kopmaması için çalışan kimseler oldukları belirtilmektedir.

Kur'an-ı Kerim, yardıma muhtaç olan akrabalarımızı gözetmemizi ve onların ihtiyaçlarını gidermemizi ister:

“Öyle ise akrabaya, yoksula ve yolcuya hakkını ver. Bu, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak isteyenler için daha hayırlıdır. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Rum, 30/38).

3.7. Komşularımıza Karşı Sorumluluklarımız

Kur'an-ı Kerim'in üzerinde durduğu sorumluluklardan bir diğeri de komşu hakkıdır. Sosyal dayanışma ve yardımlaşma açısından insana ailesinden sonra en yakın sosyal çevreyi komşular oluşturur. Kur'an-ı Kerim, anne-baba, akrabalar, yetim ve öksüzlerden sonra yakın ve uzak komşularımıza iyi davranmamızı öğütler:

“Allah'a kulluk edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabalara, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşına, yolda kalana ve elinizin altında bulunana iyi davranın. Doğrusu Allah kendini beğenip böbürleneni sevmez.” (Nisa, 4/36).

Peygamber Efendimiz de: “Cebrail (a.s.), bana komşu hakları konusunda öyle hükümler getirdi ki, bu gidişle herhâlde komşu komşuya mirasçı kılınacak diye düşündüm.” (Buhari, Edeb, 123) demek suretiyle, komşuluk hukukuna dikkat çekmeye çalışmıştır. Ayrıca komşuya iyi ve güzel davranmamızı, ihtiyaç duydukları şeylerde onlara yardımcı olmamızı, sahip olduğumuz güzel şeyleri onlarla paylaşmamızı istemiştir: “Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse, komşusuna ikramda bulunsun.” (Buhari, Edeb, 31)

Peygamberimiz komşu hukukunun üzerinde çok durmuştur. Komşularımızın bize güven duymalarını, gerçek ve olgun bir mümin olmanın şartı olarak gören peygamberimiz, yanlış iş ve davranışlarda bulunarak veya dedikodu, yalan ve iftira gibi kötü sözler söyleyerek komşularımıza zarar verilmemesi noktasında bizleri uyarmıştır: “Komşusu elinden, dilinden emin olmayan kişi olgun bir mümin sayılmaz.” (Buhari, Edeb, 29)

Peygamberimizin Komşuluk İlişkileri Konusunda Dikkat Çektiği Hususlar

1. Hastalandığında geçmiş olsun ziyaretine gitmek
2. Vefat ettiğinde cenazesinde yer almak
3. Maddi sıkıntısı olduğunda yardım etmek
4. Darda kaldığında yardımına koşmak
5. Bir nimete kavuştuğunda veya bir şeyi başardığında tebrik etmek
6. Başına bir kaza vb. bir durum geldiğinde teselli etmek
7. Evini komşusuna zarar verecek şekilde yapmamak
8. Ne pişirdiğini ona belli etmemek, belli ederse pişirdiğini onunla paylaşmak.

Bkz. Nureddin el-Heysemi, *Mecma'u'z-Zeva'id*, cilt VIII, 168/170.

3.8. Yaşadığımız Dünyaya Karşı Sorumluluklarımız

Her şeyi yaratan, gözeten ve idare eden Yüce Allah, insanı ve üzerinde yaşadığı yeryüzünü yaratmıştır. Yeri ve göğü, insan ve diğer canlıların yaşamı için en güzel şekilde bir düzen ve ölçü içerisinde yaratmıştır.

Yeryüzünde tüm canlılar için çeşit çeşit meyveler, hoş kokulu bitkiler, içlerinde birbirinden farklı nimetlerin olduğu denizler, insanlara yolları gösteren dağlar, ırmaklar, pınarlar, rengarenk çiçekler var etmiştir. (Rahmân, 55/1-25)

Yüce Allah, Rahmân sûresi 7. ayette evreni bir ölçüyle yarattığını belirttikten sonra 8. ayette de ölçüde aşın gitmeyin, yani Allah'ın evrende koyduğu denge ve düzeni bozmayın diyerek bizlerden çevreye karşı duyarlı bireyler olmamızı istemiştir.

Yüce Allah'ın evren için koyduğu ölçü ve düzen tesadüf eseri olmayıp O'nun eşsiz ve sonsuz bilgi ve hikmetinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü, Allah “*âlemlerin Rabbidir*” (Fatıha 1/2). Yüce Allah'ın âlemlerin Rabbi oluşu, evreni ve içindeki her şeyi idare etmesi, gözetmesi ve en güzel şekilde yaratması demektir.

“*Karada ve denizde düzenin bozulması, insanların bizzat kendi elleriyle işledikleri yüzündendir...*”
(Rum, 30/41)

Allah'ın koymuş olduğu ölçüyü her şeyde ve her yerde görmek mümkündür. Bu denge ve ölçüyü korumak bizim görevimizdir. Hicr sûresi 15/21. ayette: *“Size belli bir ölçüde verdiğimiz nimetleri idareli kullanın. Çünkü her ne kadar bizim katımızda bunlar depolanmış ise de sizin böyle bir deponuz yoktur.”* denilerek insanın içinde yaşadığı dünyayı koruması, dünyada bulunan nimetleri idareli kullanması ve israf etmemesi istenmektedir.

Yeryüzünde yapılan savaşlar, deniz ve karalardan fırlatılan füzeler, düzensiz ve yanlış avlanmalar, ağaçların kesilerek erozyonun oluşmasına sebep olma gibi birçok yanlış ve kötü şey sebebiyle doğaya zarar verilmektedir. İnsanoğlu yarınını düşünmeden çevresindeki birçok şeyi bozmaktadır. Kur'an-ı Kerim, yeryüzündeki denge ve düzeni bozan bu tür şeyleri ifade etmek için “fesat” (kötülük ve bozgunculuk yapmak) kavramını kullanır. Karada ve denizde ortaya çıkan fesadın, bizzat insanın kendi elleriyle işledikleri yüzünden çıktığını hatırlatarak (Rum, 30/41), insanı doğal çevreyi koruması hususunda uyarır.

Kur'an-ı Kerim, insanın dünya hayatında mutlu olması için yeryüzünü korumasını, yeryüzünde fesat çıkarmamasını istemektedir: *“Düzene sokulduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Allah'a (azabından) korkarak ve (rahmetini) umarak dua edin. Şüphesiz, Allah'ın rahmeti iyilik edenlere çok yakındır.”* (Araf 7/56).

Benzer şekilde Hud sûresi 11/85. ayette ve Şuarâ sûresi 26/183. ayette: *“insanın yeryüzünde bozgunculuk yaparak dolaşmaması ve bozgunculuk çıkarmaması”* öğüt verilir.

İnsanın içinde yaşadığı dünyada mutlu olabilmesi için öncelikle dünyasını koruması ve gözetmesi gerekir. Sularımızı, ırmaklarımızı, denizlerimizi, ormanlarımızı, dağlarımızı korumalıyız. Bunları korumak ve gözetmek dinimizin bir emridir. Çevremize zarar veren şeyleri ortadan kaldırmak için çabalamalı ve bu konuda birlik olmalıyız. Yerlere ve denizlere çöp atarak çevremize zarar veren kişileri uyarmalıyız. Bu kişiler, yaptıkları yanlış düzeltmiyorlarsa onları resmi makamlara bildirmeliyiz. Yapacağımız bu davranışın, bizi ve gelecek nesillerimizi korumak adına önemli bir görev olduğunu bilmeliyiz. İnsanın sağlıklı, mutlu, huzurlu bir yaşam sürmesi için çevremizi korumamız gerektiğini unutmamalıyız.

DEĞERLENDİRELİM

- Aşağıda yer alan ayette ne ifade edildiği ve üzerimize düşen görevler konusunda düşünüp değerlendirmelerde bulunalım.
- “Allah’ın sana verdiği şeylerde, ahiret yurdunu da gözet, dünyadaki payını da unutma; Allah’ın sana yaptığı iyilik gibi sen de iyilik yap; yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Çünkü Allah bozguncuları sevmez.” (Kasas, 28/77).

ÖZ DEĞERLENDİRME TESTİ

- Aşağıda yer alan ifadeleri hangi sıklıkla yerine getirdiğimizi sağ tarafta yer alan zaman ifadelerinin olduğu kutucuklara işaretleyelim.

	Her zaman	Sık sık	Bazen	Ara sıra	Hiçbir zaman
Doğru söz söylerim.					
İnsanlar arasında adaletle davranırım.					
Anne-babamı sever ve sayarım.					
Komşularıma zarar vermem.					
Akrabalarımı ziyaret ederim.					
Verdiğim sözleri tutarım.					
Yerlere çöp atmam.					

KUR'AN'DAN KISSA VE SÛRELER

Doç. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI

5

1. Kur'an-ı Kerim'den Kissalar
2. Kur'an Sûrelerini Tanıyalım

1. Kur'an-ı Kerim'den Kıssalar

1.1. Hz. Adem: İlk İnsan ve İlk Peygamber

Yüce Allah yeri ve göğü yarattı. Yerde dağlar, denizler, nehirler, bitkiler ve hayvanlar; gökte yıldızlar, gezegenler ve galaksiler var etti. Ancak bu varlıklardan hiçbiri yeryüzünün sorumluluğunu üstlenemedi. Yüce Allah, tüm varlıkların üstünde onlardan daha üstün ve mükemmel özelliklere sahip olan insanı yarattı. Böylece insan yeryüzünde barış ve esenliğin, huzur ve mutluluğun, iyilik ve güzelliğin sağlama sorumluluğunu üstlenmiş oldu.

Yüce Allah meleklerine kuru bir çamurdan ve şekillenmiş bir balçıktan (Hicr, 15/28) yeryüzünde bir halife yaratacağım (Bakara, 2/30); Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğim zaman, onun için saygıyla eğilin (Hicr, 15/29) demişti.

Melekler Yüce Allah'tan duyduklarının karşısında şaşırmışlardı. Kendileri her an ve her yerde Allah'a kuluk ediyor, O'na secde ve dua ediyorlardı. İnsanın yaratılmasının hikmetini anlayamamışlardı. Bundan ötürü Yüce Allah'a:

-“*Ey Rabbimiz! Yeryüzünde bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek yüceltiyor ve seni takdis (kut-suyoruz) ediyoruz.*” dediler.

Yüce Allah ise meleklerle: “*Ben sizin bilmediğinizi bilirim.*” (Bakara, 2/30) dedi. Yüce Allah’ın bu sözü önemli bir sırrı içinde barındırıyordu. O halde insanın, yani Adem’in yaratılmasının özel bir sebebi ve de o ana kadar var olan şeylerden farklı bir tarafı olmalıydı. Allah Teâlâ Adem’e akıl ve irade gücü vermiş ve yeryüzünde her ne varsa hepsinin ismini ve ne işe yaratıldıklarını Adem’e öğretmişti (Bakara, 2/31). Adem aklını ve iradesini kullanarak bu öğrendikleriyle hayatını mutlu ve güzel bir şekilde yaşayabilir, kendisini yaratan Rabbine karşı kulluk görevlerini yerine getirebilirdi.

Yüce Allah, Adem’e isimlerini öğrettiği varlıkları meleklerle gösterip, “*Hadi bakalım bu varlıkların isimlerini bana söyleyin.*” dedi. Ancak melekler bu varlıkların ne isimlerini ne özelliklerini biliyorlardı. İşte o an melekler yanlış yaptıklarını anladılar ve Allah’a:

-“*Rabbimiz! Sen yüceler yücesisin. Bizler, senin bize öğrettiklerin dışında bir şey bilmeyiz, bilen de sensin, hikmet sahibi olan da sensin.*” dediler.

Yüce Allah, Adem’e: “*Ey Adem şu varlıkların isimlerini meleklerle söyle.*” dedi. Adem, bütün varlıkların isimlerini bir bir meleklerle söyledi. Bunun üzerine Allah, meleklerle: “*Ben göklerin ve yerin size gizli kalan her şeyini, sizin açığa vurduğunuz ve içinde sakladığınız her şeyi bilirim dememiş miydin.*” dedi. Böylece melekler insanın kendilerinden daha üstün özelliklerle yaratılmış olduğunu ve insanın akıl ve iradesini doğru bir şekilde kullanması durumunda kötü ve çirkin işlerden kurtulacağını, iyi ve güzel şeyler yaparak dünya hayatında mutluluğa ulaşabileceğini anlamışlardı (Bakara, 2/31-33).

Yüce Allah meleklerden Adem’in karşısında secde ederek saygıyla eğilmelerini istedi. İblis hariç bütün melekler Adem’in karşısında saygıyla eğildiler.

İblis, insanın çamurdan, kendisinin ise ateşten yaratıldığını söyleyerek kendince insandan daha üstün bir varlık olduğunu düşünüyordu. Büyüklenmesi İblis’i kötü bir yola sürüklüyordu. İnsanın topraktan, kendisinin ise ateşten yaratılması doğrudur. Ancak in-

sanı üstün kılan şey topraktan yaratılması ve şeytanı küçük kılan şey de ateşten yaratılmış olması değildi. İnsanı üstün kılan Allah'a olan güveni ve teslimiyeti, şeytanı küçük kılan ise isyanı ve büyüklük taslamasıydı. İblis'in kibri kendisini Allah'ın emrine uymaktan alıkoymuştu. Hâlbuki hatasını anlayıp, tövbe etse Yüce Allah onu affedebilirdi (Bakara, 2/34; Araf, 7/12; Hicr, 15/33).

Bunun üzerine Yüce Allah İblis'e: *“Sana verdiğim makamdan çık ve yıkıl karşımdan, sen artık kovulmuş şeytansın”* (Araf, 7/13; Hicr, 34/35; Sâd, 38/77) diyerek, onu huzurundan kovdu. İsyanı ve Allah'ın huzurundan kovulması sebebiyle İblis'in adı şeytan olmuştu. Şeytan, kibrinden dolayı Allah katındaki bütün değerini kaybetmiş ve hesap gününe kadar lanetlenmişti. Şeytan çaresiz bir şekilde başına ne geldiğini anlamaya çalışıyordu. İnsana olan kıskançlığı bir anda kine dönüşmüştü. Kendisinin bu değerli makamdan kovulmasına sebep olan insana kötülük yapmak istiyordu. Ancak bunu yapabilmesi için hesap gününe kadar yaşaması gerekiyordu. Bunun için Allah'a: *“İnsanları tekrar dirilteceğin güne kadar beni yaşat.”* dedi. Yüce Allah da ona kıyametin kopacağı güne kadar süre verdi (Araf, 7/14-15; Hicr, 15/37-38). Şeytan'ın amacı insanı kötülüğe sevk etmek, onu doğru yoldan uzaklaştırmaktı. İyi ve güzel şeyleri kötü ve çirkin; kötü ve çirkin şeyleri ise iyi ve güzel gösterecekti. Böylece insanları kendisi gibi günahkâr yapacaktı. Ancak şeytan, Allah'a içten samimi bir şekilde bağlanmış olanlara hiçbir şey yapamayacağını biliyordu. Onun için Allah'a *“Sana içten ve samimi bir şekilde bağlanmış olanlar dışındakilere yeryüzündeki şeyleri süsleyerek güzel göstereceğim ve onları sana karşı azdıracam.”* (Hicr, 15/39-40) dedi.

Yüce Allah onun için şöyle cevap verdi: *“Benim gösterdiğim doğru yolda ilerleyen samimi, içten ve yürekten bana bağlı olan kullanıma karşı hiçbir hâkimiyetin olamayacaktır. Sana ancak benim yolumdan uzak duran ve azgınlığı seçenler uyacaklardır.”* (Hicr, 15/41-43; İsra, 17/65; Araf, 7/18).

İnsana düşen görev Allah'a inanması ve Allah'ın gösterdiği yolda yürümesidir. Kendisine kötülüğü fısıldayan nefsinin ve şeytanın sözlerine kulaklarını kapamalıdır. Şayet insanoglu, Allah'a samimi bir şekilde bağlanırsa şeytanın kendisine hiçbir şey yapamayacağını bilmeli ve ona göre yaşmalıdır.

Adem tek başınaydı. Yüce Allah onun için kendisiyle huzur bulacağı bir eş yarattı. Bu eşin adı Havva idi. Allah, Adem ve Havva'ya: *"Ey Adem! Eşin ve sen cennette kalın, orada olandan istediğiniz yerde bol bol yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın; yoksa zalimlerden olursunuz."* (Bakara, 2/35; Araf 7/19) dedi.

Şeytan boş durmayacaktı. Adem ve Havva'yı şaşırtmak ve bir anlık dalgınlıklarından faydalanarak onları hata yapmaya zorlayacaktı. Bu amaçla her ikisinin yanına sinsice gelerek onlara: *"Rabbinizin size bu ağacı yasaklaması sizin melek olmanız veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir."* (Araf, 7/20) dedi. Siz beni dinleyin melek gibi olmak ve burada bu güzel nimetlerle sonsuza dek yaşamak için şu ağaçtan tadın dedi ve sanki onların mutluluğunu diliyormuşcasına ben size öğüt veren bir kişiyim diye yemin ederek onları aldattı (Araf, 7/21).

Adem ve Havva şeytanın ne denli kötü bir kişi olduğunu unutmuş, şeytanın kendilerini kötü bir yola soktuğunun farkında olmaksızın, yaklaşmaları ve yemeleri yasak olan ağaçtan yemişlerdi. Yüce Allah ise onlara: *"Ben size o ağacı yasaklamamış mıydım? Şeytan'ın sizi yanıltmaya ve sizi doğru yoldan uzaklaştırmaya çalışacak bir düşman olduğunu söylememiş miydim? diye seslendi."* (Araf, 7/22).

Ancak çok geçmeden yaptıkları hatayı anladılar. Şeytanın kendilerini kandırdığını ve onları kötülüğe sürüklediğini gördüler. Hemen orada her ikisi de ellerini semaya kaldırarak: *"Rabbimiz! Biz kendimize yazık ettik. Sen bizi bağışlamaz ve affetmezsen biz her şeyimizi kaybedenlerden ve yitirenlerden oluruz."* (Araf, 7/23) diye yakardılar. Her ikisi de yaptıklarının yanlış olduğunun farkındaydılar. Adem ve Havva'nın akılları başına gelmişti. Onlar, şeytan gibi yapmamışlar, hatalarını görüp derhâl Allah'tan af ve özür dilemişlerdi. Zira Allah, affeden ve bağışlayanların en yücesiydi. O'nun insana olan rahmet ve sevgisinin sınırı yoktu. Yeter ki insanoğlu hatasını görüp Allah'tan bağışlanma dilesin (Bakara, 2/ 37).

Yüce Allah, Adem ve Havva'nın dualarını kabul etti ve onları bağışladı. Lakin onları cennetten yeryüzüne indirdi. Artık insanın kıyamet gününe kadar sürecek yeryüzündeki hayatı başlıyordu. İnsan yeryüzünde Allah'ın nimetlerinden istifade etmeye devam edecekti. Ancak insanın esas yaratılış gayesi olan yeryüzündeki sorumluluk görevi başlıyordu. Artık insan Allah'ın kendisine verdiği akıl ve irade

gücü yanında Allah'tan gelen vahyin ışığıyla birlikte yeryüzünde yaşayacaktı (Araf, 7/24-25).

Şayet insan, Allah'ın hak yolunu kendilerine gösteren elçilere uyup onların doğru rehberliğine tabi olursa bu kişiler hesap gününde ne korkacak ne de üzüleceklerdir. Ancak Allah'ı inkâr edip O'nun ayetlerini yalanlayanlar ise o gün gelip çıktığında korkacak ve yaptıklarından dolayı çok üzüleceklerdir (Bakara, 2/38-39).

İnsan hesap günü geldiğinde üzülenlerden olmamak için kendisine gelen kutsal mesaja yani Kur'an-ı Kerim'e inanmalı, onun içindeki mesajı öğrenmeli ve güzel bir şekilde hayatına katmalıdır. Aklını ve iradesini kötü şeylerde değil, bilakis iyi ve güzel şeyleri yapabilmek için kullanmalıdır. İnsanlara zarar vermemeli, onlara zarar verebilecek şeylerden uzak durmalıdır.

Adem ve Havva yeryüzünde belli bir süre yaşadıktan sonra Allah'tan kendilerine evlat vermesi için dua ettiler. Yüce Allah onlara kız ve erkek evlatlar verdi. Artık Adem ve Havva yeryüzünde tek değillerdi. Onlardan yeni nesiller dünyaya geliyor, sayıları artıyordu. Sayıları zamanla artan bu insanlara Allah'ı hatırlatacak ve onlara doğru yolu gösterecek bir elçiye ihtiyaç vardı. Yüce Allah, Adem'i insanlara doğruyu ve hakikati göstermesi ve onlara güzel bir şekilde rehberlik etmesi için elçi seçti. Böylece ilk insan olan Adem, Allah'ın yeryüzündeki ilk peygamberi olmuştu. Artık o, Hz. Adem'di.

Hz. Adem (a.s.)'ın Kıssasından Çıkarılması Gereken Dersleri Beraberce Not Edelim

- Hz. Adem ilk insan ve ilk peygamberdir.
- Hz. Havva, Hz. Adem'in eşi ve insanların ilk annesidir.
- İnsan topraktan, melekler nurdan ve şeytan ise ateşten yaratılmıştır.
- Şeytan, melek değildir. O ateşten yaratılmış ve cin taifesindendir.
- Şeytan, kibrinden dolayı Allah'a karşı gelmiştir.
- Şeytan, insanların kötülüğünü isteyen ve onları kötü ve çirkin şeyler yapmaya çağıran bir varlıktır. O insanın yeryüzündeki en büyük düşmanıdır.

- Kibir, yani kendini başkalarından üstün görerek büyükmek ve başkalarına büyüklük taslamak çok çirkin ve günah bir davranıştır.
- Şeytanı yakan isyanından sonra tövbe etmemesi; Hz. Adem ve Havva'yı kurtaran ise derhâl Allah'tan bağışlanma dilemeleri, tövbe etmeleridir.
- İnsan, şeytanın vesvesesinden ve onun yönelttiği kötü ve çirkin şeylerden kendisini koruması ve ondan uzak durması gerekir.
- İnsanı şeytandan koruyacak olan şey, Allah'a samimi bir şekilde inanmak ve bağlanmaktır.
- İnsan, Allah'ın kendisine gönderdiği peygamberlere ve kutsal kitaplara inanır ve emirleri yerine getirirse şeytandan kolay bir şekilde korunabilir.
- İnsan, aklını ve iradesini iyi ve güzel yolda kullanmalı, insanlara zarar verebilecek şeylerden uzak durup yeryüzünde iyiliğin hakim olması için çalışmalıdır.
- Yüce Allah, insanlara karşı sonsuz sevgi ve şefkat besler. O, duaları ve tövbeleri bağışlayan ve affedendir. İnsana düşen görev, hataya düşerek bir günah işlediğinde bunu fark etmesi, hatasından pişman olması ve derhâl Allah'a tövbe etmesidir.

1.2. Hz. Nuh: Bir Peygamberin Tevhid Mücadelesi

Hz. Adem ile Hz. Havva'dan sonra yeryüzünde insanların sayısı artmaya başladı. Hz. Adem, çocuklarını Allah'a inanmaya ve yalnız O'na kulluk etmeye davet ediyordu. Hz. Adem'den sonra gelen elçiler de insanları Allah'a inanmaya davet etmiş, doğru yolu insanlara göstermişlerdir. Vedd adında bir bilgin bu kişilerden biriydi. Son nefesini verinceye kadar insanları Allah'ın dinine, yani İslam'a çağırıyordu. Ancak Vedd'in ölümünden sonra insanlar hak yoldan saptılar. Önce Vedd'in heykellerini yapmaya başladılar, gün geçtikçe farklı farklı heykeller yapıyorlar ve put adını verdikleri bu şeylere tapıyorlardı. Böyle bir ortamda Nuh (a.s.), insanlara yeniden Allah'ı hatırlatmak üzere peygamber olarak gönderildi. Nuh'un peygamber olarak gönderildiği ortamda insanlar Vedd, Suva, Yeğus, Yeuk

ve Nesr adını verdikleri putlara tapıyor, onlara kulluk ediyorlardı. Kavmin ileri gelenleri de sakın ilahlarınızı terk etmeyin, onlara itaat etmekten yüz çevirmeyin diye insanlara baskı yapıyor, onları kötü yola sevk ediyorlardı. (Nuh, 71/23)

Yüce Allah, doğru yoldan sapmış bu insanları uyarmak için içlerinden kendilerinin de çok sevdiği Nuh'u peygamber seçti. Nuh'a kavmini can yakıcı bir azap gelmezden önce uyarmasını istedi (Nuh, 71/1).

Nuh da kavmine: *"Ey kavmim! Allah'a inanın, O'na tapın. O'ndan başka bir tanrınız yoktur. Eğer beni dinlemez ve Allah'a yönelmezseniz başınıza gelecek bir felaketten korkarım."* dedi (Araf, 7/59).

Kavmin ileri gelenleri ise Nuh (a.s.)'a: *"Ey Nuh biz seni gerçekten de şaşkınlık içinde görüyoruz."* diyerek O'na ve mesajına kulaklarını tıkayarak yüz çevirdiler. Hz. Nuh ise onlara: *"Ey kavmim, bende bir şaşkınlık yoktur, tam aksine ben âlemlerin Rabbinin size gönderdiği bir elçiyim. Rabbinin gönderdiklerini size iletiyor ve size öğüt veriyorum. Ben Allah katından sizin bilmediğiniz şeyleri öğreniyorum. Sizi uyarmak, sizin korunmanız ve Rabbinin sonsuz merhametine sahip olmanız için içinizden birinin size öğüt getirmesine mi şaşıyorsunuz?"* (Araf, 7/ 60-63) dedi.

Nuh (a.s.)'ın kavminin ileri gelenleri sahip oldukları imkânları kaybetmek istemiyorlardı. Kavminin ezilen, şiddete maruz kalan fakir ve yoksulları Nuh (a.s.)'ı dinliyor, ona kulak veriyorlardı. Gün geçtikçe O'na inanan insanların sayısı artıyordu. Ancak bu durum, kavmin ileri gelenlerini daha da kızdınyordu. Bu kızgınlıklarını fakir, yoksul ve kölelere kötülük yaparak dindirmeye çalışıyorlardı. Hz. Nuh'tan kendisine inanmaları karşılığında etrafındaki bu yoksul ve fakir insanları göndermesini, dağıtmasını istiyorlardı. Hz. Nuh'a etrafındaki bu insanları dağıtmasının karşılığı olarak da ona inacaklarını ve onu hediyelerle ödüllendireceklerini söylüyorlardı. Aslında onların amacı, Allah'a ve Hz. Nuh'a inanan insanların gücenmesi ve onların Hz. Nuh'u yalnız bırakmasını sağlamaktı. Ancak yaptıkları hilelerin başarılı olması mümkün değildi.

Kavminin ileri gelenlerine göre, fakir, yoksul ve köle insanların Hz. Nuh'un etrafında toplanmaları bir zayıflıktı. Bu sebeple Nuh (a.s.)'a: *Ey Nuh! İçimizdeki en fakir ve yoksul, gariban ve aşağılık*

kimseler sana uyuyorken bizim sana inanmamızı nasıl beklersin? Biz senin açıkça yanlış bir yolda ilerlediğini görüyoruz, dediler. (Şuarâ, 26/111).

Allah'ın peygamberinin böyle bir şey yapması düşünülemezdi. Onun görevi bütün insanları doğru yola davet etmektir. Bir peygamber, Allah'ın yarattığı hiçbir varlığı diğerinden üstün göremez ve ayırt edemezdi. Hz. Nuh (a.s.) da böyle yaptı. Yıllardır ezilen ve şiddete maruz kalan insanları kucakladı ve onların etrafında bulunmasından hiç yüksünmedi.

Hız. Nuh (a.s.), kavminin ileri gelenlerinin isteklerine şu sözlerle karşılık verdi:

“Ey kavmim! Doğrusu ben size gönderilmiş, güvenilir bir peygamberim. Ben sizi Allah'a çağırıyorum. Allah'a karşı gelmekten sakının, benim size bildirdiğim hakikatlere inanın. Şunu iyi bilin ki, ben yaptığım bu görev için sizden bir karşılık da beklemiyorum. Çünkü benim mükâfatımı verecek olan ancak her şeyin yaratıcısı ve sahibi Yüce Allah'tır.” (Şuâra, 26/107-109).

“Ey kavmim ben, bana inananları etrafımdan kovacak da değilim. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Ben, sizi cahilce davranan bir toplum olarak görüyorum. Ey kavmim ben onları kovarsam beni Allah'tan kim koruyabilir? Hiç düşünmüyor musunuz?” (Hud, 11/29-30).

Kavmin ileri gelenleri, Nuh (a.s.)'ın bu cevabından memnun kalmamışlardı. Bu sefer Hz. Nuh'u yalancılıkla itham etmeye koyuldular ve insanlar arasında şu sözleri yaymaya kalkıştılar: *“Bu sizin gibi insandan başkası değildir. Sizin yanınızda üstün bir kişi olmak istiyor. Allah bir peygamber gönderecek olsaydı, melekleri gönderirdi. Biz atalarımızdan da böyle bir şey işitmedik. Bu cinlenmiş biridir.”* diyerek Nuh (a.s.)'ın gözetlenerek takip edilmesini istediler. (Müminun, 23/24-25)

Hız. Nuh (a.s.) ise onlara: *“Ey kavmim! Size ben, ‘Allah'ın hazineleri yanımdadır.’ demiyorum, ben gaybı da bilmem. ‘Ben bir meleğim de.’ demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için ‘Allah onlara hiçbir iyilik de vermez.’ diyemem. Şayet ben böyle bir şey dersem o zaman ben gerçekten zalimlerden olurum, dedi.”* (Hud, 11/31).

Kavmin ileri gelenleri hakikate gözlerini öyle kapamışlardı ki, kendilerine ne söylense fayda etmiyordu. Bildiklerini okuyor, Hz. Nuh'u yalanlıyor, hatta onu ve ona inananları takip ediyor, yollarını kesiyor ve onlara zulmetmeye çalışıyorlardı.

Hız. Nuh'la alay etmek için ona: *“Ey Nuh! Bizimle tartışıp duruyorsun. Eğer doğru söyleyen bir kişiyseñ hadi bakalım bizim başımıza geleceğini iddia ettiğın azabı getir de görelim.”* demeye başladılar. Nuh (a.s.) da onlara: *“Onu size ben değil; dilerse ancak Allah getirir ve siz Allah'ı da aciz bırakamazsınız. O size böyle bir azabı gösterirse buna karşı koyamazsınız dedi.”* (Hud, 11/32-33).

Onlar bu cevaba daha da sinirlendiler. Onu ölümle tehdit etmeye başladılar. Zira onları Nuh'tan ancak onun ölmesi kurtarabilirdi. Bir yandan Nuh (a.s.)'ın insanları Allah'a davet etmesini engellemeye, diğer yandan da fırsat buldukça ona zarar vermeye çalışıyorlardı. Ancak Nuh (a.s.) yaşananlar karşısından üzülyor, kendisini çaresiz hissediyordu. Yüce Allah da Nuh (a.s.)'a: *“Ey Nuh sen onların yaptıklarından dolayı kederlenme, kendini üzme diyordu.”* (Hud, 11/36).

Günler ilerledikçe kavminin ileri gelenlerinin ona ve inananlara zulmü artıyordu. Nuh (a.s.) çok yorulmuş ve ne yapacağını bilemiyordu. Gece gündüz insanları Allah'a ve dinine çağırıyor, kavminin bir kısmı hariç, çoğu inkâra devam ediyordu. Hüznün kendisini sardığı bir anda ellerini açtı ve peygamber olduğu günden o ana kadar yaşadıklarını bir bir Allah'a şu sözlerle anlattı:

“Rabbim! Ben milletimi gece gündüz hak yola çağırdım. Ben onları çağırdıkça onlar benden daha fazla uzaklaştılar. Ben Senin onları bağışlayan için kendilerini her çağrışında parmaklarını kulaklarına tıkadılar; elbiselerine büründüler; direndiler; büyüklendikçe büyüklendiler. Sonra, ben onları yine açıkça çağırdım. Sonra onlarla açıktan açığa da gizliden gizliye de konuştum. Dedim ki: ‘Rabbinizden bağışlanma dileyin; O çok bağışlayıcıdır. Size gökten bol bol yağmur indirsın. Size, mallar ve çocuklar versin; sizin için bahçeler yaratsın, ırmaklar akıtsın. Size ne oluyor ki, Allah için bir saygınlık ve büyüklük ummuyorsunuz? Hâlbuki O, sizi çeşitli merhalelerden geçirerek yaratmıştır. Allah'ın gökleri yedi kat yarattığını görmez misiniz? Aralarında aya aydınlık vermiş ve güneşin ışık saçmasını sağlamıştır. Allah sizi yerden bitirir gibi yetiştirmiştir. Sonra siz oraya döndürülecek ve sizi yine oradan çıkaracaktır. Yeryüzünde dola-

şabilmeniz, orada yollar ve geniş geçitlerden geçebilmeniz için orayı size yayan O'dur.' Rabbim! Bunlar bana başkaldırdılar ve malı, çocuğu kendisine sadece zarar getiren kimseye uydular; birbirinden büyük tuzaklar kurdular. Ben onları sana çağırdıkça onlar: 'Vedd, Sûva, Yeğus, Yeuk ve Nesr'den asla vazgeçmeyin.' dediler. Böyle yaparak halkın çoğunu saptırdılar..." (Nuh, 71/5-24).

Hız. Nuh elinden gelen her şeyi yapmıştı. Ancak çok az sayıda inanan dışında kavminin çoğu inkârda ısrar ediyordu. Kavminin bu inat ve ısrarı bir yandan Hız. Nuh'u üzüyor, diğer yandan da kendisinin başarısız olduğu düşüncesine kapılmasına neden oluyordu. İşte böyle bir anda Hız. Nuh, Yüce Allah'a: "Ey Rabbim! Ben yenildim. Rabbim bana yardım et." (Kamer, 54/10). "Rabbim beni kavmim yaladı. Bundan böyle aramızda Sen hüküm ver. Beni ve beraberimdekileri kurtar." (Şuarâ, 26/117-118) diye dua etti.

İşte o an, Allah'tan Hız. Nuh'a: "... Bizim gözetimimiz altında ve bildirdiğimiz şekilde gemiyi yap. Buyruğumuz geldiğinde sular coşup yükselmeye başlayınca her cinsten birer çift hayvan ile kendileri aleyhinde hüküm kesinleşmiş olanların dışındaki aileni gemiye al; ama o haksızlığa sapmış olanlar konusunda sakın bana bir şey söyleme! Onlar kesinlikle boğulacaklar! Yanındakilerle birlikte sen de gemiye yerleştğinde, 'Bizi bu zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a hamdolsun!' de. Yine de ki: Rabbim! Beni bereketli bir yere indir; en uygun şekilde indirip yerleştiren sensin." (Mü'minûn, 23/27-29) diye bir emir geliverdi. Emri alan Hız. Nuh gemiyi yapmaya koyuldu. Kavmi ise Hız. Nuh ile dalga geçmeye, onu alaya almaya başlamışlardı. Onlara göre bırak deniz ve gölü, bir gölet dahi olmayan bir yerde bu gemi ne işe yarayacaktı. Onlar başlarına gelecek azabı anlamazken Nuh (a.s.) kendisine verilen görevi yerine getirmeye çalışıyordu.

Ve o gün gelip çatmıştı. Tufan çok yakın bir zamanda Hız. Nuh (a.s.)'ın kavmini vuracaktı. Göğün kapıları açılmış, sağanak halde gökten yağmur yağıyorken yerden de sular fışkırıyordu. Ve nihayet gökten yağın ve yerden fışkıran sular birleşti (Kamer, 54/11-12).

Bu arada, Yüce Allah Nuh (a.s.)'dan, yaşadığı yerdeki her cins hayvandan birer çifti, ailesini ve inananları gemiye bindirmesini istedi. Ancak pek az kişi ona inanmıştı. Hız. Nuh insanlara: "Gemiye binin. Onun yürümesi de durması da Allah'ın adıyladır. Rabbim çok ba-

ğışlayıcı ve çokça affedendir. Gelin durmayın, siz de binin.” diye sesleniyordu (Hud, 11/41). Hz. Nuh olan bitenleri gözlemlerken, “Ey Rabbim! Beni, ana-babamı, evime inanmış olarak gireni, sana inanan kadın ve erkekleri bağışla, yalnız zalimleri yok et.” (Nuh, 71/28) diyerek Yüce Allah’a dua ediyor, ümmetinin kurtulmasını ümit ediyordu.

Gemi dağlar gibi dalgalar içinde onları götürürken Nuh bir kenarda ayrı kalmış oğluna: “Ey oğulcuğum! Bizimle beraber sen de bin, inkârcılardan olma.” diye bağırıyordu. Oğlu ise: “Dağa sığınırım, şu dağ beni korur, kurtarır.” deyince Hz. Nuh: “Bugün Allah’ın buyruğundan, O’nun acıdıklarından başka kurtulacak yoktur.” der demez aralarına ansızın dalgalar girdi ve oğlu da boğulanların arasına karıştı (Hud, 11/ 42-43).

Sonra Yüce Allah: “Ey yeryüzü! Suyunu çek ve ey gök! Sen de suyunu tut!” dedi ve o anda sular çekildi. Her şey bir anda olup bitivermişti. Gemi ise Cudi Dağı’na oturmuştu. Allah’a karşı gelmiş, peygamberine ve inananlara zulmetmiş olanlar ise yok olup gitmişlerdi (Hud, 11/44).

Nuh (a.s.) gözlerinin önünde evladını yitirmişti. Ne de olsa o da bir babaydı. Evladını gözlerinin önünde kaybetmesi ve hiçbir şey yapamaması onu derinden yaralamıştı. Böyle bir haldeyken Yüce Allah’a: “Ey Rabbim, oğlum benim ailemdendir. Senin sözün, va’din gerçektir.” Ailemin bir üyesi olarak o da kurtulmalı değil miydi? diye çaresiz bir şekilde Allah’a yalvardı.

Yüce Allah Nuh (a.s.)’a şöyle seslendi: “Ey Nuh! O senin aileden değildir. Çünkü o, doğru olmayan bir iş yapmıştır. Benim ve senin çağırдыңın yola değil, kendilerine ve başkalarına zulmedenlerin yoluna sapmıştır. O halde hakikatini bilmediğin şeyi benden isteme. Ben, senin cahilce davranan kimselerden olmamanı öğütlerim.” (Hud, 11/45-46).

Yüce Allah’ın bu sözleri çok önemliydi. Zira inanmadıktan sonra sadece kan bağıının olmasının ne faydası olabilirdi. Bir kişinin babasının ya da oğlunun bir peygamber olması onu kurtaramazdı. İnsanı kurtuluşa erdirecek olan, kendi inancı ve davranışlarıydı. Bu sebeple Hz. Nuh’un bir peygamber olması, oğlunun kurtulmasını sağlamazdı. Hem öyle olsaydı, diğerlerinin suçu neydi. Bir insana yaptıklarından değil de, yalnızca anne, babası veya oğlunun ünü ve şöhreti

ya da peygamber olmasından dolayı ayrıcalık yapılması Allah'ın adaletine yakışmazdı. Allah, kulları arasında asla ayrımcılık yapmazdı.

Hata yaptığını anlayan Hz. Nuh: “*Rabbim! Hakikatini bilmediğim şeyi Senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni bağışlamaz ve bana merhamet göstermezsen ben kaybedenlerden olurum.*” diye yakarmaya başladı. (Hud, 11/47) Kullarına karşı sonsuz sevgi ve şefkat besleyen Yüce Allah, Hz. Nuh'un duasını kabul etti. Hem kendisinin hem de beraberindekilerin esenlik ve bereket içinde gemiden inebileceklerini söyledi. (Hud, 11/48) Hz. Nuh ve ona inananlar gemiden sağ salim indiler ve böylece yeni bir yaşama adım atmış oldular.

Hz. Nuh (a.s.)'ın Kıssasından Çıkarılması Gereken Dersleri Birlikte Not Edelim

1.
2.
3.
4.
5.

1.3. Hz. İbrahim: Rabbini Arayan Genç

Bugün Fırat ve Dicle nehirlerinin arasında eskiden Babil ülkesi vardı. İşte Hz. İbrahim bu güzel nehirlerin suladığı bereketli topraklarda doğmuştu. Babil yemyeşil ormanları, içinde taptatlı meyvelerin olduğu bahçeleri, binbir başaklar açan buğdaylarla dolu tarlalarıyla meşhur bir ülkeydi. Bu ülkenin insanları yıldızlara tapıyor, gökteki her yıldız için de puttan heykeller yapıyorlardı. Her şehrin ve bu şehirleri koruduklarına inandıkları bir tanrısı vardı. Hatta her köyde ve her evin çiftliğinde küçük heykellerden yapılmış tanrılar bulunuyordu. Bu tanrılar arasında en büyüğü ise Marduk adında bir puttu.

Ülkenin kralları da bu tanrılara tapar, onlar için yeni heykeller yaptırırlardı. Hz. İbrahim'in doğduğu yıllarda ülkenin hükümdarı ise, insanlara karşı çok acımasız biri olan Nemrut'tu. Nemrut, kendisini o kadar büyük ve yüce hissediyordu ki, insanların artık kendi-

sini tanrı olarak görmelerini istiyordu. Ülkede kıtlığın arttığı dönemde, sarayının önüne buğday çuvallarını diziyor, insanların kendisine tanrı olarak hitap etmelerini istiyor, “Tanrımız sensin ey Nemrut!” diyenlere çuval çuval buğday verirken demeyenlere ise buğday vermediği gibi onlara çok kötü zulmediyordu.

Nemrut’un kâhinleri dünyaya yeni bir çocuğun geleceğini ve bu çocuğun hem Nemrut’un krallığını hem de Babil’in tanrılarını yok edeceğini söylüyordu. Bunun üzerine Nemrut, doğacak her çocuğun öldürülmesini emretti. İbrahim’in annesi ona hamileydi. Bir put ustası olan babası Azer de çocuğunun öldürülmemesi için eşini uzakta bir yere götürmüş, İbrahim de orada doğmuştu. Aradan aylar ve yıllar geçmiş, İbrahim büyümüştü. Annesi onu da yanına alarak yeniden Babil’e geri dönmüştü.

İbrahim, şehre geldiğinde insanların putlara tapındığını görüyor, bu duruma da hayret ediyordu. İnsanların kendi elleriyle yaptıkları, kendilerine ve onlara hiçbir faydası olmayan bu putlara tapmalarını bir türlü anlamıyordu. Sayısız put ve tanrı vardı. Neredeyse her bir kişiye bir put ve bir tanrı düşüyordu.

Aradan yıllar geçti ve İbrahim genç bir delikanlı oldu. İbrahim içinde bir boşluk hissediyor, ihtiyaç duyduğunda sığınacağı bir tanrısının olmasını istiyordu. Babası Azer’in yaptığı putlara hiç tapmamıştı. Hatta babasına: “*Babacığım! Putları tanrı mı ediniyorsun? Ben seni ve kavmini açık bir sapkınlık içinde görüyorum.*” diyordu. (En’am, 6/74)

Bir gün İbrahim dışarıya çıkmış, sakın bir yerde içindeki boşluğu dolduracak tanrı hakkında düşünmeye dalmıştı. Aslında bu, Allah’ın onu peygamberlik için hazırlaması demekti. Yüce Allah, İbrahim’in gökte ve yerdeki şeyleri gözlemleyerek kendisine ulaşmasını istiyordu (En’am, 6/75). Öyle de oldu. İbrahim’in gözüne ilk olarak gökyüzünde pırıl pırıl parlayan yıldızlar ilişti.

İbrahim, gökyüzünde parlayan bir yıldıza bakarak: “*İşte şu yıldız benim Rabbim olmalı.*” dedi. Oturduğu yerden saatlerce onu izledi. Ama yıldız gökyüzünde kaybolup gidince, “*Böyle kaybolup giden bir şey benim tanrım olamaz.*” dedi. Daha sonra gökyüzünde doğan ay’ı gördü. Gökyüzünde parlayan ay, etrafa aydınlık saçıyordu. Ayın bu görüntüsü İbrahim’i cezbetmişti. İbrahim: “*İşte bu ay, benim tanrım*

olmalı dedi.” Ama sabahın ilk ışıkları doğunca ay yavaş yavaş gökyüzünden kaybolmaya başlamıştı. Ayın tamamen gökyüzünde kaybolduğunu gören İbrahim, “*Önce doğup, sonra da batan bu ay benim tanrım olamaz.*” dedi. Ay, güneşin ışıklarıyla birlikte kaybolmuştu. Güneşin ışıkları her tarafı aydınlatmış ve ısıtmıştı. Güneşin bu gücünü görünce, “*İşte benim tanrım bu güneş olmalı.*” diye düşündü. Zira güneş, yıldızlardan ve aydan çok daha büyüktü ve onun doğuşuyla beraber hepsi kaybolmuştu. Ama günün sonuna doğru güneşin ışıkları sararan yapraklar gibi solmaya başladı. Güneşin ışıkları solduğu gibi, etrafa saçtığı sıcaklık da kaybolmaya başladı. Çok geçmeden uzakta bir dağın ardında batıverdi. İbrahim, bu manzara karşısında hem şaşırmış hem de üzülmüştü. Zira aradığı tanrısını bulamamıştı. Böyle batıp giden, kendisini yalnız bırakan şeyler onun tanrısı olamazdı (En’am, 6/76-79). İbrahim’in tanrıyı bulma hırsı daha da artmıştı. Derin derin düşünmeye başladı. Öyle bir tanrı olmalıydı ki, bu tanrı hiç batmamalı, hiç kaybolmamalı ve kendisini de içinde yaşadığı dünyayı da o yaratmalıydı. Bir anda bütün bedenini saran ve içini kaplayan bir duygu hali yaşadı. İçine dolan bu duygu, Yüce Allah’ın varlığını ona hissettirmesiydi. Kalbi ve dili, “Allah’ım” diyordu. O an, birden irkildi, kendine geldi ve İşte “*Benim tanrım, gökleri de yeri de ve içindeki her şeyi yoktan var eden Yüce Allah’tır.*” dedi. İbrahim, aradığı tanrısını bulmuştu. Çok mutluydu, sevinçten gözlerinden yaşlar akıyordu.

İbrahim eşsiz ve yüce olan Allah’ı bulmuştu ama ailesi ve içinde yaşadığı kavmi hala putlara tapıyordu. İbrahim, kendisi gibi diğer insanların da her şeyi yoktan var eden, sonsuz bilgi ve hikmet sahibi olan Yüce Allah’a inanmalarını istiyordu. Çabucak babasının yanına gitti ve: “*Ey babacığım! İşitmez, görmez, sana hiçbir faydası dokunmaz bu putlara niçin tapıyorsun? Ey babacığım! Emin ol ki, bana sana gelmeyen bir bilgi ulaştı. Gel, sen de benim gibi inan, benim gittiğim yolda yürü ki, seni dosdoğru bir yola eristireyim.*” dedi. Ardından da “*Ey babacığım! Sakın şeytana tapma, o insanı saptıran ve Allah’a karşı da asi bir varlıktır. Eğer ona uyarsan onun esiri olur, Allah’tan da uzaklaşırsın.*” (Meryem, 19/42-45) diyerek sözlerine devam etti.

İbrahim'in babası Azer ise: *"Ey İbrahim! Sen benim tanrılarımdan yüz mü çeviriyorsun? Yemin ederim ki, sen bu yoldan vazgeçmezsen seni taşlarım. Git yanımdan, uzun bir süre gözüme gözükmek."* diye cevap verdi (Meryem, 19/46). İbrahim ise: *"Babacığım, üstüne selamet, rahat ol, senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim. Çünkü o, sonsuz şefkat ve merhamet sahibidir. Seni ve Allah'tan başka taptıklarınızı bırakıp gidiyorum. Rabbime senin için dua edeceğim. Umarım ki Yüce Rabbim, dualarımı kabul eder."* dedi ve oradan uzaklaştı (Meryem, 19/47-48).

İbrahim, babasının kendisini dinlememesine ve yanından gitmesini istemesine rağmen, babasına karşı saygısında hiç kusur etmedi. Ona *"Babacığım!"* diye sesleniyor, onun üzülmelerini istemiyordu. Ne olursa olsun o, İbrahim'in babasıydı. Onun için saygı ve sevgisinden hiç taviz vermiyordu. Hatta onun da doğru yola ulaşmasını ve her şeyin yaratıcısı sonsuz güç ve ikram sahibi olan Allah'a yönelmesi için dua ediyordu.

İbrahim, babasının yanından ayrılırken içinde bir hüznü vardı. Zira kendisi gibi babasının da hakikati görmesini arzuluyordu. İbrahim ormana doğru yola koyuldu. İbrahim, Yüce Allah'ın yarattığı her şeyi hayranlıkla izliyor, baktığı her şeyde Allah'ın eşsiz güç ve kudretini görüyordu. İbrahim'in tek isteği, Allah'ı daha iyi tanımak ve bilmektir.

Ve bir gün... Cebrail (a.s.) kutlu mesajı İbrahim'e ulaştırmak için geldi. Artık İbrahim, Hz. İbrahim olacaktı. Cebrail (a.s.) İbrahim'e: *"Sen Allah'ın insanlık için seçtiği peygamberisin."* diyerek ona bilmesi gereken şeyleri öğretti. Hz. İbrahim, Cebrail'in kendisine bildirdiği her şeyi öğrenmişti, ancak öldükten sonra insanların nasıl dirileceğini çok merak ediyordu. Yüce Allah'a: *"Ey Rabbim, ölüleri nasıl diriltiyorsun? Bana göster."* diye dua etti. Yüce Allah da ona: *"Ey İbrahim, ölüleri diriltme konusunda şüphen mi var? Yoksa inanmıyor musun?"* dedi. İbrahim (a.s.) ise: *"Ey Rabbim haşa! Elbette inandım ben sana. Benim istediğim bunun nasıl gerçekleştiğini gözlerimle görmektir. Böylece kalbim yatıştır ve kanaat getirir; bana verilen bu büyük görevi alnımın akıyla yaparım."* dedi.

Yüce Allah, Hz. İbrahim'i çok seviyordu. Onun kalbinin yatışmasını istedi ve Hz. İbrahim'e: *"Ey İbrahim! Dört çeşit kuş yakala, onları kendine alıştır, sen onları çağırdığında koşup sana gelsinler. Sonra"*

da bu kuşları kes, parçala. Onların her bir parçasını bir tepenin üstüne koy. Sonra geri çekil ve onları kendine çağır. Göreceksin ki, onlar tepeden sana doğru koşarak gelecekler. Bil ki, Allah dilediği her şeyi yapan hikmet sahibidir.” (Bakara, 2/260).

Hız. İbrahim, Yüce Allah'ın kendisinden yapmasını istediği şeyleri aynen yaptı. Dört kuşu yakaladı. Sonra onları kendisine alıstırdı. Ardından onların her birini parçalayarak bir tepenin üzerine koydu ve onlardan uzaklaştı. Kendisine söylendiği gibi kuşları kendisine çağırdı. O an kuşların parçalarının bir araya geldiğini gördü. Bu muhteşem bir tecrübeydi ve kuşlar Hız. İbrahim'e doğru koşarak gelmeye başladı. Yaşanan bu durum karşısında Hız. İbrahim: İnandım ya Rab-bim! Hem de içimde zerre kadar bir şüphe olmaksızın. Sen âlemlerin Rabbi ve her şeyin gerçek sahibisin.” diyerek haykırmaya başladı.

Aradan bir süre geçtikten sonra İbrahim, babasının ve kavminin yanına gelerek “Bu üzerlerine üşüştüğünüz putlar da nedir? (Enbiya, 21/ 52) Siz nelere tapıyorsunuz.” dedi (Şuarâ, 26/70). Onlar da: “Biz bu putlara tapıyoruz; onlarla ilgilenip duruyoruz.” diye cevap verdiler. İbrahim de onlara: “Bu putlar, çağırdığınız zaman sizi duyarlar mı veya size bir fayda veya zarar verirler mi?” diye sordu (Şuarâ, 26/71-73). Onlar da: “Hayır, ama biz babalarımızı da böyle yaparken gördük.” (Şuarâ, 26/74) dediler. İbrahim onlara, “Ey kavmim bilin ki, siz de babalarınız da apaçık bir yanlışın içine düşmüşsünüz.” deyince de onlar: “Sen bize gerçeği mi getirdin, yoksa bize bir oyun mu oynuyorsun.” (Enbiya, 21/54-55) diye cevap verdiler. Bunun üzerine İbrahim onlara: “Ben sizin taptığınız şeylerden uzağım. Ben, yalnız beni yaratana inanırım.” (Zuhruf, 43/26-27). “Ey kavmim! Rabbiniz, yerin ve göğün rabbidir; onların hepsini O yaratmıştır. Ben de bunun için size gönderilmiş bir elçiyim.” (Enbiya, 21/56). “Ey kavmim, bakın! Beni dinleyin. Sizin ve atalarınızın taptığı şeyleri görüyor musunuz? Bunlar benim düşmanımdır. Dostum ise ancak âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'tır. Beni yaratan da, doğru yola eristiren de O'dur. Beni yediren de içiren de O'dur. Hasta olduğumda bana şifa veren, beni öldürecek ve sonra da diriltecek olan da O'dur. Kıyamet gününde, hatalarımdan dolayı bağışlanma dile-dığım sonsuz merhamet sahibi olan da O'dur.” (Şuarâ, 26/75-82) dedi ve ardından şöyle dua etti: “Ey Rabbim! Bana iyi ile doğruyu ayırt etme gücü ver ve beni iyilerin arasına kat. Sonrakilerin beni güzel bir şekilde

anmalarını sağla. Beni nimetlerle dolu cennetlerine sahip olanlardan eyle. Babamı da bağışla, biliyorum ki o da yanlış yolda gidenlerdendir. İnsanların dirileceği gün, hata veya yanlışlıklarla senin huzuruna gelmekten koru beni, eğdirme yüzümü. Biliyorum ki, o gün ne mal ne de çocuklar bir fayda sağlar insana. O gün yalnız tertemiz bir kalple senin huzuruna gelenler fayda göreceklerdir.” (Şuara, 26/83-89).

Bu arada Nemrut'un adamları şehirde olan biteni ona ulaştırmak için hızlıca saraya koşuştular. Nemrut'a, İbrahim adında bir gencin insanları yoldan çıkararak Allah'a inanmaya davet ettiğini söylediler. Nemrut bu habere çok öfkelen-di ve derhâl İbrahim'in, huzuruna getirilmesini emretti. Hz. İbrahim'i Kral Nemrut'un huzuruna götürdüler. Nemrut öfkeyle Hz. İbrahim'e:

- İnsanları benim yolumdan çıkararak Allah'a inanmaya davet eden sen misin? Benden başka tanrı mı var? diye bağırdı.

Hz. İbrahim oldukça sakindi. Zira kendinden çok emindi. Çünkü o, Allah'ın her şeyin yaratıcısı olduğunu biliyordu. Kendisine krallık verilmiş olan, ancak bunun kıymetini bilmeyen Nemrut'a Hz. İbrahim: “*Ey Nemrut! Benim tanrım Allah'tır. O her şeyin yaratıcısı ve gerçek sahibidir. Seni de beni de yaratan O'dur.*” diye cevap verdi. Nemrut, İbrahim'in bu sözlerine öfkeyle: “*Peki, senin tanrın ne iş yapar, söyle bakalım.*” diye bağırdı. Hz. İbrahim ise ona: “*Benim Rabbim hem öldürür hem de diriltir.*” (Bakara, 2/258) dedi.

Nemrut İbrahim'in bu cevabına şaşırmıştı, ancak onun sözlerinin altında kalmak istemedi. Aklına o an bir kurnazlık geldi ve İbrahim'e: “Bu da ne ki? Ben de senin tanrının yaptığını yapabilirim.” dedi ve emrindeki adamlara zindanda iki mahkûm getirmelerini emretti. Mahkûmlar korku ve endişe içinde kralın huzuruna getirildiler. Nemrut celladına “*Şu adamın kopar kellesini.*” diye emretti. Adam oracıkta ölüverdi. Nemrut o kadar zalim ve gaddardı ki, onun dışındaki hiç kimsenin bir önemi ve değeri yoktu. Öldürül-meyi hak etmeyen bir kişiyi acımasızca öldürmüştü. Diğer mahkûm, gördükleri karşısında şoka girmişti ki, Nemrut: “Bu adama da hayat veriyorum, onu bağışladım, artık serbesttir.” dedi. Sonra İbrahim'e dönerek: “Gördün mü bak! Ben de öldürüyor ve diriltiyorum.” diye cevap verdi.

Ancak Hz. İbrahim'in sözü bitmemiştir. Nemrut'un bu cevabına öyle bir cevap verecekti ki, hem o hem de orada olanlar hayret edeceklerdi. İbrahim kendinden emin bir şekilde Nemrut'a:

-Ey Nemrut! "Benim Rabbim güneşi doğudan doğdurur, sen de batıdan doğdursana dedi." (Bakara, 2/258).

Bu söz karşısında Nemrut ne diyeceğini şaşırmişti. Yerinde inledi durdu. Bir oraya bir buraya bakmaya, sonra da bağırmaya başladı. Hz. İbrahim'le daha fazla mücadele etme cesaretini kendinde bulamıyordu. Bu sebeple onun derhâl huzurundan gönderilmesini istedi. Zira Hz. İbrahim biraz daha orada kalsa, Nemrut ona cevap veremeyecek ve insanlar da Hz. İbrahim'e inanacaklardı. Hz. İbrahim gururla başı dik bir şekilde kralın huzurundan ayrılırken Nemrut oradaki insanları Hz. İbrahim'e inanmamalarını, ona inananları çok kötü bir şekilde cezalandıracağını söyleyerek korkutmaya çalışıyordu. Nemrut bununla da kalmadı. Hz. İbrahim'in özgürce dolaşmasına izin veremezdi. Çünkü o, çok zeki ve akıllıydı. İnsanları, kendi etrafında toplayabilir ve kendisine inandırabilirdi. Adamlarına Hz. İbrahim'i gözetlemelerini, hatta onunla alay ederek dışlamalarını istedi.

Aradan aylar ve yıllar geçerken Hz. İbrahim, insanları Allah'ın varlığına ve birliğine inanmaya davet etmeye devam ediyordu. Ancak Hz. İbrahim, kavminin doğru yolu bulması için ne denli uğraşırsa uğraşsın, onlar Hz. İbrahim'e inanmıyor ve kendi elleriyle yonttukları putlara tapmaya devam ediyorlardı. Durum böyle olunca İbrahim başka bir yola başvurmak istedi, amacı kavmine bir ders vermektir. Putların ne kendilerine ne de başkalarına bir faydalarının olmadığını, insanları ne duyabileceklerini ne de onların isteklerine cevap verebileceklerini, hatta kendilerine bir zarar dokunsa bundan bile kendilerini koruyamayacaklarını insanlara göstermek istiyordu. Bunun için bir plan hazırladı. Planı kavminin kutladığı büyük bir bayram gününde uygulamaya karar verdi. İnsanlar bayram sabahı, hazırladıkları yemekleri ve türlü türlü içecekleri putlara sunmak üzere tapınağın yolunu tuttular. Tapınağa vardıklarında hazırladıkları yemek ve içecekleri putların önüne dizdiler. Güya bu yemekler, belli bir saate kadar bu putların önünde durduktan sonra kutsallaşacak, daha sonra da bu kutsal yemekleri afiyetle yiyeceklerdi. Putlara yemek ve içecekler sunulduktan sonra, başlarında din adamlarıyla birlikte ilahiler söyleyerek ormana

doğru yola koyuldular. Aralarında Hz. İbrahim de vardı. Planını uygulama vakti gelmişti artık. Tapınaktan biraz uzaklaştıktan sonra Hz. İbrahim, beraberindeki kişilere yıldızların kendisine hasta olacağını haber verdiğini, kendisini de iyi hissetmediğini söyledi. İnsanlar yıldızlara taptıklarından ve yıldızların doğru haber vereceğini düşündükleri için İbrahim'in bu sözüne inandılar ve onun kendilerine hastalık bulaştırmasını istemediklerinden, bu isteği uygun gördüler. Hz. İbrahim fırsattan istifade ederek, "Ben burada sizi bekleyeyim. İşiniz bittiğinde sizinle beraber tapınağa geri dönerim." dedi. İnsanlar tek tek uzaklaşınca Hz. İbrahim hızlıca tapınağa geri döndü. Tapınakta irili ufaklı çok sayıda put vardı. Putların önünde de kavminin hazırladığı yiyecekler... Hz. İbrahim putlara doğru: "Hadi ne duruyorsunuz? Yeseniz ya!" diye bağırmaya başladı ve eline geçirdiği balta ile insanların gerçek yaratıcısı olan Yüce Allah'ı bulmalarına ve O'na inanmalarına engel olan putları bir bir parçalamaya başladı. Yalnız putların ortasında bulunan en büyük puta dokunmadı (Enbiya, 21/58; Saffat, 37/83-93). Bu putun bir görevi vardı. Elindeki baltayı bu büyük putun boynuna astı. Hz. İbrahim planını güzel bir şekilde tamamlayınca derin bir nefes aldı ve rahatladı.

Kavmi ormandaki gezintileri tamamladıktan sonra tapınağa doğru yola koyuldu. Tapınağa vardıklarında bir de ne görsünler, büyük put hariç bütün putların başları gövdelerinden ayrılmış, paramparça bir şekilde etrafa dağılmışlar. İnsanlar, bu duruma çok kızdılar. Kut-sal saydıkları putlarına yapılan bu muameleye çok öfkeleniler ve bu işi kimin yapabileceğini düşünmeye başladılar. İnsanlardan bazıları bu işi olsa olsa İbrahim yapmıştır; çünkü o, sürekli putlara dil uza-tıyor, onları aşağılıyordu, dediler (Enbiya, 21/58-61). Kararı vermişlerdi. Putlarını paramparça eden kişi İbrahim'den başkası olamazdı. Durumu derhâl kralları Nemrut'a haber vermek için saraya koştular. Kral Nemrut, olanları duyunca öfkelenerek, "Hemen bana İbrahim'i bulun ve onu benim huzuruma çıkarın." diye bağırdı.

Hız. İbrahim Nemrut'un huzuruna getirildi. Aslında bu an, Hz. İbrahim'in planladığı bir şeydi. Eline geçirdiği bu fırsatla, insanlara bir ders vermek istiyordu.

İnsanlar, Hz. İbrahim'e:

-“Ey İbrahim bunu tanrılarımıza sen mi yaptın?” (Enbiya, 21/62) dediler.

-Hz. İbrahim de onlara: “Bunu niye bana soruyorsunuz ki, bakın balta büyük putun boynunda, konuşabiliyorsa sorun ona, belki o yapmıştır. Çünkü kendisi putların en büyüğü olmasına rağmen, sizin diğer küçük putlara tapınmanıza çok kızmış ve bundan dolayı da bütün putları parçalamış olmalı.” (Enbiya, 21/63-64) diye cevap verdi.

İnsanlar şaşırıp kalmışlardı. İbrahim haklıydı. Konuşmaktan bile aciz alan bu putlara tapmakla kendilerine haksızlık etmişlerdi. İbrahim’in kendilerine vermek istediği mesajı anlamışlardı. Utançlarından başlarını yere eğdiler. Ancak bu durumdan memnun kalmayanlar derhâl İbrahim’e yönelerek:

- “Sen kimi kandırıyorsun bakalım, sen de biliyorsun ki, bu putlar konuşmazlar, bizden onların konuşmasını beklememizi istiyorsun.” (Enbiya, 21/65) dediler. Hz. İbrahim de onlara şu muhteşem cevapla karşılık verdi:

- O halde, sizler Allah’ı bırakıp da kendi ellerinizle yaptığınız (Saffat, 37/95) ve size ne bir fayda ne de bir zarar verecek bu putlara mı tapıyorsunuz? Bu putların kendilerine bir faydaları yok, size mi yardımcı olacak. Size ve Allah’tan başka taptığınız şeylere yazıklar olsun. Hala daha akıllanmayacak mısınız?” (Enbiya, 21/66-67).

Onlar ise: “Eğer tanrılarınıza bir iyilik yapmak istiyorsanız yakın şu İbrahim’i.” (Enbiya, 21/68) diye bağışmaya başladılar. Ardından İbrahim’i yakmak için içinde ateş yakacakları bir yer inşa etmelerini istediler, onların amaçları tanrılarını yok sayan Hz. İbrahim’i ortadan kaldırmaktı (Saffat, 37/97-98). Ama planları tutmayacaktı, zira Yüce Allah, bir peygamberini yalnız bırakır mıydı hiç? Elbette ki, hayır! Yüce Allah onların kurduğu bu tuzağı yerle bir edecekti.

Hz. İbrahim, Yüce Allah’a güveniyor, kavminin kendisini yakma gayretlerinden hiç etkilenmiyordu. Zira ölüm, yalnızca İbrahim’i hayatı boyunca aradığı Rabbine götürecekti. Onlar, Hz. İbrahim’i kızgın ateşin içine attılar. Tam bu esnada Yüce Allah: “Ey ateş! İbrahim’i yakma, onun için serin ol!” (Enbiya, 21/69) diye emretti. Böylece Yüce Allah, onların bütün hesaplarını bozdu ve peygamberi Hz. İbrahim’i ateşin alevlerinden kurtardı. (Enbiya, 21/70.) Kavminin yaktığı ateş, bir

anda yemyeşil bir bahçeye dönüştü. Hz. İbrahim, Allah'a olan sonsuz güveninin karşılığını bu şekilde almıştı. İçine huzur doldu. Rabbine olan sevgisinden ve onun kendisine gösterdiği şefkatten dolayı gözleri doldu. Rabbini arayan Hz. İbrahim, bu büyük mucize ile Rabbinin onun yanında olduğunu anladı ve Rabbi için secdeye kapandı.

Hz. İbrahim (a.s.)'ın Kıssasından Çıkartılması Gereken Dersleri Beraberce Not Edelim

1.
2.
3.
4.
5.

1.4. Hz. Yusuf: Sevgi, Merhamet ve İffet Peygamberi

Yusuf (a.s.) kıssası bir rüya ile başlar. Daha çocuk yaşta bir rüya görür Yusuf. Rüyasında on bir yıldız, güneş ve ay kendisine secde ediyordu. Sabah uyandığında gördüğü bu rüyayı babasına anlatır. Yusuf'un babası Yakup (a.s.)'dı. Yakup (a.s.), oğlu Yusuf'un gördüğü rüyadan çok etkilenmişti. Bir an duraksadı ve gözleri daldı. Oğlunun gelecekte hem bir hükümdar hem de bir peygamber olacağını anlamıştı. Yusuf'un gördüğü yıldızlar da kardeşleri olmalıydı. Kardeşleri de ona boyun eğeceklerdi.

Yakup (a.s.), oğlu Yusuf'u: "Yavrum, sakın bu rüyayı kimseye anlatma. Hele de kardeşlerine hiç söyleme." (Yusuf, 12/5) diye tembihledi. Yakup (a.s.) kardeşlerinin bu rüyayı öğrenip de Yusuf'a bir kötülük yapmalarından korkmuştu.

Yakup (a.s.)'ın on iki oğlu vardı. Bu oğullarından son ikisi Yusuf ve Bünyamin'di. Diğerlerinin annesi ayrı, Yusuf ve Bünyamin'in annesi ayrıydı. Ancak Yusuf ve Bünyamin annelerini çok küçükken kaybetmişlerdi. Öksüz kalan bu yavruları Hz. Yakup bağrına basmış, annelerinin eksikliğini onlara hissettirmemeye çalışıyordu. Hz. Yakup'un Yusuf ve Bünyamin'e olan bu sevgisini ise kardeşleri kıs-

kanıyordu. Yusuf'un rüyasından sonra Hz. Yakup, Yusuf'la bir başka ilgilenir olmuştu. Bu durum kardeşlerinin dikkatini çekiyor ve Yusuf'u daha da çok kıskanmalarına neden oluyordu.

Günlerden bir gün kardeşleri Yusuf'un gördüğü rüyayı öğrendiler. Onlar sayıca çok daha fazla oldukları için babaları Hz. Yakup'un Yusuf ve Bünyamin'i değil de kendilerini daha fazla sevmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Ama durum hiç de öyle değildi. Çünkü Hz. Yakup, Yusuf ve Bünyamin'i daha çok seviyordu. Kardeşlerine göre ise babasının bu tutumu yanlıştı ve kendilerince bu duruma müdahale etmeleri gerekiyordu (Yusuf, 12/8).

Hepsi bir araya gelerek kardeşleri Yusuf ve Bünyamin hakkında karar vermeye çalıştılar. İçlerinden biri "artık Yusuf'tan kurtulma zamanı geldi! Onu öldürelim ya da onu bir yere atalım ki, babamız ondan ümidini kessin ve bize yönelsin." dedi. En büyük ağabeyleri Yahûda: "Hayır! Onu öldüremeyiz. Onu bir kuyunun dibine bırakalım ki, oradan geçen kervanlardan biri onu bulup alsın. Böylece o uzak diyarlara gitmiş olur, biz de ondan kurtuluruz." dedi (Yusuf, 12/9).

Alınan kararı uygulamaya sokmak için babalarının yanına geldiler. Kendileri koyunları otlatmak için dışarı çıkacakken babalarından Yusuf'u da kendileriyle birlikte göndermesini, onlar koyunları otlatırken Yusuf'un da oyunlar oynayıp, çayırlarda koşup gezebileceğini söylediler. Babaları bu fikri beğenmemişti. Babalarının isteksiz olduğunu gören kardeşleri: "Ey babamız! Yusuf hakkında bize neden güvenmiyorsun? Biz onun iyiliğini istiyoruz, gezzsin, dolaşsın, oynasın. Biz onun yanındayız, onu korur kollarız." dediler (Yusuf, 12/11-12).

Babaları Hz. Yakup (a.s.) ise: "Çocuklarım benim! Doğrusunu söylemek gerekirse, onu götürmeniz beni üzer, ya bir an gelir de gözünüzün önünden kaybolur ve siz de onu bulamazsanız neler olur biliyorsunuz değil mi? Tek başına Yusuf'um ne yapar. Kurtlar onu yer diye korkuyorum." dedi. Onlarsa: "Ey babamız! Sen bize güven biz güçlüyüz, Yusuf'a gözümüz gibi bakınız." diyerek (Yusuf, 12/13-14) babalarını ikna ettiler.

Ertesi gün beraberlerinde Yusuf'la birlikte yola koyuldular. Hz. Yakup ile Bünyamin ise evde kaldılar. Sürüleri ile birlikte evden uzaklaştıktan sonra daha önce kurguladıkları planı hayata geçirme vakti gelmişti. Yol boyunca Yusuf'u hep hakir görmüşlerdi. Baba-

larının Yusuf'a olan sevgisinin intikamını Yusuf'a kötülük yaparak çıkarıyorlardı. Yusuf, yorgun ve bitkin bir halde kalmıştı. Bir damla olsun su bile vermiyorlardı ona. Bir vakit sonra bir kuyunun yanına geldiler. Yusuf'un susuzluktan dudakları çatlamıştı artık. Ağabeylerinden su istiyordu, ancak onlar bunu ona çok görüyorlardı. Ağabeyleri: Şayet su istiyorsan işte kuyu, in ve içinden iç dediler. Çaresiz Yusuf kuyunun içine doğru hareket etti. Belinden bağlamışlardı Yusuf'u. Gömleğini de ıslanmasın diye çıkarmışlardı. Yusuf kuyunun ortasına kadar indiğinde Yusuf'a bağlı olan ipi kestiler ve Yusuf acıyla kuyunun içine düşmüştü. Ağabeyleri, kuyunun dibinden ses gelmediğini görünce Yusuf'un öldüğünü düşünerek onun gömleğini de yanlarına alarak oradan ayrıldılar. (Yusuf, 12/15).

Yusuf'un gömleğini, avladıkları bir hayvanın kanına buladılar. Sonra babalarının yanına korku ve endişe içinde gelerek "Koş baba, koş! Yusuf'u kurt kaptı." diyerek bağrıışmaya ve ağlaşmaya başladılar. Babalarına: "Biz aramızda yarışıyorduk. Yarış bittiğinde bir de baktık ki, Yusuf yok olmuş. Sonra Yusuf'un bu gömleğini bulduk. Ne yapacağımızı bilemedik, senin yanına koştuk." dediler. Hz. Yakup bu haber karşısında donup kalmıştı. Hüngür hüngür ağlıyor, gözlerinden sanki seller akıyordu. Yakup (a.s.) onların anlattıklarına inanmamıştı. Yusuf'a bu zulmü kardeşlerinin yaptığını düşünüyordu. Yusuf ve Hz. Yakup'un başına gelen büyük bir çile, büyük bir imtihandı. Her ikisinin de imtihanı şimdi başlamıştı. Hz. Yakup ellerini semaya açarak: "Ya Rabbim! Bana düşen güzelce sabretmektir. Bana güç ver!" diye dua ediyordu. (Yusuf, 12/17-18) Hz. Yakup her yere bakıyor, Yusuf'u çağırıyordu. Gördüğü her şeyde onu arıyor, gelenden geçenden Yusuf'unu görüp görmediklerini soruyordu.

Hz. Yakup'un duaları kabul oldu. Yusuf kurtulacaktı. Bir kervan Kenan kuyusunun yanına gelmişti. İçlerinden birini su almak için kuyunun yanına gönderdiler. Sucu kovanı kuyuya salınca "Müjde! Müjde, bakın bir oğlan!" diye bağırmaya başladı. Niyetleri Yusuf'u pazara götürüp satmaktı ve öyle de yaptılar. Onu ucuz bir fiyata, birkaç dirheme satın ellerinden çıkardılar (Yusuf, 12/19-20).

Yusuf'u Mısır kralının maliye bakanı satın almıştı. Bakan, Yusuf'u evine götürdü. Hanımı Züleyha'ya: "Ona iyi bakın. Belki ilerde bize bir yaran olur veya onu evlat ediniz." dedi. Artık Yusuf'u yeni bir ha-

yat bekliyordu. Zamanla Yusuf büyüdü. Ergenlik çağına ulaştı. Yüce Allah, onu hikmet ve bilgi ile donatmıştı. Çok zeki, çalışkan ve çok güzel bir genç olmuştu. Yusuf'un güzelliği Züleyha'yı büyülemişti. Gözlerini ondan alamıyordu. İçinde ona karşı beslediği duyguları Yusuf'a bir bir anlattı. Züleyha'nın niyeti onunla birlikte olmaktı. Odasının kapılarını kilitleyerek yanına gelmesini istedi. Yusuf ise "Hayır! Asla. Ben Allah'a inanıyorum, Rabbimin yasak kıldığı şeyleri yapmam. Ayrıca efendime de ihanet etmem." dedi. Yüce Allah da Yusuf'a yardımcı oldu. İçine kötü duyguların düşmesini engelledi. O Yusuf ki, ilerde bir peygamber olacaktı. Yüce Allah, bütün diğer peygamberlerini koruduğu gibi Yusuf'u da korudu ve onun kötü ve çirkin bir işe bulaşmasını engelledi (Yusuf 12/21-24).

Züleyha bu durum karşısında sinirlendi, gözünü hırs bürümüş, Yusuf'a sahip olmaktan başka hiçbir şey düşünmüyordu. O an, Yusuf'un üzerine yürüdü. Yusuf ise kapıya doğru kaçmaya çalıştı. Züleyha onu arkasından yakalamaya çalıştı. Gömleğinden öyle bir çekmişti ki, Yusuf'un gömleği yırtıldı. İşte o an kapı açıldı. Gelen Züleyha'nın kocasıydı. Karşısında kocasını gören Züleyha: "Benim bir günahım yok! Bana o saldırdı. Senin ailene kötülük yapan bir kimsenin cezası zindana atılmak veya şiddetli bir azaba çarptırılmaktır." dedi. Yusuf ise: "Asla! Ben bir şey yapmadım. Asıl o benden yararlanmak istedi". O esnada Züleyha'nın yakınlarından biri: *"Eğer Yusuf'un gömleği önden yırtılmışsa kadın doğru söylüyordur, yok eğer arkadan yırtılmışsa Yusuf doğru söyleyendir."* diye olaya müdahale etti. Züleyha'nın kocası, Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce, *"Yusuf'un başına gelen bu hadise siz kadınların tuzağıdır."* diyerek Yusuf'u haklı buldu. Yusuf'tan bu hadiseyi kimseye anlatmamasını istedi. Eşine de yaptığı hatadan dolayı af dilemesini istedi (Yusuf, 12/25-29).

Ancak sarayda olup bitenler çevrede duyulmaya başladı. Bazı kadınlar "Aziz'in karısı, hizmetçisi olan gençle birlikte olmak istemiş.", "Ona olan aşkı yüreğine işlemiş, kara sevdaya tutulmuş." diye dedikodular yapmaya başlamışlar. Züleyha kendisi hakkında şehirde dedikodu yapan kadınları ziyafet vereceğini duyurarak sarayına çağırdı. Her biri için oturup yaslanacakları yerler hazırladı. Yemekler yenmiş beklerken meyve ikramı yapıldı. Gelen kadın misafirlerin ellerinde bir de bıçaklar vardı. İşte o an Yusuf'a "Çık karşılarına." diye

seslendi. Yusuf kadınların huzuruna çıktığı an kadınlar Yusuf'un güzelliği karşısında donup kaldılar ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. Yusuf'un bir insan olamayacağını, olsa olsa bir melek olabileceğini söylediler (Yusuf, 12/30-31).

Züleyha, kadınlara dönerek: *"İşte beni, hakkında kınadığınız genç budur. Andolsun ki, ondan ben yararlanmak istedim. Fakat o iffetinden dolayı beni reddetti. Şayet istediğimi yapmazsa mutlaka zindana atılacak ve zillete düşecektir."* dedi (Yusuf, 12/32).

Yusuf ise *"Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni davet ettiği şeyden daha sevimlidir. Beni onların tuzaklarından koru, beni yalnızla düşmekten alıkoy."* diye dua ediyordu. Yüce Allah, onun duasını kabul etti ve kadınların tuzağından onu korudu (Yusuf, 12/33-34). Yusuf'un haklı olduğunu görmelerine rağmen onu zindana atmışlardı. Yıllardır çeşitli çile ve sıkıntılarla karşı karşıya kalan Yusuf, zindana kutlu bir elçi olarak girecekti. Artık o bir peygamberdi. Yüce Allah onu, rüyaları yorumlama yeteneği ile donatmıştı. Bir süre daha zahmet çekecek olan Hz. Yusuf, bu sıkıntının da üstesinden gelecekti.

Hz. Yusuf'la birlikte zindana iki delikanlı daha girmişti. Her ikisi de bir gece ilginç birer rüya görmüştü. Biri *"Ben rüyamda şaraplık üzüm sıkığımı gördüm."*; diğeri ise *"Ben rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığımı gördüm."* dedi ve Hz. Yusuf'tan gördükleri bu rüyaları yorumlamasını istediler.

Hz. Yusuf, rüyaları yorumlamaya başlamadan önce kutlu mesajı zindandaki arkadaşlarına anlatmaya başladı. Onlara kendisinin Allah dışındaki tüm tapınan varlıkları reddettiğini, her şeyi kusursuz ve eksiz yaratan Yüce Allah'a inandığını söyledi. Allah'ı ve ahiret gününü inkâr edenlerin dinlerini terk ettiğini, ataları İbrahim, İshâk ve Yakup'un insanlara ulaştırdığı ilahî dine tabi olduğunu açıkladı (Yusuf, 12/37-40).

Daha sonra iki arkadaşın hikâyelerini yorumlamaya geçti. Onlara, *"Biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri ise asılacak ve kuşlar onun başından yiyecektir."* dedi. Yusuf, zindandan kurtulacak olan arkadaşına: *"Efendine beni anlat ve beni de çıkartmasını sağla."* dedi. Ancak arkadaşı özgürlüğüne kavuştuktan sonra Hz. Yusuf'u unuttu. Aradan yıllar geçti. Yusuf hala zindandaydı (Yusuf, 12/41-42).

Günlerden bir gün Mısır kralı bir rüya görmüştü. Rüyasında yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yediğini; ayrıca yedi yeşil başak ve yedi de kuru başak gördüğünü söylüyordu. Gördüğü bu rüyayı da çevresindeki herkese soruyor, ancak hiç kimse görülen bu rüya için anlaşılır bir açıklama getiremiyordu. Krala şarap taşıyan ve daha önce Hz. Yusuf'la birlikte zindanda kalan kişi: *"Ben size bu rüyaların yorumunu yapabilecek kişiyi tanıyorum. Beni zindana gönderin, size rüyalarınızın ne manaya geldiğini açıklayayım."* dedi. Adamı derhâl zindana götürdüler. Yıllar sonra Hz. Yusuf'la karşı karşıya gelmişlerdi. Adam, Hz. Yusuf'a kralın gördüğü rüyayı anlatıp kendisinden bu rüyayı yorumlamasını istedi (Yusuf, 12/45-46).

Yusuf (a.s.) adamın anlattığı rüyayı şu şekilde yorumladı. *"Yedi yıl boyunca âdetiniz üzerine ekinler ekeceksiniz. Biçtiğiniz ekinin yediğinizden artakalanını başağında bırakın. Bu yedi yıldan sonra, yedi kurak yıl gelecek ve saklayacağınız bir miktar dışında, bu yıllar için biriktirdiklerinizin tamamı bu yedi kurak yılda bitecektir. Daha sonra ise insanların bol ve bereketli yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek ve hepsi o zaman kurtulacaklar."* (Yusuf, 12/47-49).

Kral, Hz. Yusuf'un bu yorumlarını çok beğenmişti. Derhâl Hz. Yusuf'un huzuruna getirilmesini istedi. Krala elçilik eden adam, Hz. Yusuf'un yanına gelerek artık özgür olduğunu müjdeledi. Ancak Hz. Yusuf zindandan bu şekilde çıkmak istemiyordu. Bazı kadınlar kendisine tuzak kurmuş ve bu tuzak yüzünden mahkûm olmuştu. Hz. Yusuf kendisine atılan bu iftiradan kurtulmak için gelen elçiye *"Kralın önce, Züleyha'nın evinde parmaklarını kesen kadınları toplasın ve onları sorguya çeksın. O gün orada neler olup bittiğini onların ağzından soruştursun. Kral hakikati ortaya çıkardıktan ve bu iftirayı benim üstümden attıktan sonra onun huzuruna çıkacağım."* dedi. Elçi, Hz. Yusuf'un sözlerini bir bir krala anlattı. Kral derhâl gerçeği ortaya çıkarmak için Züleyha'yı ve onunla beraber olan kadınları huzuruna çağırdı. Hakikati onlara sordu. Kadınların hepsi Yusuf'un masum olduğunu, onun iffet ve namus timsali, dürüst ve güvenilir bir kişi olduğunu anlattı. Herkes Hz. Yusuf'un masum olduğunu anladı. Hz. Yusuf ise niye böyle bir yola başvurduğunu şöyle açıklıyordu: *"Ben sadece, Vezir Aziz'e ihanet etmediğimin ve Allah'ın ihanet edenlerin tuzaklarını başarıya erdirmeyeceğinin bilinmesini istedim."* dedi. Gerçekten de

Hız. Yusuf güvenli ve dürüst bir kimseydi. Kimseye yalan söylemez, kimsenin hakkını çığnemez, hele de kimsenin iffetine leke sürünsün istemezdi. Öncelikle efendisi olan Vezir'in, herkesin önünde bu olaya şahitlik etmesini istiyor ve kendisinin masum olduğunu ve ona asla ihanet etmediğini göstermek istiyordu (Yusuf, 12/ 50-53).

Kral, Hız. Yusuf'un dürüstlüğüne ve zekâsına hayran kalmıştı. Hız. Yusuf'un kendisine yardımcı olmak üzere getirilmesini istedi. Kral, Hız. Yusuf'la karşılaşınca ona: "Ben sana çok güveniyorum. Artık benim yanımda güvendesin." dedi. Hız. Yusuf, kraldan kendisini maliye bakanı yapmasını istedi. Kral, Hız. Yusuf'un bu teklifini kabul etti ve Hız. Yusuf, Mısır'ın maliye bakanı olmuştu. Hız. Yusuf yıllarca zahmet ve sıkıntı çekmişti. Ancak hiçbir zaman isyan etmemiş, daima Allah'a sabretmişti. Yüce Allah, sabrının karşılığı olarak Hız. Yusuf'a yepyeni güzel bir yaşam verdi. Bir zamanlar insanların elinde köle, zindanda mahkûm olan Hız. Yusuf, şimdi bir devletin bakanı oluvermiştir (Yusuf, 12/ 54-57).

Çok geçmeden Hız. Yusuf'un anlattığı gibi önce yedi yıl bolluk sonra da yedi yıl kıtlık dönemi başlamıştı. Hız. Yusuf, bu zor ve çetin günler için tedbirini almıştı. Ancak herkes onun kadar feraset sahibi değildi. Memleketin birçok yerini kuraklık vurmuştu. Kıtlık Hız. Yusuf'un doğduğu topraklara kadar ulaşmıştı.

Günlerden bir gün Hız. Yusuf'un kardeşleri de methini duydukları bakandan buğday talep etmek üzere Mısır'a geldiler. Hız. Yusuf onları tanıdı, ama onlar kardeşleri Yusuf'u tanımamışlardı. Hız. Yusuf onlara siz kimsiniz? Nereden geliyorsunuz? diye sorular sordu. Onlar da: "Biz Kenan diyarından geliyoruz. Yaşlı bir babanın on iki oğluyuz." dediler. Hız. Yusuf ise: "Peki, diğer iki kardeşiniz nerede?" diye tekrar soru yöneltti onlara. Onlar da: "Biri babamızın yanında diğeri ise çok küçükken kayboldu. Başına ne geldi bilmiyoruz." diye yanıt verdiler. Hız. Yusuf ise onlara: "Bir daha size buğday vermemi istiyorsanız beraberinizde küçük kardeşinizi de getirin." dedi. Ağabeyleri babalarının tek teselli kaynağının Bünyamin olduğunu onu da alırlarsa babalarının bunu kaldıramayacağını söylediler. Hız. Yusuf ise: "Siz bilirsiniz. O halde size bir daha buğday vermem." dedi. Ağabeyleri de başları önde, Bünyamin'i getirmeye çalışacaklarını söylediler. Hız. Yusuf, ağabeylerine buğdaylarının hazırlanmasını emretti. Buğdaylar ağabeylerinin hayvanlarına yüklendi. Hız. Yusuf'un güzel bir sürprizi de vardı.

Ağabeylerinin buğdayların karşılığı olarak ödedikleri altınları da buğday çuvallarının içine koydurtmuştu. Ağabeyleri, babalarının yanına geldiklerinde yaşadıklarını ona anlattılar. Hz. Yusuf'un çok değerli bir bakan olduğunu, kendilerine çokça iyilikte bulunduğunu, ancak bundan sonra kardeşleri Bünyamin'i ona götürmedikçe kendilerine yardım etmeyeceğini söylediler. Babaları Yakup, onlara nasıl güvenilebilirdi ki? Daha önce çocuklarına güvenmiş, onlar ise onu aldatmışlardı. Oğulları ise "Ey babamız, beraberimizde Bünyamin olmaksızın bakanın yanına gidersek bize inanmaz, bize buğday vermek bir yana, bizi dinlemez bile." dediler. Yakup (a.s.) çaresiz kalmıştı. Çok büyük bir kıtlık yaşıyordu. Eğer çocuklarının söylediğini kabul etmezse bu zor ve çetin günleri nasıl atlatacaklarını düşündü ve en küçük yavrusu Bünyamin'i onlarla göndermeye razı oldu (Yusuf, 12/58-66).

Hz. Yusuf'un kardeşleri Mısır'a ulaştılar. Hz. Yusuf'un huzuruna geldiler. Bir vakit Hz. Yusuf, Bünyamin'i karşısına alıp başından geçen tüm hikâyeyi bir bir anlattı ona. Sımsıkı bir şekilde Bünyamin'e sarıldı ve kendisinin onun abisi Yusuf olduğunu söyledi. Yıllardır birbirinden ayrı düşmüş olan kardeşler birbirleriyle hasret giderdiler. Hz. Yusuf, Bünyamin'in yanında kalmasını istiyordu. Bir plan aklına geldi ve uygulamaya başladı. Plana göre Bünyamin kendisinin kabını çalacak, ceza olarak da Mısır'da alıkonulacaktı. Öyle de yaptı. Kendi kabını, ağabeylerinin yanlarında getirdiği hayvanlardan Bünyamin'in bindiği deveye koydu. Ağabeyleri her şeyden habersiz Mısır'dan uzaklaşırken Hz. Yusuf'un askerleri onları çok geçmeden durdurdular ve onlara: "Kralın su kabı çalındı. Sizi ve develerinizi arayacağız." dediler. Hz. Yusuf'un kardeşleri: "Hayır, biz hırsız değiliz! Biz çalmadık." dediler. Hz. Yusuf onlara: "Şayet bu su kabı sizin develerinizden birinde bulunursa siz ona ne ceza verirsiniz." dedi. Ağabeyleri: "Şayet aramızda böyle yapan biri varsa, o malını çaldığı kişinin yanında alıkonulur." dediler. Askerler su kabını aramaya başladılar. En son sıra Bünyamin'in devesine ve yüküne gelmişti. Bir de ne görsünler! Su kabı Bünyamin'in yükünden çıkıverdi. Hz. Yakup'un oğulları: "Zaten onun kardeşi de bir hırsızdı." dedikten sonra Bünyamin'e kızdılar. Ancak Hz. Yusuf, ağabeylerinin kendisi için hırsız yakıştırmalarından dolayı çok üzülmüştü. O an en büyük ağabeyleri Yahûda: "Ey bakanım! Ne olur Bünyamin'i bizden ayırmayın. Yaşlı babası onun kaybına dayanamaz. Onun yerine içimizden birini esir alın." dedi. Hz. Yusuf ise bu teklifi

kabul etmedi ve suçu kim işlediyse cezayı da o çeker diyerek Bünyamin'i ellerinden aldı (Yusuf, 12/69-82).

En büyük ağabeyleri Yahûda: “Siz babamızın yanına gidin. Yaptıklarımızı bir bir ona anlatın. Babam beni affetmedikçe ve gelmeme izin vermedikçe buradan hiçbir yere ayrılmayacağım, ben burada kalacağım.” dedi. Kardeşleri babalarının yanına giderek: “Ey babamız! Oğlun Bünyamin hırsızlık yaptı. Biz de nasıl olduğunu bilmiyoruz. Sana, ne olduysa onu anlatıyoruz. Bize inanmıyorsan, bizimle beraber gelen diğer insanlara sor olan biteni.” dediler. Hz. Yakup, Yusuf'tan sonra Bünyamin'ini de kaybetmişti. Allah'tan kendisine sabretmesi için güç vermesini istiyordu. Diğer oğullarına da yüz çevirmişti. Her gün kaybettiği oğulları için ağlıyor ve dualar ediyordu. Öyle ki hüznü ve kederden döktüğü yaşlar sonrasında gözlerini kaybetmişti (Yusuf, 12/83-85).

Hz. Yakup, oğullarını Hz. Yusuf ve Bünyamin'den bir haber alabilmek için Mısır'a gönderdi. Hz. Yakup'un oğulları Yusuf (a.s.)'ın huzuruna çıkışlarında: *“Ey vezir! Bize ve ailemize darlık ve sıkıntı çöktü. Değersiz bir sermaye ile geldik. Ama sen buğdayımızı tam ölç, ayrıca bize sadaka ver. Allah, sadaka verenleri ödüllendirir.”* dediler (Yusuf, 12/87-88).

Hz. Yusuf ise karşısına dikilmiş ağabeylerine dönerek: “Söyleyin bakalım! Siz Yusuf ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz.” dedi. Ağabeyleri bir anda şok geçirdiler. Karşısındaki vezir, Yusuf ve Bünyamin'e neler yaptıklarını nereden bilebilirdi ki? “Yoksa sen Yusuf musun?” dediler. “Evet, ben Yusuf, bu da kardeşim Bünyamin. Yüce Allah bize lütfunu gösterdi ve bizi birbirimize kavuşturdu. Kim Allah'a saygılı olur ve sabrederse bilin ki Allah iyi davrananların emeğini asla boşa çıkarmaz.” dedi. Ağabeyleri ise: “Ey Yusuf, Allah'a yemin olsun ki, gerçekten Allah seni bize üstün kıldı. Gerçekten biz sana haksızlık yapmıştık, biz çok büyük bir suç işlemiştik.” dediler. Hz. Yusuf çok merhametli bir peygamberdi. Ağabeylerinin tüm kötülüklerine rağmen onlara kızmadı, onları kınamadı ve onlara kötü bir söz söylemedi (Yusuf, 12/ 89-92).

Ağabeylerine dönerek: “Bu gömleği götürün, babamın yüzüne örtün de gözleri açılsın.” dedi. Kervan Mısır'dan ayrılınca babası Hz. Yakup, oğlunun kokusunu alır olmuştu. Etrafındakilere: *“Bana bununamış demezseniz, inanın ki, Yusuf'umun kokusunu duyuyorum.”* dedi. Etrafındakiler ona: “Ey Yakup sen iyice yaşlandın, yanılıyorsun.” de-

diler. Birkaç gün sonra oğulları Hz. Yakup'un yanına ulaştılar. Ellerindeki Yusuf'un kokusu sinmiş gömleği babalarının yüzüne koyar koymaz, bir anda Hz. Yakup'un gözleri açılıverdi. Hz. Yakup, yanındakilere: *"Ben size Allah tarafından, sizin bilemeyeceğiniz şeyleri bilirim dememiş miydim?"* dedi. Oğulları pişman bir halde *"Ey babamız! Bizim günahımız çok. Suçlarımızın bağışlanması için Allah'a dua et. Şüphesiz Allah, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."* dediler. Hep beraber Mısır'a doğru yola koyuldular. Yusuf'un huzuruna girdiklerinde; Yusuf ana-babasını bağrına bastı ve: *"Allah'ın iradesiyle güven içinde Mısır'a yerleşin."* dedi. Sonra ana-babasını tahtın üzerine çıkardı. O an hepsi Yusuf'a saygı ile eğildiler. Bu manzarayı gören Yusuf (a.s.): *"Babacığım! Bu, görmüş olduğum o rüyanın gerçekleşmesidir. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra beni zindandan çıkaran ve sizi çölden getiren Rabbim gerçekten de bana iyilikte bulundu. Yüce Rabbim, dilediği şeyde nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."* dedi (Yusuf, 12/93-100).

Böylece Hz. Yusuf'un küçük bir çocuk iken on bir yıldız, güneş ve ayın kendisine saygıyla boyun eğdiğini gördüğü rüyası hakikaten gerçekleşmişti. On bir yıldız kardeşleriydi. Güneş babası ve ay ise annesiydi.

Sonra Hz. Yusuf ellerini semaya kaldırarak şu sözlerle Allah'a dua etti: *"Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana rüyaların yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı, Müslüman olarak al ve beni iyilerin yanına kat."* (Yusuf, 12/101).

Hz. Yusuf (a.s.)'ın Kıssasından Çıkarılması Gereken Dersleri Beraberce Not Edelim

1.
2.
3.
4.
5.

2. Kur'an Sûrelerini Tanıyalım

2.1. Fatiha Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Fatiha Sûresi
Ayet Sayısı	7
İndiği Yer	Mekke
Ana Teması	• Övgü ve yüceltmeye layık olan tek ilahın Allah olması • Allah'ın var olan her şeyin yaratıcısı ve düzenleyicisi olması • Allah'ın kullarına karşı sonsuz sevgi ve şefkat beslemesi • Yalnız Allah'a kulluk edilmesi ve O'na dua edilmesi • İnsanın doğru yola ulaşma çabası ve bu uğurda yaşaması

Fatiha sûresi Kur'an'a açılan bir kapıdır. Onunla başlanır ilahî kelama. Fatiha'yı anlamak Kur'an-ı Kerim'i anlamak gibidir. Çünkü Fatiha, Kur'an'ın hem ön sözü hem özüdür. İçerdiği mesajlar, Kur'an'ın insanlara ulaştırmak istediği evrensel mesajı en güzel ve sade bir şekilde sunmaktadır.

Fatiha, Yüce Allah'a hamd ile başlar. "Hamd"ın, âlemlerin Rabbi olan Allah'a ait olduğu belirtilir. Hamd, yaratan, yaşatan, gözeten ve bizlere sayısız güzel nimetler veren Yüce Allah'a teşekkür etmek, bizlere verdiği bu güzellikler için O'nu övmek ve yüceltmek demektir.

Hamd yani bütün övgüler ve bütün teşekkürler Allah'a yapılır. Allah, âlemlerin Rabbidir ve Yüce Yaratıcı'nın özel ismidir. Başka hiçbir varlığa bu isim, ad olarak verilemez. Bu isim, tek, eşsiz, mükemmel, her türlü noksanlıktan uzak, her şeyin varlık sebebi olan Yüce Yaratıcı'ya aittir. Bu özellikler yalnız Allah'ın zatında toplanabilir. Başka hiçbir varlık, bu özelliklere sahip değildir.

Alemlerin Rabbi olan Allah "sonsuz rahmet ve merhamet sahibidir."

Sûrede vurgulanan önemli bir mesaj da, Allah'ın âlemlerin yani tüm kâinatın Rabbi olmasıdır. Allah'ın "Rab" olması, O'nun kâinat-taki her şeyin yaratıcısı ve düzenleyicisi olması demektir. Yüce Allah, her şeyi en güzel bir şekilde yaratmış, yaşamlarını sürdürebilmeleri için de onlara çeşitli nimetler vermiştir.

Fatiha sûresinin ikinci ayetinde Allah'ın en çok tekrarlanan isim-leri yer alır: "Rahmân ve Rahîm". Rahmân ve Rahîm isimleri, Allah'ın kâinattaki varlıklara karşı engin, sonsuz ve hiç bitmeyecek olan sevgi ve şefkati ile lütuf ve merhametini ifade etmektedir.

Sûrede ifade edilen bir başka husus da, hesap gününün tek sahibi yani o günün hükümdarının Yüce Allah olduğudur. Bununla, ahiret günü ve o gün gerçekleşecek olan hesap verme-nin bir gerçek olduğu vurgulanır. Zira insanoğlu zaman zaman dünya hayatında elde ettiği geçici nimetler, şöhret ve unvanlar sebebiyle kendisini büyük görür ve kibirlenir. Elde ettiği bu nimetlerin gerçek sahibinin Yüce Allah olduğunu unuttur. İşte "Hesap gününün sahibi Allah'tır." denilmek suretiyle, geçici dünya hayatının insanı aldatmaması iste-nir. Her şeyin dönüp varacağı son durak, hesap vermek için varacağı yer Yüce Allah'ın huzurudur.

Alemlerin Rabbi olan Allah
"hesap gününün sahibidir."

Fatiha sûresinin devamında Allah ile insan arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği öğretilir. İslam'daki tevhid inancının, yani "Al-lah'ın varlığına ve birliğine inanmanın" insan tarafından nasıl uy-gulanacağı açıklanır. Buna göre, "Yalnız sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz." denilmek suretiyle, insana Allah'tan başka hiçbir varlığa kulluk etmemesi ve yalnız O'na yönelerek O'ndan yar-dım dilemesi gerektiği hatırlatılır. İslam inancına göre Allah ile insan arasında hiçbir aracı yoktur. Böyle bir şeye ihtiyaç da yoktur. Zira Yüce Allah, insanın hep en yakınındadır. İnsan, dua ettiğinde sığın-a-bileceği tek gerçek varlık, Yüce Allah'tır. O halde insan her ne olursa olsun, yalnız Allah'ı Rab bilmeli ve yalnız O'ndan yardım dilemelidir.

- “(Allah’ım) ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz.”
- Çünkü Allah, (Rabbü’l-alemindir) alemlerin rabbidir.
- Çünkü Allah, (Rahmân ve Rahîm’dir) sonsuz rahmet ve merhamet sahibidir.
- Çünkü Allah (Maliki yevmi’d-din’dir) hesap gününün sahibidir.

Fatiha sûresi insana Yüce Allah’a nasıl dua edileceğini öğrettikten sonra, O’ndan istenebilecek en güzel şeyin ne olduğunu da öğretir: “O da dosdoğru yola ulaşmaktır.” İnsanın önüne iki seçenek sunulmuştur. Biri doğru yola ulaşanların yolu. Diğeri ise doğru yola ulaşamayanların yoludur. Doğru yola ulaşanlar, Allah’a ve Resulüne inanan, Allah’ın kendilerine gönderdiği mesajı gerçek kabul edip tasdik edenlerdir. Onlar Kur’an’ın çizdiği yolda peygamberleri, onları takip eden samimi, dürüst ve erdemli Müslümanları kendilerine örnek alan kimselerdir (Nisa, 4/69).

- (Allah’ım) bizi, kendilerini nimetlerle donattıklarının takip ettikleri yol olan sırat-ı müstekîm’e (dosdoğru yola) hidayet et (yönlendir). Gazabına uğrayan ve dalaletle (yanlış yollara) düşenlerin yollarına bizi yönlendirme (Allah’ım).

Doğru yola ulaşamayanlar ise, Allah’ın kendilerine gönderdiği mesajı reddeden, bu sebeple dalaletle yani karanlık bir yola sapan ve düştüğü bu karanlık yol yüzünden de başına kötü şeylerin geldiği kimselerdir.

İşte Yüce Allah, Fatiha sûresinde bu iki yolu bize gösterdikten sonra, O’ndan ne istememiz gerektiğini şöyle açıklar: “Ey kullarım! Benden sizleri doğru yola ulaştırmamı dileyin. Zira bu yol sizi sonsuz ve hiç tükenmeyecek olan nimetlere ulaştıracaktır.”

2.2. Nahl Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Nahl Sûresi
Kur'an'daki Yeri	16. Sûre
Ayet Sayısı	128
İndiği Yer	Mekke
Ana Teması	• Tevhid inancı • Allah'a şükretmek ve O'nu hatırlamak • İnsanın yaptıklarından sorumlu olması • Kadınlara değer vermek • Sözünde durmak ve yalan yere yemin etmemek • İnsanlar arasında sevgi dilini yaymak

Nahl sûresi, adını 68. ayette geçen “bal arısı” sözcüğünden almaktadır. Yüce Allah yer ve gökyüzündeki tüm canlıların Rabbidir. İnsanoğluna vahyettiği gibi tabiattaki diğer canlılara da vahyetmektedir. Söz konusu ayette: “*Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları kovanlardan kendine yuva edin. Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı yollara gir. Onların karınlarından çeşitli renklerle bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için ibret vardır.*” (Nahl, 16/68-69) demek suretiyle yarattığı her canlının yaşamına renk kattığını, onların dünya hayatında mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmeleri için yol gösterdiğini ifade etmektedir. Arılar ve diğer canlılar kendileri için olduğu kadar ürettikleri birçok nimetle insanlığa katkı sunmaktadır. Yüce Allah, insanların dikkatlerini çevrelerinde yaşayan varlıklara çekerek bunlarda var olan hikmetler üzerinde düşüncelerini istemektedir. Yüce Allah bir arıyı bize örnek göstererek bir mesaj vermek istemektedir. Bu mesaj, nasıl ki bir arı yaratılış amacına uygun olarak yaşıyorsa, yaratılan varlıkların en değerlisi olan insanın da yaratılış amacına uygun bir şekilde yaşaması gerektiğidir.

Nahl sûresinin ana konularını şu şekilde sıralayabiliriz:

• **Tevhid inancı:** Nahl sûresi 2, 22, 73 ve 74. ayetlerde Yüce Allah, insanlardan kendisini bırakıp da insanlara ne bir yarar ne de bir zarar verebilecek güce sahip olmayan varlıklara tapınmalarını istemektedir. Yüce Allah yerde ve gökte insanoğluna nice nimetler vermekte ve bunları insanlığın hizmetine sunmaktadır (Nahl, 16/65-67). Böyleyken Allah'ı bırakıp da kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık sağlayamayan ve buna gücü de yetmeyen şeylere tapmanın yanlış bir davranış olduğu belirtilmektedir.

“Hiç yaratan yaratamayana benzer mi? Artık siz düşünmez misiniz?” (Nahl, 16/17).

“Allah'ı bırakıp da taptıkları şeyler, yaratılmış olduklarına göre hiçbir şey yaratamazlar.” (Nahl, 16/20).

“Sizin ilahınız tek bir Allah'tır.” (Nahl, 16/22).

• **Allah'a şükretmek ve O'nu hatırlamak:** Nahl sûresinin ilk ayetlerinden itibaren Yüce Allah'ın insanoğluna olan nimetleri sıralanmaktadır. Rabbimiz etrafımızda gördüğümüz ve hayatımıza kattığımız nice güzellikleri insanlığın hizmetine sunduğunu belirtmektedir. İnsana düşen görev, kendisine sunulan bunca nimet karşısında Yüce Yaratıcısına şükretmek, O'nu hatırlamaktır.

“Yeryüzünde çeşitli renk ve biçimlerde yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize verdi. Öğüt alan bir toplum için bunda ibretler vardır... Bütün bunlar onun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.” (Nahl, 16/13-14).

• **İnsan yaptıklarından sorumludur:** Nahl sûresinin 24-32. ayetlerinde Yüce Allah, insanı kendisine verilen tüm nimetleri iyi ve güzel bir şekilde kullanmakla yükümlü kılmaktadır. İnsan, bu nimetleri hem kendisine hem de çevresine zarar vermeyecek şekilde kullanılmalıdır. İnsan, Allah'ı bilmek ve O'na iyi bir kul olmakla sorumludur. İnsanı yaratan ve onun yaşamına renk katan Yüce Yaratıcı'yı tanımak, bilmek ve O'na inanmak her insanın görevidir. Yüce Allah, bu görevi yerine getirenleri hem bu dünyada hem de ahirette güzel nimetlerle ödüllendireceğini müjdelemektedir.

“Erkek veya kadın kim mümin olarak iyi işler yaparsa elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükafatını yapmakta olduklarının en güzeli ile ödüllendireceğiz.” (Nahl 16/97).

• **Kadınlara değer verilmelidir:** Kur'an-ı Kerim'in indiği dönemde bazı insanlar kız çocukları doğduğunda öfkeleniyor, yüzleri simsiyah kesiliyordu (Nahl, 16/58). Hatta kız çocuklarının doğduğunu başkalarından dahi saklıyorlardı. Bazıları ise kız çocuklarını diri diri toprağa gömüyordu. Kur'an-ı Kerim bu vahşeti kınamış, insanların yaptıkları bu davranışın çok kötü ve çirkin bir iş olduğunu belirtmiştir (Nahl, 16/59).

• **Peygamberler de insandır:** Hz. Muhammed (s.a.s.)'e peygamberlik görevi verildiğinde Allah'ın mesajını insanlara ulaştırmaya çalışmış, onları İslam'a davet etmiştir. Bu esnada bazı kimseler: "Allah bir peygamber gönderseydi, gökyüzünden bir melek indirirdi." diyerek Peygamberimizin elçilik görevini reddetmeye kalkışmışlardır. Nahl sûresi 43 ve 44. ayetlerde ise şimdi ve daha önce insanlara gönderilen tüm peygamberlerin, insanların arasından seçildiği ve gönderildiği bildirilmektedir.

• **Sözünde durmak ve yalan yere yemin etmemek:** Nahl sûresi 94. ayette insanların sözlerinde durmaları ve verilen sözleri bozmanın kötü bir davranış olduğu vurgulanır. Allah'ın adı anılarak başkalarına yapılan yeminleri bilerek bozmanın, bu yeminleri insanların arasında hile ve fesat aracı olarak kullanmanın çok yanlış ve insana yakışmayan bir davranış olduğu hatırlatılır.

"Yeminlerinizi aranızda hile ve fesat sebebi olarak kullanarak bir kandırma aracına dönüştürmeyin; sonra sağlamca bastıktan sonra ayaklarınız kayar da Allah yolundan sapmanız sebebiyle kötü bir azapla karşılaşsınız." (Nahl 16/94).

• **Kur'an-ı Kerim okumaya Eûzu-Besmele ile başlamak:** Nahl sûresi 98. ayette: "Bundan böyle Kur'an okunduğu zaman, öncelikle kovulmuş şeytandan Allah'a sığın." buyrulur. Kur'an-ı Kerim'i okumaya başlamadan önce "Eûzü billâhi mine's-şeytânî'r-racîm" sözlerinin söylenmesi istenmektedir.

• **İnsanların yemesi haram olan yiyecekler:** Nahl sûresi 115. ayetinde "Allah size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. Ama kim mecbur olur da istismar etmeksizin ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın yemek zorunda kalırsa şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." buyrulmuştur. Buna göre Kur'an-ı Kerim, aşırı kıtlık ve savaş gibi zor durumlar dışında leş,

kan, domuz eti ve başka varlıklara adanarak kesilen hayvan etlerini, insanların yemesini haram kılmıştır.

• **İnsanlar arasında sevgi dilini yaymak:** İslam dini barış dinidir. Tüm insanları birbirine eşit görür. İnsanların farklı renk ve dillerini bir ayrım sebebi olarak değil, bir kaynaşma vesilesi olarak görür. İslam, insanlar arasında sevgi dilinin hakim kılınmasını ister. İnsanları İslam'a davet ederken de sevgi dilinin kullanılmasını ister. Bu amaçla hikmetle yani bilgelikle ve güzel öğütlerle insanların İslam'a davet edilmesi istenir.

2.3. Ankebût Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Ankebût Sûresi
Kur'an'daki Yeri	29. Sûre
Ayet Sayısı	69
İndiği Yer	Mekke
Ana Teması	• Ahiret inancı • Allah iyi ve erdemli kişilerle beraberdir • Ana-babaya saygı • Namaz insanları kötülüklerden alıkoyar • Farklı inanç kesimlerine karşı hoşgörülü olmak • Kur'an insanlık için en büyük mucizedir • Yalnız Allah'a kulluk edilir • Allah'a samimi ve içten kul olanlar ödüllendirilecektir

Ankebût sûresi adını 41. ayette geçen “el-Ankebût” yani “dişi örümcek” benzetmesinden almıştır. Bu ayette “Allah’tan başkalarını dost edinenlerin durumu, (ördüğü ağlarından) kendisine bir ev edinen örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise örümcek evidir. Keşke bilseler!” denilerek Allah’ın dışında başka varlıkları kendilerine tanı ve güvenli bir liman görenlerin yanıldıkları, insanların gerçek tanrısı ve dostunun Allah olduğu belirtilmektedir. Allah’ın dışındaki varlıklar, zayıf ve güçsüz bir örümcek ağına benzetilerek bunların

insan için gerçek bir dost ve yardımcı olamayacakları ifade edilmektedir.

Ankebût sûresinde verilen diğer mesajları şu şekilde sıralayabiliriz:

“Her can bir gün ölümü tadacaktır; en sonunda bize dönüp geleceksiniz.”
(Ankebût 29/57).

- **Ahret inancı:** İslam inancının en önemli ilkelerinden biri ahirete inanmaktır. Ahiret, dünya yaşamında insanların yaptıkları iyi ya da kötü davranışlarının karşılığını alacağı ve sonsuza kadar sürecek yeni bir yaşamı ifade eder. Sûrenin 2 ve 3. ayetlerinde: “İnsanlar, sadece ‘inandık!’ demekle, sınanıp denenmeden bırakılacaklarını mı sanıyorlar? Andolsun, biz onlardan öncekileri de sınamıştık. Allah doğru söyleyenleri de yalan söyleyenleri de bilir.” buyrularak dünya hayatının bir imtihan olduğu, insanların yaptıkları iyi veya kötü şeylerden dolayı hesaba çekilecekleri bildirilir.

Bunun için diğer tüm canlılar gibi insanın da bir gün öleceği hatırlatılır. Bu hatırlatmanın temel sebebi insanın dünyevileşmemesi- dir. Dünyevileşmek, ahiret hayatını unutup sadece dünya hayatı için çalışmaktır. İslam ise insanın hem bu dünya hayatı hem de ahiret hayatı için çalışmasını, her iki yerde de mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesini hedeflemektedir.

- **Allah, iyi ve erdemli kişilerle beraberdir:** İslam dininin önemli özelliklerinden biri de ahlaktır. İslam, ahlaka ve insanların ahlaklı bir yaşam sürmesine çok büyük bir önem verir. İnsanların ahlaklı ve erdemli olmaları için de “onlara örnek olacak” insan modelleri sunmuştur. Bu örnek modeller peygamberler ve Allah’a samimi ve içten bağlı olan kişilerdir. Yüce Allah Ankebût sûresi 69. ayette: “... Allah iyi ve erdemli olanların yanındadır.” buyurmak suretiyle bizleri ahlaklı ve erdemli olmaya davet etmektedir.

- **Ana-babaya saygı gösterilmelidir:** İslam dini Allah’a sıkı bağlıktan sonra ana-babaya saygı ve hürmet gösterilmesini istemektedir. Lokman sûresi 31/14. ayette: “İnsana, ana-babasına iyi davranmasını emrettik.”, En’am sûresi 6/151. ayette: “Allah’a ortak koşmayın; anaya ve babaya iyi davranın” ve İsrâ sûresi 17/23. ayette: “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretmiştir. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında yaşlılık çağına ulaşırlarsa sakın onlara ‘Öf!’ bile deme; onlara kötü söz

söyleme, onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle.” buyrulmak suretiyle İslam dininde anne ve babaya sevgi ve saygı göstermenin ne denli önemli bir görev olduğu belirtilmektedir. Kur'an-ı Kerim, tek bir şey dışında yani anne-babamızın bizleri Allah'tan başka varlıklara inanmaya zorlamaları durumunda onların bu isteklerine uymamamızı; ancak bunun dışındaki her konuda onları dinlemeyi, onları sevip-saymamızı istemektedir. Nitekim Ankebût sûresinin 8. ayetinde bu husus şöyle ifade edilmektedir: “Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şayet onlar, hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seni ikna etmeye çalışırlarsa bu konuda onlara asla itaat etme!”

• **Namaz insanları kötülüklerden alıkoyar:** Namaz, İslam dinindeki ibadetlerin ilki ve en önemlilerindendir. Yüce Allah, insanlardan günde beş kere namaz kılarak verdiği tüm nimetlerden dolayı O'na olan şükranlarını göstermelerini istemektedir. Ankebût sûresi 45. ayette Yüce Allah, samimi ve içten bir şekilde namazlarımızı kılmamızı istemektedir. Böyle bir namazın insanı her türlü kötü ve çirkinlikten alıkoyacağı bildirilmektedir. Çünkü her gün belirli vakitlerde namaz kılmak suretiyle Allah'ı anan ve zikreden bir kişinin, kötü ve çirkin şeyleri yapmaktan uzak duracağı belirtilir.

“Ey Muhammed! Sana vahyedilmiş olan bu mesajı izle ve onu insanlara ilet ve namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı kötü ve çirkin şeylerden alıkoyar. Allah'ı anmak olan namaz elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor.” (Ankebût, 29/45).

• **Farklı inanç kesimlerine karşı hoşgörülü olmak:** İslam farklı inançlara sahip olanlara hoşgörülü davranmayı emreder. Onların hak ve hukuklarına saygı göstermeyi ve onlarla barış içerisinde yaşamayı öğütler. Ankebût sûresinin 46. ayetinde “İçlerinden haksızlık ve zulmedenler hariç, kitap ehli ile tartışırken en güzel yol ve yöntemden başkasına itibar etmeyin ve deyin ki: ‘Biz bize indirilene de, size indirilene de inanmışız; bizim de sizin de ilahınız bir ve tektir; biz sadece O'na teslim olmuş kimseleriz.’” buyrulurarak farklı inançlara sahip olanlar ile en güzel yollarla iletişime geçilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Müslümanlar tek ve bir olan Yüce Allah'a inanırlar. İnsanlığa gönderilen bütün peygamberlerin ortak mesajı da Allah'ın tek ve bir olduğudur.

Bu sebeple her Müslüman, Peygamberimizden önce gönderilen peygamberlerin hepsine inanmakla yükümlüdür.

• **Kur'an-ı Kerim en büyük mucizedir:** Yüce Allah, insanları doğruya ve iyiye davet etmek için onlara peygamberler göndermiştir. Ancak bu peygamberlerden bazıları içlerinde bulundukları halkların eziyet ve zulümlerine maruz kalmışlardır. Allah Teâlâ insanların baskı ve zulümleri karşısında zor durumlarla karşılaşan peygamberlerini böyle kötü bir durumdan korumak amacıyla mucizeler meydana getirmiştir. Dolayısıyla mucizeler, peygamberlere değil, bilakis Yüce Allah'a aittir. Peygamberimiz de insanları İslam'a davet ettiğinde kendisinden bir mucize göstermesini istemişlerdir. Yüce Allah ise onlara, en büyük mucizenin önlerinde olduğunu şu sözleriyle dile getirir: *"Ne yani, şimdi bu ilahî kelâmı indirmiş olmamız, onlara mucize olarak yetmez mi? İşte bu ayet, Kur'an-ı Kerim'in, sonsuza dek insanlık için en büyük mucize olarak kalacağını ve insanlara her zaman rehberlik etmeye devam edeceğini net bir şekilde ortaya koymaktadır."*

• **Kulluk yalnız, Allah'a yapılır:** Kur'an-ı Kerim'in en temel konusu tevhiddir. Tevhid inancı Allah'tan başka hiçbir ilahın olmadığına inanmak demektir. Kur'an-ı Kerim'in bir diğer önemli esası da yalnız Allah'a kulluk edilmesidir. Yani Allah'tan başka hiçbir varlığa ibadet etmek suretiyle kulluk edilmez. Fatiha sûresinin 5. ayetinde: *"Allah'ım, yalnız sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz."* ayetinde belirtildiği gibi Ankebût sûresinin 56. ayetinde ise: *"Siz ey iman eden kullarım! Şüphesiz benim arzum geniştir; o halde bana, yalnız bana kulluk ediniz."* buyrulurken yalnız Allah'a kulluk etmenin önemi yeniden vurgulanır.

• **Allah'a samimi ve içten kul olanlar ödüllendirilecektir:** Yüce Allah kendisine inanan, samimi ve içten bir şekilde iyi ve güzel davranışlarda bulunanları karşılıksız bırakmayacaktır. Bu, Allah'ın insanlara verdiği bir sözdür ve Allah asla sözünden dönmeyecektir.

"İman edip iyi ve güzel davranışlarda bulunanlar var ya, onları içinden ırmaklar akan ve sonsuza dek kalacakları cennet köşklarine yerleştireceğiz. Çalışanların mükafatı ne güzeldir!" (Ankebût, 29/58).

"Bizim uğrumuzda canıyla malıyla mücadele edenler var ya, biz onları bize varan yollara mutlaka yönlendireceğiz. Şüphesiz ki Allah iyi ve erdemli kişilerle birlikte dir." (Ankebût, 29/69).

Ankebût sûresi bağlamında sonsuza dek kendileri için hazırlanmış olan cennete ve onun güzelliklerine sahip olacakların özelliklerini kısaca şöyle sıralayabiliriz:

- “Onlar, Allah’a inanan ve O’na kulluk edenlerdir.” (Ankebût, 29/16, 46).
- “Onlar, iyi ve güzel davranışlarda bulunanlardır.” (Ankebût, 29/58).
- “Onlar, Allah’a kulluk eden, ahirete inanan ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmayanlardır.” (Ankebût, 29/36).
- “Onlar, namazlarını samimi ve içten bir şekilde kılanlardır.” (Ankebût, 29/45).
- “Onlar, gökleri ve yeri yaratanın Allah olduğuna inananlardır.” (Ankebût, 29/61)
- “Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül edip sarılanlardır.” (Ankebût, 29/59).

2.4. Hucurât Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Hucurât Sûresi
Kur'an'daki Yeri	49. Sûre
Ayet Sayısı	18
İndiği Yer	Medine
Ana Teması	• Peygamberimize karşı sevgi ve saygı • İnsanların uymaları gereken kurallar (adab-ı muâşeret kuralları) • Doğru söz ve habere itibar etme • Allah’a inananların kardeş olduğu • Tüm insanlar Allah katında eşittir

Hucurât sûresi adını 4. ayette geçen “hucurât” kelimesinden alır. Hucurât, “odalar ve haneler” anlamlarına gelir. Ayette geçen hucurât kelimesinden kasıt, Peygamber Efendimizin Mescid-i Nebevî’nin içinde bulunan, ailesiyle birlikte ikamet ettiği odalardır. Sûrenin ana konularını şu şekilde açıklayabiliriz:

• **Peygamberimize karşı sevgi ve saygı:** Peygamberimiz Allah'ın biz insanlara gönderdiği bir elçidir. Peygamberimiz, Yüce Allah'tan aldığı mesajı insanlara ulaştıran, bu mesajı ayrıntılı bir şekilde onlara açıklayan ve davranışlarıyla da örnek olan bir kişidir. Yaşamının her anını insanların dünya ve ahiret mutluluğunu elde etmeleri için geçirmiştir. Elbette ki bu görev çok yüce ve büyük olduğu kadar içinde zahmet ve sıkıntıları da barındıran bir görevdir. Sûrenin ilk 5 ayetinde böyle büyük bir görevi üstlenmiş olan Peygamberimize saygı duyulması, onu incitecek söz ve davranışlardan uzak durulması gerektiği vurgulanmıştır.

UNUTMAYALIM

Nasıl ki Peygamberimize saygı ve hürmet etmek gerekirse, onun mirasçısı olan ve insanlara doğruyu ve güzeli gösteren başta öğretmenlerimiz olmak üzere tüm büyüklerimize de aynı şekilde saygı ve hürmet göstermemiz gerekir.

• **Adab-ı Muâşeret Kuralları:** İnsanların toplum içinde uymaları gereken davranışlara adab-ı muâşeret denir. Adab-ı muâşeretin temeli de ahlak ve edeptir. İslam dininin temel hedeflerinden biri ahlaklı ve erdemli insanlardan oluşan bir toplum meydana getirmektir. Bu amaçla Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde İslam toplumunun insanî ilişkilerde göz önünde bulundurması gereken kurallara değinilir. Hucurât sûresinde yer alan adab-ı muâşeret kuralları şu şekildedir:

• **Doğru söz ve haberlere itibar etmek:** Hucurât sûresi 6. ayette "Ey inananlar! Eğer size bir fasık bir haber getirirse onun iç yüzünü araştırın, yoksa bilmeden bir millete fenalık edersiniz de sonra ettiğimize pişman olursunuz." buyrulurken duyulan her söz ve habere itibar edilmemesi, önce o söz ve haberin doğruluğunun ve gerçekliğinin araştırılması istenmektedir. Çünkü doğru ve gerçek olduğundan emin olmaksızın bir söz ve haberin başkalarına anlatılması sonrasında, masum insanlara zarar verilebilir ve haksız bir şekilde toplum içinde rencide olmalarına yol açabilir. Bu sebeple bir Müslüman, başkalarına zarar verecek bu tür davranışlardan sakınmalı, uzak durmalıdır.

• **İnsanların arasını düzeltmek:** İslam dini insanlar arasında sevgi ve dostluğun egemen olmasını ister. Sağlıklı ve huzurlu bir toplum için çalışmak, İslam dininin bizlerden istediği önemli görevlerden biridir. Kavga ve tartışma gibi sebeplerden ötürü araları açılan

insanları barıştırmak bu görevlerin en önemlileri arasında yer almaktadır. Hucurât sûresi 10. ayette: “Müslümanlar kardeşirler. Kardeşlerin arası açıldığında onların arasını düzeltiniz...” buyrulurak bu önemli göreve vurgu yapılmaktadır. Peygamberimiz de bir hadislerinde “Bir Müslüman’ın, Müslüman kardeşine üç günden fazla kūs kalması haramdır.” buyurmak suretiyle kūs kalmanın yanlışlığına dikkat çekerek insanların birbirlerini sevmelerini ve birbirlerine değer vermelerini istemiştir. Ayrıca Peygamberimiz, insanları sevmeyi ve değer vermeyi imanın önemli bir şartı olarak görmüştür.

“Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız. İman etmedikçe de cennete giremezsiniz.” (Müslim, İman 93-94; Tirmizî, Et’ime 45; İbni Mace, Mukaddime, 9; Edeb, 11)

• **İnsanları alay konusu yapmamak, haksız yere karalamamak ve kötü lakaplar takmamak:** İslam dini insanın onuruna saygı gösterilmesini ister. İnsanların onurlarını kıracak hal ve hareketlerde bulunmayı kesin bir dille reddeder. Bu amaçla, insanların birbirleri ile alay etmemesini, birbirlerini karalamamalarını ve kendileri duyduklarında hoşlarına gitmeyecek lakapları başkaları için kullanmalarını istemektedir.

“Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha hayırlı olabilir. Kadınlar da kendi aralarında diğer kadınları alaya almasınlar. Belki alaya aldıkları kişiler kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın... Kim tövbe etmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” (Hucurât, 49/11).

• **Suizandan sakınmak:** Suizan kelimesi bir başkası hakkında kötü bir düşünceye sahip olmak demektir. Suizanın sebebi, eksik ve yanlış bilgidir. Doğruluğu hakkında emin olmadığımız ve şüphe ettiğimiz şeyleri konuşmak çirkin bir davranıştır.

“Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı (suizan) günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte böyle bir şeyden tiksiniyorsunuz! Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhametlidir.” (Hucurât, 49/12)

“Kim bir müminin kusurunu örterse Allah da o kişinin bir kusurunu örter.”
(Hadis-i Şerif)

• **İnsanların kusurlarını araştırmamak:** İslam dini başkalarının kusurlarını araştırmayı yasaklamıştır. Başkalarının kusurlarını araştırmak ve yaymak çok yanlış ve İslam dininin kesinlikle yasakladığı davranışlardandır.

• **Gıybetten sakınmak:** Gıybet dedikodu demektir. Gıybet ve dedikodu etmek, insanlar arasındaki sevgi bağlarını çürütür. İnsan ilişkilerine zarar verir. İnsanların arasının açılmasına neden olan ve kardeşlik bağlarını koparan gıybet, İslam dini tarafından yasaklanmıştır.

• **Allah katında herkes eşittir:** Hucurât sûresi 10. ayette “Müslümanlar kardeşler.” ilkesi üzerinde durulduktan sonra 13. ayette bir başka önemli ilkeye değinilmektedir. Bu da tüm insanların eşit ve aynı haklara sahip olduğudur. Allah katında insanların hangi renkten, hangi dilden ve hangi milletten olduğunun bir önemi yoktur. Allah katında gerçek üstünlük takvadadır. Takva, bir kişinin, üzerine düşen sorumlulukların bilincinde olarak hareket etmesi demektir. Allah’a karşı sorumluluklarının bilincinde olan ve bu doğrultuda yaşayan kişiler, Allah katında daha değerlidir.

“Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizleri boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O’na karşı sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getireninizdir. And olsun ki Allah gerçeği hakkıyla bilen ve her şeyden hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurât, 49/13).

2.5. Mutaaffifîn Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Mutaaffifîn Sûresi
Kur’an’daki Yeri	83. Sûre
Ayet Sayısı	36
İndiği Yer	Mekke
Ana Teması	- Ölçü ve tartıda insanları aldatmamak - İnsanların ekonomik haklarına (emeğe) saygı göstermek - Ahirete inanmak

Mekke Dönemi'nde inen bu sûre, adını ilk ayette geçen “mutaffifin” kelimesinden almaktadır. Mutaffifin ölçü ve tartıda haksızlık yapan, insanların haklarını çalan, emeklerini hiçe sayan ve yolsuzluk yapan kimselere verilen isimdir. Bu kimseler “alırken fazla fazla, geri verirken eksik ölçerek” insanları ekonomik açıdan zarara uğrattılar. Bu sûrede geçen bir başka konu da ahiret inancıdır. Mutaffifin sûresi, insanların bu dünyada yaptıkları işlerden ahiret gününde hesaba çekileceklerini hatırlatarak ahiret için dünyada iyi ve güzel işler yapmayı tavsiye etmektedir. Sûrenin ana konularını sırasıyla şöyle açıklayabiliriz:

Unutmayalım!

İnsanları ekonomik açıdan zarara uğratmak kul hakkına girer ve kul hakkı dinimizin günah saydığı kötü bir davranıştır.

- **İnsanların emeğine saygı göstermek:** İslam dini, insanların emeklerine saygı gösterilmesini ve alışveriş gibi ticari işlerde insanları zarara uğratacak davranışlardan sakınmayı emretmektedir. Sûrenin ilk üç ayetinde ölçü ve tartıda insanları aldatarak hile yapanlar kınanmaktadır. Yine bu sûrede, bu tip kimselerin başkalarından bir şey satın aldıklarında tartı ve ölçüye özen gösterdikleri, ancak başkalarına bir şey sattıklarında ise aynı ölçüde özen göstermediklerinden bahsedilir. Bu şekilde insanları aldatmak çok çirkin bir davranış olduğu gibi, Allah katında cezası da çok ağırdır.

“Ölçü ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar, insanlardan ölçerek bir şey aldıklarında tam ölçerler. Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp veya tartıp verdiklerinde eksik ölçüp tartarlar.” (Mutaffifin, 83/1-3)

- **Ahireti hatırlamak:** İnsan dünya hayatında yaptığı her türlü işten dolayı ahiret hayatında hesaba çekilecektir. Sûrenin ilk üç ayetinde insanları ekonomik açıdan aldatmanın ne denli çirkin ve kötü bir davranış olduğu belirtilirken 4. 5. ve 6. ayetlerde insanın yarınını düşünmesi, bir gün yaptıklarından dolayı hesaba çekileceği hatırlatılarak bu türlü çirkin ve kötü işlerden uzak durması gerektiği belirtilir.

“Onlar, büyük bir gün; insanların, alemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?” (Mutaffifin, 83/4-6).

Ders Çıkartalım!

Bu sûrede ölçü ve tartı örnek bir işlem olup aslında insanların, kendi haklarını gözettikleri kadar başkalarının haklarını da gözetmeleri, bu bilinç ve sorumlulukla hareket etmeleri istenir. Peygamberimizin ifadesiyle: *Kendimiz için istediğimiz bir şeyi, başkası*

için de istemeliyiz. Bu noktada Müslüman'a düşen temel görev her an ve durumda adaletle hareket etmektir. Zira adalet, bizi başkalarının haksızlıklarından, başkalarını da bizim haksızlıklarımızdan korur.

2.6. Lokman Sûresi

Sûrenin Kimliği	
Adı	Lokman Sûresi
Kur'an'daki Yeri	31. Sûre
Ayet Sayısı	34
İndiği Yer	Mekke
Ana Teması	• Allah'a inanmak ve doğru işler yapmak • Lokman (a.s.)'ın oğluna öğütleri

Lokman sûresi adını 12-19. ayetlerde oğluna ve bizlere öğütler veren Lokman (a.s.)'ın isminden alır. Lokman (a.s.), Hz. Davud (a.s.) döneminde yaşamış ve Yüce Allah tarafından övülmüş bilge bir insandır. Hz. Lokman (a.s.) verdiği öğütlerle çağındaki insanlara rehberlik etmiş, doğru yolu göstermiştir. O, insanlara yalnız öğüt vermekle yetinmemiş bu öğütleri hayatına en güzel şekilde aktararak insanlara güzel bir örnek olmuştur. Kendisine verilen hikmetle, insanların dert ve sıkıntılarına çareler aramış ve insanlara mutlu bir ömür sürmeleri için sabrı, şükrü, tevekkülü, doğru-dürüst olmayı ve Allah'ın kendilerinden istediği şeyleri yerine getirmelerini öğütlemiştir.

Lokman sûresinin ana konularını iki başlık altında toplamak mümkündür:

• **Allah'a inanmak ve doğru işler yapmak:** Yüce Allah, Lokman sûresinin ilk ayetinde Kur'an-ı Kerim'in iyilik yapanlar için bir yol gösterici ve rahmet olduğunu belirttikten sonra iyi olan kimselerin özelliklerini sıralar:

- Onlar, namazlarını dosdoğru kılan ve zekâtı veren kimselerdir.
- Onlar, Rablerinin kendilerine gösterdiği yolda yürürler, Kur'an'ı kendilerine rehber edinirler.

- Onlar, asılsız ve faydasız söz söylemekten sakınırlar.
- Onlar, asla büyüklenmezler ve hakikate yüz çevirmezler.

Yüce Allah, yukarıda belirtilen bu özellikleri benimseyen ve yaşamına aktaran kimseleri “içlerinde sonsuza kadar kalacakları Naîm cennetleri” ile ödüllendireceğini müjdelemektedir.

• **Lokman (a.s.)’ın öğütleri:** Yüce Allah, Lokman (a.s.)’ın oğluna yaptığı öğütleri Kur’an-ı Kerim’de naklederek bu öğütlerin tüm insanlık için geçerli olduğunu göstermiştir. Bu öğütler, bir Müslüman’ın karakterini oluşturan temel taşlar gibidir. İslam dininin istediği insan modelinin özellikleri sûrenin 12-19. ayetlerinde şöyle sıralanır:

- Verdiği tüm nimetlerden dolayı Allah’a şükretmek, asla nankörlük etmemek,
- Allah’ı tek ve bir kabul etmek, O’na eş ve ortak koşmamak,
- Anne ve babaya iyi davranmak,
- Allah’a ortak koşmaya zorlayan kimselere itaat etmemek,
- Allah’a yönelen kimselerin yolunu takip etmek,
- Allah’a halis bir şekilde kul olmak,
- Namaz kılmak,
- İyiliği emretmek, kötülükten vazgeçirmeye çalışmak,
- Başa gelen şeylere sabretmek,
- İnsanları küçümsememek, onlara yüz çevirmemek,
- Büyüklenmemek ve sürekli kendini övüp durmamak,
- Kendini bilmek; yürüyüşünde ve konuşmasında ölçülü olmak.

Lokman sûresinde yer alan bu vasıflar İslam’ın insanlarda görmek istediği özelliklerdir. Bu özellikleri hayatlarına yansıtan kişiler, İslam’ın öngördüğü mükemmel insan karakterine sahip olurlar.

LOKMAN (A.S.)'İN OĞLUNA ÖĞÜTLERİ

- Andolsun, biz Lokman'a "Allah'a şükret!" diye hikmet verdik. Kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim nankörlük ederse bilsin ki Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, övülmeğe layıktır.
- Hani Lokman oğluna öğüt vererek şöyle demişti: "Yavrucuğum! Allah'a ortak koşma! Çünkü ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür.
- Biz, insana ana-babasına iyi davranmasını öğütlemiştir. Çünkü anası onu nice zorluklara katlanarak karnında taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. İşte bunun için önce bana, sonra ana-babana şükret diye emretmiştir. Dönüşünüz de yalnız Allah'adır.
- Eğer onlar seni, hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa sakın onlara itaat etme. Fakat onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.
- (Lokman öğütlerine şöyle devam etti:) Yavrucuğum! Şüphesiz yapılan iş bir hardal tanesi ağırlığında olsa ve bir kayanın içinde, yahut göklerde ya da yerin içinde bile olsa Allah onu çıkarır getirir. Çünkü Allah, en gizli şeyleri bilendir, her şeyden hakkıyla haberdar olandır.
- Yavrucuğum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoyma. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar azmedilmeye değer işlerdir.
- Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah, hiçbir kibirleneni ve kendini övüp duranı sevmez.
- Yürüyüşünde tabi ol. Sesini alçalt. Unutma ki, seslerin en çirkini merkeplerin sesidir. (Lokman, 31/12-19)

Lokman sûresinde yer alan karakter özelliklerini Yunus Emre aşağıdaki dizelerde şöyle açıklamaktadır:

İlim, ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır

Okumaktan murat ne
Kişi Hakk'ı bilmektir
Çün okudun bilmezsin
Ha bir kuru ekmektir

Okudum bildim deme
Çok taat kıldım deme
Eğer Hak bilmez isen
Abes yere gelmektir

Dört kitabın manası
Bellidir bir elifte
Sen elifi bilmezsin
Bu nice okumaktır

Yiğirmi dokuz hece
Okursun uçtan uça
Sen elif dersin hoca
Manası ne demektir

Yunus Emre der hoca
Gerekse bin var hacca
Hepsinden iyice
Bir gönüle girmektir.

KARAKTERİMİZİ TEST EDELİM

- Aşağıda yer alan karakter özelliklerini inceleyerek hangi sıklıkta bu özellikleri yerine getirmeye çalıştığınızı düşünelim ve yanlarında bulunan sıklık ifadelerinden uygun olana (✓) işareti koyalım.

Karakter Özelliği	Her zaman	Sık sık	Ara sıra	Çok nadir	Hiç
İnsanlara haksızlık yapmam.					
Alçak gönüllüyümdür.					
Kendimi beğenip durmam.					
Ana-babamı sever ve saygılı olurum.					
Bir şeyi başarsam Allah'a şükrederim.					
İnsanlara yardım ederim.					
Büyüklerimi dinler, onların sözünü tutarım.					
Kaba ve küfürlü sözler söylemem.					
Yaptığım iyiliği Allah rızası için yaparım.					
Bencillik yapmam.					
Yaptığım hatalardan dolayı Allah'a tövbe ederim.					
Bir konuda başarısız olduğumda suçu başkasında aramam.					
Arkadaşlarımla kalbini kırmam.					
Sınıfta yüksek sesle konuşup arkadaşlarımı rahatsız etmem.					

